

Bank Polski

Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP.....	4
1.1	CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	4
1.2	PRZEWAGI KONKURENCYJNE GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	6
1.3	GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO SA – RYS HISTORYCZNY.....	7
1.4	NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA 2016 ROKU.....	8
1.5	KIERUNKI ROZWOJU GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	12
1.6	GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO SA NA TLE GRUPY RÓWIEŚNICZEJ.....	14
2.	ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI.....	15
2.1	OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE.....	15
2.2	SYTUACJA NA RYNKU FINANSOWYM.....	16
2.3	SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO.....	18
2.4	SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA POZABANKOWEGO.....	20
2.5	RYNEK UKRAIŃSKI.....	21
2.6	OTOCZENIE REGULACYJNE.....	22
2.7	TENDENCJE W GOSPODARCE POLSKIEJ I ŚWIATOWEJ W 2017 ROKU I ICH WPŁYW NA WYNIKI GRUPY KAPITAŁOWEJ.....	25
3.	WYNIKI FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	26
3.1	PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE.....	27
3.2	SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	33
4.	KAPITAŁY WŁASNE I MIARY ADEKWATNOŚCI.....	37
4.1	KAPITAŁY WŁASNE I ICH RENTOWNOŚĆ.....	37
4.2	MIARY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ.....	38
4.3	DYWIDENDA.....	38
5.	ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	40
5.1	JEDNOSTKI UJĘTE W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM.....	40
5.2	NAJWAŻNIEJSZE ZMIANY W STRUKTURZE GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU W 2016 ROKU.....	41
6.	DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	41
6.1	DZIAŁALNOŚĆ PKO BANKU POLSKIEGO SA – PODMIOTU DOMINUJĄCEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	41
6.1.1	SEGMENT DETALICZNY.....	42
6.1.2	SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY.....	51
6.2	POZYCJA RYNKOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	56
6.3	WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA.....	56
6.4	DZIAŁALNOŚĆ POZOSTAŁYCH SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	57
6.5	DZIAŁALNOŚĆ SPONSORSKA PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	61
6.6	DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA FUNDACJI PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	64
6.7	NAGRODY I WYRÓŻNIENIA PRZYZNANE GRUPIE KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA.....	66
7.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM.....	71
7.1	ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....	71
7.1.1	RYZYKO KREDYTOWE.....	75
7.1.2	RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ.....	81
7.1.3	RYZYKO WALUTOWE.....	82
7.1.4	RYZYKO PŁYNNOŚCI.....	83
7.1.5	POZOSTAŁE RYZYKA RYNKOWE.....	85
7.1.6	RYZYKO OPERACYJNE.....	87
7.1.7	POZOSTAŁE RYZYKA.....	89

7.1.8	KOMPLEKSOWE TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH	96
7.1.9	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA	96
8.	POLITYKA WYNAGRODZEŃ I ZARZĄDZANIE ZASOBAMI LUDZKIMI	98
8.1	POLITYKA WYNAGRAZANIA W PKO BANKU POLSKIM SA ORAZ SPÓŁKACH GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU	98
8.2	LICZBA ZATRUDNIONYCH	99
8.3	SYSTEM MOTYWACYJNY PKO BANKU POLSKIEGO SA ORAZ POZOSTAŁYCH SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ	99
8.4	ŚWIADCZENIA NA RZECZ PRACOWNIKÓW	100
8.5	POLITYKA SZKOLENIOWA	101
8.6	ŚWIADCZENIA NA RZECZ OSÓB NADZORUJĄCYCH I ZARZĄDZAJĄCYCH	102
8.7	OCENA FUNKCJONOWANIA POLITYKI WYNAGRODZEŃ Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI JEJ CELÓW	106
9.	ŁAD KORPORACYJNY	108
9.1	INFORMACJE DLA INWESTORÓW	108
9.1.1	KAPITAŁ ZAKŁADOWY I AKCJONARIAT PKO BANKU POLSKIEGO SA	108
9.1.2	NOTOWANIA AKCJI PKO BANKU POLSKIEGO SA NA GPW W WARSZAWIE	109
9.1.3	OGRANICZENIA DOTYCZĄCE AKCJI PKO BANKU POLSKIEGO SA	110
9.1.4	OCENA WIARYGODNOŚCI FINANSOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA	110
9.1.5	RELACJE INWESTORSKIE	112
9.2	OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO	113
9.2.1	ZASADY ORAZ ZAKRES STOSOWANIA ŁADU KORPORACYJNEGO	113
9.2.2	SYSTEMY KONTROLI W PROCESIE SPORZĄDZANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH	117
9.2.3	STATUT PKO BANKU POLSKIEGO SA	118
9.2.4	WALNE ZGROMADZENIE	119
9.2.5	RADA NADZORCZA PKO BANKU POLSKIEGO SA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM	120
9.2.6	ZARZĄD PKO BANKU POLSKIEGO SA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM	129
9.3	AKCJE PKO BANKU POLSKIEGO SA BĘDĄCE W POSIADANIU WŁADZ BANKU	137
10.	POZOSTAŁE INFORMACJE	137

1. WSTĘP

1.1 CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego SA (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA, Grupa Kapitałowa Banku, Grupa Kapitałowa) należy do największych instytucji finansowych w Polsce, a także jest jedną z największych grup finansowych Europy Środkowo – Wschodniej. Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank), podmiot dominujący Grupy Kapitałowej, jest największym bankiem komercyjnym w Polsce oraz wiodącym bankiem na rynku polskim pod względem skali działania, kapitałów własnych, kredytów, depozytów, liczby klientów oraz wielkości sieci dystrybucji.

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. PKO Bank Polski SA może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach. Bank wyróżnia się na polskim rynku bankowym wysokimi wynikami finansowymi, które zapewniają Bankowi stabilny i bezpieczny rozwój. PKO Bank Polski SA posiada wiodące udziały w polskim rynku bankowym na poziomie 17,3% (depozyty) i 17,8% (kredyty). Bank jest liderem polskiego rynku pod względem liczby prowadzonych rachunków bieżących, kart płatniczych oraz wartości kredytów hipotecznych.

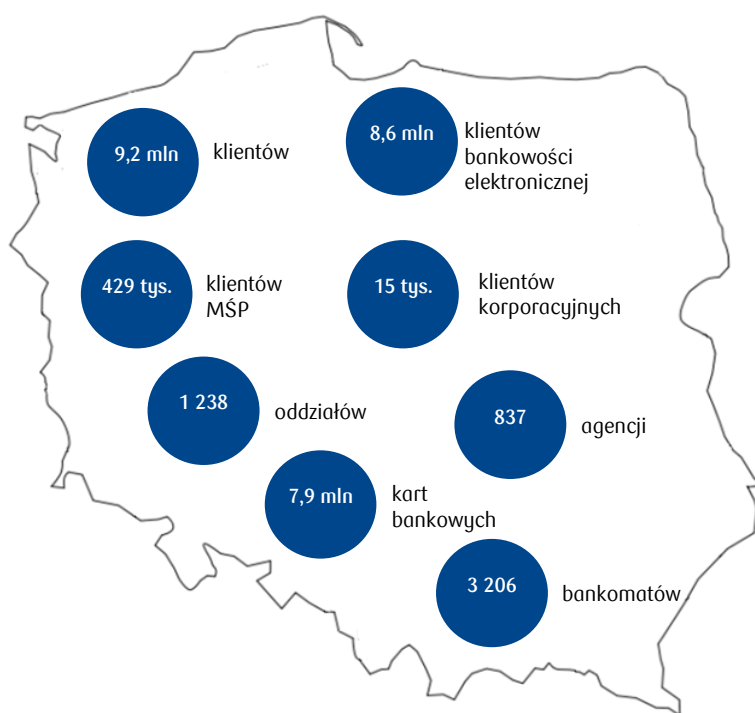
Poza działalnością ściśle bankową oraz działalnością maklerską Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA oferuje szereg usług specjalistycznych w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych i ubezpieczeń oraz usług agenta transferowego, outsourcingu specjalistów IT i wsparcia w zakresie prowadzenia działalności przez inne podmioty, prowadzi działalność deweloperską i zarządza nieruchomościami, a także poprzez podmioty zależne na Ukrainie prowadzi działalność bankową oraz świadczy usługi finansowe i windykacyjne.

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. na terenie Ukrainy, jak również poprzez spółki zależne PKO Finance AB i PKO Leasing Sverige AB na terenie Szwecji oraz w Niemczech przez oddział korporacyjny PKO Banku Polskiego SA (PKO Bank Polski Niederlassung Deutschland) uruchomiony w 2015 roku.

Przez cały okres działalności systematycznie budowany jest prestiż marki, a z usług Banku korzystało i korzysta wiele pokoleń Polaków. Długa tradycja i zaufanie klientów stanowią ważny element identyfikacji Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, dlatego konsekwentnie podejmowane są działania w celu ugruntowania jej postrzegania jako grupy instytucji:

- bezpiecznych, silnych i konkurencyjnych,
- nowoczesnych i innowacyjnych, przyjaznych dla klientów i sprawnie zarządzanych,
- społecznie odpowiedzialnych oraz dbających o rozwój świadomości kulturowej Polaków.

Mimo silnej konkurencji rynkowej Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA skutecznie rozwija działalność nie tylko w swoim tradycyjnym obszarze działalności – obsłudze klientów detalicznych. Stała się również liderem dla klientów korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw – zwłaszcza w zakresie finansowania ich działalności oraz dla rynku usług finansowych oferowanych gminom, powiatom, województwom i sektorowi budżetowemu. Jest również najbardziej liczącym się organizatorem emisji obligacji komunalnych.

Wysokie standardy w zakresie obsługi klientów oraz skuteczne procedury oceny ryzyka kredytowego umożliwiły Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zwiększenie w 2016 roku portfela kredytowego netto o ponad 5% do poziomu 200,6 mld PLN i osiągnięcie 22,8% udziału rynkowego w kredytach dla osób prywatnych, natomiast zobowiązania wobec klientów osiągnęły na koniec 2016 roku poziom 205,1 mld PLN, dzięki czemu Grupa Kapitałowa utrzymała wiodącą pozycję pod względem udziału w rynku depozytów, który wyniósł 17,3%.

W 2016 roku Grupa Kapitałowa Banku kontynuowała działania w zakresie zwiększenia efektywności sieci dystrybucji. Na koniec 2016 roku największa w kraju sieć oddziałów PKO Banku Polskiego SA obejmowała 1 238 placówek oraz 837 agencji. Klienci Banku mogą korzystać z systematycznie wzbogacanych usług bankowości elektronicznej, oferowanych pod marką iPKO i w ramach konta Inteligo oraz z wprowadzonego nowego standardu płatności mobilnych – IKO. Do dyspozycji klientów PKO Banku Polskiego SA pozostaje stale rosnąca sieć bankomatów – na koniec 2016 roku było ich 3 206.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA należy do największych pracodawców w Polsce. Na koniec 2016 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wynosiło ponad 29 tys. etatów. Kompleksowa oferta szkoleniowo - edukacyjna służyła budowaniu profesjonalnego i lojalnego zespołu pracowników, który świadczy coraz wyższy standard obsługi klientów oraz osiąga wysokie efekty pracy.

Wyrazem społecznej odpowiedzialności Banku jest działalność Fundacji PKO Banku Polskiego SA na rzecz dobra publicznego w możliwie jak najszerszym zakresie.

GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO SA W LATACH 2012-2016

	2016	2015	2014	2013	2012 przekształcone*
Sprawozdanie z sytuacji finansowej (w mln PLN)					
Suma bilansowa	285 573	266 940	248 701	199 231	193 151
Kapitał własny	32 569	30 265	27 616	25 154	24 436
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	200 607	190 414	179 497	149 623	143 483
Zobowiązania wobec klientów	205 066	195 759	174 387	151 904	146 194
Rachunek zysków i strat (w mln PLN)					
Zysk netto	2 874	2 610	3 254	3 230	3 739
Wynik z tytułu odsetek	7 755	7 029	7 523	6 722	8 089
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 693	2 851	2 934	3 006	2 917
Wynik na działalności biznesowej	11 791	10 665	11 147	10 707	11 622
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących	-1 623	-1 476	-1 899	-2 038	-2 325
Ogólne koszty administracyjne	-5 590	-6 036	-5 245	-4 623	-4 683
Wskaźniki finansowe					
ROA netto	1,1%	1,0%	1,4%	1,6%	2,0%
ROE netto	9,1%	9,0%	12,4%	13,2%	16,0%
C/I	47,4%	56,6%	47,1%	43,2%	40,3%
Marża odsetkowa	3,2%	3,0%	3,6%	3,7%	4,7%
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,9%	6,6%	6,9%	8,2%	8,9%
Koszt ryzyka	-0,75%	-0,72%	-0,96%	-1,31%	-1,45%
Łączny współczynnik kapitałowy	15,81%	14,61%	12,96%	13,58%	12,89%
Liczba klientów PKO Banku Polskiego SA (w tys.)	9 199	8 982	8 894	8 451	8 173
Ludność (w tys.)	8 756	8 538	8 431	8 024	7 761
Małe i średnie przedsiębiorstwa (tys.)	429	430	449	415	401
Klienci korporacyjni (w tys.)	15	14	14	12	12
Dane operacyjne					
Liczba oddziałów PKO Banku Polskiego SA (w szt.)	1 238	1 278	1 319	1 186	1 198
Liczba zatrudnionych (w etatach)	29 441	29 221	29 032	27 387	28 556
Liczba rachunków bieżących w Banku (w tys. szt.)	6 850	6 621	6 660	6 318	6 220
Informacje o akcjach					
Kapitalizacja giełdowa (w mln PLN)	35 175	34 163	44 700	49 275	46 125
Liczba akcji (w mln szt.)	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250
Cena akcji (w PLN)	28,14	27,33	35,76	39,42	36,90
Dywidenda na 1 akcję (w PLN)	0,00	0,00	0,75	1,80	1,27
(wypłacona w danym roku z zysku za rok poprzedni)					

* Dane porównywalne z 2013 rokiem.

1.2 PRZEWAGI KONKURENCYJNE GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA wyróżnia się na polskim rynku finansowym szeregiem przewag konkurencyjnych. Do kluczowych przewag Grupy PKO Banku Polskiego SA wobec największych konkurentów należą:

NAJSILNIEJSZA MARKA FINANSOWA W POLSCE

PKO Bank Polski SA pozostaje niezmiennie najbardziej rozpoznawalnym bankiem w Polsce. Klienci doceniają markę kojarząc ją nie tylko z bankiem dbającym o ich indywidualne potrzeby, ale także zapewniającym wysokie bezpieczeństwo powierzanych środków. Siła marki wspiera dominujący udział PKO Banku Polskiego SA w głównych segmentach rynku kredytów i depozytów oraz wyróżniający się udział jego spółek zależnych w rynku funduszy inwestycyjnych i rynku leasingu. Wartość marki PKO Banku Polskiego SA* na koniec 2016 roku szacowana była na 3,6 mld PLN.

* wg wyceny Rzeczypospolitej w ramach rankingu najcenniejszych polskich marek

NAJWIĘKSZA W POLSCE SIEĆ DYSTRYBUCJI

Największa na polskim rynku bankowym wielokanałowa sieć dystrybucji tworzy warunki dla zwiększania przychodów całej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz pozwala dywersyfikować ich źródła.

Zasięg sieci dystrybucji umożliwia dostarczanie produktów i usług bankowych w najwygodniejszy dla klientów sposób. Dotyczy to również osób zamieszkujących miejscowości, w których główni konkurenci Banku nie posiadają swoich placówek.

WYSOKA JAKOŚĆ OBSŁUGI KLIENTÓW

Największa baza klientów PKO Banku Polskiego SA tworzy warunki dla wyznaczania standardów w zakresie obsługi klientów, oferowanych produktów i usług, jak również innowacji technologicznych. Potencjał do wyznaczania standardów rynkowych w powiązaniu z dużą siłą w zakresie finansowania przedsięwzięć daje Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA możliwość utrzymywania przewagi nad największymi konkurentami.

INNOWACJE I PŁATNOŚCI

PKO Bank Polski SA inwestując w rozwój usług bankowości elektronicznej i mobilnej dynamicznie dostosowuje się do zmieniających się preferencji klientów. Projekt płatności mobilnych IKO oraz stworzenie innowacyjnego w skali światowej standardu płatności BLIK potwierdziły wysoką wartość oferowanych rozwiązań biznesowych. PKO Bank Polski SA aktywnie współpracuje ze start-upami technologicznymi wyznaczając ścieżkę dla pozostałych polskich banków oraz wspiera rozwój e-Państwa poprzez wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań w administracji publicznej.

ZAANGAŻOWANIE W ROZWÓJ POLSKIEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

PKO Banku Polski SA wyróżnia się kompleksową ofertą produktów skierowaną zarówno do mikro, małych i średnich, a także dużych przedsiębiorstw. Bank dysponuje pełną gamą nowoczesnych rozwiązań finansowych: od produktów rozliczeniowych i transakcyjnych, kredytowych i depozytowych, poprzez specjalistyczne usługi maklerskie oraz finansowe w zakresie leasingu i faktoringu. PKO Bank Polski SA podążając za potrzebami polskich przedsiębiorców, otwartych na nowe kierunki rozwoju, wspiera ich w ekspansji zagranicznej.

KOMPETENTNA I ZAANGAŻOWANA KADRA

Od wielu lat PKO Bank Polski SA należy do grona najbardziej pożądanych pracodawców zarówno wśród studentów jak i specjalistów oraz menedżerów.

STABILNA BAZA FINANSOWANIA

PKO Bank Polski SA posiada bezpieczną i stabilną strukturę finansowania opartą o depozyty klientów, w większości detalicznych. Wysoka ocena wiarygodności finansowej Banku umożliwia dostęp do finansowania na polskim i międzynarodowym rynku obligacji.

1.3 GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO SA – RYS HISTORYCZNY

Grupa PKO Banku Polskiego SA umacnia swoją pozycję lidera polskiej bankowości, oferując usługi klientom detalicznym jak i instytucjonalnym już od 98 lat.

1919-1938	1.	Dekretem podpisanym przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, premiera Ignacego Paderewskiego i założyciela oraz pierwszego prezesa Huberta Lindego została powołana Pocztowa Kasa Oszczędności.
	2.	Pocztowa Kasa Oszczędności zyskała osobowość prawną jako instytucja państwowa, działająca pod kontrolą i z gwarancją państwa.
	3.	W Poznaniu powstał pierwszy terenowy oddział Pocztovej Kasy Oszczędności.
	4.	Pocztowa Kasa Oszczędności zaczęła uruchamiać Szkolne Kasy Oszczędności.
	5.	Z inicjatywy Pocztovej Kasy Oszczędności Ministerstwo Skarbu podjęło decyzję o założeniu Banku Polska Kasa Opieki (dzisiaj Pekao SA) w formie spółki akcyjnej, aby ułatwić Polonii przekaz dewiz do kraju.
	6.	Pocztowa Kasa Oszczędności mocno przyczyniła się do rozwoju obrotu bezgotówkowego - co drugi większy zakład przemysłowy i każde duże przedsiębiorstwo miało konto czekowe w Pocztovej Kasie Oszczędności, a obrót czekowy w Polsce był półtora raza większy niż gotówkowy.
1939-1945		Lata wojny były okresem ogromnych strat i przestoju w działalności Pocztovej Kasy Oszczędności.
1946-1987	1.	Pocztowa Kasa Oszczędności zostaje przekształcona w Powszechną Kasę Oszczędności.
	2.	Ustawa o prawie bankowym wprowadziła uprzywilejowanie wkładów oszczędnościowych przechowywanych w Powszechnej Kasie Oszczędności, zostały one objęte gwarancją państwa.
	3.	Powszechna Kasa Oszczędności wprowadziła nowoczesny produkt: rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy.
	4.	W latach 1975-1987 Powszechna Kasa Oszczędności była włączona w struktury NBP z zachowaniem tożsamości Banku.
1991-2000	1.	W statucie pojawiła się nazwa Powszechna Kasa Oszczędności - bank państwowy, w skrócie PKO BP. Powołana została pierwsza Rada Nadzorcza PKO BP.
	2.	Bank został jedynym wspólnikiem spółki deweloperskiej Inbindex Sp. z o.o. (obecnie Qualia Development Sp. z o.o.).
	3.	Uruchomiono pierwszy informacyjny portal internetowy Banku oraz pierwszy oddział internetowy e-PKO.
	4.	Rozpoczęła działalność spółka PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA (PKO TFI) założona przez PKO BP i Credit Suisse Asset Management Holding Europe (Luxemburg) SA. Od 2009 roku Bank jest jedynym właścicielem Spółki.
	5.	PKO BP i Bank Handlowy w Warszawie SA utworzyły spółkę PKO BP BANKOWY PTE SA. Od 2003 roku Bank jest jedynym właścicielem Spółki.
	6.	Została utworzona spółka Bankowy Fundusz Leasingowy SA (obecnie PKO Leasing SA), świadcząca usługi leasingu operacyjnego i finansowego aktywów trwałych i nieruchomości.
	7.	PKO BP i Bank Śląski SA utworzyły spółkę Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService SA. Od 2001 roku do 2013 roku Bank posiadał 100% akcji Spółki.
	8.	W 2000 roku Bank został przekształcony w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą PKO Bank Polski Spółka Akcyjna.
2002-2009	1.	Bank przejął Inteligo Financial Services SA, spółkę świadczącą usługi utrzymania i rozwoju systemów teleinformatycznych obsługujących systemy bankowe, w tym także elektronicznego dostępu do rachunków bankowych (konto Inteligo).
	2.	Bank nabył 66,65% akcji KREDOBANK SA. Spółka jest zarejestrowana i działa na Ukrainie. Aktualnie Bank posiada 99,6293% udziału w kapitale zakładowym Spółki.
	3.	W 2004 roku miał miejsce debiut giełdowy PKO BP SA - na koniec pierwszego dnia notowań akcje osiągnęły cenę 24,50 PLN wobec ceny emisyjnej ustalonej na kwotę 20,50 PLN.
	4.	Rozpoczęła działalność spółka PKO BP Faktoring SA (obecnie PKO Faktoring SA).
	5.	Podwyższenie kapitału zakładowego Banku z 1 000 000 000 PLN do 1 250 000 000 PLN (2009 rok).
2010-2015	1.	PKO Bank Polski SA (poprzez spółkę zależną PKO Finance AB) wyemitował 5-letnie euroobligacje o wartości 800 mln EUR oraz obligacje na rynek amerykański w wysokości 1,0 mld USD, które stały się papierami benchmarkowymi dla podmiotów polskich, a także emitentów z Europy Środkowo-Wschodniej.
	2.	Strategia na lata 2013-2015 "PKO Bank Polski. Codziennie najlepszy" umocniła pozycję Grupy Kapitałowej Banku jako lidera w kluczowych segmentach rynku.
	3.	W 2013 roku PKO Bank Polski SA wyznaczył nowy standard płatności mobilnych - IKO - innowacyjne rozwiązanie na rynku płatności mobilnych, przekształcone w 2015 roku w system płatności BLIK, który stał

się standardem na rynku polskim.

4. PKO Bank Polski SA podpisał umowę dotyczącą 20-letniego aliansu strategicznego na rynku płatności elektronicznych z EVO Payments International Acquisition GmbH, jednocześnie sprzedając znaczącą część udziałów w spółce eService Sp. z o.o.
5. Utworzony został PKO Bank Hipoteczny SA, którego działalność obejmuje emisję długoterminowych listów zastawnych oraz udzielanie długoterminowych kredytów hipotecznych dla klientów detalicznych.
6. PKO Bank Polski SA nabył akcje spółek z Grupy Nordea, w tym akcji Nordea Bank Polska SA, a także portfel wierzytelności wobec klientów korporacyjnych. W październiku 2014 roku nastąpiła fuzja prawna banków.
7. Utworzenie spółki PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, świadczącej usługi ubezpieczeń majątkowych dla klientów indywidualnych PKO Banku Polskiego SA.
8. Ekspansja na rynki zagraniczne poprzez utworzenie pierwszego oddziału Banku za granicą (w Republice Federalnej Niemiec we Frankfurcie nad Menem).

2016

1. Zatwierdzenie strategii na lata 2016-2020 "Wspieramy rozwój Polski i Polaków", której założenia mają na celu dalsze umocnienie pozycji Grupy Kapitałowej Banku jako lidera w kluczowych segmentach rynku, zwiększenie innowacyjności i dopasowanie do potrzeb klienta.
2. PKO Leasing SA wchodzący w skład Grupy Kapitałowej Banku zakończył z sukcesem transakcję zakupu Raiffeisen-Leasing Polska SA, stając się dzięki temu głównym leasingodawcą w kraju z ponad 13% udziałem w rynku.
3. Przeprowadzone przez PKO Bank Hipoteczny SA emisje hipotecznych listów zastawnych z najwyższym możliwym do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe ratingiem Aa3 agencji Moody's.
4. Kontynuacja ekspansji na rynki zagraniczne - działania w kierunku utworzenia kolejnego oddziału Banku za granicą w Republice Czeskiej.
5. Rozpoczęcie współpracy z Poczta Polska SA w zakresie obsługi kart płatniczych.

1.4 NAJWAŻNIEJSZE WYDARZENIA 2016 ROKU

W 2016 roku sektor bankowy funkcjonował w warunkach historycznie niskich poziomów stóp procentowych oraz nowych obciążeń regulacyjnych, przy korzystnej sytuacji makroekonomicznej. Sytuację na rynku kredytowo-depozytowym w dalszym ciągu kształtowała korzystna sytuacja na rynku pracy. Poziom popytu krajowego wspierany był przez rządowy program „Rodzina 500+” oraz deflację, które zwiększały realną siłę nabywczą gospodarstw domowych.

W omawianym okresie Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA kontynuowała zrównoważony rozwój, skupiony na podnoszeniu jakości obsługi klienta poprzez zwiększenie innowacyjności oferowanych produktów i kanałów dystrybucji. Podejmowane były inicjatywy zmierzające do podniesienia jakości obsługi m.in. poprzez działania prowadzące do zwiększenia innowacyjności w zakresie nowych rozwiązań finansowych, zarówno w ramach produktów, jak i kanałów dystrybucji, w szczególności w zakresie bankowości elektronicznej oraz płatności mobilnych.

W 2016 roku PKO Bank Polski SA wprowadził specjalną ofertę dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny, w ramach której obniżono prowizję za udzielenie kredytu mieszkaniowego Własny Kąt Hipoteczny o 50%.

Grupa Kapitałowa systematycznie rozwija elektroniczne kanały bankowości. W 2016 roku Bank udostępnił unowocześnioną wersję serwisu informacyjnego, która zapewnia wygodniejszy dla klienta kontakt z Bankiem i szybszy dostęp do usług bankowych. Bank wprowadził też dodatkowe zabezpieczenie logowania w postaci obrazka bezpieczeństwa, które zapewnia klientom wyższy poziom bezpieczeństwa przy korzystaniu z usług bankowości elektronicznej.

PKO Bank Polski SA dostarcza swoim klientom nowoczesne rozwiązania technologiczne dające bezpieczne oraz dostępne w każdym miejscu możliwość dostępu do usług bankowych przy użyciu telefonu. IKO to najpopularniejszy i najbardziej rozwinięty system płatności mobilnych w Polsce. Łączna liczba aktywacji IKO przekroczyła w 2016 roku milion sztuk. Aplikacja jest stale wzbogacana o nowe funkcjonalności: możliwość wpłaty na numer telefonu innego użytkownika IKO, wpłaty do wpłatomatów przy użyciu kodu BLIK oraz realizowanie płatności i przelewów przy wykorzystaniu QR kodów. Wprowadzone zmiany przekształciły IKO z aplikacji służącej do płatności czy wypłat mobilnych w aplikację stanowiącą bank w telefonie.

Nowoczesne rozwiązania technologiczne PKO Banku Polskiego SA zostały docenione przez Izbę Gospodarki Elektronicznej - Bank został wybrany najbardziej cyfrowym bankiem w konkursie E-COMMERCE POLSKA WARDS 2016. O przyznaniu tytułu zadecydowało zaangażowanie Banku w projekty z zakresu e-administracji, cyberbezpieczeństwa,

ale również jakości mobilnej i elektronicznej bankowości. To kolejne wyróżnienie za innowacyjność, wdrażanie najnowocześniejszych technologii i tworzenie rozwiązań, które stają się wzorem dla innych instytucji finansowych.

Rozwój oferty produktowej wsparty został wdrożeniem Nowego Rytmu Sprzedaży - innowacyjnego programu sprzedażowego, zapewniającego większy zakres wiedzy o klientach i umożliwiającego przedstawienie klientowi najbardziej dopasowanej do jego potrzeb oferty, przy jednoczesnym uproszczeniu procesów i formalności sprzedażowych. Program został wsparty zintegrowanym systemem motywacyjnym dla doradców w sieci oddziałów.

W 2016 roku PKO Bank Polski SA rozpoczął współpracę z Poczta Polska SA (Poczta) w zakresie obsługi kart płatniczych w placówkach Poczty. W wyniku tej współpracy do końca 2016 roku zainstalowano prawie 8 tys. terminali płatniczych w całej sieci Poczty, dzięki czemu klienci ponad 4,6 tys. placówek Poczty mogą dokonywać płatności kartą za usługi takie jak opłaty rachunków czy przesyłki paczek.

PKO Bank Polski SA jako pierwszy bank udostępnił klientom możliwość utworzenia profilu zaufanego z poziomu bankowości internetowej. Profil Zaufany umożliwia korzystanie z usług urzędów przez Internet, bez potrzeby wychodzenia z domu i odwiedzania stacjonarnego urzędu. Dzięki niemu klienci mogą elektronicznie zarejestrować działalność gospodarczą z jednoczesnym zgłoszeniem do urzędu skarbowego, GUS oraz ZUS, KRUS, a także korzystać z funkcji PUE ZUS.

W 2016 roku Bank umocnił pozycję lidera w zakresie usług dla samorządów poprzez podpisanie umowy na kompleksową obsługę budżetu województwa podkarpackiego i jego 23 jednostek organizacyjnych. Łącznie Bank obsługuje 6 województw.

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA został strategicznym partnerem Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR) w zakresie udostępniania oferty wsparcia dla eksportu. Operacyjne zarządzanie produktami finansowymi i doradczymi będzie sprawował PFR. Wartość wsparcia oferowanego przez PFR w ramach Programu Ekspansji Międzynarodowej Polskich Przedsiębiorstw może wynieść łącznie nawet 60 mld PLN.

W sierpniu 2016 roku Bank zawarł aneks do umowy portfelowej linii gwarancyjnej z Funduszu Gwarancyjnego Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG), dzięki czemu Bank uzyskał możliwość objęcia gwarancjami, oprócz kredytów obrotowych nieodnawialnych i kredytów inwestycyjnych, również kredyty w rachunku bieżącym BIZNES PARTNER i kredyty obrotowe odnawialne.

Potwierdzeniem najwyższych standardów procesów zakupowych oraz wiarygodności biznesowej było otrzymanie przez PKO Bank Polski SA międzynarodowego certyfikatu Chartered Institute of Procurement and Supply (CIPS). Bank jest pierwszym podmiotem sektora finansowego i trzecim w Polsce wyróżnionym w ten sposób.

W czerwcu 2016 roku nastąpiło rozliczenie transakcji przejęcia spółki Visa Europe Limited przez spółkę Visa Inc., w której PKO Bank Polski SA brał udział. Łączna wartość rozpoznana przez Bank z tytułu rozliczenia wyżej wymienionej transakcji w rachunku zysków i strat (zysk przed opodatkowaniem) wyniosła 417,6 mln PLN, w tym kwota rozliczona w innych całkowitych dochodach z tytułu wyceny akcji Visa Europe Limited wyniosła 336,7 mln PLN.

W grudniu 2016 roku PKO Leasing SA wchodzący w skład Grupy PKO Banku Polskiego SA zakończył z sukcesem transakcję zakupu Raiffeisen-Leasing Polska SA (RLPL), stając się dzięki temu głównym leasingodawcą w kraju z udziałem w rynku ponad 13%. Leasing stanowi drugie obok kredytu, główne źródło finansowania działalności podmiotów gospodarczych. Już przed sfinalizowaniem transakcji PKO Leasing SA był najbardziej dynamicznie rozwijającym się przedsiębiorstwem leasingowym w Polsce. Modele biznesowe spółek wzajemnie się uzupełniają. Przejęcie Raiffeisen-Leasing Polska SA pozwoli zwiększyć efektywność usług oraz zapewnić przedsiębiorstwom szeroką i dopasowaną do potrzeb ofertę na każdym etapie rozwoju firmy.

KALENDARIUM PRZEJĘCIA RAIFFEISEN - LEASING POLSKA SA

2016	2 listopada 2016	Zawarcie przez PKO Bank Polski SA, PKO Leasing SA (PKO Leasing) oraz Raiffeisen Bank International AG (RBI) umowy dotyczącej nabycia przez PKO Leasing 100% akcji w Raiffeisen-Leasing Polska SA (RLPL) od RBI.
	10 listopada 2016	Uzyskanie zgody Antimonopoly Committee of Ukraine (organ ochrony konkurencji na Ukrainie)
	17 listopada 2016	Uzyskanie zgody UOKiK
	1 grudnia 2016	Zamknięcie Transakcji obejmujące nabycie przez PKO Leasing SA 100% akcji w RLPL oraz zastąpienie przez grupę PKO Banku Polskiego SA finansowania udzielonego RLPL przez RBI lub podmioty z grupy RBI.
	od 1 grudnia 2016	Rozpoczęcie integracji operacyjnej i informatycznej
2017	I połowa 2017	Fuzja prawna

W III kwartale 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. wraz ze swoimi spółkami zależnymi zrealizowała dwie transakcje sprzedaży składników majątku. Z tego tytułu w wynikach finansowych Grupy Kapitałowej rozpoznane zostały w pozycji pozostałe przychody i koszty operacyjne netto dodatkowe przychody w wartości około 114 mln PLN.

W 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził emisję hipotecznych listów zastawnych skierowane do inwestorów instytucjonalnych, które spotkały się z dużym zainteresowaniem. Wśród instytucji, które nabyły listy zastawne znaleźli się zarówno inwestorzy krajowi, jak i zagraniczni, w tym Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Listy zastawne PKO Banku Hipotecznego SA są jednymi z najbezpieczniejszych instrumentów dłużnych na rynku finansowym w Polsce. Wyrazem tego jest najwyższy możliwy do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe rating Aa3 nadany przez agencję Moody's, tj. zgodny z ratingiem Polski.

W październiku 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała pozytywną opinię w sprawie oddziału korporacyjnego w Czechach. KNF zapoznała się z wnioskiem notyfikacyjnym Banku dotyczącym otwarcia oddziału korporacyjnego w Pradze i podjęła decyzję o przesłaniu go właściwym władzom nadzorczym w Czechach. Przesłanie wniosku notyfikacyjnego przez KNF kończy postępowanie przed polskim nadzorcą. Otwarcie oddziału planowane jest na I połowę 2017 roku. Działalność oddziału w Czechach będzie koncentrowała się na obsłudze klientów korporacyjnych.

Działania podejmowane przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku, pomimo rekordowo niskich stóp procentowych oraz istotnych zmian regulacyjnych, pozwoliły na osiągnięcie wysokich wyników finansowych oraz umocnienie pozycji wśród największych instytucji finansowych w Polsce.

	2016	2015	Zmiana 2016/2015
Zysk netto	2 874 mln PLN	2 610 mln PLN	10,1%
Wynik odsetkowy	7 755 mln PLN	7 029 mln PLN	10,3%
Wynik z prowizji	2 693 mln PLN	2 851 mln PLN	-5,5%
Wynik na działalności biznesowej*	11 791 mln PLN	10 665 mln PLN	10,6%
Ogólne koszty administracyjne	-5 590 mln PLN	-6 036 mln PLN	-7,4%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	-829 mln PLN		x
Wynik z tytułu odpisów	-1 623 mln PLN	-1 476 mln PLN	9,9%
Suma bilansowa	285 573 mld PLN	266 940 mld PLN	7,0%
Kapitały własne	32 569 mld PLN	30 265 mld PLN	7,6%
ROA netto	1,1%	1,0%	0,1 p.p.
ROE netto	9,1%	9,0%	0,1 p.p.
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)**	47,4%	56,6%	-9,2 p.p.
Marża odsetkowa	3,2%	3,0%	0,2 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	5,9%	6,6%	-0,7 p.p.
Koszt ryzyka	-0,75%	-0,72%	0 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy	15,81%	14,61%	1,2 p.p.

* Wynik na działalności biznesowej rozumiany jako wynik z działalności operacyjnej bez uwzględnienia ogólnych kosztów administracyjnych, podatku od niektórych instytucji finansowych oraz wyniku z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw.

** Koszty administracyjne do wyniku na działalności biznesowej

Wypracowany w 2016 roku zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wyniósł 2 874,0 mln PLN, co oznacza wzrost o 10,1%, czyli o 264,5 mln PLN w relacji do wyniku roku poprzedniego. Osiągnięty poziom zysku netto był determinowany przez:

- poprawę wyniku na działalności biznesowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, który osiągnął poziom 11 790,7 mln PLN (+10,6% r/r), głównie w efekcie:
 - wzrostu wyniku odsetkowego o 10,3% r/r, zrealizowanego dzięki kontynuacji działań w zakresie redukcji kosztu finansowania bazy depozytowej oraz wzrostowi poziomu aktywów oprocentowanych,

- wzrostu wyniku pozostałego o 557,0 mln PLN, związanego głównie z rozliczeniem w czerwcu 2016 roku transakcji przejęcia spółki Visa Europe Limited przez spółkę Visa Inc. oraz transakcji sprzedaży w III kwartale 2016 roku składników majątku spółki Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółek zależnych,
 - przy niższym wyniku prowizyjnym (spadek o 5,5% r/r), m.in. z tytułu operacji na papierach wartościowych i prowizji kredytowych,
- 2) wprowadzenie od lutego 2016 roku podatku od niektórych instytucji finansowych (podatek bankowy), co przełożyło się na dodatkowe obciążenie wyniku finansowego w wysokości 828,9 mln PLN,
- 3) obniżenie kosztów działania o 445,8 mln PLN, związanych z niższym obciążeniem z tytułu składek i wpłat na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (głównie w efekt bazy z 2015 roku związany z wpłatą na rzecz BFG dot. wypłat środków gwarantowanych z tyt. depozytów zgromadzonych w Spółdzielczym Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie¹ oraz dodatkowych kosztów związanych z utworzeniem Funduszu Wsparcia Kredytobiorców). Wskaźnik C/I na koniec 2016 roku wyniósł 47,4% w porównaniu do 56,6% na koniec 2015 roku,
- 4) wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw, który był niższy o 146,8 mln PLN od uzyskanego w 2015 roku, przy wzroście portfela kredytowego brutto o 5% oraz koszcie ryzyka na zbliżonym poziomie,

Struktura bilansu Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, charakteryzująca się silną bazą depozytową oraz bezpiecznym poziomem kapitałów własnych, pozwoliła na wzrost wyniku na działalności biznesowej poprzez stabilny rozwój organiczny oraz przejęcia, stanowiące kolejny etap rozwoju Banku. Wskaźnik kredytów do depozytów (zobowiązań wobec klientów) na koniec 2016 roku wyniósł 97,8% (wskaźnik kredytów do stabilnych źródeł finansowania² wyniósł 83,7%), co świadczy o bardzo dobrej kondycji płynnościowej Grupy Kapitałowej.

W efekcie działań podejmowanych w 2016 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA:

- zwiększyła sumę aktywów o blisko 19 mld PLN, w tym o ponad 10 mld PLN portfel należności od klientów,
- zachowała wysoki udział w rynku kredytów i depozytów na poziomie odpowiednio 17,8% i 17,3%,
- umocniła pozycję w rynku usług leasingowych poprzez nabycie Raiffeisen-Leasing Polska SA,
- zajmowała pierwszą pozycję na rynku sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób prywatnych³ posiadając 31,9% udział,
- była największym kredytodawcą dla małych i średnich przedsiębiorstw kredytów z gwarancjami de minimis z 22,1% udziałem w rynku⁴,
- poprawiła istotnie jakość portfela kredytowego, mierzoną wskaźnikami kredytów z rozpoznaną utratą wartości,
- zwiększyła liczbę klientów o ponad 216 tys., głównie w segmencie ludności oraz liczbę klientów korzystających z bankowości mobilnej IKO, których na koniec 2016 roku było już ponad 1 mln,
- rozszerzyła ofertę produktów ubezpieczeniowo-inwestycyjnych i majątkowych ubezpieczeń dla klientów, m.in. dzięki rozpoczęciu w styczniu 2016 roku działalności operacyjnej przez spółkę PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA,
- umocniła pozycję kapitałową dzięki podwyższeniu funduszy własnych z tytułu akumulacji zysku wpracowanego w 2015 roku, co przełożyło się na wzrost łącznego współczynnika kapitałowego o 1,2 p.p. w stosunku do końca 2015 roku do poziomu 15,8%.

¹ Na mocy Uchwały Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) nr 87/DGD/2015 z dnia 26 listopada 2015 roku banki zostały zobowiązane do wniesienia opłaty w ramach funduszu ochrony środków gwarantowanych (FOŚG) na pokrycie wypłat środków gwarantowanych dla deponentów Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie w związku z jego upadłością.

² Stabilne źródła finansowania obejmują zobowiązania wobec klientów oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: zobowiązań podporządkowanych, własnej emisji papierów dłużnych i kredytów otrzymanych od instytucji finansowych.

³ Dane Związku Banków Polskich.

⁴ Zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 31 grudnia 2016 roku.

1.5 KIERUNKI ROZWOJU GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Misja
Strategia PKO Banku Polskiego SA na lata 2016 – 2020
Cele strategiczne
Realizacja Strategii

Kierunki rozwoju PKO Banku Polskiego wyznacza Strategia na lata 2016-2020 „Wspieramy rozwój Polski i Polaków” (Strategia), zatwierdzona przez Radę Nadzorczą w dniu 3 listopada 2016 r.

KIM JESTEŚMY – NASZA MISJA

Bank Polski

„WSPIERAMY ROZWÓJ POLSKI I POLAKÓW”

Od prawie 100 lat codziennie dostarczamy swoim klientom rozwiązania finansowe, dlatego rozumiemy potrzeby Polaków i polskich firm.

Konsekwentnie zmieniamy się, inwestujemy w rozwój i odpowiedzialnie wdrażamy nowoczesne technologie, aby umożliwić swoim klientom wygodne zarządzanie finansami w każdym miejscu i czasie. Jesteśmy dumni ze swojej historii i polskich korzeni.

Chcemy nadal mieć pozytywny wpływ na Polskę – ludzi, firmy, kulturę i środowisko. Jako jeden z największych banków w Europie Środkowej i Wschodniej odpowiedzialnie dbamy o interesy akcjonariuszy, klientów, pracowników i społeczności lokalnych.

STRATEGIA PKO BANKU POLSKIEGO SA NA LATA 2016 – 2020

Nowa Strategia jest odpowiedzią na zmieniające się otoczenie rynkowe i potrzebę dostosowania się organizacji do nowych wyzwań stojących przed sektorem bankowym i polską gospodarką. Kierunek transformacji modelu biznesowego Banku pozostanie ściśle powiązany z dynamicznie postępującą cyfryzacją życia społecznego oraz strategią rozwoju gospodarczego Polski.

Strategia na lata 2016-2020 opiera się na solidnych fundamentach wypracowanych w latach poprzednich. Dzięki realizacji strategii „Lider” i „Codziennie Najlepszy” PKO Bank Polski SA umocnił pozycję niekwestionowanego lidera rynku bankowego w Polsce, systematycznie rozwijał zakres i jakość usług bankowości elektronicznej oraz mobilnej - IKO, doskonalił procesy i sprawność organizacyjną oraz budował kompetencje umożliwiające wykorzystanie dźwigni wzrostu przez akwizycje.

CELE STRATEGICZNE

W perspektywie 2020 roku PKO Bank Polski SA zamierza:

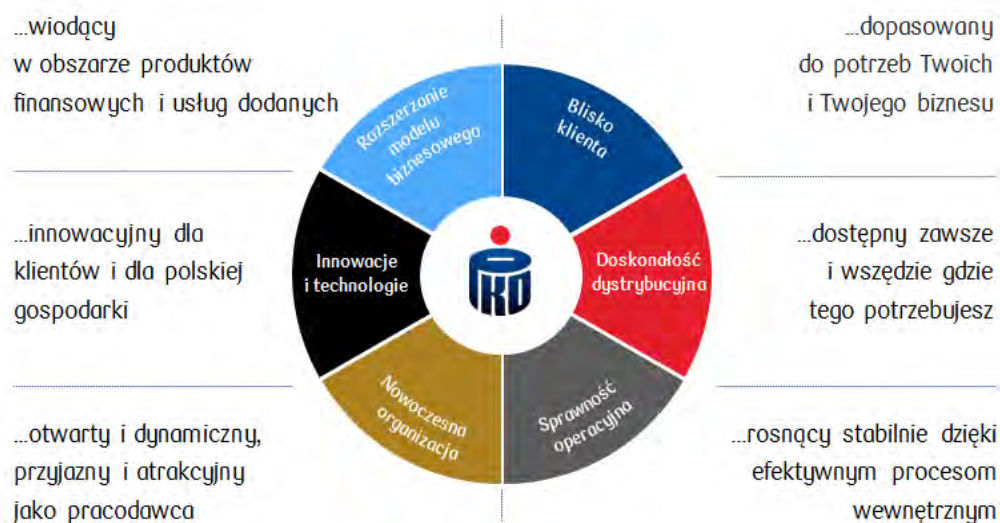
- osiągnąć rentowność kapitału własnego (ROE) powyżej 10%,
- obniżyć wskaźnik kosztów do dochodów (C/I) do poziomu poniżej 45%,
- utrzymać koszty ryzyka w przedziale 75-85 p.b.,
- efektywnie i racjonalnie zarządzać adekwatnością kapitałową, tak by poziomy wskaźników TCR i CET1 kształtowały się powyżej wymogów regulacyjnych i nadzorczych oraz jednocześnie umożliwiały wypłatę dywidendy.

Zajmując pozycję niekwestionowanego lidera rynku bankowego w Polsce oraz utrzymując pozycję lidera we wszystkich kluczowych segmentach rynku, Bank adresuje wyzwania do 2020 roku w głównych celach strategicznych:

- wspieranie rozwoju polskiej przedsiębiorczości szczególnie w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw,
- wzrost satysfakcji klienta,
- wzrost liczby klientów korzystających z rozwiązań cyfrowych,
- optymalizacja procesów – „szybciej i bez papieru”,
- bycie najlepszym pracodawcą,
- rozwój innowacyjności i poszukiwanie nowych źródeł przychodów,
- osiągnięcie pozycji lidera w zakresie współpracy w obszarze cyberbezpieczeństwa.

REALIZACJA STRATEGII

Dzięki realizacji Strategii PKO Bank Polski SA w 2020 roku będzie:

Realizację Strategii wspiera sześć dzwigni zrównoważonego rozwoju:

1. BLISKO KLIENTA

PKO Bank Polski SA będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju polskiej przedsiębiorczości, szczególnie w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw, a także satysfakcji klienta rozumianej jako budowanie trwałych relacji w kontakcie z Bankiem. Będzie temu służyć prosta i transparentna oferta, wysokiej klasy doradztwo, elastyczne rozwiązania cenowe, intuicyjne i szybkie procesy sprzedażowe oraz zmniejszenie liczby dokumentów papierowych.

2. DOSKONAŁOŚĆ DYSTRYBUCYJNA

W oparciu o zdiagnozowane potrzeby klientów rozwijane będą kanały dystrybucji tworząc holistyczny model omnikanalowego systemu obsługi. Bank będzie dążył do zapewnienia spójnych doświadczeń klientów we wszystkich kanałach kontaktu. Zamierzenia te będą realizowane poprzez kontynuację procesu modernizacji i unowocześniania sieci oddziałów, które odgrywają kluczową rolę w budowaniu relacji z klientami oraz pozycji na rynku, a także dalszy rozwój zdalnych kanałów kontaktu oraz wzrost liczby i aktywności klientów korzystających z rozwiązań cyfrowych.

3. SPRAWNOŚĆ OPERACYJNA

Strategia zakłada dalsze doskonalenie procesów wewnętrznych. Szybkości i sprawności w podejmowaniu decyzji sprzyjać będzie wysokiej jakości analityka danych, automatyzacja i dematerializacja procesów, innowacyjne metody identyfikacji i autoryzacji oraz przeciwdziałanie biurokracji.

4. NOWOCZESNA ORGANIZACJA

Kluczem do osiągnięcia celów strategicznych będzie dobrze zmotywowany i zaangażowany zespół. Strategia kładzie duży nacisk na kreowanie przyjaznego, wspierającego i otwartego środowiska pracy. Służyć temu będzie angażujące przywództwo, nowoczesne zarządzanie wiedzą i promowanie rozwiązań ułatwiających współpracę w ramach organizacji.

5. INNOWACJE I TECHNOLOGIE

PKO Bank Polski SA będzie konsekwentnie inwestował w innowacyjne rozwiązania aktywnie angażując się w kreowanie nowych standardów w skali rynku, innowacyjnych narzędzi dla klientów i organizacji oraz wzmacnianie roli instytucji zaufania publicznego i przeciwdziałanie cyberzagrożeniom. Bank będzie wspierał rozwój polskich innowatorów w segmencie przedsiębiorstw (mikro, małych i średnich oraz korporacyjnych), a także angażował się w perspektywiczne projekty oraz dziedziny i branże przyszłości.

6. ROZSZERZANIE MODELU BIZNESOWEGO

Realizacji tej dzwigni strategicznej służyć będzie aktywne monitorowanie krajowego rynku pod kątem potencjalnych przejęć, rozszerzanie dostępności oferty spółek z Grupy Kapitałowej, rozwój zagraniczny wspierający ekspansję klientów, alianse z partnerami strategicznymi m.in. poprzez platformy lojalnościowe oraz współpraca z instytucjami

publicznymi w ramach rozwiązań e-Państwa. Dążąc do pozycji lidera rozwiązań technologicznych Bank zakłada także inwestowanie w wybrane spółki z sektora nowych technologii.

Bank będzie nadal łączył troskę o wzrost wartości dla akcjonariuszy z zaangażowaniem społecznym i stawiał na zrównoważony rozwój. W codziennej pracy będzie integrował cele biznesowe z działaniami na rzecz wszystkich grup interesariuszy, przy jednoczesnym zaangażowaniu w inicjatywy społeczne. Kluczowym fundamentem budowania dialogu z klientami, pracownikami, akcjonariuszami i otoczeniem społecznym, będą wartości Banku oraz transparentna komunikacja.

1.6 GRUPA KAPITAŁOWA PKO BANKU POLSKIEGO SA NA TLE GRUPY RÓWIEŚNICZEJ⁵

NAJWYŻSZY ZYSK NETTO GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA WŚRÓD BANKOWYCH GRUP KAPITAŁOWYCH WCHODZĄCYCH W SKŁAD GRUPY RÓWIEŚNICZEJ

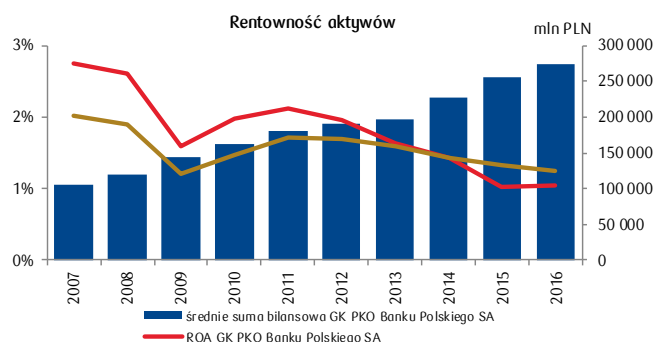
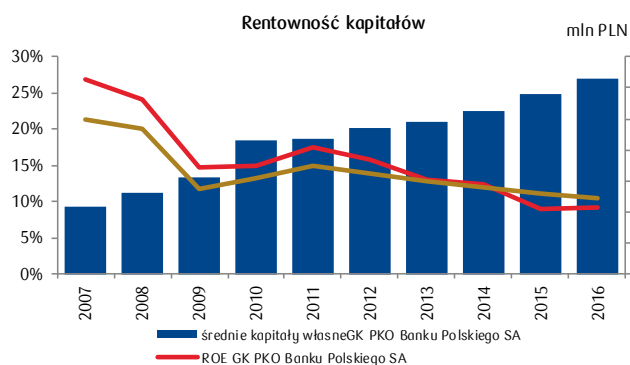

W 2016 roku zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz grupy rówieśniczej pozostawał pod istotnym wpływem obciążeń regulacyjnych, w tym przede wszystkim podatku bankowego.

Mimo istotnej poprawy wyniku odsetkowego oraz wyniku z tytułu odpisów zrealizowanych w warunkach dobrej sytuacji gospodarczej, bankom z grupy rówieśniczej nie udało się poprawić zysku netto w porównaniu z rokiem poprzednim.

W 2016 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA wypracowała najwyższy zysk netto wśród bankowych grup kapitałowych wchodzących w skład grupy rówieśniczej, realizując dodatkowo wzrost r/r.

RENTOWNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ORAZ GRUPY RÓWIEŚNICZEJ POD WPŁYWEM CZYNNIKÓW REGULACYJNYCH

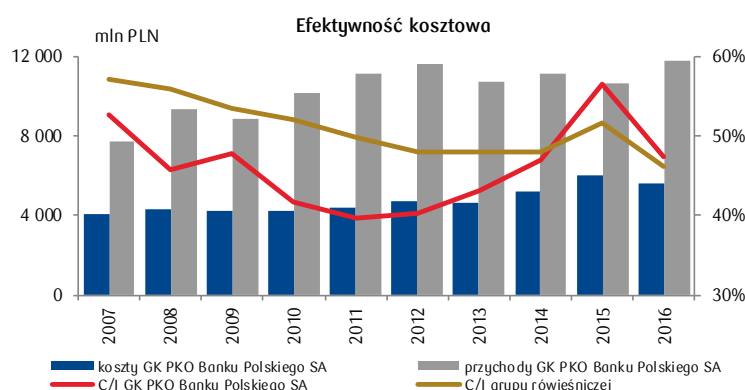

W 2016 roku wskaźniki rentowności (ROE, ROA) grupy rówieśniczej kontynuowały spadek. Miały na to wpływ przede wszystkim zmiany w otoczeniu regulacyjnym (w tym: podatek bankowy oraz nowe rekomendacje nadzorcze), wpływające zarówno na poziom kapitału własnego, jak i na przychody oraz koszty działania bankowych grup kapitałowych.

W tym samym okresie rentowność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA poprawiła się.

⁵ W skład grupy rówieśniczej wchodzi Grupa Kapitałowa: Pekao SA, mBank SA, ING Bank Śląski SA, BZ WBK SA. Dane do obliczeń wskaźników pochodzą ze skonsolidowanych raportów rocznych oraz raportów kwartalnych poszczególnych banków.

POPRAWA EFEKTYWNOŚCI KOSZTOWEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ORAZ GRUPY RÓWIEŚNICZEJ, GŁÓWNIEM DZIĘKI POPRAWIE WYNIKU NA DZIAŁALNOŚCI BIZNESOWEJ

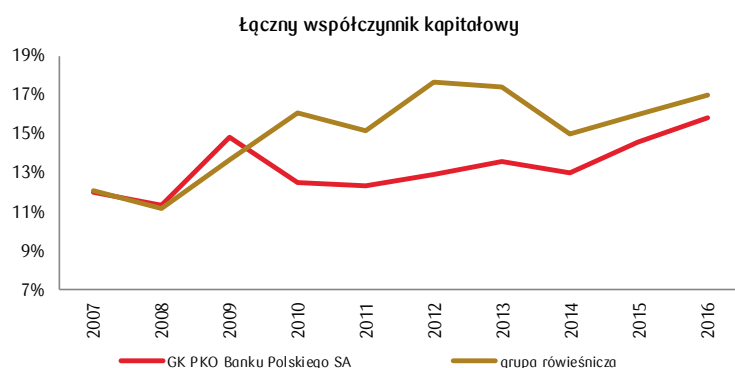

Efektywność kosztowa w 2016 roku znacząco się poprawiła (po wyłączeniu kosztów podatku bankowego), co było związane:

- z wysoką bazą odniesienia z 2015 roku, związaną z dodatkowymi wpłatami do BFG i FWK,
- ze znaczącą poprawą w porównaniu do 2015 roku wyniku na działalności biznesowej (głównie wyniku odsetkowego);
- dyscypliny kosztowej utrzymywanej przez banki, mimo rosnących nakładów na cyfryzację i cyberbezpieczeństwo.

W 2016 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA poprawiła pozycję w zakresie efektywności kosztowej, zbliżając się do grupy rówieśniczej.

WZROST WSPÓŁCZYNNIKA KAPITAŁOWEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ORAZ GRUPY RÓWIEŚNICZEJ NA SKUTEK ROSNĄCYCH WYMOGÓW REGULACYJNYCH I NADZORCZYCH

W 2016 roku wzrósł poziom adekwatności kapitałowej sektora bankowego, co było spowodowane m.in. rosnącymi minimalnymi wymogami określonymi przez KNF.

Trend ten dotyczył również największych bankowych grup kapitałowych, w tym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Działania podejmowane przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA, w tym przede wszystkim akumulacja zysku, pozwoliły na poprawę pozycji kapitałowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w porównaniu do grupy rówieśniczej.

2. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI

Otoczenie makroekonomiczne
Sytuacja na rynku finansowym
Sytuacja polskiego sektora bankowego
Sytuacja polskiego sektora pozabankowego
Rynek ukraiński
Otoczenie regulacyjne
Tendencje w gospodarce polskiej i światowej w 2017 roku i ich wpływ na wyniki Grupy Kapitałowej

2.1 OTOCZENIE MAKROEKONOMICZNE

W światowej gospodarce 2016 rok przyniósł stopniową poprawę koniunktury, mimo podwyższonej niepewności i wielu czynników ryzyka. Dzięki przełamaniu spadkowego trendu cen surowców poprawiała się sytuacja wielu gospodarek wschodzących. Poprawa koniunktury widoczna była również w gospodarkach rozwiniętych, zwłaszcza w ostatnich miesiącach roku, mimo negatywnego wpływu niepewności dotyczącej m.in. potencjalnych skutków tzw. Brexitu.

Polska gospodarka zanotowała w trakcie 2016 roku umiarkowane i przejściowe spowolnienie tempa wzrostu. Jego głównym źródłem było zakończenie perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013 i związane z tym ograniczenie aktywności inwestycyjnej w sektorze publicznym, głównie w jednostkach samorządu terytorialnego. Podobne zjawisko

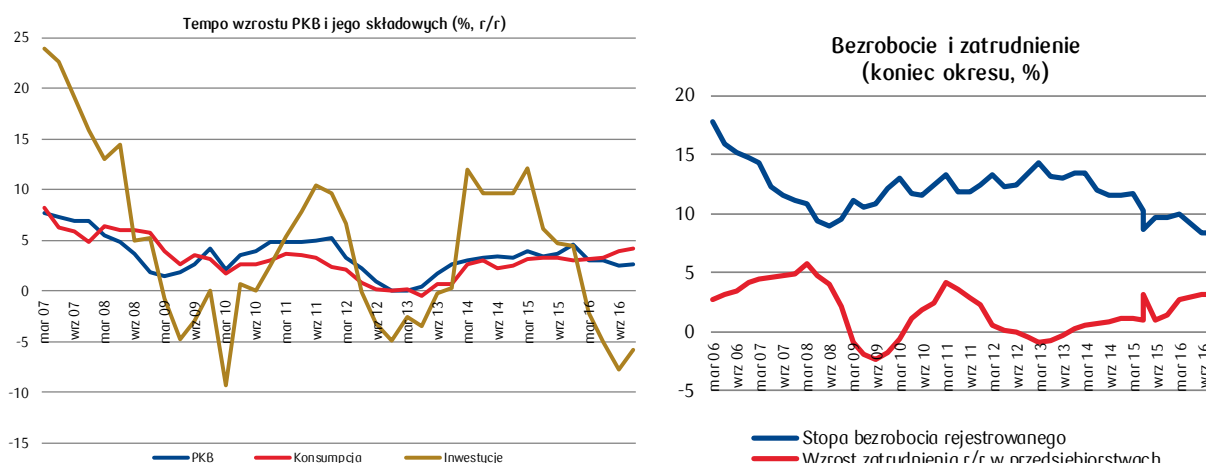
(„przejście” pomiędzy wieloletnimi perspektywami finansowymi UE, skutkujące obniżeniem dynamiki inwestycji i PKB) miało miejsce w innych gospodarkach regionu (Czechy, Węgry).

W strukturze wzrostu polskiej gospodarki zwiększyła się rola spożycia indywidualnego. Przyspieszenie wzrostu konsumpcji odzwierciedlało poprawę sytuacji na rynku pracy oraz efekty programu Rodzina 500+. Przejściowy ujemny wkład do dynamiki PKB miały nakłady brutto na środki trwałe. Dotyczyło to głównie inwestycji publicznych (silne ograniczanie inwestycji przez samorządy i nakładów na infrastrukturę kolejową) i części sektora prywatnego (m.in. energetyki oraz sekcji dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami). W całym 2016 roku wzrost PKB wyniósł 2,8% wobec 3,9% rok wcześniej. Poprawa koniunktury widoczna w głównych wskaźnikach aktywności gospodarczej za ostatnie miesiące 2016 roku oraz postępy w absorpcji funduszy unijnych potwierdzają, że spowolnienie wzrostu gospodarczego w minionym roku miało przejściowy charakter.

Krótkotrwały charakter spowolnienia wzrostu gospodarczego potwierdza utrzymanie pozytywnych tendencji na rynku pracy przez cały 2016 rok. Nastąpił silny wzrost zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw (2,9% wobec 1,3% rok wcześniej) i spadek stopy bezrobocia rejestrowanego do rekordowo niskiego poziomu (8,3% na koniec roku). Wzrost wynagrodzeń przyspieszył do 4,1% wobec 3,5% w 2015 roku, a badania koniunktury wskazywały na rekordowo dobre nastroje gospodarstw domowych i rosnący odsetek firm planujących podwyżki wynagrodzeń w przyszłości.

Średnioroczna inflacja w 2016 roku wzrosła do -0,6% z -0,9% w 2015 roku. W grudniu 2016 roku, głównie za sprawą statystycznego efektu niskiej bazy i wzrostu cen paliw związanego w odbiciem cen ropy oraz umocnieniem dolara, inflacja powróciła do dodatnich wartości (0,8% r/r), kończąc 28-miesięczny okres deflacji.

Biorąc pod uwagę brak negatywnych skutków deflacji oraz przejściowy charakter umiarkowanego spowolnienia wzrostu gospodarczego, Rada Polityki Pieniężnej przez cały 2016 rok utrzymała podstawowe stopy procentowe NBP na niezmiennym poziomie (stopa referencyjna NBP wynosiła 1,50%). Wśród argumentów przeciwko wznowieniu łagodzenia polityki pieniężnej wskazywano również potrzebę zachowania stabilności systemu finansowego.

2.2 SYTUACJA NA RYNKU FINANSOWYM

RYNEK AKCJI

Początek 2016 roku na rynkach akcji zaczął się głębokimi spadkami. Były one spowodowane pogarszającą się oceną stanu gospodarki światowej, w szczególności chińskiej. Znalazło to odzwierciedlenie w przecenie surowców, a to z kolei wywołało obawy nie tylko o kondycję spółek wydobywczych, ale szersze reperkusje dla globalnej gospodarki i rynków finansowych. W dalszej części roku ceny surowców odbiły w górę, częściowo dzięki poprawie koniunktury w Chinach. To wraz ze złagodzeniem retoryki amerykańskiego banku centralnego pozwoliło rynkom na odwrócenie negatywnego trendu. Drugi i trzeci kwartał 2016 roku przyniosły trend boczny, zakłócony przejściowo przez zaskoczenie wynikami referendum na temat przyszłości Wielkiej Brytanii w Unii Europejskiej. Niezwykle ciekawa i jednocześnie kluczowa dla obrazu całego roku okazała się końcówka 2016 roku. Po zwycięstwie Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA, na giełdach został zapoczątkowany silny trend wzrostowy. Inwestorzy koncentrowali się na pro wzrostowych aspektach programu nowego prezydenta. Polska giełda może zaliczyć rok 2016 do udanych. Główny indeks wzrósł o 11,4% r/r. Wynik ten został osiągnięty głównie dzięki

wpisaniu się w globalny trend, niezmaterializowaniu się głównych obaw związanych z koniunkturą gospodarczą i działaniami regulacyjnymi dotyczącymi najważniejszych sektorów reprezentowanych na warszawskim parkiecie oraz oczekiwaniom na przyspieszenie wzrostu PKB w 2017 roku.

RYNEK STOPY PROCENTOWEJ

W 2016 roku Narodowy Bank Polski utrzymał poziom stóp procentowych sygnalizując jednocześnie, że przynajmniej do końca kolejnego roku polityka pieniężna nie ulegnie zmianie. W efekcie stawki WIBOR3M i WIBOR6M utrzymywały się w bardzo wąskim przedziale wahań tj. odpowiednio 1,67%-1,73% i 1,74%-1,81%. Mimo braku zmian stóp procentowych oczekiwania rynkowe w zakresie polityki pieniężnej silnie się wahały, oscylując pomiędzy wyceną jednej obniżki stóp procentowych o 25 pb. w 2017 roku, a ich podwyżką również o 25 pb. pod koniec kolejnego roku. Na polskim rynku stopy procentowej przez większą część roku rentowności obligacji skarbowych utrzymywały się w trendzie bocznym. Sytuacja zmieniła się w ostatnim kwartale na skutek gwałtownych zmian nastrojów na rynku globalnym. Czynnikiem, który zapoczątkował silne zmiany rentowności obligacji na świecie była wygrana Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA. W obawie przed bardziej restrykcyjną polityką pieniężną, w konsekwencji poluzowania fiskalnego zapowiadanego w kampanii wyborczej, inwestorzy sprzedawali obligacje amerykańskie, ale także zaczęli z większą ostrożnością podchodzić do inwestycji na rynkach wschodzących, w tym w Polsce. Przecena polskich obligacji skarbowych była przede wszystkim widoczna na dłuższym końcu krzywej dochodowości. W 2016 roku utrzymywały się wysokie poziomy asset swap spreadów. Słabsza wycena obligacji wynikała głównie z: obaw przed decyzjami agencji ratingowych, presji na odpływ kapitału z rynków wschodzących w związku z zaostrzeniem polityki pieniężnej przez Fed i wysokiej podaży papierów skarbowych na rynku pierwotnym.

RYNEK WALUTOWY

W 2016 roku głównymi czynnikami determinującymi zmiany na rynku walutowym były:

- kontynuacja polityki luzowania ilościowego przez Europejski Bank Centralny,
- ewolucja oczekiwań odnośnie perspektyw podwyżek stóp procentowych w USA,
- spowalnianie gospodarki Chin oraz idąca za tym deprecjacja juana wobec dolara,
- zwycięstwo zwolenników Brexit-u w referendum w Wielkiej Brytanii,
- nowy prezydencki projekt „ustawy frankowej” wydatnie zmniejszający obciążenia dla polskiego sektora bankowego w stosunku do poprzednich propozycji oraz
- zwycięstwo Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA.

Kurs eurodolara w 2016 roku był przede wszystkim uwarunkowany narastającą dywergencją polityk monetarnych w strefie euro i USA. Jednak przez dużą część roku ostrożne stanowisko Fed-u w kwestii tempa podwyżek stóp procentowych oraz ich potencjalnego wpływu na rynki wschodzące spowodowało, że prawie do referendum w Wielkiej Brytanii kurs EURUSD z okolic 1,08 na początku roku wzrósł w okolice 1,15 pod koniec maja 2016 roku. W dalszej części roku obawy związane z Brexitem oraz rosnące oczekiwania na podwyżki stóp w USA m.in. dzięki zwycięstwu D. Trumpa w wyborach prezydenckich w USA (m.in. ze względu na jego program ekspansji fiskalnej) spowodowały, że eurodolar zakończył rok na poziomie 1,05. Na rynku eurozłotego 2016 rok był okresem dużej zmienności. Zaskakująca styczniowa decyzja agencji ratingowej S&P o obniżeniu ratingu kredytowego Polski spowodowała wzrost kursu eurozłotego powyżej 4,50 po czym złagodzenie stanowiska Fed-u w kwestii perspektyw dalszych podwyżek stóp w USA do końca pierwszego kwartału 2016 roku obniżyło kurs w bliskie okolice 4,20. W drugim kwartale zwycięstwo zwolenników Brexitu w Wielkiej Brytanii ponownie spowodowało wzrost kursu powyżej 4,50 jednak do końca trzeciego kwartału kurs EUR/PLN powrócił poniżej 4,30 dzięki łagodniejszemu dla sektora bankowego projektowi tzw. „ustawy frankowej”. W ostatnim kwartale silna deprecjacja juana wobec dolara oraz rosnące oczekiwania na podwyżki stóp procentowych w USA, które wyraźnie wzrosły po zwycięstwie Donalda Trumpa w wyborach prezydenckich w USA spowodowały, że kurs EUR/PLN ostatecznie zakończył rok na poziomie 4,40.

2.3 SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA BANKOWEGO

Wynik finansowy
Jakość portfela kredytowego
Sprawozdanie z sytuacji finansowej

WYNIK FINANSOWY

Na koniec 2016 roku sytuacja sektora bankowego pozostawała stabilna. Jednak w otoczeniu banków utrzymuje się szereg źródeł ryzyka, w tym ryzyko o charakterze regulacyjnym związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi.

W warunkach stabilnego wzrostu gospodarczego, w 2016 roku sektor bankowy wypracował zysk netto w wysokości 13,9 mld PLN (+24,3% r/r). Wysokie, dwucyfrowe tempo wzrostu zysku netto jest efektem wpływu zdarzeń jednorazowych, które wystąpiły w zarówno w 2016 jak i 2015 roku; do najistotniejszych należały:

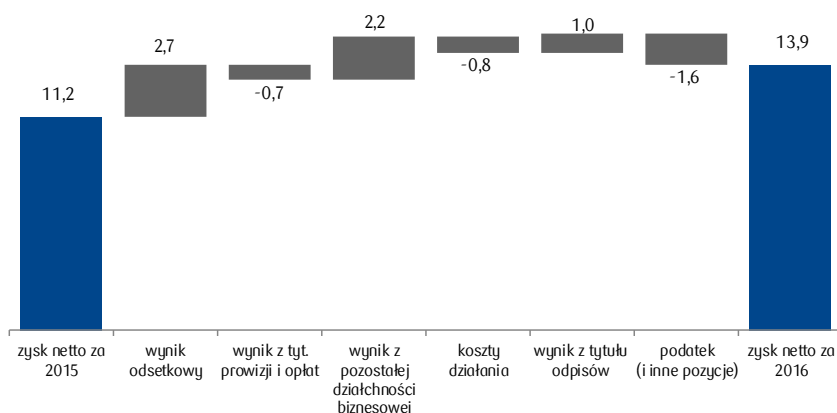
w 2015 roku:

- dotworzenie odpisów na portfel kredytowy SK Banku w Wołominie (SK Bank),
 - dokonanie przez banki wpłat na fundusz ochrony środków gwarantowanych (FOŚG) w związku z upadłością SK Banku,
 - poniesienie przez banki kosztów związanych z utworzeniem Funduszu Wsparcia Kredytobiorców,
- w 2016 roku: dodatkowy przychód z tytułu rozliczenia transakcji Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. (transakcja Visa).

W 2016 roku, oprócz rozliczenia transakcji Visa, poziomowi zysku netto sektora bankowego sprzyjały: obserwowana poprawa wyniku odsetkowego (zarówno dzięki wzrostowi przychodów odsetkowych r/r jak i znacznemu spadkowi kosztów odsetkowych) oraz relatywnie stabilny poziom wyniku z tytułu odpisów (po wyłączeniu wpływu zdarzeń jednorazowych).

Negatywny wpływ na poziom zysku netto miały obciążenia związane z tzw. podatkiem bankowym oraz obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji.

Wykres 1. Zmiana zysku netto sektora bankowego (mld PLN)

Źródło: KNF, obliczenia PKO Banku Polskiego SA; koszty działania razem z podatkiem bankowym.

Rentowność sektora bankowego na koniec 2016 roku, mierzona wskaźnikiem ROE, wzrosła do 7,7% w stosunku do rekordowo niskiego poziomu 6,6% odnotowanego na koniec 2015 roku.

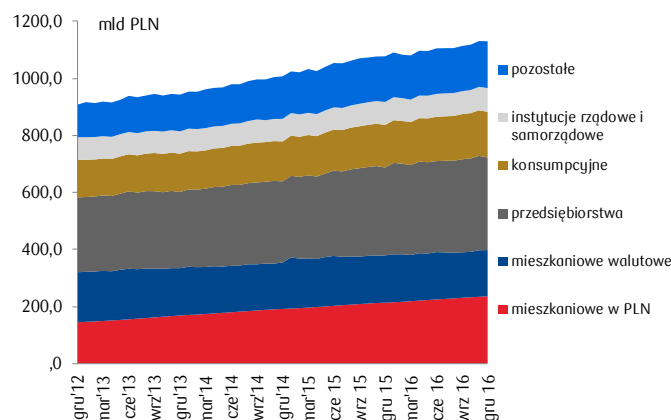
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Utrzymująca się dobra sytuacja gospodarcza sprzyjała wzrostowi aktywów banków. Na koniec 2016 roku sektor bankowy odnotował wzrost skali działania. Suma bilansowa sektora bankowego wzrosła do 1 711 mld PLN (+7,0% r/r). W strukturze aktywów nastąpiły zmiany związane z wprowadzonym podatkiem bankowym; zmniejszył się udział transakcji repo oraz wzrósł udział papierów skarbowych (do ok. 15% wobec 12% przed wprowadzeniem podatku bankowego).

Na koniec 2016 roku wartość kredytów sektora bankowego wzrosła do 1 130 mld PLN, a tempo ich wzrostu w 2016 roku pozostawało na umiarkowanym poziomie (4,9% r/r). Na sytuację na rynku kredytów oddziaływało: (1) kontynuowane wyraźne wyhamowanie tempa wzrostu r/r kredytów mieszkaniowych osób prywatnych (+4,9% wobec 7,1% na koniec 2015 roku; po skorygowaniu o zmiany kursowe odnotowano względną stabilizację), (2) kontynuowane wyhamowanie tempa wzrostu r/r kredytów przedsiębiorstw (do 5,4% wobec 8,3% na koniec 2015 roku) oraz (3) przyspieszenie tempa wzrostu r/r kredytów konsumpcyjnych (do 7,3% wobec 6,6% na koniec 2015 roku). Kredyty konsumpcyjne, obok kredytów mieszkaniowych w PLN, stanowiły jedną z najszybciej rozwijających się

kategorii kredytów. W warunkach niskich stóp procentowych sprzyjała temu koncentracja banków na produktach bardziej dochodowych i jednocześnie generujących relatywnie niskie wymogi kapitałowe.

Wykres 2. Struktura kredytów sektora bankowego

* kredyty pozostałe obejmują kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych, niemonetarnych instytucji finansowych, rolników indywidualnych i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych.

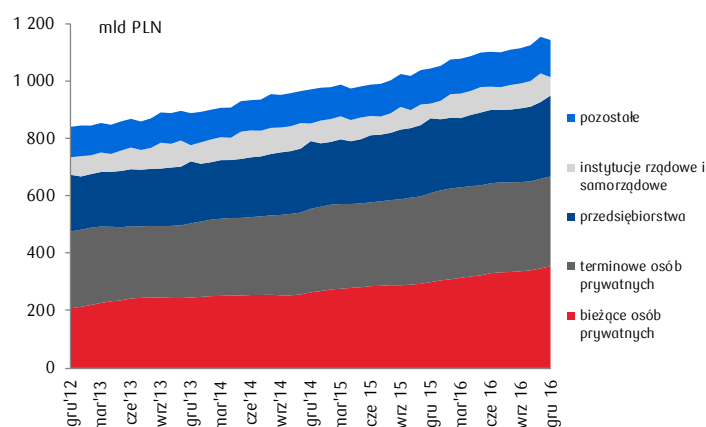
Źródło: NBP, obliczenia PKO Bank Polski SA

Sytuacja na rynku depozytowym w 2016 roku była kształtowana przez poprawę sytuacji na rynku pracy i wzrost dochodów ludności oraz dobrą sytuację płynnościową przedsiębiorstw, a także utrzymujący się niski poziom stóp procentowych oraz niską historyczną atrakcyjność alternatywnych do depozytów bankowych produktów oszczędnościowo-inwestycyjnych.

Na koniec 2016 roku wolumen depozytów sektora bankowego wzrósł do 1 145 mld PLN, a jego tempo przyspieszyło do 9,5% r/r wobec 7,5% na koniec 2015 roku. Ta sytuacja była rezultatem: (1) utrzymującego się wysokiego tempa wzrostu r/r depozytów osób prywatnych (9,5% r/r na koniec 2016 roku wobec 9,8% na koniec 2015 roku), (2) wyhamowania tempa wzrostu r/r depozytów przedsiębiorstw (8,2% r/r wobec 10,5% r/r na koniec 2015 roku) oraz (3) wzrostu depozytów sektora budżetowego (24,8% r/r wobec spadku o 16,6% r/r na koniec 2015 roku).

Utrzymujące się w 2016 roku wysokie tempo wzrostu depozytów sektora bankowego, któremu towarzyszyło umiarkowane tempo wzrostu wolumenu kredytów sektora bankowego, spowodowało spadek na koniec 2016 roku relacji Kredyty/Depozyty do historycznie niskiego poziomu 97,8%. Tak niski poziom relacji Kredyty/Depozyty obserwowany był wcześniej w 2008 roku.

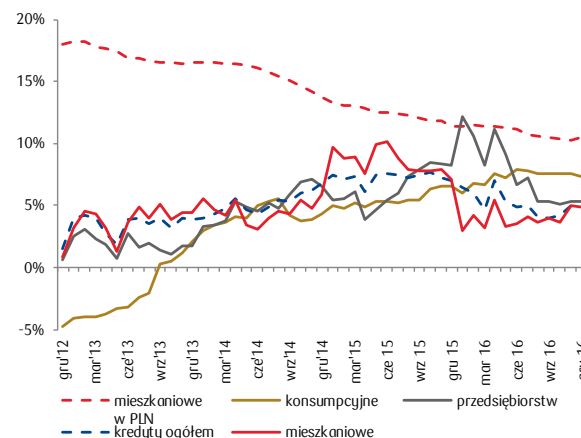
Wykres 4. Struktura depozytów sektora bankowego

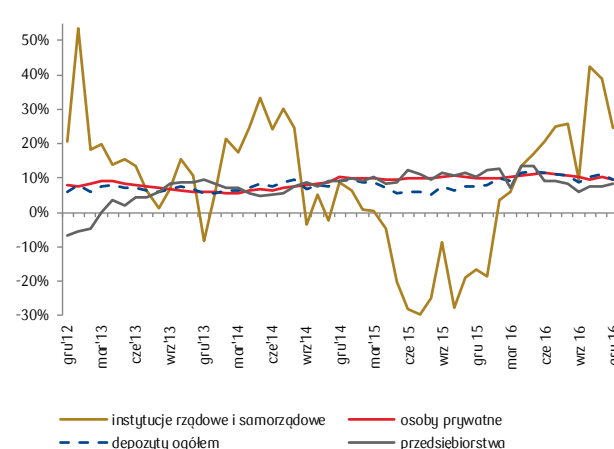
* depozyty pozostałe obejmują kredyty dla przedsiębiorców indywidualnych, niemonetarnych instytucji finansowych, rolników indywidualnych i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych.

Źródło: NBP, obliczenia PKO Bank Polski SA

Wykres 3. Tempo zmiany kredytów w sekt. bank. (r/r)

Wykres 5. Tempo zmiany depozytów w sekt. bank. (r/r)

2.4 SYTUACJA POLSKIEGO SEKTORA POZABANKOWEGO

RYNEK FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH

W 2016 roku rynek krajowych funduszy inwestycyjnych kontynuował trend wzrostowy. Jednak był on znacznie słabszy niż w roku poprzednim. W 2016 roku aktywa w zarządzaniu TFI wzrosły o 2,6% do 258,6 mld PLN, wobec wzrostu w 2015 roku o 20,5%.

Za relatywnie niewielki przyrost aktywów ogółem w 2016 roku (+6,4 mld PLN wobec +43 mld PLN w 2015 roku) odpowiadało w dużej mierze ujemne saldo wpłat i umorzeń inwestorów instytucjonalnych odnotowane w IV kwartale 2016 roku (-10,2 mld PLN). Miały na to istotny wpływ przygotowane zmiany regulacyjne obowiązujące od 1 stycznia 2017 roku, skutkujące objęciem podatkiem CIT części podmiotów rynku funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

W 2016 roku wartość aktywów inwestorów instytucjonalnych zarządzanych przez TFI zmniejszyła się o 2,2 mld PLN (-2,0%). Tym samym udział aktywów tej grupy inwestorów spadł do 49,4 % aktywów funduszy inwestycyjnych ogółem.

W 2016 roku pozytywnie na wzrost aktywów funduszy inwestycyjnych oddziaływał wzrost popytu na jednostki uczestnictwa ze strony inwestorów indywidualnych, co było szczególnie widoczne w II półroczu. W II półroczu 2016 roku ta grupa inwestorów wpłaciła netto do funduszy inwestycyjnych 4,7 mld PLN (-1,4 mld PLN w analogicznym okresie 2015 roku). Na koniec 2016 roku w ujęciu rocznym aktywa osób fizycznych wzrosły o 7,1% do poziomu 131 mld PLN wobec wzrostu w 2015 roku o 5,2%. Największy napływ nowych środków osób fizycznych trafił w 2016 roku do funduszy absolutnej stopy zwrotu (3,4 mld PLN), gotówkowych i pieniężnych (2,6 mld PLN) oraz dłużnych (1,6 mld PLN). Największy odpływ środków inwestorów indywidualnych odnotowały fundusze akcji i mieszane odpowiednio -2,7 mld PLN oraz -1,9 mld PLN.

Rozwój rynku funduszy inwestycyjnych w 2016 roku odbywał się w warunkach dużej zmienności rentowności polskich obligacji skarbowych, w tym silnych wzrostów rentowności odnotowanych w IV kwartale 2016 roku, a także poprawy koniunktury na rynku akcji na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie w II półroczu 2016 roku oraz utrzymującego się niskiego poziomu podstawowych stóp procentowych. Przełożyło się to na widoczny w II półroczu 2016 roku wzrost zrealizowanych stóp zwrotu 12M przez fundusze lokujące kapitał w polskie akcje. Stopy zwrotu 12M funduszy polskich akcji i funduszy polskich mieszanych, które przez większą część 2016 roku były ujemne, na koniec grudnia uplasowały się powyżej wartości oprocentowania nowych depozytów gospodarstw domowych. Ta sytuacja sprzyjała poprawie nastrojów inwestorów indywidualnych, co skutkowało wzrostem popytu na jednostki rynku funduszy inwestycyjnych.

RYNEK OTWARTYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH

W 2016 roku aktywa Otwartych Funduszy Emerytalnych (OFE) wzrosły r/r o 9,2% (12,9 mld PLN) do 153,4 mld PLN, wobec spadku r/r o 5,7% (-8,6 mld PLN) w 2015 roku. Rynek OFE pozostawał pod wpływem: poprawy sytuacji na rynku pracy, zmian regulacyjnych (zmiana struktury portfela inwestycyjnego OFE) oraz poprawy koniunktury na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (indeks WIG wzrósł o 11,4% r/r). W strukturze aktywów OFE utrzymały dominującą pozycję polskie akcje. W 2016 roku był kontynuowany spadek liczby uczestników OFE (-107 tys. do 16,4 mln).

RYNEK LEASINGOWY

W 2016 roku branża leasingowa utrzymała dwucyfrowe tempo wzrostu. Zgodnie z danymi Związku Polskiego Leasingu wartość aktywów sfinansowanych przez firmy leasingowe wzrosła o 16,6% r/r osiągając poziom 58,1 mld PLN (wobec wzrostu o 16,3% w 2015 roku). Leasing obok kredytu bankowego stanowił drugie najważniejsze zewnętrzne źródła finansowania inwestycji. Na koniec 2016 roku całkowita wartość aktywnego portfela leasingu wyniosła 105 mld PLN wobec wolumenu kredytów inwestycyjnych dla podmiotów gospodarczych na poziomie 151 mld PLN. Rozwój rynku leasingu był wspierany dobrą koniunkturą gospodarczą w Polsce.

Największy pozytywny wpływ na rozwój rynku leasingu miał leasing pojazdów lekkich, głównie samochodów osobowych. Wartość sfinansowanych aktywów w tym segmencie wyniosła 24,4 mld PLN (+30,9% r/r), co stanowiło 42% łącznego finansowania udzielonego przez firmy leasingowe.

Silnie rozwijał się leasing pojazdów ciężkich. Wartość wyleasingowanych aktywów w tym segmencie wyniosła 17,2 mld PLN (+27,7% r/r), czemu sprzyjało stabilne tempo wzrostu gospodarczego w strefie euro, a także wymiana używanego taboru na nowe pojazdy z normą Euro 6.

Rynek leasingu odnotował natomiast regres w segmencie maszyn i urządzeń (-3,5% r/r). Firmy leasingowe sfinansowały maszyny i urządzenia o wartości 14,6 mld PLN. W tym segmencie najsilniej zmniejszyło się finansowanie sprzętu rolniczego (-22,6% r/r). Na spadek finansowania maszyn i urządzeń, pomimo dobrej, stabilnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw, relatywnie wysokiego stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych oraz relatywnie wysokiej dostępności kredytów, miało wpływ m.in. zakończenie finansowania z funduszy Unii Europejskiej z perspektywy finansowej 2007-2013 przy jednoczesnej słabej absorpcji funduszy z perspektywy 2014-2020. W analizowanym okresie nastąpił silny spadek finansowania nieruchomości do 719 mln PLN (-49,6% r/r), którego udział w strukturze rynku uległ dalszej marginalizacji.

RYNEK UBEZPIECZEŃ

W okresie 3 kwartałów 2016 roku aktywa zakładów ubezpieczeń wzrosły o 5,0 mld PLN (2,8%). Był to efekt lekkiego wzrostu aktywów rynku ubezpieczeń na życie (0,6%) oraz silniejszego wzrostu aktywów ubezpieczeń osobowych i majątkowych (+5,7%).

Zysk netto sektora ubezpieczeń na życie zrealizowany w okresie 3 kwartałów 2016 roku spadł do 1,7 mld PLN (-26,3% r/r), głównie z powodu silnego spadku przychodów z lokat (-14,9%). Pozytywnie na wynik oddziaływały spadek kosztów działalności ubezpieczeniowej (-14,2% r/r) oraz spadek wartości wypłaconych odszkodowań (o 6,6% r/r). Składka przypisana brutto obniżyła się o 14,5% r/r czego zasadniczą przyczyną jest wycofywanie się zakładów ubezpieczeń z oferowania umów z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (Grupa 3 Działu I).

Zakłady ubezpieczeń osobowych i majątkowych odnotowały spadek r/r zysku o 37,3%. Na koniec 3 kwartału 2016 roku wyniósł on 196 mln PLN. Wzrosła zarówno wartość wypłaconych odszkodowań (9,44% r/r) jak i kosztów działalności ubezpieczeniowej (2,2% r/r). Jednocześnie istotnie wzrosła wartość składki przypisanej brutto (14,2% r/r) głównie w ubezpieczeniach komunikacyjnych (Grupa 3 i 10 Działu II), co ze względu na sposób tworzenia rezerw przełożyło się pozytywnie na wyniki w kolejnych okresach.

Na wyniki finansowe zakładów ubezpieczeń silnie oddziaływały koszty podatku od niektórych instytucji finansowych obowiązującego od lutego 2016 roku. Wg szacunków Polskiej Izby Ubezpieczeń koszty z tego tytułu poniesione w okresie luty-wrzesień 2016 roku przez towarzystwa ubezpieczeń wyniosły ok. 450 mln PLN.

RYNEK FAKTORINGU

W 2016 roku rynek faktoringu kontynuował dynamiczny wzrost. Potwierdzają to dane firm faktoringowych raportujących do Polskiego Związku Faktorów. Ich obroty osiągnęły poziom 158,2 mld PLN, co przełożyło się na przyspieszenie tempa wzrostu do 20,6% r/r wobec 17,6% r/r w 2015 roku. Rosnący popyt na usługi firm faktoringowych odzwierciedla również wzrost liczby obsługiwanych klientów (wzrost o 11% r/r do 7,9 tys.) oraz faktur (wzrost o 16% r/r do 7,5 mln).

Motorem wzrostu rynku faktoringu w 2016 roku był faktoring krajowy (wzrost obrotów o 23% r/r do 124,9 mld PLN), w tym zarówno faktoring pełny jak i niepełny. Bardzo dynamicznie rozwijał się również faktoring eksportowy pełny (wzrost obrotów o ok. 27% r/r do 18,8 mld PLN), wspierający ekspansję zagraniczną przedsiębiorstw. Nadal udział faktoringu importowego w strukturze rynku był marginalny i wyniósł 1,0% wobec 1,3% w analogicznym okresie ubiegłego roku.

2.5 RYNEK UKRAIŃSKI

W 2016 roku na Ukrainie miało miejsce długo wyczekiwane ożywienie gospodarcze. Dynamika PKB była dodatnia po raz pierwszy od 2012 roku, przyspieszając powyżej 2% (szacunek na podstawie wstępnego odczytu PKB za IV kwartał 2016 roku: 4,7% r/r). Poprawa dynamiki PKB wynika jednak w dużym stopniu z niskiej bazy (w 2015 roku PKB obniżyło się o 9,9%). W 2017 roku wzrost PKB powinien umiarkowanie przyspieszyć do ok. 2,5%). Inflacja wykazywała trend spadkowy (inflacja bazowa spadła z 34,7% r/r na koniec 2015 roku do 5,8% r/r w grudniu 2016 roku), a większe zmiany głównego wskaźnika cen odzwierciedlały głównie działania administracyjne (w tym podwyżki cen mediów z kwietnia 2015 roku i października 2016 roku). We wcześniejszych latach ważnym motorem wzrostu gospodarczego był eksport, którego konkurencyjność wzrosła skokowo po osłabieniu kursu hrywny. W 2016 roku spadek inflacji oraz relatywnie stabilny wzrost płac nominalnych (średnio o 23,4% r/r w całym roku) spowodowały, że zaczęły rosnąć płace realne (przeciętnie o 7,9% r/r w omawianym okresie), co wspierało konsumpcję i popyt wewnętrzny.

Po gwałtownym osłabieniu w lutym 2016 roku, kurs hrywny w dalszej części roku ustabilizował się, aby ponownie ulec silnej deprecjacji pod koniec roku. W rezultacie na koniec 2016 roku dolar kosztował 27,1 hrywny wobec 24,0 rok wcześniej. Stabilizacja kursu hrywny w trakcie roku oraz spadek presji inflacyjnej umożliwił bankowi centralnemu dokonanie sześciu obniżek stóp w trakcie roku (do 14% w grudniu 2016 roku z 22% na koniec 2015 roku). Sytuacja finansów publicznych uległa pogorszeniu po gwałtownym zwiększeniu deficytu SFP w grudniu. Na koniec 2016 roku dług sektora finansów publicznych wynosił 73,8% PKB wobec 67,4% PKB w 2015 roku.

Sektor bankowy pozostawał nierentowny. W okresie styczeń – listopad ROA wynosiło -1,63% wobec -5,46% w 2015 roku, a ROE -15,05% wobec -51,91% w 2015 roku. Upadłości oraz fuzje doprowadziły do zmniejszenia liczby banków z 117 na koniec 2015 roku do 98 na koniec listopada 2016 roku. Istotnym wydarzeniem w tym obszarze było ogłoszenie 18 grudnia nacjonalizacji Privat Banku (20,9% aktywów sektora). Udział kapitału zagranicznego w sektorze wzrósł w omawianym okresie do 55,5% z 43,3% na koniec 2015 roku. Banki zdołały poprawić swoją pozycję kapitałową. Stosunek kapitałów do aktywów wzrósł z 8,3% na koniec grudnia 2015 roku do 11,4% w listopadzie 2016 roku. Pomimo tego, nie wzrósł wolumen kredytów. Wzrost wolumenu depozytów doprowadził do spadku współczynnika Kredyty/Depozyty do 120,3% na koniec 2016 roku ze 134,2% w grudniu 2015 roku. Wzrost udziału banków

w strukturze posiadaczy papierów skarbowych z 16,1% do 38,3% w 2016 roku oznacza, że wolne środki były inwestowane głównie w bezpieczne aktywa skarbowe.

Wartość aktywów ogółem w ukraińskim sektorze bankowym w 2016 roku nieznacznie wzrosła (do listopada 2016 roku o 9 mld UAH). W 2016 r. odnotowano nieznaczny wzrost wolumenu kredytów o 10,4 mld UAH, pomimo spadku wolumenu kredytów walutowych (o 57,8 mld UAH), w tym gospodarstw domowych. Widoczny w trakcie roku wzrost wolumenu kredytów denominowanych w hrywnie, w tym dla przedsiębiorstw, sugeruje odwrócenie spadku akcji kredytowej banków, co pozytywnie rokuje na 2017 r. Udział kredytów nieobsługiwanych wzrósł z 22,1% ogółu na koniec 2015 r. do 24,2% w listopadzie.

Depozyty wzrosły w omawianym okresie o 96,5 mld UAH, przy czym rosły zarówno depozyty walutowe, jak i w hrywnie oraz zarówno gospodarstw domowych, jak i przedsiębiorstw. Spadek inflacji (wzrost realnego funduszu płac) oraz przyspieszenie wzrostu gospodarczego powinny się przełożyć na dalszy wzrost wolumenu depozytów w kolejnych kwartałach.

2.6 OTOCZENIE REGULACYJNE

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku miały wpływ m.in.:

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH (PODATEK BANKOWY)

Ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz.U. 2016, poz.68 z późn. zm.) zobowiązująca banki, zakłady ubezpieczeń i inne podmioty rynku finansowego do uiszczania od 1 lutego 2016 roku podatku od skorygowanych aktywów.

Wpływ na wyniki finansowe, rentowność banków komercyjnych, banków hipotecznych i zakładów ubezpieczeń

OBCIĄŻENIA NA RZECZ SYSTEMU GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW

- Uchwały nr 25 i 26 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) z 25 listopada 2015 roku określające na 2016 rok obciążenia banków na rzecz systemu gwarantowania depozytów: obniżenie wskaźnika do obliczania opłaty rocznej (z 0,189% do 0,167%) oraz podwyższenie wskaźnik do obliczania opłaty ostrożnościowej (z 0,050% do 0,079%),

- Nowelizacja ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym oraz ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. 2016, poz. 381) zmieniająca częstotliwość określania wysokości stawek dla opłaty obowiązkowej i ostrożnościowej z rocznej (w oparciu o łączną kwotę ekspozycji na ryzyko wg stanu na 31 grudnia poprzedniego roku) na kwartalną (w oparciu o dane na koniec poprzedniego kwartału),

Wpływ na koszty działania banków oraz obciążenie podatkowe

- Uchwały nr 15, 16, 18, 19 oraz 36, 37, 48 i 49 z 2016 roku Rady BFG ustalające zasady obciążeń banków na rzecz systemu gwarantowania depozytów w poszczególnych kwartałach 2016 roku (wskaźnik opłaty kwartalnej 0,04175%, wskaźnik opłaty ostrożnościowej 0,01975 łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko),

- uchwała nr 308/DGD/2016 Zarządu BFG z dnia 28 października 2016 roku określająca wysokość wpłat przez banki w związku z upadłością Banku Spółdzielczego w Nadarzynie.

WYMOGI OSTROŻNOŚCIOWE

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), m.in. podwyższające wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR do 70%.

Wpływ na bazę kapitałową banków, nadzorcze normy ostrożnościowe, działalność biznesową banków, koszty wdrożenia

BUFORY KAPITAŁOWE – DODATKOWE WYMOGI KNF

- Ustawa o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2015, poz. 1513 z późn. zm.) w szczególności wprowadzająca od 1 stycznia 2016 roku do 31 grudnia 2017 roku bufor zabezpieczający w wysokości 1,25% %, a od 10 października 2016 roku bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniającego rozporządzenie (UE) nr 648/2012.

Wpływ na wymogi kapitałowe banków na poziomie jednostkowym i skonsolidowanym

- Indywidualne dla poszczególnych banków zalecenia KNF dotyczące dodatkowych wymogów w zakresie funduszy własnych w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych.

ZAOSTRZENIE WYMOGÓW UDZIELANIA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH

Rekomendacja S KNF dotycząca dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi hipotecznie (Dz.Urz. KNF 2013, poz. 23) zwiększająca od 1 stycznia 2016 roku wymóg dotyczący wkładu własnego z 10% do 15%.

Wpływ na poziom akcji kredytowej, dochody odsetkowe oraz przychody z tytułu prowizji i opłat banków

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI

Rekomendacja P dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków (Dz.Urz. KNF 2015, poz.14), rozszerzająca wymogi nadzorcze w zakresie zarządzania ryzykiem płynności od 1 stycznia 2016 roku.

Wpływ na pomiar i zarządzanie ryzykiem płynności w bankach

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM MODELI

Rekomendacja W KNF dotycząca zarządzania ryzykiem modeli (Dz.Urz. KNF 2015, poz. 49), z terminem wdrożenia przez banki do 30 czerwca 2016 roku.

Wpływ na proces zarządzania ryzykiem modeli banków: budowa modeli i ocena jakości ich działania

MAKSYMALNE OPŁATY POZAODSETKOWE

Nowelizacja ustawy o kredycie konsumenckim (Dz.U. 2015 poz. 1357 z późn. zm.) określająca maksymalny poziom kosztów pozaodsetkowych od 11 marca 2016 roku.

Wpływ na poziom przychodów pozaodsetkowych banków

PROGRAM „RODZINA 500+”

Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2016, poz. 195 z późn. zm.) wprowadzająca od 1 kwietnia 2016 roku świadczenie wychowawcze w wysokości 500 PLN miesięcznie na drugie i kolejne dziecko.

Wpływ na poziom depozytów osób prywatnych, zdolność kredytową (kredyty konsumpcyjne), napływ środków na rynek funduszy inwestycyjnych osób fizycznych

ZMIANA ZASAD OBROTU NIERUCHOMOŚCIAMI ROLNYMI

Ustawa o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych Ustaw (w tym ustawy o księgach wieczystych i hipotece) obowiązująca od 30 kwietnia 2016 roku (Dz.U. 2016, poz. 585) oraz nowelizacja ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. 2016, poz. 1159) obowiązująca od 16 sierpnia 2016 roku.

Wpływ na politykę kredytową banków, poziom akcji kredytowej

UŁATWIENIE WARUNKÓW EMISJI LISTÓW ZASTAWNYCH

Nowelizacja ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz.U. 2015, poz. 1259) zmieniająca od 1 stycznia 2016 roku zasady emisji listów zastawnych (m.in. wyższe limity na emisje listów zastawnych, możliwość zwolnienia listów zastawnych z „podatku u źródła”)

Szersze możliwości refinansowania działalności kredytowej banków

BANKOWY TYTUŁ EGZEKUCYJNY

Nowelizacja ustawy Prawo bankowe (Dz.U 2015, poz.1854) znosząca bankowy tytuł egzekucyjny z dniem 27 listopada 2015 roku.

Wpływ na zarządzanie ryzykiem przez banki, wzrost kosztu ryzyka, wzrost kosztów operacyjnych

RACHUNKI UŚPIONE

Nowelizacja ustawy Prawo bankowe (Dz.U. 2015, poz. 1864) określająca sposób postępowania przez banki od 1 lipca 2016 roku z nieaktywnymi rachunkami bankowymi, w tym rachunkami osób zmarłych.

Wpływ na poziom kosztów i nakładów banków

KOSZTY NADZORU BANKOWEGO

Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów (Dz.U. 2016, poz.1371) zmieniające zasady obliczania i uiszczania wpłat na pokrycie kosztów nadzoru bankowego.

Wpływ na poziom kosztów banków

KOSZT NADZORU NAD RYNKIEM KAPITAŁOWYM

Nowelizacja ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz.U. 2015, poz.1260) zobowiązująca m.in. spółki ubezpieczeniowe i towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI) do partycypacji w kosztach nadzoru nad rynkiem kapitałowym; obowiązuje od 1 stycznia 2016 roku.

Wpływ na poziom kosztów i wynik finansowy m.in. spółek ubezpieczeniowych, TFI

ZASADY ZARZĄDZANIA DZIAŁALNOŚCIĄ FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH

Nowelizacja ustawy o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. z 2016 roku, poz. 615) przewidująca m.in. dokonanie zmian do końca 2016 roku polityki informacyjnej i polityki wynagrodzeń towarzystw funduszy inwestycyjnych.

Wpływ na poziom kosztów towarzystw funduszy inwestycyjnych

OPODATKOWANIE FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH ZAMKNIĘTYCH (FIZ)

Nowelizacja z dnia 29 listopada 2016 roku ustawy o podatku dochodowym (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1926) wprowadzająca zmiany skutkujące objęciem od 1 stycznia 2017 roku podatkiem CIT części podmiotów rynku funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

W IV kwartale 2016 roku odpływ środków z niektórych FIZ, co skutkowało spadkiem aktywów w zarządzaniu towarzystw funduszy inwestycyjnych

OGRANICZENIA DZIAŁALNOŚCI OTWARTYCH FUNDUSZY EMERYTALNYCH (OFE)

Nowelizacja ustaw (Dz.U. z 2013 roku, poz. 1717) zmieniających zasady wypłaty emerytur ze środków OFE; umożliwiła od 1 stycznia 2016 roku wzrost zaangażowania OFE w akcje spółek notowanych za granicą (powyżej 20%) i ograniczająca zaangażowanie OFE w akcje spółek krajowych (do 35%).

Wpływ na poziom aktywów OFE, wyniki finansowe PTE

ZMIANY ZASAD PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

Nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. 2015, poz. 1844) obowiązująca od 2016 roku.

Zmiany w zakresie norm kapitałowych i wymogów ostrożnościowych

REKOMENDACJE KNF DLA ZAKŁADÓW UBEZPIECZEŃ

Rekomendacje KNF z 22 marca 2016 roku dotyczące badania adekwatności produktu ubezpieczeniowego do potrzeb i możliwości klienta oraz dotyczące systemu zarządzania produktem; ich wdrożenie przez zakłady ubezpieczeń powinno nastąpić do 1 lipca 2016 roku.

Wpływ na koszty zakładów ubezpieczeń

Na działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oddziaływały nowe rozwiązania prawne wprowadzone na Ukrainie (gdzie funkcjonuje m.in. spółka zależna KREDOBANK SA), w tym:

- uchwały Zarządu Narodowego Banku Ukrainy (NBU) obniżające stopę dyskontową NBU uchwała nr 278 z 2016 roku od 22 kwietnia 2016 roku obniżyła stopę dyskontową z 22% do 19%, uchwała nr 88 od 24 czerwca 2016 roku obniżyła stopę dyskontową z 19% do 16,5%, uchwała nr 172 od 29 lipca 2016 roku obniżyła stopę dyskontową NBU z 16,5% do 15,5%, uchwała nr 277 od 16 września 2016 roku obniżyła stopę dyskontową z 15,5% do 15%; uchwała nr 372 z 2016 roku obniżyła od 28 października 2016 roku stopę dyskontową z 15% do 14%;
- postanowienia: nr 140, 192, 341, 386, 402 i 410 z 2016 roku Zarządu NBU wprowadzające zmiany w zakresie realizacji transakcji na rynku pieniężno-kredytowym i walutowym, w tym przekazywanie dywidend inwestorom zagranicznym;
- postanowienie nr 338 NBU z 2016 roku umożliwiające włączanie do kapitału podstawowego banku pomocy finansowej akcjonariuszy(po otrzymaniu zezwolenia NBU);
- postanowienie nr 341 NBU zmieniające od 15 czerwca 2016 roku zasady polityki ustalania kursów walutowych przez banki;
- uchwała Rady Ministrów nr 662 z 2016 roku uniemożliwiająca wypłatę emerytur, zasiłków i wynagrodzeń pracowników instytucji budżetowych przez banki, których udział w rynku aktywów sektora bankowego jest niższy niż 1%.

ROZWIĄZANIA REGULACYJNE, KTÓRE BĘDĄ MIAŁY WPŁYW NA SYTUACJĘ FINANSOWĄ BANKÓW I ICH GRUP KAPITAŁOWYCH W POLSCE W PERSPEKTYWIE KOLEJNYCH KWARTAŁÓW

W perspektywie najbliższych kwartałów na wyniki finansowe sektora mogą mieć wpływ następujące nowe rozwiązania regulacyjne:

- podniesienie od 1 stycznia 2017 roku wymogu wkładu własnego z 15% do 20%, co wynika z rekomendacji S KNF dotyczącej ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Dz.Urz. KNF 2013, poz. 23) (wpływ na popyt na kredyty mieszkaniowe),
- przygotowywana nowelizacja rekomendacji S podwyższająca wagę ryzyka dla kredytów walutowych (wpływ na współczynnik adekwatności),
- przedłużenie Programu *de minimis* na 2017 rok (nowelizacja rozporządzenia Ministra Finansów dotyczącego udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy *de minimis* w formie gwarancji spłaty kredytów, Dz.U. 2016, poz. 1471),
- podwyższenie od 1 stycznia 2017 roku wskaźnika płynności krótkoterminowej do 80% (z 70% w 2016 roku) zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych oraz zaleceniami KNF,
- obniżenie od 1 stycznia 2017 roku limitu wartości transakcji między przedsiębiorcami, które muszą być dokonywane za pośrednictwem rachunku płatniczego z 15 tys. EUR do 15 tys. PLN (zgodnie z ustawą o swobodzie działalności gospodarczej Dz.U. z 2015 poz. 584 z późn.zm.), co powinno mieć wpływ na poziom środków na rachunkach bankowych,
- uwzględnienie w ofercie banków bezpłatnego podstawowego rachunku płatniczego od 8 lutego 2017 roku,
- zmienione od 1 stycznia 2017 roku zasady zarządzania ryzykiem koncentracji kredytów w bankach uniwersalnych i hipotecznych, wynikające z rekomendacji C KNF (Dz.Urz. KNF 2016, poz. 15),
- wdrożenie ustawy o kredycie hipotecznym, której celem jest zwiększenie ochrony kredytobiorców i wyrównywanie asymetrii informacyjnej między klientem a bankiem (aktualnie w fazie projektu),
- zmienione zasady wsparcia dla wytwórców odnawialnych źródeł energii (Dz.U. 2016, poz. 925) oraz zmiana zasad naliczeń podatku od nieruchomości dla elektrowni wiatrowych (Dz.U. 2016, poz. 961), co będzie oddziaływać na kondycję finansową podmiotów, które zaciągnęły kredyty w bankach,
- objęcie od 1 stycznia 2017 roku podatkiem CIT części podmiotów rynku funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

2.7 TENDENCJE W GOSPODARCE POLSKIEJ I ŚWIATOWEJ W 2017 ROKU I ICH WPŁYW NA WYNIKI GRUPY KAPITAŁOWEJ⁶

SPRZYJAJĄCE ZEWNĘTRZNE OTOCZENIE POLSKIEJ GOSPODARKI Z LICZNYMI CZYNNIKAMI RYZYKA

Zewnętrzne otoczenie polskiej gospodarki w 2017 roku powinno sprzyjać dalszemu rozwojowi Grupy Kapitałowej Banku, ale nadal istotne będą liczne czynniki ryzyka. Poprawa wskaźników koniunktury odnotowana pod koniec 2016 roku w Niemczech i innych największych europejskich wskazuje na możliwość utrzymania solidnego wzrostu PKB w strefie euro na poziomie ok. 1,5%. Wsparciem dla kontynuacji umiarkowanej ekspansji gospodarczej głównego rynku eksportowego Polski będzie utrzymywanie łagodnej polityki pieniężnej EBC oraz osłabienie euro wobec dolara. Negatywnym czynnikiem będzie wzrost cen surowców (i inflacji ogółem), które będzie ograniczać realną siłę nabywczą konsumentów i zwiększać presję kosztową na przedsiębiorstwa. Głównymi czynnikami ryzyka dla strefy euro są: bardzo napięty kalendarz wyborczy (m.in. Holandia, Francja i Niemcy), trudna sytuacja banków oraz niepewność związana z rozpoczęciem procedury Brexitu. W USA poprawa wskaźników koniunktury w przetwórstwie oraz perspektywa poluzowania polityki fiskalnej przez nową administrację zapowiadają przyspieszenie wzrostu gospodarczego. Czynnikiem ryzyka jest ewentualna nadmierna skala umocnienia dolara i/lub zbyt duża skala oraz tempo podwyżek stóp procentowych Fed. Odwrócenie spadkowej tendencji cen surowców stanowi pozytywny czynnik dla wielu gospodarek wschodzących. W Chinach kontynuowane będzie strukturalne spowolnienie wzrostu gospodarczego, ale dobra kondycja światowej gospodarki i rezerwy w zakresie polityki fiskalnej oraz pieniężnej powinny umożliwić uniknięcie scenariusza „twardego lądowania”. Ostatnie miesiące 2016 roku i początek 2017 roku przyniosły wyraźne odbicie wskaźników inflacji zarówno w gospodarkach rozwiniętych (USA, strefa euro), jak i rozwijających się (Chiny).

⁶ Prognozy wewnętrzne PKO Banku Polskiego SA

Zmiana środowiska inflacyjnego (ustąpienie zagrożenia deflacją) oraz poprawa koniunktury będą powodować zmiany w polityce pieniężnej głównych banków centralnych. W USA spodziewana jest kontynuacja podwyżek stóp procentowych, a w strefie euro pod koniec 2017 roku możliwa jest decyzja o stopniowym wycofywaniu się z ilościowego łagodzenia polityki pieniężnej w kolejnym roku.

PRZYSPIESZENIE WZROSTU GOSPODARCZEGO

Według prognoz w 2017 roku wzrost gospodarczy w Polsce może osiągnąć poziom powyżej 3% po przejściowym spowolnieniu w trakcie 2016 roku. Przyspieszenie absorpcji funduszy unijnych, wysokie wykorzystanie mocy produkcyjnych, dobra sytuacja finansowa oraz poprawa wskaźników koniunktury (ocen perspektyw popytu) powinno przełożyć się na ożywienie aktywności inwestycyjnej. Dobra sytuacja na rynku pracy i najlepsze w historii nastroje konsumentów sprzyjać będą utrzymaniu wysokiego tempa wzrostu konsumpcji prywatnej. Z drugiej strony, wygasanie efektu programu 500+ oraz znaczny wzrost inflacji mogą prowadzić do umiarkowanego spowolnienia wzrostu konsumpcji w trakcie roku. Ożywienie w globalnym handlu, dobra koniunktura w strefie euro oraz relatywnie słaby złoty, wspierający konkurencyjność polskich towarów, będą stymulować eksport. Wkład eksportu netto do dynamiki PKB powinien być nieznacznie dodatni.

POPRAWA SYTUACJI NA RYNKU PRACY

W 2017 roku powinna być kontynuowana poprawa sytuacji na rynku pracy. Mimo utrzymywania się silnego wzrostu popytu na pracę, skalę wzrostu zatrudnienia w coraz większym stopniu ograniczać będą czynniki podażowe (wyczerpywanie się zasobów wolnej siły roboczej). Czynniki te, wraz z pojawieniem się inflacji (w tym wzrostem cen żywności, paliw i nośników energii), mogą doprowadzić do nasilenia presji płacowej i przyspieszenia nominalnego wzrostu wynagrodzeń. Stopa bezrobocia powinna pozostać w trendzie spadkowym i na koniec 2017 roku może wynieść ok. 7,5% wobec 8,3% na koniec 2016 roku.

WZROST INFLACJI CPI

Po zakończeniu ponad 2-letniego okresu deflacji w ostatnich miesiącach 2016 roku, początek 2017 roku powinien przynieść szybki wzrost inflacji CPI w granice dopuszczalnych odchyłeń od celu banku centralnego (2,5% +/-1 pp.). Według prognoz średnioroczna inflacja CPI w 2017 roku wyniesie blisko 2% wobec -0,6% w 2016 roku. W pierwszej części 2017 roku inflacja będzie rosła głównie za sprawą czynników egzogenicznych (odbicie cen surowców energetycznych i rolnych) oraz efektu niskiej bazy, a w dalszej części roku coraz istotniejsza będzie się stawać „fundamentalna” presja cenowa (zamknięcie ujemnej luki popytowej, napięcia na rynku pracy, wzrost kosztów).

STOPY PROCENTOWE BEZ ZMIAN

Mimo przyspieszenia wzrostu PKB oraz powrotu inflacji CPI w granice przedziału celu, Rada Polityki Pieniężnej pozostawi stopy procentowe NBP bez zmian przez cały 2017 rok. Argumentem za stabilizacją stóp procentowych będzie brak zagrożenia dla celu inflacyjnego w średnim terminie oraz dążenie do wzmocnienia stabilności systemu finansowego.

STABILNY WZROST KREDYTÓW I WYHAMOWANIE WZROSTU DEPOZYTÓW

W sektorze bankowym powinien być widoczny stabilny wzrost kredytów (po ok. 5% r/r w IV kwartale 2017 roku i w IV kwartale 2016 roku; skorygowany o kurs walutowy) w rezultacie wzrostu podaży kredytu (wobec częściowej odbudowy kapitału regulacyjnego przez banki) i w efekcie wzrostu popytu na kredyt w warunkach rekordowo niskich stóp procentowych NBP i ożywienia popytu krajowego, w szczególności inwestycyjnego. W 2017 roku powinno nastąpić wyhamowanie wzrostu depozytów (do 7,8% r/r w IV kwartale 2017 roku z 8,8% r/r w IV kwartale 2016 roku; skorygowane o kurs walutowy), przy słabszym wzroście dynamiki depozytów niefinansowych podmiotów gospodarczych oraz obniżeniu dynamiki depozytów osób prywatnych (silniejsze zainteresowanie alternatywnymi wobec depozytów formami oszczędzania w warunkach rekordowo niskich stóp procentowych).

3. WYNIKI FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA⁷

Podstawowe wskaźniki Skonsolidowany rachunek zysków i strat Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej

⁷ W niniejszym rozdziale ewentualne różnice w sumach, udziałach i dynamikach wynikają z zaokrąglenia kwot do milionów złotych oraz zaokrąglenia udziałów procentowych w strukturach do jednego miejsca dziesiętnego.

3.1 PODSTAWOWE WSKAŹNIKI FINANSOWE

Wyniki osiągnięte przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku pozwoliły na ukształtowanie się głównych wskaźników efektywności finansowej na poziomach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 1. Wskaźniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana 2016-2015
ROA netto (wynik finansowy netto/średni stan aktywów)*	1,1%	1,0%	0,1 p.p.
ROE netto (wynik finansowy netto/średni stan kapitałów własnych)*	9,1%	9,0%	0,1 p.p.
C/I (wskaźnik kosztów do dochodów)*	47,4%	56,6%	-9,2 p.p.
Marża odsetkowa (wynik odsetkowy/średni stan aktywów oprocentowanych)*	3,2%	3,0%	0,2 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości**	5,9%	6,6%	-0,7 p.p.
Koszt ryzyka***	-0,75%	-0,72%	0 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy(fundusze własne/łączny wymóg kapitałowy*12,5)	15,81%	14,61%	1,2 p.p.

* Pozycje rachunku zysków i strat przyjęte do obliczenia wskaźników ujmują okres 4 ostatnich kwartałów (ujęcie roczne), natomiast pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej ujmują średnią z 5 ostatnich wartości kwartalnych odpowiednich pozycji aktywów i pasywów.

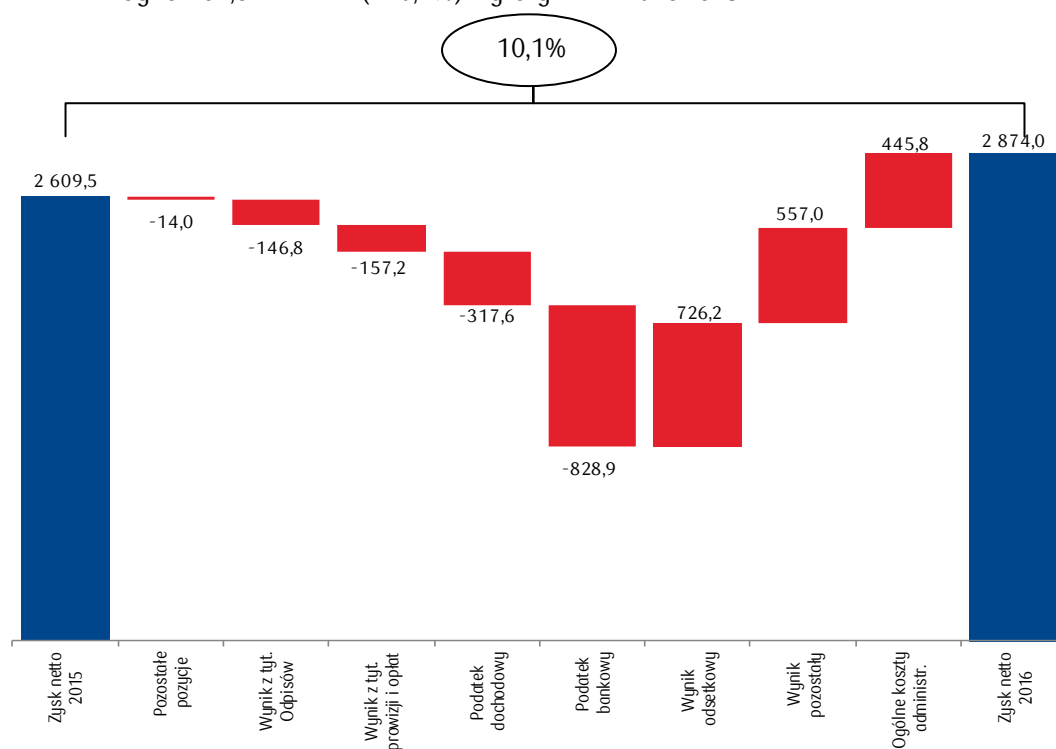
** Obliczony poprzez podzielenie wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości przez wartość bilansową kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto.

*** Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 m-cy przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych

3.2 SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Wynik z tytułu odsetek
Wynik z prowizji i opłat
Wynik pozostały
Ogólne koszty administracyjne
Podatek bankowy
Wynik z tytułu odpisów

Skonsolidowany zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA uzyskany w 2016 roku wyniósł 2 874,0 mln PLN i był o 264,5 mln PLN (+10,1%) wyższy niż w 2015 roku.

W rachunku wyników Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok suma pozycji dochodowych wyniosła 11 790,7 mln PLN i była o 1 126,0 mln PLN, tj. o 10,6% wyższa niż w 2015 roku, głównie w efekcie wzrostu wyniku odsetkowego i pozostałego.

Tabela 2. Rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	2016	2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Przychody z tytułu odsetek	9 964,4	9 657,8	306,6	3,2%
Koszty z tytułu odsetek	-2 209,6	-2 629,2	419,6	-16,0%
Wynik z tytułu odsetek	7 754,8	7 028,6	726,2	10,3%
Przychody z tytułu prowizji i opłat	3 579,6	3 598,3	-18,7	-0,5%
Koszty z tytułu prowizji i opłat	-886,2	-747,7	-138,5	18,5%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 693,4	2 850,6	-157,2	-5,5%
Przychody z tytułu dywidend	10,3	10,7	-0,4	-3,7%
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	4,4	40,6	-36,2	-89,2%
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	506,1	87,7	418,4	5,8x
Wynik z pozycji wymiany	503,2	369,0	134,2	36,4%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	318,5	277,5	41,0	14,8%
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość	-1 622,7	-1 475,9	-146,8	9,9%
Ogólne koszty administracyjne	-5 590,4	-6 036,2	445,8	-7,4%
Podatek bankowy	-828,9	0,0	-828,9	x
Wynik z działalności operacyjnej	3 748,7	3 152,6	596,1	18,9%
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	34,5	38,1	-3,6	-9,4%
Zysk (strata) brutto	3 783,2	3 190,7	592,5	18,6%
Podatek dochodowy	-907,1	-589,5	-317,6	53,9%
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	2 876,1	2 601,2	274,9	10,6%
Zyski (straty) udziałowców niesprawujących kontroli	2,1	-8,3	10,4	x
Zysk (strata) netto	2 874,0	2 609,5	264,5	10,1%

Po wyeliminowaniu z 2016 roku obciążeń związanych z podatkiem od niektórych instytucji finansowych oraz najistotniejszych zdarzeń jednorazowych, tj.:

- rozliczenie transakcji przejęcia spółki *Visa Europe Limited* przez spółkę *Visa Inc.*, w której PKO Bank Polski SA brał udział; z tego tytułu w wyniku Banku uwzględniono 417,6 mln PLN,
- efekt rozliczenia transakcji sprzedaży składników majątku spółki *Qualia Development Sp. z o.o.* i jej spółek zależnych; z tego tytułu w wynikach finansowych Grupy Kapitałowej rozpoznane zostały w pozycji pozostałe przychody i koszty operacyjne netto dodatkowe przychody w wartości około 114 mln PLN,

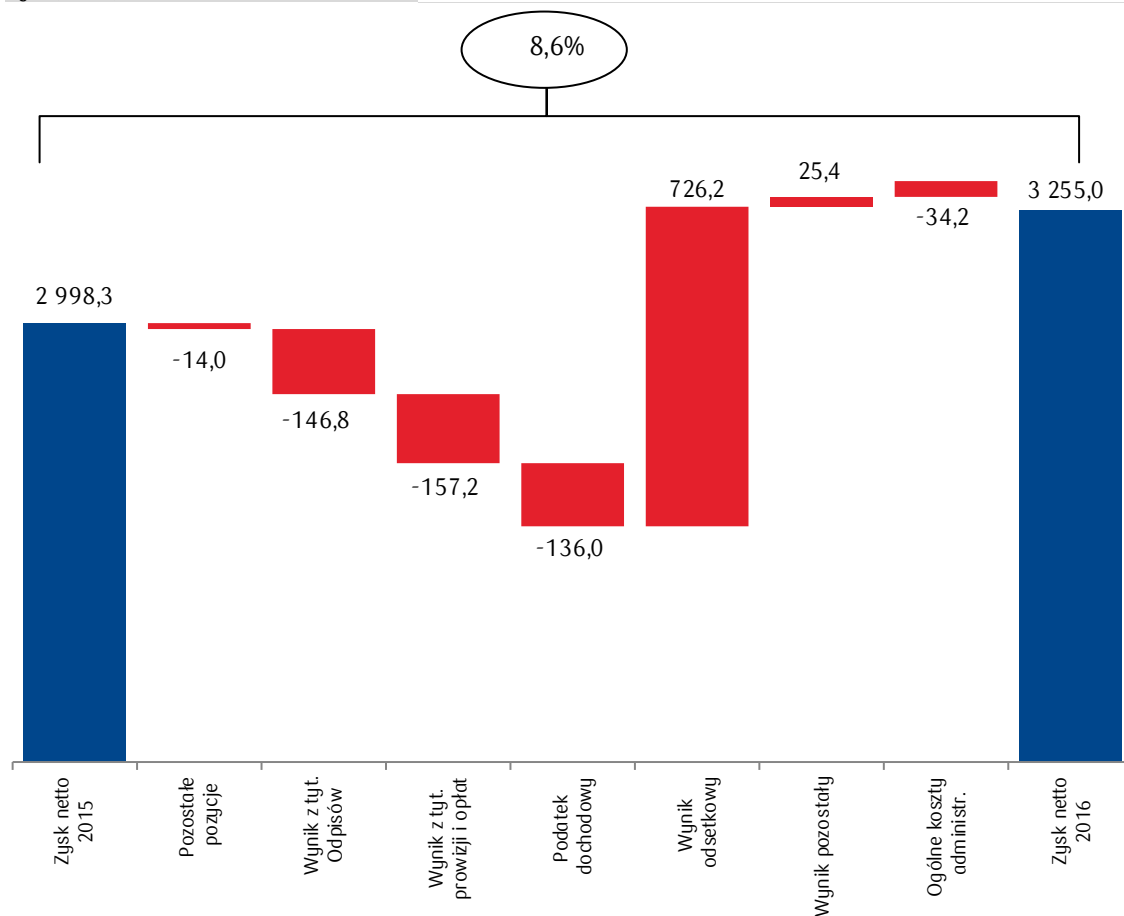
oraz z 2015 roku:

- opłaty do Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) w ramach funduszu ochrony środków gwarantowanych (FOŚG) na pokrycie wypłat środków gwarantowanych dla deponentów Spółdzielczego Banku Rzemiosła i Rolnictwa z Wołomina w związku z jego upadłością w wysokości 337,9 mln PLN,
- opłaty na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w wysokości 142 mln PLN,

porównywalny zysk netto w 2016 roku wyniósł 3 255,0 mln PLN i był 8,6% wyższy niż w 2015 roku.

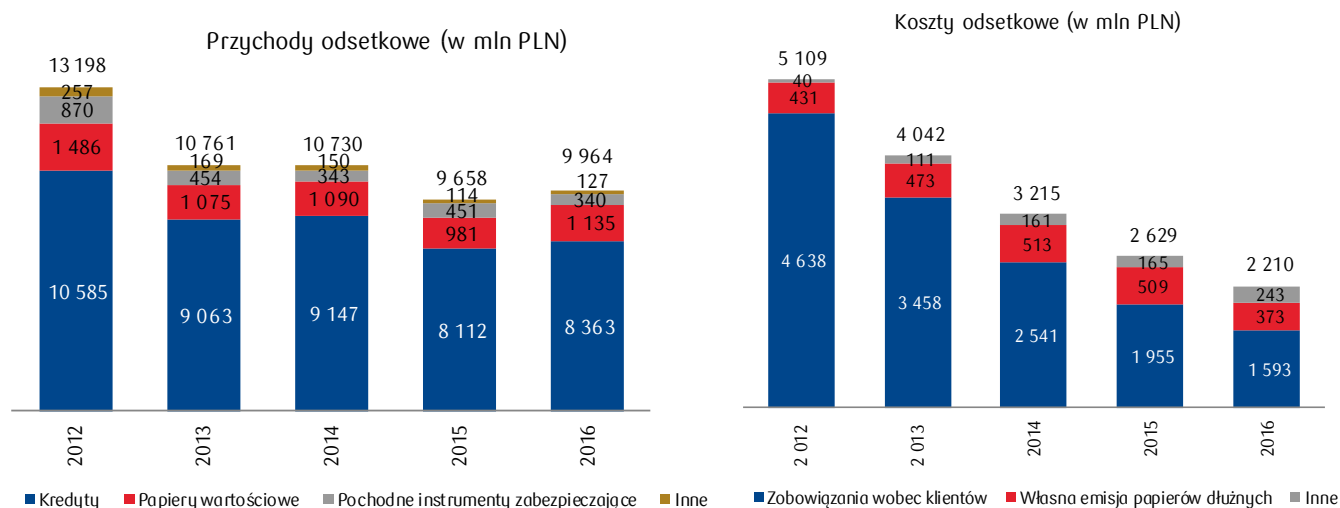
Tabela 3. Rachunek zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN) po wyłączeniu zdarzeń jednorazowych

	2016	wyłączenia	2016 po wyłączeniach	2015	wyłączenia	2015 po wyłączeniach	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Wynik z tytułu odsetek	7 754,8	0,0	7 754,8	7 028,6	0,0	7 028,6	726,2	10,3%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 693,4	0,0	2 693,4	2 850,6	0,0	2 850,6	-157,2	-5,5%
Przychody z tytułu dywidend	10,3	0,0	10,3	10,7	0,0	10,7	-0,4	-3,7%
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	4,4	0,0	4,4	40,6	0,0	40,6	-36,2	-89,2%
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	506,1	417,6	88,5	87,7	0,0	87,7	0,8	0,9%
Wynik z pozycji wymiany	503,2	0,0	503,2	369,0	0,0	369,0	134,2	36,4%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	318,5	114,0	204,5	277,5	0,0	277,5	-73,0	-26,3%
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących wartość	-1 622,7	0,0	-1 622,7	-1 475,9	0,0	-1 475,9	-146,8	9,9%
Ogólne koszty administracyjne	-5 590,4	0,0	-5 590,4	-6 036,2	-480,0	-5 556,2	-34,2	0,6%
Podatek bankowy	-828,9	-828,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	x
Wynik z działalności operacyjnej	3 748,7	-297,3	4 046,0	3 152,6	-480,0	3 632,6	413,4	11,4%
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	34,5	0,0	34,5	38,1	0,0	38,1	-3,6	-9,4%
Zysk (strata) brutto	3 783,2	-297,3	4 080,5	3 190,7	-480,0	3 670,7	409,8	11,2%
Podatek dochodowy	-907,1	-83,6	-823,5	-589,5	91,2	-680,7	-142,8	21,0%
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	2 876,1	-381,0	3 257,1	2 601,2	-388,8	2 990,0	267,1	8,9%
Zyski (straty) udziałowców niesprawujących kontroli	2,1	0,0	2,1	-8,3	0,0	-8,3	10,4	x
Zysk (strata) netto	2 874,0	-381,0	3 255,0	2 609,5	-388,8	2 998,3	256,7	8,6%

WYNIK Z TYTUŁU ODSETEK

Uzyskany w 2016 roku wynik odsetkowy wyniósł 7 754,8 mln PLN i był o 726,2 mln PLN wyższy niż w roku ubiegłym. Poprawa wyniku odsetkowego determinowana była wzrostem przychodów związanym z przyrostem portfela kredytowego i portfela papierów wartościowych oraz istotnym ograniczeniem kosztów finansowania.

W 2016 roku przychody odsetkowe wyniosły 9 964,4 mln PLN i w porównaniu z ubiegłym rokiem były wyższe o 306,6 mln PLN w głównej mierze w efekcie wzrostu:

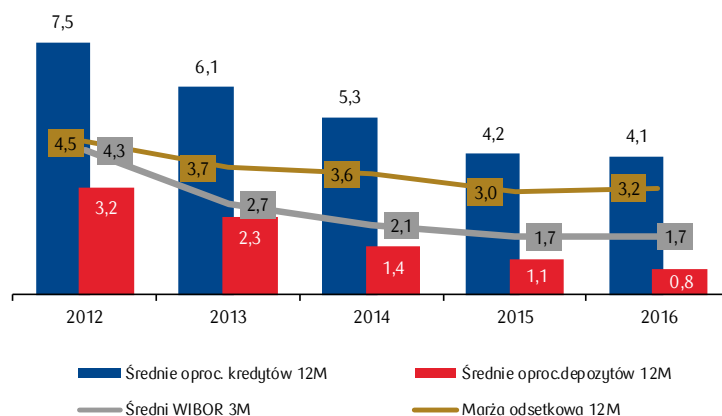
- przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom o 251,5 mln PLN r/r – spadek przychodów wynikający ze spadku rynkowych stóp procentowych dla PLN i EUR, został w pełni skompensowany wzrostem średniego wolumenu należności kredytowych, głównie kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych,
- przychodów z tytułu papierów wartościowych o 153,4 mln PLN r/r determinowany wzrostem średniego wolumenu papierów wartościowych (głównie obligacji Skarbu Państwa),
- przy spadku przychodów z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających (-110,8 mln PLN r/r), głównie w efekcie zapadających w 2016 roku transakcji IRS w PLN.

Koszty odsetkowe wyniosły w 2016 roku 2 209,6 mln PLN i w porównaniu z 2015 rokiem były niższe o aż 16,0%, co było w głównej mierze efektem:

- spadku kosztów z tytułu zobowiązań wobec klientów o 362,4 mln PLN r/r, zrealizowanego dzięki obniżeniu średniego oprocentowania depozytów – efekt dostosowania oferty cenowej produktów depozytowych do niższych stóp procentowych, wygaśnięcia długoterminowych wysokooprocentowanych lokat oraz zmiany w strukturze depozytów polegające na wzroście udziału depozytów bieżących w depozytach ogółem.
- niższych kosztów finansowania zewnętrznego o 101,7 mln PLN r/r, determinowanego spadkiem poziomu obligacji emitowanych w ramach programu EMTN, które stopniowo zastępowane są tańszym finansowaniem w postaci hipotecznych listów zastawnych,

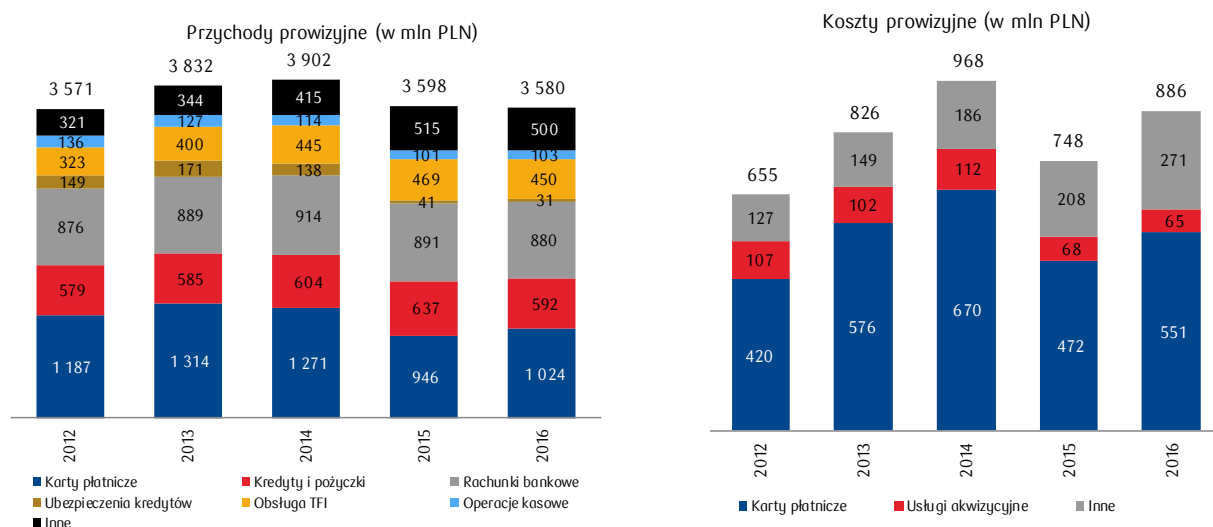
Marża odsetkowa wzrosła o ok. 0,2 p.p. r/r do poziomu 3,2% na koniec 2016 roku. Średnie aktywa oprocentowane wzrosły o 6,3% r/r (gł. portfela należności udzielonych klientom oraz portfela papierów wartościowych), natomiast zannualizowany wynik odsetkowy wzrósł o 10,3%, głównie za sprawą niższych kosztów odsetkowych, przy wzroście przychodów odsetkowych od kredytów i papierów wartościowych (efekt wzrostu wolumenu).

W 2016 roku średnie oprocentowanie kredytów PKO Banku Polskiego SA wyniosło 4,1%, a średnie oprocentowanie depozytów ogółem ukształtowało się na poziomie 0,8%, wobec odpowiednio 4,2% i 1,1% w 2015 roku.

WYNIK Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

Wynik z tytułu prowizji i opłat wyniósł w 2016 roku 2 693,4 mln PLN i był o 157,2 mln PLN niższy niż w roku ubiegłym, na co złożyły się wyższe o 138,5 mln PLN koszty prowizyjne, przy stabilnych przychodach prowizyjnych na poziomie 3 579,6 mln PLN.

Poziom wyniku prowizyjnego był w głównej mierze determinowany przez:

- niższy wynik prowizyjny z tytułu ubezpieczeń kredytów (-9,4 mln PLN r/r), m.in. w efekcie spadku prowizji z tytułu ubezpieczeń kredytów mieszkaniowych; dodatkowo w 2016 roku nastąpił wzrost sprzedaży produktów ubezpieczeniowych oferowanych przez podmioty z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, od której wyniki na poziomie Grupy Kapitałowej prezentowane są w kategorii wynik pozostały z działalności ubezpieczeniowej,
- obniżenie przychodów z tytułu obsługi rachunków bankowych (-11,2 mln PLN r/r),
- niższe przychody prowizyjne z tytułu obsługi funduszy inwestycyjnych oraz funduszy emerytalnych (w tym opłaty za zarządzanie) o 18,2 mln PLN r/r, w efekcie spadku opłat za zarządzanie oraz prowizji za sprzedaż i odkupienia, wynikającego z dostosowania oferty do uwarunkowań rynkowych, przy jednoczesnym wzroście wartości zarządzanych aktywów.
- spadek przychodów z działalności maklerskiej (-12 mln PLN r/r), determinowany spadkiem prowizji z tytułu organizacji emisji obligacji,
- wzrost o 6,0 mln PLN r/r kosztów kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości, związany ze wzrostem sprzedaży kredytów mieszkaniowych,
- niższy poziom przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek (-44,7 mln PLN r/r), głównie dotyczących kredytów gospodarczych,
- stabilny wynik z tytułu kart płatniczych (-0,2% r/r). Stosunkowo niższy przyrost przychodów stanowi głównie efekt wysokiej bazy odniesienia (w II kwartale 2015 roku Bank otrzymał dopłaty z organizacji płatniczych z tytułu renegotiacji umów z organizacjami płatniczymi). Po wyłączeniu tego jednorazowego zdarzenia wynik z tytułu kart Grupy Kapitałowej jest wyższy o 53 mln PLN w porównaniu do stanu na koniec 2015 roku, m.in. jako efekt wzrostu przychodów z tytułu wydania i wznowienia kart.

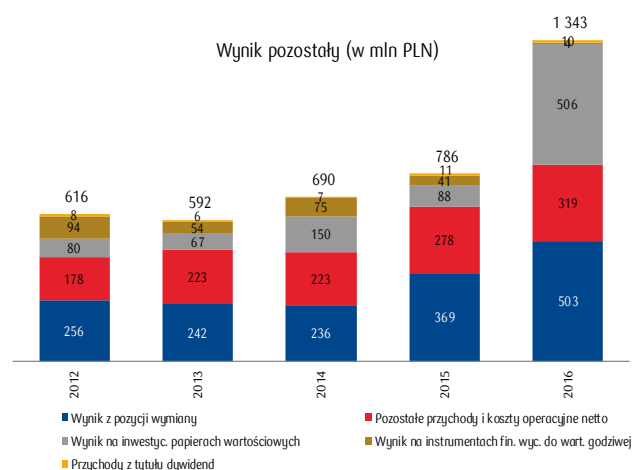
WYNIK POZOSTAŁY

W 2016 roku wynik z pozostały wyniósł 1 342,5 mln PLN i wzrósł o 557,0 mln PLN w porównaniu z rokiem poprzednim. Poziom wyniku pozostałego był w głównej mierze determinowany przez:

- wzrost wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych o 418,4 mln PLN r/r, determinowany rozliczeniem w czerwcu 2016 roku transakcji przejęcia spółki *Visa Europe Limited* przez spółkę *Visa Inc.*, w której PKO Bank Polski SA brał udział; z tego tytułu w wyniku Banku uwzględniono 417,6 mln PLN,
- wzrost wyniku z pozycji wymiany o 134,2 mln PLN, związany głównie ze wzrostem zainteresowania klientów depozytami strukturyzowanymi opartymi o indeks kursów walut,

- poprawę wyniku na pozostałej działalności operacyjnej o 40,0 mln PLN, głównie jako efekt dwóch transakcji sprzedaży w III kwartale 2016 roku składników majątku spółki Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółek zależnych; z tego tytułu w wynikach finansowych Grupy Kapitałowej rozpoznane zostały w pozycji pozostałe przychody i koszty operacyjne netto dodatkowe przychody w wartości około 114 mln PLN, przy wyższych kosztach darowizn,
- przy niższym wyniku uzyskanym na instrumentach wycenianych do wartości godziwej łącznie o 36,2 mln PLN, determinowanym sytuacją na polskim rynku długu, w szczególności przeceną obligacji skarbowych obserwowaną pod koniec 2016 roku.

Po wyłączeniu zdarzeń jednorazowych wynik pozostały ukształtowałby się na poziomie 810,9 mln PLN, tj. +3,2% r/r.

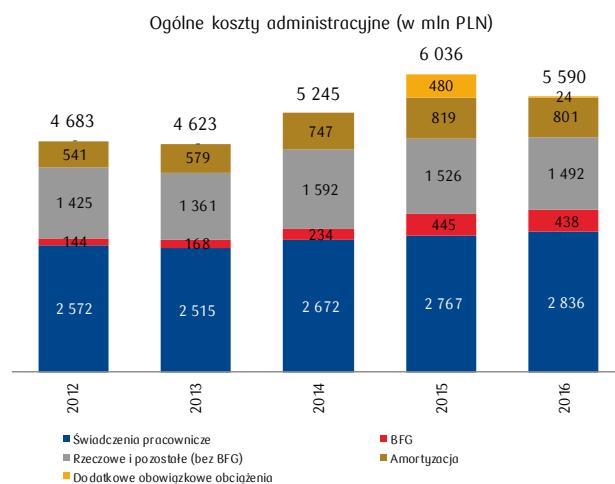
OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

W 2016 roku ogólne koszty administracyjne wyniosły 5 590,4 mln PLN i były niższe o 7,4% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku.

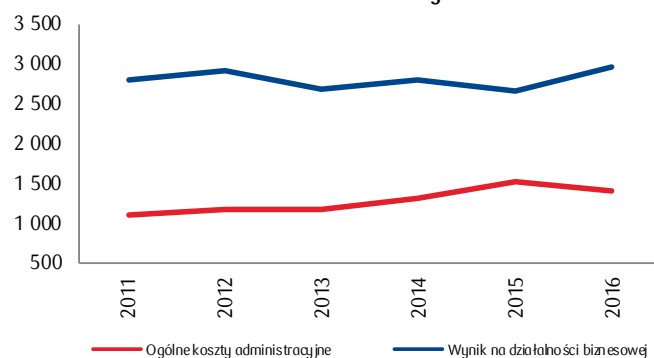
Po wyłączeniu zdarzeń jednorazowych w 2015 roku (opłata BFG w ramach funduszu ochrony środków gwarantowanych w wysokości 337,9 mln PLN oraz opłata na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców w wysokości 142,0 mln PLN) ogólne koszty administracyjne były wyższe o 0,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Ich poziom był determinowany w głównej mierze przez wzrost kosztów świadczeń pracowniczych o 69,3mln PLN, tj. o 2,5%, przy spadku kosztów rzeczowych o 40,8 mln PLN r/r, tj. o 2,8% oraz amortyzacji o 17,9 mln PLN r/r, tj. o 2,2%.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wynosiło 29 441 etatów, co oznacza wzrost o 220 etatów r/r. Zmiana stanu zatrudnienia Grupy Kapitałowej jest efektem rozwoju działalności biznesowej a także nabyciem RLPL w grudniu 2016 roku.

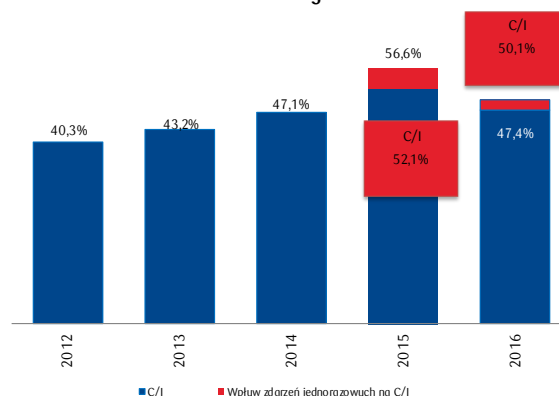
Efektywność działania Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mierzona wskaźnikiem C/I w ujęciu rocznym ukształtowała się na poziomie 47,4%.

Składowe wskaźnika C/I Grupy Kapitałowej
PKO Banku Polskiego SA

Wskaźnik C/I Grupy Kapitałowej PKO Banku
Polskiego SA

PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

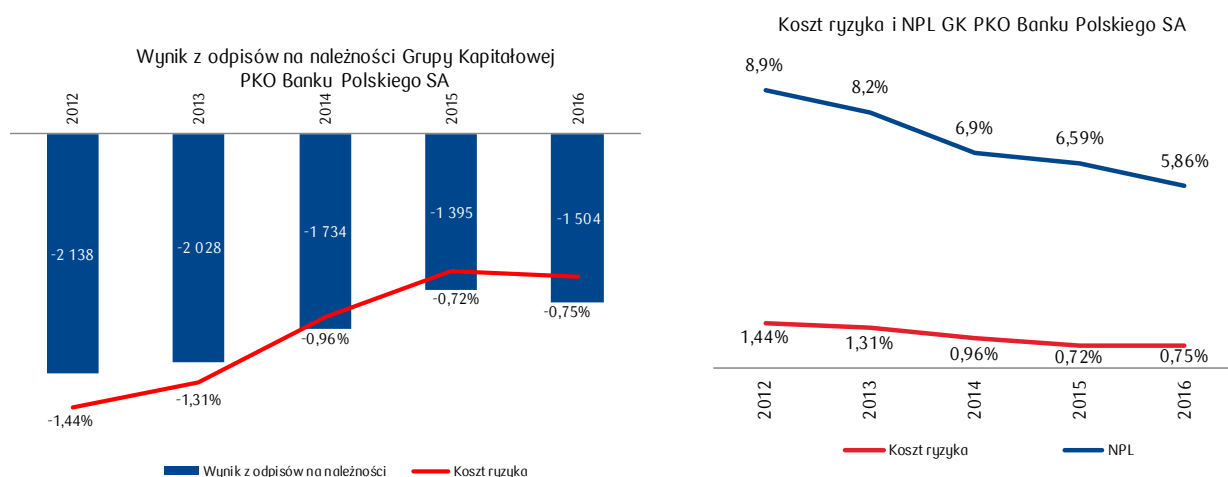
Od lutego 2016 roku na mocy ustawy banki i inne instytucje finansowe zobowiązane są do zapłaty podatku od niektórych instytucji finansowych. Obciążenie Grupy Kapitałowej Banku z tytułu tego podatku wyniosło w 2016 roku 828,9 mln PLN, z czego przeważająca część przypadła na PKO Bank Polski SA (820,2 mln PLN).

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI I REZERW

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw odzwierciedla konserwatywne podejście Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w zakresie rozpoznawania i wyceny ryzyka kredytowego. Pogorszenie wyniku z tytułu odpisów (9,9% r/r) nastąpiło na skutek zwiększenia odpisów w Banku na portfelach klientów korporacyjnych.

Wskaźniki udziału kredytów z rozpoznaną utratą wartości oraz pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości na koniec 2016 roku wyniosły odpowiednio 5,9% (spadek o 0,7 p.p. w stosunku do 2015 roku) i 65,5% (wzrost o 2,2 p.p. w stosunku do 2015 roku), dzięki poprawie jakości na kredytach gospodarczych oraz prowadzonej konsekwentnie polityce sprzedaży wierzytelności trudnych.

Koszt ryzyka⁸ na koniec 2016 roku ukształtował się poziomie 0,75% i nie uległ istotnej zmianie w stosunku do 2015 roku.

3.3 SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

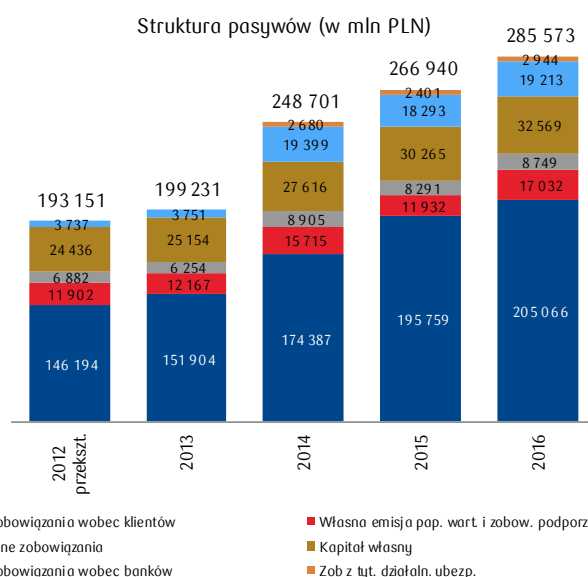
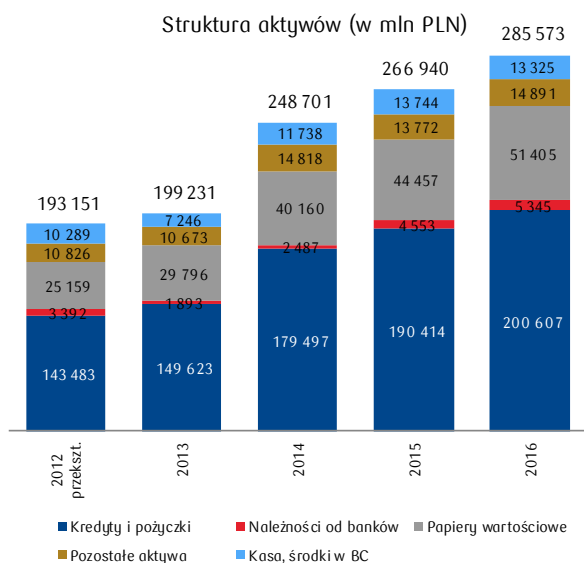
Główne pozycje Sprawozdania z sytuacji finansowej
Kredyty udzielone klientom
Papiery wartościowe
Zobowiązania wobec klientów
Finansowanie zewnętrzne
Kapitały własne i łączny współczynnik kapitałowy

GŁÓWNE POZYCJE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Największy wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wywiera sprawozdanie z sytuacji finansowej podmiotu dominującego. Determinuje on zarówno wielkość sumy bilansowej, jak również strukturę aktywów i pasywów.

Suma bilansowa Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec 2016 roku wyniosła 285,6 mld PLN, co oznacza wzrost o 7,0% r/r.

⁸ Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 m-cy zakończony 31 grudnia 2016 i 2015 przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych

Główny wpływ na wzrost aktywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA miał wzrost wolumenu kredytów i pożyczek udzielonych klientom o 10,2 mld PLN r/r oraz portfela papierów wartościowych o 6,9 mld PLN r/r. Wzrost aktywów został sfinansowany w głównej mierze wzrostem zobowiązań wobec klientów o 9,3 mld PLN r/r oraz wzrostem zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych o 5,1 mld PLN r/r.

Tabela 4. Podstawowe pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Kasa, środki w Banku Centralnym	13 325	13 744	-419	-3,0%
Należności od banków	5 345	4 553	792	17,4%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	200 607	190 414	10 193	5,4%
Papiery wartościowe	51 405	44 457	6 948	15,6%
Pozostałe aktywa	14 891	13 772	1 119	8,1%
Suma aktywów	285 573	266 940	18 633	7,0%
Zobowiązania wobec banków i Banku Centralnego	19 213	18 293	920	5,0%
Zobowiązania wobec klientów	205 066	195 759	9 308	4,8%
Emisje papierów wartościowych i zobowiązania podporządkowane	17 032	11 932	5 100	42,7%
Zobowiązania z tytułu dział. ubezpieczeniowej	2 944	2 401	543	22,6%
Inne zobowiązania	8 749	8 291	458	5,5%
Suma zobowiązań	253 004	236 675	16 329	6,9%
Kapitał własny ogółem	32 569	30 265	2 304	7,6%
Suma zobowiązań i kapitału własnego	285 573	266 940	18 633	7,0%
Kredyty/Depozyty (zob. wob. klientów)	97,8%	97,3%		0,6 p.p.
Kredyty/Stabilne źródła finansowania*	83,7%	85,0%		-1,3 p.p.
Aktywa oproc./Aktywa	90,1%	89,7%		0,4 p.p.
Pasywa oproc./Pasywa	84,5%	84,7%		-0,2 p.p.

* Stabilne źródła finansowania obejmują zobowiązania wobec klientów oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: emisji papierów wartościowych, zobowiązań podporządkowanych oraz kredytów otrzymanych od instytucji finansowych.

KREDYTY UDZIELONE KLIENTOM

W strukturze rodzajowej portfela kredytowego netto główną pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe (52,9% portfela na koniec 2016 roku), a ich wolumen wzrósł w ciągu roku o 5,5 mld PLN. W 2016 roku odnotowano także wzrost najbardziej dochodowych kredytów konsumpcyjnych o 1,3 mld PLN oraz należności z tytułu leasingu (+6,6 mld PLN r/r), co związane było z zakupem przez spółkę PKO Leasing SA spółki RLPL.

Tabela 5. Kredyty i pożyczki udzielone klientom Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA – struktura rodzajowa (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	200 607	190 414	10 193	5,4%
Kredyty	182 258	175 163	7 095	4,1%
Mieszkaniowe	106 121	100 669	5 453	5,4%
Gospodarcze	52 915	52 535	380	0,7%
Konsumpcyjne	23 222	21 960	1 262	5,7%
Dłużne papiery wartościowe	4 871	5 285	-414	-7,8%
Dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 283	2 592	-309	-11,9%
Dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 588	2 693	-105	-3,9%
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 339	4 432	-3 093	-69,8%
Należności z tytułu leasingu finansowego	12 139	5 534	6 605	2,2x

W strukturze terminowej kredytów i pożyczek udzielonych klientom dominującą rolę odgrywają kredyty długoterminowe (76,9% portfela), które wzrosły w stosunku do 2015 roku o 7,2% r/r w efekcie przyrostu portfela kredytów mieszkaniowych. Kredyty krótkoterminowe, których udział wynosi 24,0% odnotowały ujemną dynamikę na poziomie -1,6% r/r.

Tabela 6. Kredyty i pożyczki udzielone klientom Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA – struktura terminowa (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)	Struktura 2016
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto), w tym:	208 609	198 701	9 908	5,0%	100,0%
Krótkoterminowe	48 222	49 020	-799	-1,6%	23,1%
Długoterminowe	160 388	149 681	10 707	7,2%	76,9%
Stan odpisów - razem	-8 003	-8 287	284	-3,4%	x
Razem	200 607	190 414	10 193	5,4%	x

PAPIERY WARTOŚCIOWE

Na koniec 2016 roku portfel papierów wartościowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wyniósł 51,4 mld PLN i odnotował wzrost o 6,9 mld PLN w porównaniu do końca 2015 roku. W strukturze rodzajowej portfela dominowały dłużne papiery emitowane przez Skarb Państwa oraz przez banki centralne.

Tabela 7. Portfel papierów wartościowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	13 937	15 154	-1 217	-8,0%
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	36 676	28 310	8 366	29,6%
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	466	210	255	2,2x
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	326	783	-457	-58,3%
Razem	51 405	44 457	6 948	15,6%

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

W strukturze rodzajowej zobowiązań wobec klientów główną pozycję stanowią zobowiązania wobec ludności (72,2% portfela na koniec 2016 roku), przy spadku udziału zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych oraz zobowiązań wobec jednostek budżetowych.

Tabela 8. Zobowiązania wobec klientów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA – struktura rodzajowa (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)	Struktura 2016
Zobowiązania wobec ludności	148 000	135 410	12 590	9,3%	72,2%
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	48 657	51 214	-2 557	-5,0%	23,7%
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	8 409	9 134	-725	-7,9%	4,1%
Razem zobowiązania wobec klientów	205 066	195 759	9 308	4,8%	x

W 2016 roku zmianie uległa struktura terminowa zobowiązań wobec klientów. Udział zobowiązań o terminie

zapadalności do 1 miesiąca włącznie wzrósł o 9,4 mld PLN i stanowił 63,9% wszystkich zobowiązań wobec klientów na dzień 31 grudnia 2016 roku. Wzrost udziału odnotowano również dla pozycji zobowiązań o terminie zapadalności powyżej roku związany z migracją środków pieniężnych z krótkoterminowych lokat terminowych (do 1 roku) na nowe długoterminowe depozyty strukturyzowane w sprzedaży od 2016 r. w ramach oferty Banku i na dotychczas oferowane długoterminowe produkty oszczędzania (powyżej 1 roku). Powyższe przemieszczenie środków wpłynęło tym samym też na spadek zobowiązań o terminie zapadalności od 1 do 3 miesięcy.

Tabela 9. Zobowiązania wobec klientów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA – struktura terminowa (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)	Struktura 2016
Do 1 miesiąca włącznie	135 960	126 532	9 428	7,5%	63,9%
Powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy włącznie	19 168	21 868	-2 700	-12,3%	9,0%
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku włącznie	35 334	34 840	494	1,4%	16,6%
Powyżej 1 roku do 5 lat włącznie	13 863	10 565	3 298	31,2%	6,5%
Powyżej 5 lat	8 296	6 192	2 104	34,0%	3,9%
Korekta wartości i odsetki	-7 555	-4 238	-3 317	78,3%	x
Razem zobowiązania wobec klientów	205 066	195 759	9 308	4,8%	x

FINANSOWANIE ZEWNĘTRZNE

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA jest aktywnym uczestnikiem rynku emisji dłużnych papierów wartościowych, zarówno krajowego jak i międzynarodowego. Działania te mają na celu dywersyfikację źródeł finansowania działalności oraz dostosowanie ich do wymogów regulacyjnych.

Na koniec 2016 roku główną pozycję w przedmiotowych źródłach finansowania stanowiły kredyty otrzymane od monetarnych instytucji finansowych, w tym przede wszystkim linia kredytowa od Nordea Bank AB (publ), będąca elementem transakcji nabycia w 2014 roku przez PKO Bank Polski SA aktywów Grupy Nordea (otrzymana z przeznaczeniem na finansowanie portfela przejętych kredytów hipotecznych).

Kolejną istotną kategorię finansowania długoterminowego stanowiły zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych. Wzrost tych zobowiązań jest przede wszystkim efektem:

- emisji listów zastawnych i obligacji własnych przez PKO Bank Hipoteczny SA, których stan na koniec 2016 roku w stosunku do ubiegłego roku zwiększył się o 4,3 mld PLN,
- przejęcia przez Grupę PKO Leasing SA obligacji sekurytyzacyjnych w ramach transakcji zakupu RLPL, co pozwoliło na zwiększenie zobowiązań z tytułu emisji o 1,4 mld PLN,

przy spadku zobowiązań z tytułu emisji obligacji w ramach programu EMTN o 0,6 mld PLN r/r.

Wolumen zobowiązań podporządkowanych, które obejmują pożyczkę podporządkowaną w CHF przejętego banku, pozostał na stabilnym poziomie.

Szczegółowe informacje o emisjach przeprowadzonych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA zostały opisane w nocie 35 Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

Tabela 10. Finansowanie zewnętrzne Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	14 493	9 433	5 060	53,6%
Zobowiązania podporządkowane	2 539	2 499	40	1,6%
Otrzymane kredyty i pożyczki - instytucje monetarne*	17 567	16 418	1 149	7,0%
Otrzymane kredyty i pożyczki - instytucje niemonetarne**	4 662	3 924	738	18,8%
Razem	39 262	32 274	6 987	21,6%

* W Sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA ujmowane w pozycji "zobowiązania wobec banków".

** W Sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA ujmowane w pozycji "zobowiązania wobec klientów".

4. KAPITAŁY WŁASNE I MIARY ADEKWATNOŚCI

Kapitały własne i ich rentowność
Miary adekwatności kapitałowej
Dywidenda

4.1 KAPITAŁY WŁASNE I ICH RENTOWNOŚĆ

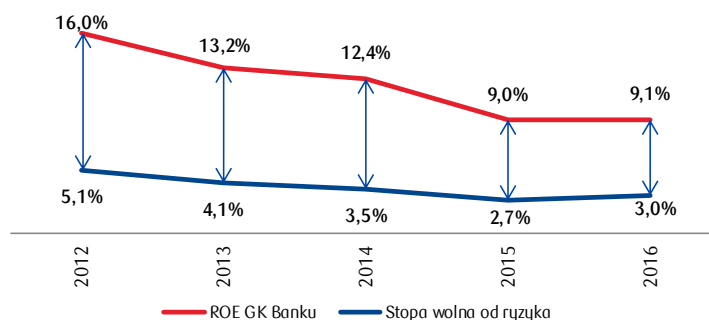
Kapitały własne Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wzrosły o 7,6% w ujęciu rocznym, stanowiąc na koniec 2016 roku 11,4% pasywów.

Tabela 11. Kapitały własne i łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (w %)
Kapitały własne, w tym:	32 569	30 265	2 304	7,6%
Kapitał zakładowy	1 250	1 250	0	0,0%
Kapitał zapasowy	24 491	20 711	3 779	18,2%
Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	1 070	1 070	0	0,0%
Pozostałe kapitały rezerwowe	3 608	3 536	71	2,0%
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-347	171	-518	x
Udział w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej	-1	0	-1	4x
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	-109	-58	-51	88,0%
Zyski i straty aktuarialne	-11	-13	2	-16,0%
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	-222	-217	-5	2,3%
Niepodzielony wynik finansowy	-19	1 222	-1 241	x
Wynik okresu bieżącego	2 874	2 610	265	10,1%
Udziały niekontrolujące	-16	-18	2	-11,5%
Fundusze własne	30 873	27 091	3 782	14,0%
Łączny współczynnik kapitałowy	15,81%	14,61%		1,2 p.p.

ROE GK PKO Banku Polskiego SA/stopa wolna od ryzyka*

Istotne wzmocnienie bazy kapitałowej (wzrost średnich kapitałów o 9,2% r/r), przy dynamice wyniku finansowego na poziomie 10,1% r/r przełożyły się na wzrost wskaźnika rentowności kapitałów (ROE) do poziomu 9,1 p.p.

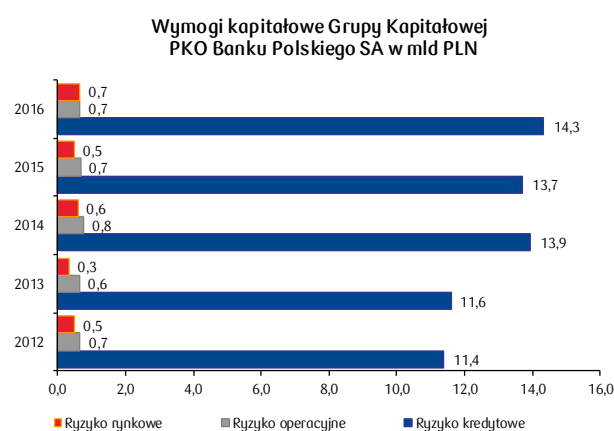
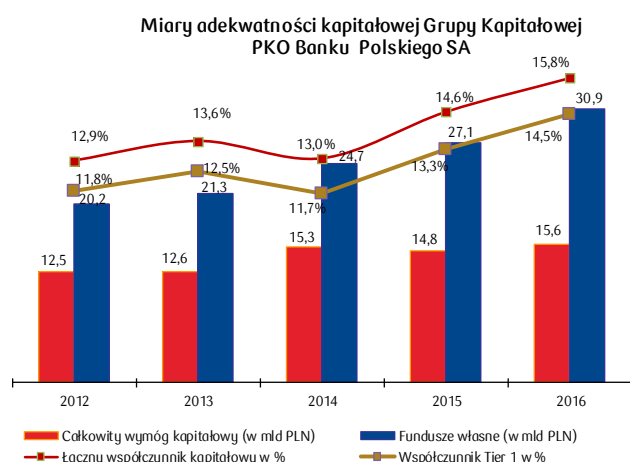
* stopa wolna od ryzyka liczona jako średnia roczna z rentowności 10 letnich obligacji Skarbu Państwa.

4.2 MIARY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Poziom adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych. Na dzień 31 grudnia 2016 roku miary adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zostały wyliczone w oparciu o postanowienia Rozporządzenia CRR z uwzględnieniem konsolidacji ostrożnościowej.

W 2016 PKO Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA roku kontynuowała działania zmierzające do zapewnienia odpowiedniego bufora kapitałowego, jak też wzmacniała swoją pozycję kapitałową.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wzrósł o 1,2 p.p. do poziomu 15,81%, a współczynnik kapitału podstawowego T1 o 1,2 p.p. do poziomu 14,51%.

Wzrost miar adekwatności w 2016 roku determinowany był głównie wzrostem funduszy własnych o ok. 3,8 mld PLN w efekcie akumulacji całego zysku z 2015 roku oraz zaliczenia do funduszy własnych za zgodą KNF części zysku z 2016 roku w wysokości ok 1,6 mld PLN.

Na wzrost wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka w 2016 roku o ok. 0,8 mld PLN w stosunku do stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku wpływ miały rozwój działalności biznesowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego oraz zakup RLPL przez PKO Leasing SA.

4.3 DYWIDENDA

W dniu 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku podjęło uchwałę (nr 7/2016, Uchwała o Podziale Zysku) w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego SA osiągniętego w 2015 roku w wysokości 2571,1 mln PLN oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych w wysokości 1 250,0 mln PLN, łącznie w wysokości 3821,1 mln PLN, w następujący sposób:

- dywidenda dla akcjonariuszy 1 250,0 mln PLN (co oznacza 1,00 PLN brutto na jedną akcję),
- kapitał zapasowy w wysokości 2 500,0 PLN,
- kapitał rezerwowy w wysokości 71,1 mln PLN.

Opisany powyżej podział zysku uzależniony był od spełnienia do 8 grudnia 2016 roku włącznie następujących warunków (Spełnienie Warunków Dywidendy):

- PKO Bank Polski SA nie przejmie kontroli nad bankiem lub innym podmiotem sektora finansowego przez bezpośrednie lub pośrednie nabycie pakietu akcji ani nie nabędzie uprawnienia i nie zaciągnie obowiązku takiego przejęcia kontroli oraz
- nie nastąpią zmiany regulacyjne lub zmiany zaleceń nadzorczych wpływające na wymogi w zakresie funduszy własnych PKO Banku Polskiego SA, które – według poziomu wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za III kwartał 2016 roku – spowodowałyby brak możliwości wypłaty dywidendy w zgodzie z wymaganiami regulacyjnymi i zaleceniami nadzorczymi.

Zarząd Banku został zobowiązany do podjęcia najpóźniej do dnia 9 grudnia 2016 roku uchwały w sprawie Spełnienia Warunków Dywidendy albo braku ich spełnienia.

W dniu 1 grudnia 2016 roku nastąpiło zamknięcie transakcji obejmującej nabycie przez PKO Leasing SA 100% akcji w RLPL. Jednocześnie Zarząd Banku podjął uchwałę stwierdzającą brak Spełnienia Warunków Dywidendy. W konsekwencji, zysk Banku osiągnięty w 2015 roku oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych podzielony został w sposób określony w § 2 Uchwały o Podziale Zysku, co zakłada przeznaczenie całego zysku na kapitał zapasowy i rezerwy, nie przewidując wypłaty dywidendy.

W związku z powyższym w 2016 roku Bank zatrzymał cały zysk niepodzielony z lat ubiegłych (1 250,0 mln PLN zysku niepodzielonego z 2014 roku) oraz cały zysk osiągnięty w 2015 roku (w kwocie 2571,1 mln PLN), co spowodowało zwiększenie kapitałów własnych Banku o łączną kwotę 3 821,1 mln PLN.

Zgodnie ze stanowiskiem KNF z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie polityki dywidendowej wymagany poziom współczynników kapitałowych dla PKO Banku Polskiego SA do wypłaty dywidendy z zysku w wysokości do 50%, wynosi odpowiednio dla:

- łącznego współczynnika kapitałowego TCR = 14,83%
- Współczynnika kapitału T1 = 14,62%.

Zgodnie z wytycznymi KNF Bank powinien spełniać kryteria kwalifikujące do wypłaty dywidendy zarówno na poziomie jednostkowym jak i skonsolidowanym na ostatnią datę sprawozdawczą przed decyzją o jej wypłacie.

Dodatkowo KNF wskazała, że banki istotnie zaangażowane w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych (posiadające w portfelu należności od sektora niefinansowego ponad 5% udział walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych) korygują stopę wypłaty dywidendy w oparciu o dwa dodatkowe kryteria:

- 1) Kryterium 1 (K1) – bazujące na udziale walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności od sektora niefinansowego,
- 2) Kryterium 2 (K2) – bazujące na udziale kredytów mieszkaniowych walutowych udzielonych w latach 2007-2008 (kredyty decydujące o wysokości strat banków w przypadku implementacji ewentualnych rozwiązań ustawowych) w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych gospodarstw domowych.

KNF zaleciła stosowanie odpowiednich korekt w zależności od wielkości posiadanego przez Bank portfela:

- 1) Kryterium 1:
 - a) banki z udziałem powyżej 10% - korekta stopy dywidendy 20%,
 - b) banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy 30%,
 - c) banki z udziałem powyżej 30% - korekta stopy dywidendy 50%.
- 2) Kryterium 2:
 - a) banki z udziałem powyżej 20% - korekta stopy dywidendy 30%,
 - b) banki z udziałem powyżej 50% - korekta stopy dywidendy 50%.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku udział walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności od sektora niefinansowego PKO Banku Polskiego SA wynosi ok. 20%, a udział portfela walutowego udzielonego w latach 2007-2008 ok. 44%.

Polityka dywidendowa PKO Banku Polskiego SA zakłada realizowanie wypłat zysku w długim terminie z zachowaniem zasady ostrożnego zarządzania Bankiem i Grupą Kapitałową Banku, stosownie do możliwości finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku z uwzględnieniem wymogów i rekomendacji KNF w zakresie polityki dywidendowej.

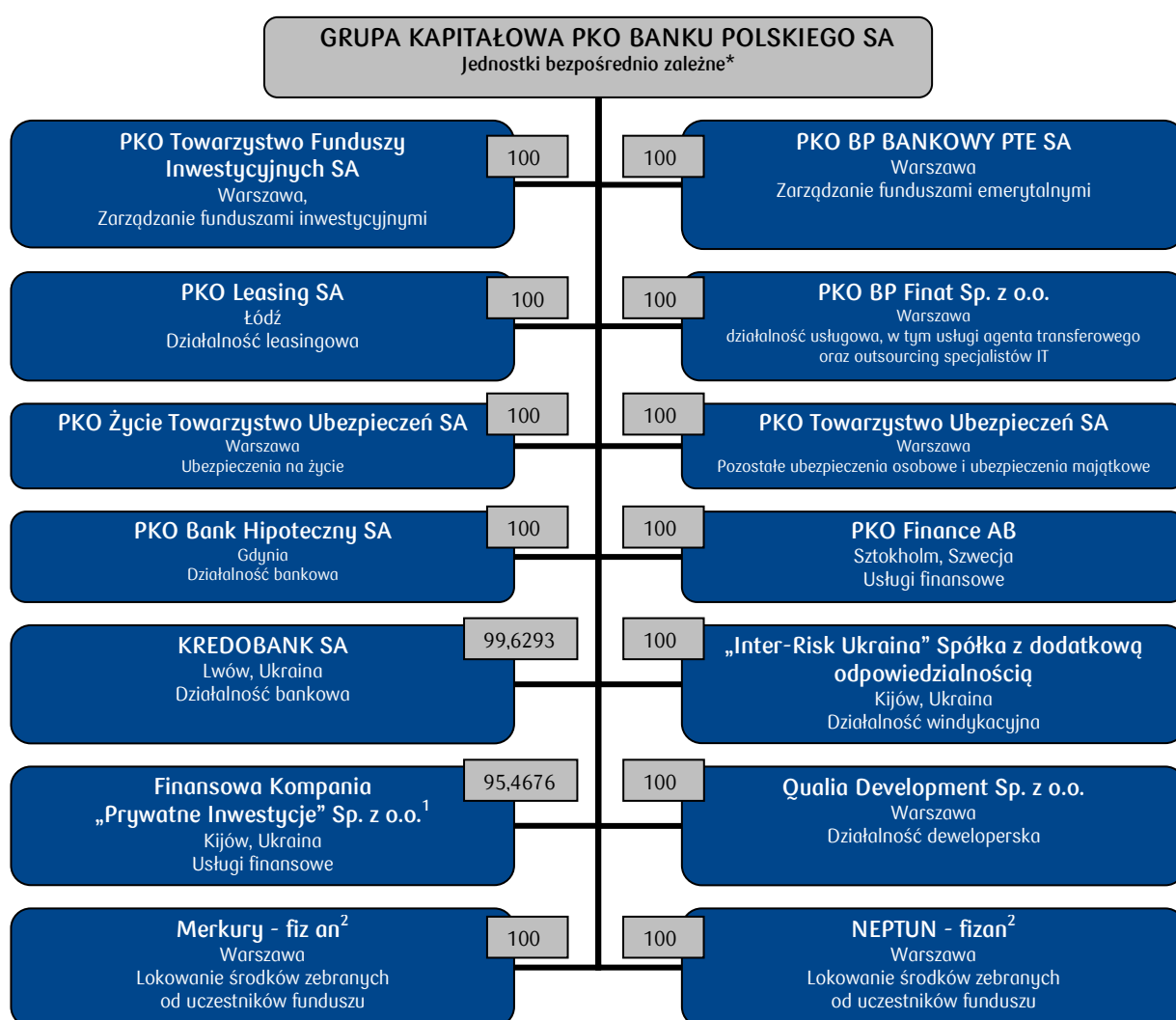
5. ORGANIZACJA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Jednostki ujęte w sprawozdaniu finansowym
Organizacja PKO Banku Polskiego SA
Najważniejsze zmiany w strukturze Grupy Kapitałowej Banku

5.1 JEDNOSTKI UJĘTE W SPRAWOZDANIU FINANSOWYM

Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2016 roku stanowił Bank, jako jednostka dominująca oraz 42 spółki zależne bezpośrednio lub pośrednio. W skonsolidowanych danych finansowych ujęto PKO Bank Polski SA – jednostkę dominującą Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jej spółki zależne w rozumieniu przepisów MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”.

W skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wchodzi następujące jednostki zależne bezpośrednio:

* ujmowane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA metodą pełną.

1) Drugim udziałowcem Spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością.

2) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu.

Pełny opis Grupy Kapitałowej zawarty jest w Sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony 31 grudnia 2016 roku.

5.2 NAWAŻNIEJSZE ZMIANY W STRUKTURZE GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU W 2016 ROKU

TRANSAKCYJA ZAKUPU SPÓŁKI RAIFFEISEN-LEASING POLSKA SA PRZES SPÓŁKĘ PKO LEASING SA

W dniu 2 listopada 2016 roku PKO Bank Polski SA (jako gwarant), Raiffeisen Bank International AG (jako sprzedawca) oraz PKO Leasing SA (jako nabywca) podpisały umowę dotyczącą sprzedaży przez Raiffeisen Bank International AG 100% akcji spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA na rzecz PKO Leasing SA. Zamknięcie transakcji nastąpiło w dniu 1 grudnia 2016 roku po spełnieniu warunków zawieszających, w tym m.in. uzyskaniu wymaganych zgód antymonopolowych w Polsce i na Ukrainie.

W wyniku wyżej wymienionej transakcji PKO Leasing SA nabył 1 500 038 akcji zwykłych spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA o wartości nominalnej 100 PLN każda, stanowiących 100% kapitału zakładowego Spółki i uprawniających do 100% głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Cena nabycia wyniosła 850 mln PLN. Zakup akcji został w całości sfinansowany kredytem udzielonym przez PKO Bank Polski SA.

Przedmiotem działalności nabytej Spółki jest prowadzenie działalności leasingowej i udzielanie pożyczek.

W ramach transakcji PKO Bank Polski SA zastąpił finansowanie udzielone Raiffeisen-Leasing Polska SA i jej jednostkom zależnym przez Raiffeisen Bank International AG lub podmioty z jego Grupy Kapitałowej w łącznej wysokości 2 412 mln PLN oraz 255,6 mln EUR. Transakcja została sfinansowana ze środków własnych PKO Banku Polskiego SA.

W 2017 roku planowane jest połączenie obu spółek, tj. spółki PKO Leasing SA i spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA, w tym w kwietniu 2017 roku - przeprowadzenie fuzji prawnej.

Pełna informacja na temat powyższej transakcji oraz pozostałych zmian w strukturze Grupy Kapitałowej Banku w okresie sprawozdawczym została zamieszczona w Sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.

6. DZIAŁALNOŚĆ GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA⁹

Działalność PKO Banku Polskiego SA
Pozycja rynkowa Grupy Kapitałowej Banku
Współpraca międzynarodowa
Działalność pozostałych spółek Grupy Kapitałowej
Działalność sponsorska
Działalność charytatywna
Nagrody i wyróżnienia

6.1 DZIAŁALNOŚĆ PKO BANKU POLSKIEGO SA – PODMIOTU DOMINUJĄCEGO GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA¹⁰

Segment detaliczny
Segment korporacyjny i inwestycyjny

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów, oferujących określone produkty i usługi adresowane do konkretnych grup klientów. Sposób podziału obszarów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym. Obecnie Grupa prowadzi swoją działalność biznesową w ramach segmentu detalicznego oraz segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego.

⁹ Dane finansowe spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA są prezentowane zgodnie ze sprawozdaniami finansowymi Spółek sporządzonymi według MSR/MSSF.

¹⁰ W niniejszym podrozdziale prezentowane są dane zarządcze Banku; ewentualne różnice w sumach, udziałach i dynamikach wynikają z zaokrągleń.

SEGMENT DETALICZNY

Segment detaliczny oferuje pełen zakres produktów i usług bankowych osobom prywatnym w ramach bankowości detalicznej i prywatnej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z małymi i średnimi przedsiębiorstwami, deweloperami, spółdzielniami i zarządcami nieruchomości. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące i oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej, kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe, kredyty gospodarcze oraz leasing.

LICZBA KLIENTÓW: 9,2 MLN

WOLUMEN KREDYTÓW: 146 MLD

WOLUMEN DEPOZYTÓW: 162 MLD

SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY

Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring. W ramach tego segmentu PKO Banku Polskiego SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, transakcje instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi.

LICZBA KLIENTÓW: 15 TYS.

WOLUMEN KREDYTÓW: 52 MLD

WOLUMEN DEPOZYTÓW: 38 MLD

6.1.1 SEGMENT DETALICZNY

Klienci segmentu
Oferta kredytowa w segmencie detalicznym
Oferta depozytowa i inwestycyjna
Pozostałe produkty i usługi w segmencie detalicznym
Sieć dystrybucji i kanały dostępu

W 2016 roku w segmencie detalicznym PKO Bank Polski SA kontynuował zrównoważony rozwój, skupiony na rozpoznaniu i zaspokajaniu potrzeb klientów, z którymi buduje silne, długookresowe relacje. Podejmowane były inicjatywy zmierzające do podniesienia jakości obsługi m.in. poprzez działania prowadzące do zwiększenia innowacyjności w zakresie nowych rozwiązań finansowych, zarówno w ramach produktów, jak i kanałów dystrybucji, w szczególności w zakresie bankowości elektronicznej oraz płatności mobilnych.

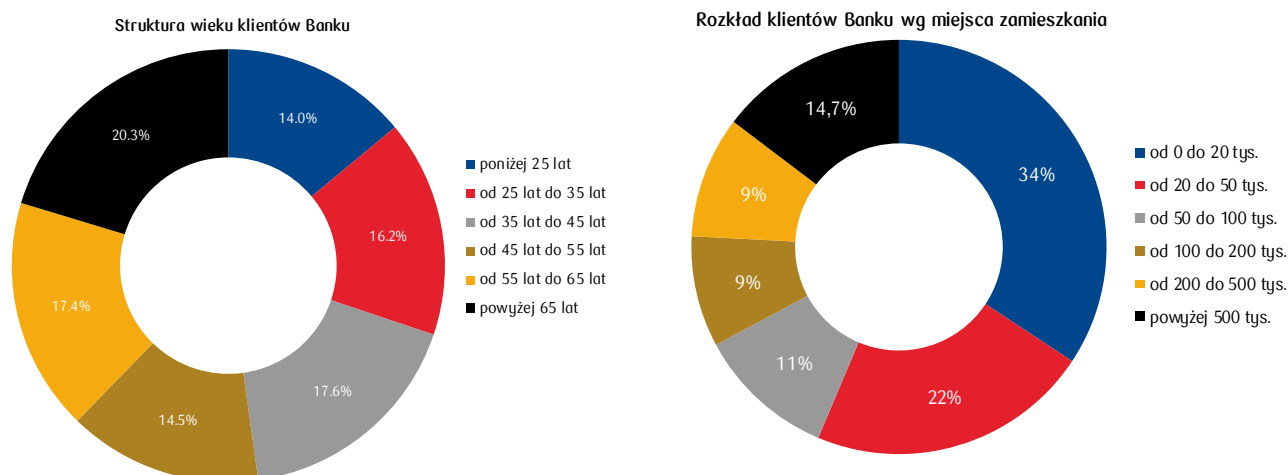
W omawianym okresie we wszystkich oddziałach PKO Banku Polskiego SA wystartował Nowy Rytm Sprzedaży. Jest to program, dzięki któremu Bank jeszcze wyraźniej stał się instytucją multikanałową z szybkimi procesami, innowacyjnymi produktami i zindywidualizowanymi ofertami dla klientów.

Nowy Rytm Sprzedaży to nowoczesne narzędzia i funkcjonalności aplikacji bankowych, które dzięki wsparciu ergonomicznego systemu Platin CRM (Customer Relationship Management), zapewniają pełniejszą wiedzę o kliencie oraz pozwalają na przedstawienie klientowi najbardziej dopasowanej do jego potrzeby oferty pożyczki gotówkowej. Uproszczono również znacząco procesy i formalności związane z produktami consumer finance. Całość wdrożeń została wsparta zintegrowanym systemem motywacyjnym wraz z nowymi narzędziami dla doradców w sieci oddziałów.

KLIENCI SEGMENTU

Segment detaliczny na koniec 2016 roku obsługiwał 9,2 mln klientów, z czego 8,8 mln stanowiły osoby fizyczne. Ponad połowa klientów segmentu detalicznego korzystała aktywnie z bankowości elektronicznej. Najbardziej aktywna grupa klientów korzystających z tego typu kanału obsługi to klienci z grupy wiekowej 18–35 lat.

Ze względu na rozległą sieć sprzedaży większość klientów Banku (ok. 67%) zamieszkuje gminy poniżej 100 tys. mieszkańców. Godna zaufania marka Banku, umiejętność łączenia tradycji z nowoczesnością oraz przejrzysta oferta produktowa, uwzględniająca zmieniające się w czasie preferencje klientów sprawiają, że Bank rozpoznawany jest nie tylko w dużych ośrodkach miejskich. Dodatkowo, pod względem profilu demograficznego, ok. 48% klientów indywidualnych stanowi klienci poniżej 45 roku życia.

Najbardziej istotnym kanałem dystrybucji z punktu widzenia liczby pozyskiwanych klientów detalicznych pozostaje sieć oddziałów. Akwizycja nowych klientów odbywa się głównie poprzez sprzedaż rachunków bieżących (ponad 87%) oraz poprzez kredyty konsumpcyjne (ponad 12%).

OFERTA KREDYTOWA W SEGMENTIE DETALICZNYM

Oferta PKO Banku Polskiego SA obejmuje szeroką gamę produktów kredytowych. Osoby fizyczne mogą skorzystać z finansowania oferowanego w ramach kredytów:

- konsumpcyjnych dostępnych w formie pożyczki gotówkowej, pożyczki hipotecznej, kredytów odnawialnych i kart kredytowych
- finansowania dostępnego w ramach kredytów mieszkaniowych.

Dla małych i średnich przedsiębiorstw dostępna jest oferta kredytowa w formie kredytów:

- inwestycyjnych i inwestorskich,
- kredytów obrotowych.

Według stanu na koniec 2016 roku kredyty brutto segmentu detalicznego PKO Banku Polskiego SA wynosiły 146 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o blisko 6 mld PLN (tj. o 4%). Przyczynił się do tego w głównej mierze wzrost portfela kredytów bankowości hipotecznej (+5,4 mld PLN od początku roku) oraz bankowości detalicznej i prywatnej (+0,9 mld PLN).

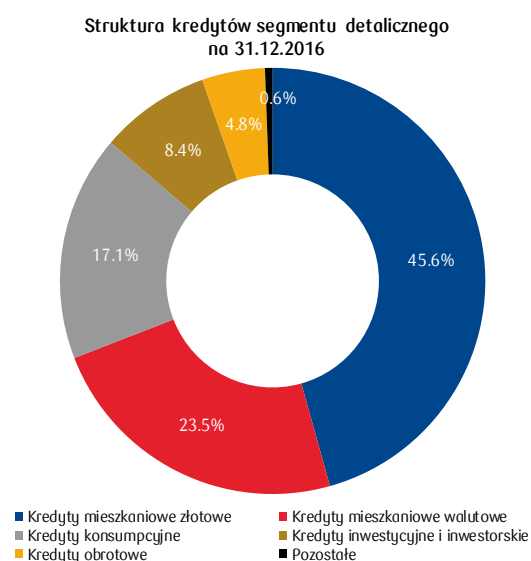

Tabela 12. Stany kredytów w segmencie detalicznym (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015	Zmiana (w mln PLN)
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:							
bankowości detalicznej i prywatnej	24 280	23 340	21 455	20 399	21 601	4,0%	940
bankowości hipotecznej łącznie z kredytami PKO Banku Hipotecznego SA	101 303	95 936	90 623	68 795	63 815	5,6%	5 366
małych i średnich przedsiębiorstw	20 571	21 313	21 504	21 632	20 930	-3,5%	-742
Razem	146 154	140 589	133 582	110 827	106 347	4,0%	5 564

KREDYTY BANKOWOŚCI DETALICZNEJ I PRYWATNEJ

Klienci detaliczni mogą korzystać zarówno ze standardowej pożyczki gotówkowej jak i z bieżącego finansowania dostępnego w ramach kredytów odnawialnych i kart kredytowych.

W 2016 roku PKO Bank Polski SA kontynuował działalność wpierającą sprzedaż kredytów konsumpcyjnych m. in. w ramach kampanii marketingowych pod hasłem:

- „Mini Ratka z gwarantowaną stałą ratą” - promocja sprzedaży krótkoterminowej pożyczki gotówkowej na maksymalnie 6 miesięcy. Oferta skierowana była do klientów poszukujących krótkoterminowego finansowania, szybkiej decyzji i minimum formalności.
- „Mini Ratka na pierwszy dzwonek” - oferta z atrakcyjnymi parametrami cenowymi na maksymalnie 9 miesięcy.
- „Mini Ratka łączy na święta” - promująca możliwość konsolidacji posiadanego zadłużenia i uzyskania dodatkowych środków nawet do 25 proc. konsolidowanej kwoty.

PKO Bank Polski SA systematycznie zwiększa efektywny dostęp do oferty kredytowej dla klientów bankowości detalicznej i prywatnej, niezależnie od kanału dystrybucji. W ramach podejmowanych działań:

- uproszczono treść wniosku i umowy kredytowej,
- skrócono czas oczekiwania na decyzję kredytową i wypłatę środków,
- uproszczono ofertę - niezależnie od segmentu klienta udostępniono jeden produkt, pożyczkę gotówkową z indywidualnie ustalaną ceną,
- stali klienci Banku poprzez dostęp do spersonalizowanej oferty kredytowej mogą otrzymać oczekiwaną kwotę kredytu na rachunek nawet w 30 minut,
- w ramach nowego procesu sprzedaży dla kredytu odnawialnego, wprowadzono proces obsługi One Klik - posiadacz rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego może złożyć wniosek w serwisie transakcyjnym iPKO lub Contact Center (CC) i zaakceptować umowę przy użyciu narzędzia autoryzacyjnego,
- w grudniu 2016 roku uruchomiono w kanałach zdalnych iPKO i CC proces umożliwiający przyznanie lub zwiększenie limitu dopuszczalnego salda debetowego bez konieczności wizyty w oddziale.

KREDYTY BANKOWOŚCI HIPOTECZNEJ

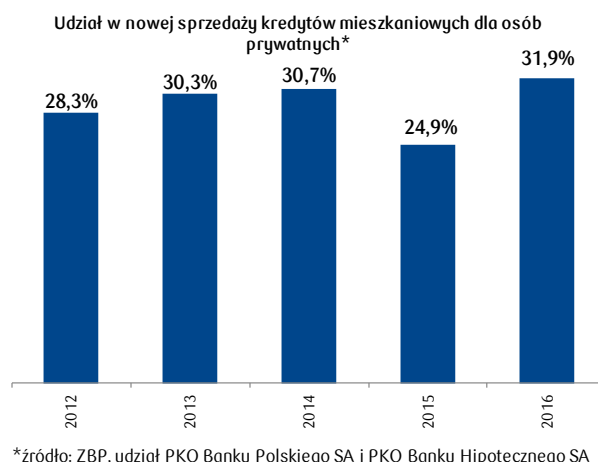
PKO Bank Polski SA od lat jest liderem w finansowaniu potrzeb mieszkaniowych Polaków.

Z danych prezentowanych przez Związek Banków Polskich wynika, że na koniec 2016 roku Bank zajmował pierwszą pozycję na rynku posiadając 31,9% udział w sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób prywatnych. W 2016 roku udzielono kredytów na łączną kwotę blisko 12,5 mld PLN.

Klienci segmentu detalicznego mogą korzystać z flagowych produktów hipotecznych w ramach linii WŁASNY KĄT, dostępnych także w programie „Mieszkanie dla Młodych”.

PKO Bank Polski SA dokłada starań, aby udostępniać klientom nie tylko najszerszą ofertę kredytową, ale także oferować atrakcyjne warunki cenowe produktów hipotecznych. W odśłonach promocyjnych tj. „Dni Otwartych kredytów hipotecznych” wprowadzał okresową obniżkę marż.

W 2016 roku PKO Bank Polski SA udzielił w ramach programu „Mieszkanie dla Młodych” niemal 8,5 tys. sztuk kredytów na łączną kwotę 1,4 mld PLN. Program polega na dofinansowaniu ze środków budżetu państwa wkładu własnego oraz przyznaniu dodatkowego finansowego wsparcia w formie spłaty części kredytu.

W 2016 roku wprowadzono w życie ofertę specjalną dla posiadaczy Karty Dużej rodziny z terminem obowiązywania do 31 sierpnia 2020 roku, gdzie dla kredytu mieszkaniowego „Własny Kąt Hipoteczny” obniżono prowizję za udzielenie kredytu mieszkaniowego do wysokości 50% wyznaczonej standardowej prowizji za udzielenie kredytu.

PROCESY I DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE KREDYTOBIORCÓW POSIADAJĄCYCH KREDYT HIPOTECZNY MIESZKANIOWY

W związku z wejściem w życie w dniu 19 lutego 2016 roku ustawy o wsparciu dla kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej Bank wdrożył obsługę procesu udzielania wsparcia. Rozwiązanie dedykowane jest kredytobiorcom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej, którzy posiadają kredyt mieszkaniowy – zarówno w złotych, jak i w walucie obcej, zabezpieczony hipotecznie na nieruchomości kredytowanej.

Ze wsparcia będą mogli skorzystać osoby, które w dniu złożenia wniosku spełnią m.in. następujące warunki:

- będą posiadali status bezrobotnego,
- miesięczne koszty obsługi ich kredytu przekroczą 60% miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego,
- miesięczny dochód gospodarstwa domowego pomniejszony o ratę kredytu nie przekracza progów uprawniających do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Przyjęte w ustawie rozwiązania umożliwiają udzielenie wsparcia finansowego przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) przez okres nie dłuższy niż 18 miesięcy, w wysokości równoważności rat kapitałowych i odsetkowych kredytu mieszkaniowego, ale nie więcej niż 1,5 tys. PLN miesięcznie. Na dzień 31 grudnia 2016 roku w systemie Banku znajdowało się 146 wniosków dotyczących udzielenia wsparcia.

Zgodnie z wcześniejszą deklaracją Bank kontynuował stosowanie działań mających w istotnym stopniu kompensować klientom wzrost rat kredytu wynikający z umocnienia franka szwajcarskiego, m.in.:

- zastosowanie 1% spreadu przy obsłudze kredytów hipotecznych udzielonych w tej walucie,
- uwzględnianie ujemnej stawki LIBOR CHF w koszcie kredytu hipotecznego,
- wydłużenie terminu spłaty w ramach maksymalnego okresu kredytowania bez pobrania opłaty za wydłużenie terminu kredytowania.

Dodatkowo Bank udostępnił klientom możliwość wnioskowania o zmianę zabezpieczenia kredytu udzielonego w CHF w celu umożliwienia sprzedaży nieruchomości zabezpieczonej hipoteką, powiązaną z udzieleniem nowego kredytu w PLN i ustanowieniem hipoteki na nowo nabywanej nieruchomości. W ostatnim kwartale 2016 roku wydłużono do 30 czerwca 2017 roku termin obowiązywania oferty wspierającej kredytobiorców posiadających kredyty hipoteczne w CHF.

KREDYTY MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

PKO Bank Polski SA konsekwentnie wspiera polską przedsiębiorczość. Firmom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw zapewnia finansowanie bieżących, jak i inwestycyjnych potrzeb, poprzez bogatą i elastyczną ofertę kredytową. Dzięki podpisanej pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA a Bankiem Gospodarstwa Krajowego (BGK) umowie „Portfelowej Linii Gwarancyjnej *de minimis*” oraz „Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME”, w ramach rządowego i unijnego programu pomocy dla małych i średnich firm, przedsiębiorcy otrzymują wsparcie w postaci gwarancji BGK – *de minimis* oraz gwarancji z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME, mających na celu zwiększenie dostępności kredytowania oraz uruchomienie dodatkowych środków na bieżącą działalność firmy.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość udzielonych kredytów w ramach programu „Portfelowej Linii Gwarancyjnej *de minimis*” wyniosła 4,0 mld PLN. PKO Bank Polski SA był największym kredytodawcą spośród dwudziestu jeden banków udzielających kredytów z gwarancjami *de minimis* i obejmował 22,1% udziału w rynku (zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji BGK z dnia 31 grudnia 2016 roku). Przyznany limit gwarancyjny w 2016 roku uległ zwiększeniu o 2,5 mld PLN i wynosi aktualnie 7,3 mld PLN. Według stanu z dnia 31 grudnia 2016 roku zaangażowanie mierzone wartością podpisanych czynnych umów wyniosło ok. 2,2 mld PLN. Z kolei wartość udzielonych kredytów w ramach „Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME” na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosła ponad 155 mln PLN, a przyznana kwota gwarancji ponad 124 mln PLN. W IV kwartale 2016 roku wartość limitu gwarancji w ramach programu PLG COSME została podwyższona do kwoty 250 mln PLN na okres do 28 września 2017 roku.

W dniu 24 lutego 2016 roku PKO Bank Polski SA zawarł z BGK aneks do umowy portfelowej linii gwarancyjnej *de minimis*, na podstawie którego są udzielane innowacyjnym przedsiębiorcom gwarancje *de minimis* ze środków Funduszu Gwarancyjnego Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG). Pula dostępnych środków w PKO Banku Polskim SA wynosi 55 mln PLN.

W omawianym okresie PKO Bank Polski SA skierował do małych i średnich przedsiębiorstw szereg promocji, mających na celu wsparcie finansowania inwestycji oraz realizacji celów biznesowych. Ponadto wdrożono funkcjonalność

multikanałowej sprzedaży kredytu obrotowego i pożyczki MSP. Dzięki nowemu i uproszczonemu procesowi klient ma możliwość zakupu produktu nawet do kwoty 50 tys. PLN bez konieczności wychodzenia z biura, bez przedstawiania dokumentów finansowych i bez zabezpieczeń. Umowa kredytowa zawierana jest zdalnie za pośrednictwem bankowości elektronicznej (iPKO) i autoryzowana hasłem SMS.

LEASING DLA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

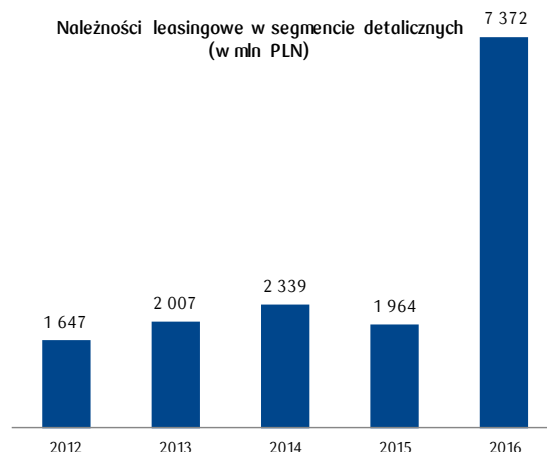
W ramach oferty Grupy Kapitałowej klienci sektora małych i średnich przedsiębiorstw mogą korzystać z produktów i usług leasingowych. W formie leasingu finansowany jest praktycznie każdy środek trwały, w zależności od potrzeb klientów, w tym:

- pojazdy, maszyny i urządzenia techniczne,
- projekty inwestycyjne (np. linie technologiczne)
- urządzenia i meble biurowe,
- sprzęt komputerowy,
- urządzenia medyczne,
- urządzenia i maszyny rolnicze,
- nieruchomości.

Poza standardowymi produktami w ofercie znajdują się usługi wynajmu floty samochodowej oraz współpracy z dostawcami.

W 2016 roku rozszerzono ofertę w zakresie Car Assistance oraz GAP, zwiększających atrakcyjność produktów dla Klientów. Dodatkowo został wprowadzony nowy produkt Ubezpieczenie od Utraty Zysku, gwarantujący Klientom zwrot różnicy w dochodzie przed opodatkowaniem w przypadku szkody całkowitej lub kradzieży.

W wyniku nabycia spółki RLPL portfel należności leasingowych w segmencie detalicznym wzrósł o 4,7 mld PLN.

OFERTA DEPOZYTOWA I INWESTYCYJNA

W 2016 roku PKO Bank Polski SA kontynuował działania mające na celu uatrakcyjnienie oferty depozytowej dla klientów segmentu detalicznego z uwzględnieniem aktualnej sytuacji rynkowej i pozycji konkurencyjnej. Jednocześnie prowadzone były działania zmierzające do dywersyfikacji źródeł finansowania działalności.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku depozyty segmentu detalicznego PKO Banku Polskiego SA wynosiły 162 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o 14 mld PLN (tj. o 9,5%). Przyczynił się do tego wzrost poziomu depozytów bankowości detalicznej i prywatnej oraz depozytów małych i średnich przedsiębiorstw, zarówno za sprawą wzrostu wolumenów depozytów bieżących jak i terminowych, przy widocznym szybszym tempie wzrostu depozytów bieżących.

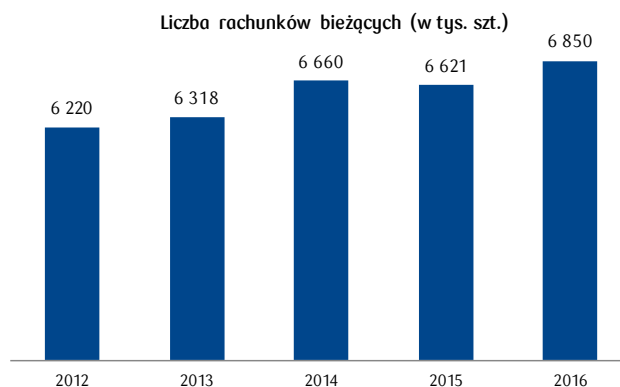
Tabela 13. Stany depozytów w segmencie detalicznym (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015	Zmiana (w mln PLN)
Depozyty klientowskie, w tym:							
bankowości detalicznej i prywatnej	139 423	127 833	121 893	110 608	105 799	9,1%	11 590
małych i średnich przedsiębiorstw	22 243	19 803	17 213	14 757	13 413	12,3%	2 440
Razem	161 666	147 636	139 106	125 365	119 212	9,5%	14 030

RACHUNKI BIEŻĄCE I RACHUNKI OSZCZĘDNOŚCIOWE

PKO Bank Polski SA pozostaje liderem na rynku pod względem liczby prowadzonych rachunków bieżących, która na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 6,9 mln szt.

Poziom liczby rachunków jest pochodną zróżnicowanej oferty pod względem preferencji klientów, w obszarze której można wyróżnić m.in. produkty: PKO Konto bez Granic, PKO Konto za Zero, PKO Konto dla Młodych i PKO Junior. Dla osób korzystających z Programu „Rodzina 500+” PKO Bank Polski SA dostosował swoją ofertę wprowadzając skierowane do nich Konto za Zero Rodzina 500+. Korzystanie z konta jest bezpłatne. W 2016 roku otwarto ponad 17,5 tys. takich kont. Ponadto Bank rozszerzył dostępność oferty PKO Konto dla

Młodych. Obecnie mogą z niej korzystać nie tylko studenci i absolwenci uczelni, którzy ukończyli 18 lat a nie przekroczyli jeszcze 26 roku życia, ale wszystkie osoby znajdujące się w podanym przedziale wiekowym.

PKO Bank Polski SA klientom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, zainteresowanym kompleksową, nowoczesną i atrakcyjną cenowo obsługą, oferuje dwa pakiety:

- PKO Konto Firmowe dla osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, wykonujących wolne zawody oraz rolników, którzy cenią obsługę finansów swojej firmy z wykorzystaniem nowoczesnych usług bankowości elektronicznej, jak i poprzez indywidualnego doradcę w oddziale Banku,
- PKO Rachunek dla Biznesu stworzony dla przedsiębiorców z większymi wymaganiami, którzy szukają oferty idealnie dopasowanej do swoich potrzeb oraz cenią współpracę z indywidualnym doradcą bankowym. Posiadaczom PKO Rachunku dla Biznesu Bank oferuje dostęp do zaawansowanej bankowości internetowej iPKO biznes oraz wszystkich usług cash-management, niskie koszty transakcji realizowanych przez Internet oraz wiele innych nowoczesnych produktów i usług bankowych, w tym najtańsze na rynku przelewy internetowe SEPA, czy też dostęp do prostej wymiany walut dzięki bezpłatnej platformie iPKO dealer.

Opłaty za prowadzenie rachunku uzależnione są od aktywności klienta oraz od wysokości wpływów na rachunki.

LOKATY TERMINOWE I PRODUKTY REGULARNEGO OSZCZĘDZANIA

Dominujący udział w depozytach rynku detalicznego mają depozyty bankowości detalicznej i prywatnej. Klienci tego segmentu lokowali środki przede wszystkim w depozytach terminowych. Bank oferował klientom indywidualnym m.in. lokaty o progresywnym i standardowym oprocentowaniu oraz lokaty strukturyzowane.

Depozytami terminowymi w ofercie Banku cieszącymi się szczególnym zainteresowaniem klientów bankowości detalicznej i prywatnej w 2016 roku były:

- lokata 24M z negocjowanym oprocentowaniem,
- lokata 6M dostępna w systemie bankowości elektronicznej,
- rachunek lokaty terminowej 3+3 na nowe środki, lokata 3+3 z negocjowanym oprocentowaniem,
- oferta specjalna lokaty 1M dostępnej poprzez internetowe serwisy transakcyjne iPKO i Inteligo.

W ofercie Banku dedykowanej klientom indywidualnym znajdują się także instrumenty strukturyzowane. W 2016 roku Bank przeprowadził 24 subskrypcje depozytów strukturyzowanych, którymi były:

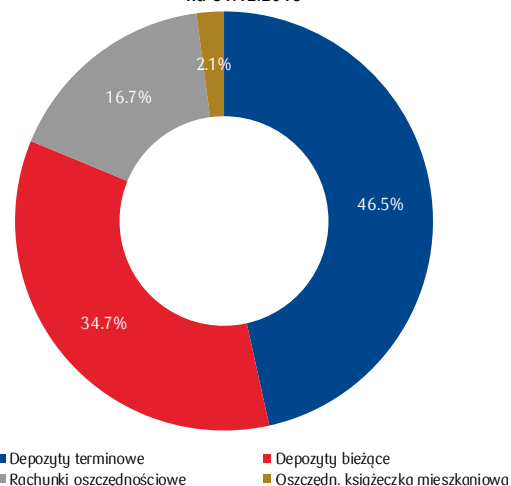
- lokaty oparte na kursie USD/PLN (9-miesięczna oraz 15-miesięczna z 1% gwarantowanych odsetek oraz 36-miesięczna z 2,25% gwarantowanych odsetek)
- lokaty oparte na kursie EUR/PLN (9-miesięczna, 15-miesięczna oraz 15-miesięczna z 1% gwarantowanych odsetek oraz 36-miesięczna z 2,25% gwarantowanych odsetek).

O atrakcyjności tego typu produktów świadczą uzyskiwane wyniki: lokata strukturyzowana oparta na koszyku akcji spółek nowych technologii, którą PKO Bank Polski SA zaoferował klientom w 2014 roku, na koniec okresu inwestycji, który przypadał na 30 maja 2016 roku, przyniosła inwestorom zysk w wysokości 10% za cały okres inwestycji, co oznacza zwrot ok. 5% w skali roku.

Zachęcając klientów do systematycznego oszczędzania Bank wzbogacił swoją ofertę produktową o lokatę terminową:

- „Kapitał na Własny Kąt” umożliwiającą regularne oszczędzanie na wkład własny klientom planującym zaciągnięcie w przyszłości kredytu hipotecznego,
- „Kapitał dla Dziecka” skierowaną do klientów pobierających świadczenia pieniężne w ramach programu „Rodzina 500+”, jak również osób nieobjętych programem, pragnących budować zabezpieczenie finansowe dla dzieci już od ich najmłodszych lat.

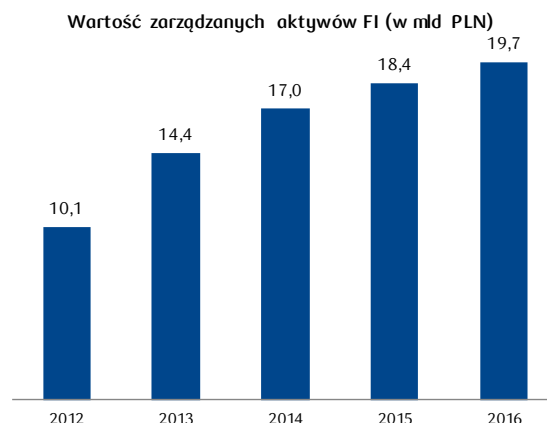
Struktura depozytów segmentu detalicznego na 31.12.2016

FUNDUSZE INWESTYCYJNE

W ramach współpracy z PKO Towarzystwem Funduszy Inwestycyjnych SA (TFI SA) klientom bankowości detalicznej i prywatnej Bank oferuje 40 funduszy niededykowanych (nondedicated funds), w których zgromadzono aktywa o łącznej wartości ponad 19 mld PLN¹¹.

PKO Bank Polski SA systematycznie rozwija ofertę w zakresie funduszy inwestycyjnych. W 2016 roku PKO Bank Polski SA przeprowadził m.in. emisję certyfikatów inwestycyjnych Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych PKO Globalnej Strategii, PKO Absolutnej Stopy Zwrotu Europa Wschód – Zachód, PKO Strategii Obligacyjnych.

SPRZEDAŻ OBLIGACJI SKARBU PAŃSTWA

PKO Bank Polski SA posiada wyłączność na sprzedaż oraz obsługę obligacji detalicznych emitowanych przez Skarb Państwa na podstawie umowy zawartej z Ministrem Finansów. Obligacje skarbowe są sprzedawane przez sieć sprzedaży PKO Banku Polskiego SA, co stanowi znaczące udogodnienie dla wszystkich chętnych do zainwestowania w te instrumenty. W 2016 roku sprzedano blisko 46 mln szt. obligacji (w 2015 roku sprzedaż obligacji wyniosła 32 mln szt.).

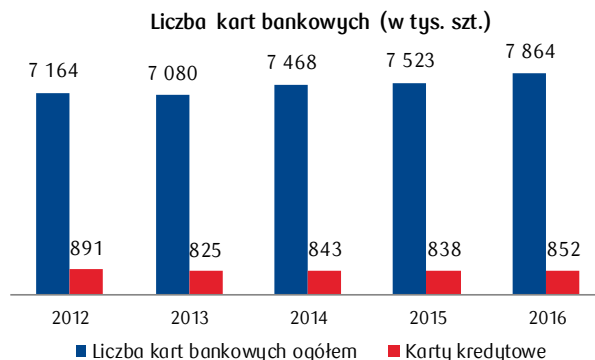
POZOSTAŁE PRODUKTY I USŁUGI W SEGMENTIE DETALICZNYM

KARTY BANKOWE

Na dzień 31 grudnia 2016 roku liczba kart bankowych PKO Banku Polskiego SA wyniosła ok. 7,9 mln sztuk, w tym 0,9 mln sztuk kart kredytowych.

Działania podejmowane w 2016 roku w ramach działalności kartowej:

- w I półroczu konsorcjum PKO Banku Polskiego SA i eService wygrało przetarg na obsługę kart płatniczych w placówkach Poczty czego efektem było zainstalowanie blisko 8 tys. terminali płatniczych w całej sieci Poczty, dzięki czemu klienci ponad 4,6 tys. placówek Poczty Polskiej mogą dokonywać płatności kartą za usługi takie jak: opłaty rachunków czy przesyłki paczek,
- wprowadzono możliwość zamówienia karty kredytowej za pośrednictwem Contact Center oraz bankowości elektronicznej iPKO,
- wdrożono do oferty standardowej skrócony proces sprzedaży karty kredytowej „one-click”,
- do oferty wprowadzono Przezrystą kartę kredytową ze znakiem akceptacji MasterCard, jako uzupełnienie dotychczasowej oferty banku, w której znajduje się Przezrysta karta kredytowa ze znakiem Visa,
- wprowadzono bezpłatną usługę 3D-Secure, dzięki której płatności realizowane kartami kredytowymi i debetowymi w sklepach internetowych, oznaczonych symbolami „Mastercard SecureCod” lub „Verified by VISA”, są dodatkowo zabezpieczone kodem jednorazowym,
- możliwość zamówienia w serwisie internetowym dla rachunków walutowych „multiwalutowej” karty debetowej ze znakiem VISA, która może być podpisana do wszystkich walutowych rachunków posiadanych przez klienta,
- przeprowadzono skierowaną do małych i średnich przedsiębiorstw promocję kart Diners Club, polegającą na obniżeniu opłaty rocznej za nowo wydaną kartę PKO Standard Diners Club do kwoty 0 PLN w pierwszym roku oraz dla karty PKO Executive Diners Club do kwoty 120 PLN w pierwszym roku.

¹¹ źródło: raport Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami na dzień 31 grudnia 2016 roku.

PRODUKTY UBEZPIECZENIOWE

PKO Bank Polski SA konsekwentnie rozwija ofertę produktów ubezpieczeniowych zwiększając atrakcyjność powiązanych z nimi produktów bankowych oraz dając klientom możliwość zabezpieczenia zobowiązań, majątku oraz otrzymania pomocy w przypadkach losowych. PKO Bank Polski SA kieruje usługi ubezpieczeniowe do klientów bankowości detalicznej i prywatnej oraz segmentu małych i średnich przedsiębiorstw powiązane z produktami bankowymi takimi jak:

- kredyty konsumpcyjne i hipoteczne (ubezpieczenia na życie i od utraty źródła dochodu, ubezpieczenie nieruchomości, ruchomości, OC, ubezpieczenie assistance oraz ubezpieczenie niskiego wkładu i ubezpieczenie pomostowe, jak również ubezpieczenie spłaty pożyczki MSP),
- ROR (m.in. ubezpieczenie na życie, ubezpieczenie NNW, ubezpieczenie assistance),
- karty bankowe (m.in. pakiet bezpieczeństwa do kart kredytowych, ubezpieczenie podróżne, ubezpieczenie spłaty kredytu).

PKO Bank Polski SA koncentruje się na współpracy z PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA maksymalizując w ten sposób wartość dla klienta oraz pozostałych interesariuszy.

W 2016 roku oferta PKO Banku Polskiego SA została wzbogacona o nowe produkty ubezpieczeniowe:

- ubezpieczenie na wypadek utraty źródła dochodu albo leczenia szpitalnego w następstwie nieszczęśliwego wypadku dla posiadaczy kart kredytowych,
- kolejne indywidualne ubezpieczenia:
 - ubezpieczenie na wypadek utraty źródła dochodu do Pożyczki Gotówkowej,
 - ubezpieczenie mienia do kredytu lub pożyczki hipotecznej,
 - ubezpieczenie na wypadek utraty źródła dochodu do kredytu lub pożyczki hipotecznej,
 - ubezpieczenie spłaty Pożyczki MSP na wypadek czasowej niezdolności lub przestoju w działalności gospodarczej
 - ubezpieczenie na życie i dożycie „Bezpieczny Kapitał +”,
- ujednolicone ubezpieczenie do Pożyczki Gotówkowej kierowane do klientów z segmentu Klienta Podstawowego i Bankowości Osobistej.

BANKOWOŚĆ PRYWATNA

PKO Bank Polski SA konsekwentnie realizuje rozwój Bankowości Prywatnej, koncentrując się na ścisłej współpracy wewnątrz Grupy Kapitałowej, umożliwiając Klientom dostęp do szerokiej oferty produktów i instrumentów finansowych. W 2016 roku klientom Bankowości Prywatnej zaoferowano trzynaście emisji funduszy inwestycyjnych zamkniętych – cztery emisje PKO Obligacji Korporacyjnych, po trzy emisje PKO Europa Wschód – Zachód i PKO Globalnej Makroekonomii, dwie emisje PKO Strategii Dłużnych oraz jedną emisję PKO Nieruchomości Komercyjnych. Klienci wzięli również udział w emisji obligacji korporacyjnych: Best SA, Ghelamco SA i Kruk SA.

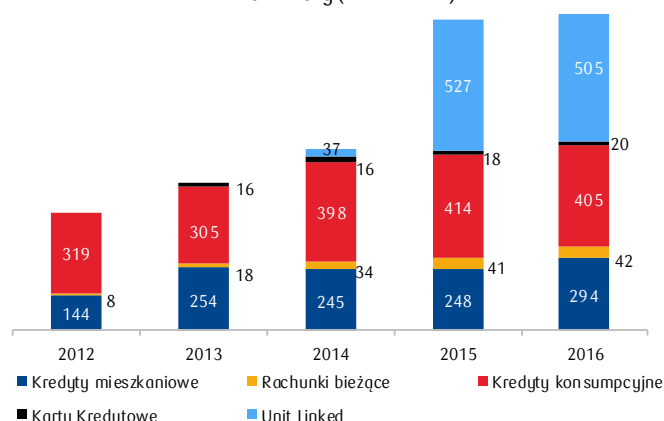
Zespół zajmujący się obsługą najbardziej zamożnych klientów liczy 62 doradców oraz 29 analityków biznesowych. Biura Bankowości Prywatnej obsługują klientów w 9 największych miastach w Polsce: Warszawie, Gdańsku, Krakowie, Katowicach, Poznaniu, Wrocławiu, Łodzi, Szczecinie i Bydgoszczy (placówka została uruchomiona w ramach Biura Bankowości Prywatnej w Gdańsku).

Aktualnie Centrum Bankowości Prywatnej zarządza portfelem aktywów o wartości 15,8 mld PLN.

SIEĆ DYSTRYBUCJI I KANAŁY DOSTĘPU

Na dzień 31 grudnia 2016 roku detaliczna sieć placówek PKO Banku Polskiego SA liczyła 1 179 oddziałów skupionych w 11 oddziałach regionalnych oraz 8 biur bankowości detalicznej. W stosunku do stanu na koniec 2015 roku liczba oddziałów detalicznych ogółem zmniejszyła się o 40 placówek. Rozwój wielokanałowego modelu dystrybucji w znacznym stopniu wpływa na optymalizację sieci sprzedaży stacjonarnej. Optymalizacja sieci oddziałów stacjonarnych odbywa się w sposób ciągły, a ostateczna decyzja o pozostawieniu placówki na danym mikrorynku podejmowana jest w oparciu o ekonomiczną zasadność jej funkcjonowania z uwzględnieniem potencjału rozwoju działalności danego mikrorynku. Optymalizacja ta ma charakter wielowymiarowy, w którego zakres wchodzi takie

Składka z produktów ubezpieczeniowych pomniejszona o zwroty (w mln PLN)

działania jak zmiana charakteru placówek oraz zmniejszenie ich liczby. Proces zmniejszania dużych oddziałów realizowany jest z jednoczesną uniwersalizacją mniejszych oddziałów oraz przekształceniem w uzasadnianych przypadkach małych oddziałów w agencje.

Tabela 14. Dane operacyjne segmentu detalicznego

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015	Zmiana 2016-2015
Liczba placówek segmentu detalicznego	1 198	1 238	1 280	1 147	1 134	-3,2%	-40
oddziały detaliczne	1 179	1 219	1 261	1 130	1 120	-3,3%	-40
regionalne oddziały detaliczne	11	11	11	11	11	0,0%	0
biura bankowości prywatnej	8	8	8	6	3	0,0%	0
Liczba bankomatów	3 206	3 196	3 065	2 992	2 803	0,3%	10
Liczba agencji	837	881	1 001	1 074	1 208	-5,0%	-44

SIEĆ ODDZIAŁÓW I AGENCJE

Bank systematycznie poprawia warunki obsługi klientów w sieci oddziałów. W 2016 roku działania te koncentrowały się na modernizacji oddziałów i przenoszeniu placówek do nowych atrakcyjnych lokalizacji. W ramach projektów realizowanych w Banku i w wyniku zbieranych doświadczeń, obowiązujący format placówki stale ewoluje w kierunku uzyskania optymalnych warunków obsługi dopasowanych również do zmieniających się technologii. Równocześnie toczą się prace nad określeniem przyszłości oddziałów z uwzględnieniem potrzeb klientów, zmian zachodzących na rynku usług bankowych i społecznej roli jaką pełni PKO Bank Polski SA. Jednym z głównych wyzwań jest wyważenie proporcji pomiędzy dążeniem do wizerunkowej nowoczesności poprzez wprowadzenie elektroniki i urządzeń samoobsługowych a potrzebami klientów by uzyskać pożądaną efektywność dla klientów.

Istotne uzupełnienie sieci oddziałów i bankomatów stanowi sieć agencji. Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku PKO Bank Polski SA współpracował z 837 agencjami i w odniesieniu do stanu na 31 grudnia 2015 roku liczba agencji spadła o 44 sztuki. Spadek liczby agencji jest kontynuacją działań zmierzających do wzrostu efektywności sieci.

BANKOWOŚĆ ELEKTRONICZNA

Klienci segmentu detalicznego w ramach serwisu iPKO mogą korzystać z pakietu usług bankowości elektronicznej. Dodatkowo dla małych i średnich przedsiębiorstw istnieje możliwość skorzystania z usług bankowości elektronicznej pod nazwą iPKO Biznes. Korzystanie z tych usług zapewnia klientom dostęp do informacji o swoich rachunkach i produktach, jak również umożliwia wykonywanie transakcji za pośrednictwem: internetu, terminali samoobsługowych, telefonu.

Bank systematycznie promuje zdalne korzystanie z konta internetowego, samodzielne zarządzanie rachunkiem i produktami bankowymi w serwisie transakcyjnym, co pozwala klientom na szybszy i łatwiejszy dostęp do swoich produktów, jak również obniżenie kosztów korzystania z usług bankowych. Jednym z elementów kampanii popularyzującej nowoczesne kanały bankowania była przeprowadzona w I kwartale 2016 roku promocja „Zamień kartę zdrajkę na 10 zł”, mająca na celu zachęcenie klientów do korzystania z innych narzędzi autoryzacyjnych niż karta kodów jednorazowych, takich jak sms czy token.

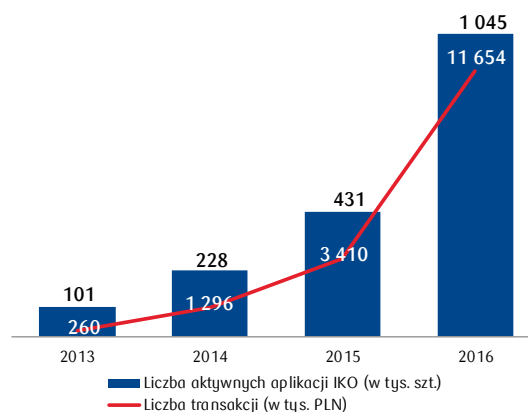
PKO Bank Polski SA jako pierwszy bank włączył się w rządowy program „Rodzina 500 plus”. Odpowiednie porozumienie w tej sprawie zostało zawarte pomiędzy Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a PKO Bankiem Polskim SA. Dzięki temu klienci Banku posiadający dostęp do serwisu internetowego zarówno iPKO, jak i Inteligo mogą w wersji elektronicznej złożyć wniosek o świadczenie z programu „Rodzina 500 plus”.

Udział PKO Banku Polskiego SA w programie „Rodzina 500 plus” to tylko jeden z przejawów zaangażowania Banku w budowę e-państwa. Dzięki porozumieniu podpisanemu pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA i Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, klienci Banku mogą założyć profil na Platformie Usług Elektronicznych (PUE) ZUS z poziomu serwisów bankowości online iPKO lub Inteligo.

BANKOWOŚĆ MOBILNA IKO

PKO Bank Polski SA dostarcza swoim klientom nowoczesne rozwiązania technologiczne dające pełne, proste, funkcjonalne i jednocześnie bezpieczne możliwości dostępu do usług bankowych przy użyciu telefonu.

IKO to najpopularniejszy i najbardziej rozwinięty systemem płatności mobilnych w Polsce. Łączy funkcje bankowości mobilnej z możliwością dokonywania płatności mobilnych. Łączna liczba

aktywacji IKO przekroczyła już milion sztuk. Aplikacja jest stale wzbogacana o nowe funkcjonalności. Wprowadzone zmiany przekształciły IKO z aplikacji służącej do płatności czy wypłat mobilnych w aplikację stanowiącą bank w telefonie.

Na bazie płatności IKO powstał polski standard płatności mobilnych BLIK. BLIK to uniwersalna forma realizacji płatności oraz wypłaty gotówki z bankomatów bez użycia gotówki czy karty płatniczej, zbudowana wspólnie z bankami partnerskimi i Krajową Izbą Rozliczeniową. Na 31 grudnia 2016 roku sieć akceptacji płatności mobilnych (IKO, BLIK) wynosiła ponad 175 tys. (terminale eService, First Data, PayTel) urządzeń w całej Polsce. W związku z wdrożeniem systemu BLIK aplikacja IKO umożliwia obecnie wypłaty z ponad 15,5 tys. bankomatów własnych PKO Banku Polskiego SA, Banku Millennium SA, Banku Zachodniego WBK SA, ING Banku Śląskiego SA, bankomatów Euronet (około 6 tys.) i IT Card (około 1,8 tys.). Z końcem czerwca 2016 roku PKO Bank Polski SA udostępnił klientom nową opcję w metodzie płatności „Płać z iPKO” – autoryzację transakcji poprzez wpisanie kodu BLIK wygenerowanego w aplikacji IKO. Dzięki wprowadzonej zmianie płatności za zakupy można dokonywać za pomocą aplikacji IKO w większości sklepów internetowych w Polsce, w tym obsługiwanych przez największego integratora – PayU. Zmiana ta pojawiła się również w największym polskim serwisie aukcyjnym e-commerce – Allegro.

Ponadto Bank umożliwił swoim najmłodszym klientom, poniżej 13 roku życia, korzystającym z PKO Konto Dziecka i serwisu transakcyjnego PKO Junior, dostęp do konta w postaci aplikacji mobilnej PKO Junior. Aplikacja jest nie tylko wygodna, ale również bezpieczna, dodatkowo wzbogacona o funkcje wspierające edukację finansową i rozwój przedsiębiorczej postawy dziecka.

CONTACT CENTER PKO BANKU POLSKIEGO SA

Istotne znaczenie w obsłudze klientów segmentu detalicznego ma Contact Center. Celem działalności tej jednostki jest prowadzenie sprzedaży produktów oferowanych przez Bank w trakcie rozmów przychodzących i wychodzących oraz zapewnienie sprawnej i efektywnej obsługi klientów, za pomocą środków porozumiewania się na odległość.

Do zadań Contact Center należy w szczególności:

- sprzedaż produktów bankowych w ruchu przychodzącym i wychodzącym,
- wsparcie procesów sprzedaży zdalnej zainicjowanych na www,
- obsługa połączeń przychodzących od klientów segmentu detalicznego,
- wykonywanie połączeń wychodzących zainicjowanych przez Bank (zadania informacyjne),
- obsługa zgłoszeń bezpieczeństwa w ruchu przychodzącym i wychodzącym,
- obsługa korespondencji mailowej,
- odpowiedzi na pytania zadane przez klientów na infosite oraz w serwisie iPKO,
- obsługa klienta wewnętrznego (helpdesk merytoryczny dla pracowników oddziałów),
- wczesny monitoring należności.

Oprócz tego Contact Center aktywnie uczestniczy w wielu nowych procesach, m.in. w projekcie, mającym na celu zwiększenie bezpieczeństwa transakcji zleczanych przez klientów Banku, który kieruje przelewy potencjalnie podejrzone do dodatkowej weryfikacji z klientem.

6.1.2 SEGMENT KORPORACYJNY I INWESTYCYJNY

Klienci segmentu
Działalność kredytowa i finansowanie strukturalne
Działalność depozytowa i bankowość transakcyjna
Instytucje finansowe
Bankowość międzynarodowa
Działalność maklerska
Produkty skarbowe
Rynek międzybankowy
Usługi powiernicze
Sieć sprzedaży

W 2016 roku PKO Bank Polski SA podobnie jak w poprzednich latach oparł rozwój biznesu korporacyjnego na budowaniu stabilnych relacji z klientami, dzięki wysokiej jakości usług, wyspecjalizowanym kompetencjom sieci sprzedaży oraz partnerskich zasadach współpracy. Finansowanie zarówno bieżącej działalności firm (poprzez kredyty obrotowe) jak i otwartość na udział w realizacji ich przyszłych przedsięwzięć (poprzez kredyty inwestycyjne), a także wsparcie w realizacji projektów samorządowych, stanowią niezmiennie główne priorytety segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego Banku.

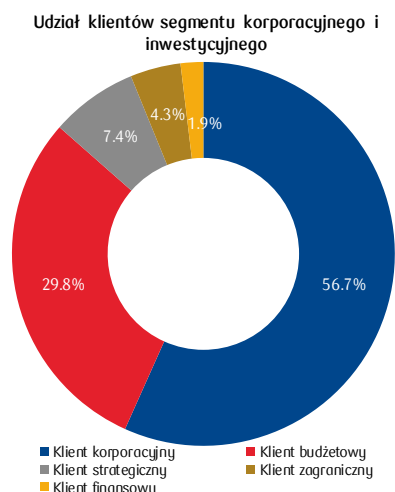
Bank systematycznie analizując oczekiwania rynku i wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów dostosowywał swoją szeroką ofertę produktów i usług, tak aby sprostać rosnącej presji konkurencyjnej. W efekcie konsekwentnie rozwijano bogatą gamę produktów transakcyjnych i mitygujących ryzyka finansowe (płynności, rozliczeniowe, stopy procentowej, kursów walutowych i zmian cen na rynkach towarowych), a także elastycznie adresowano potrzeby dotyczące struktury finansowania.

Równolegle rozwijana jest oferta finansowania handlu międzynarodowego. Bank stał się strategicznym partnerem Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju w zakresie udostępniania oferty wsparcia dla eksportu. Wartość wsparcia oferowanego przez PFR w ramach Programu Ekspansji Międzynarodowej Polskich Przedsiębiorstw, którego realizację wspiera PKO Bank Polski SA, wynosi łącznie około 60 mld PLN.

KLIENCI SEGMENTU

Segment Korporacyjny i Inwestycyjny na koniec grudnia 2016 roku obsługiwał blisko 15 tys. klientów, w tym 1,1 tys. klientów strategicznych, ponad 0,6 tys. klientów zagranicznych oraz ponad 4,3 tys. jednostek samorządowych i instytucji rządowych szczebla centralnego wraz z jednostkami okołobudżetowymi i powiązanymi. W 2016 roku liczba klientów obsługiwanych w segmencie zwiększyła o 0,4 tys.

W roku 2016 Bank umocnił pozycję niekwestionowanego lidera w zakresie usług dla samorządów, uczestnicząc w samorządowych projektach o niestandardowym charakterze oraz wygrywając przetarg na obsługę województwa podkarpackiego. Łącznie Bank obsługuje już 6 z 16 województw w Polsce.

DZIAŁALNOŚĆ KREDYTOWA I FINANSOWANIE STRUKTURALNE

Według stanu na koniec 31 grudnia 2016 roku kredyty korporacyjne brutto wyniosły 52 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o 5 mld PLN, a łączne finansowanie klientów korporacyjnych, z uwzględnieniem wyemitowanych obligacji wyniosło ponad 65 mld PLN, co oznacza wzrost w skali roku o blisko 6 mld PLN (tj. o 9,3%).

Tabela 15. Finansowanie klientów korporacyjnych (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015	Zmiana (w mln PLN)
Kredyty korporacyjne brutto	52 158	46 774	46 257	38 947	39 273	11,5%	5 384
Dłużne papiery wartościowe*	13 318	13 132	13 064	6 292	6 330	1,4%	186
komunalne	7 148	7 309	7 303	4 419	3 955	-2,2%	-161
korporacyjne	6 171	5 823	5 761	1 873	2 375	6,0%	347
Łączne finansowanie	65 476	59 906	59 321	45 238	45 603	9,3%	5 570

* Dane prezentowane łącznie z papierami klasyfikowanymi do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom.

W 2016 roku w segmencie korporacyjnym i inwestycyjnym wprowadzono nowe produkty kredytowe pozwalające dopasowywać klientom limity *pre-approved* do wielkości potrzeb finansowania obrotowego i inwestycyjnego na dany moment oraz wyspecjalizowane produkty kredytowe i skarbowe pozwalające ograniczać ryzyko rynkowe.

PKO Bank Polski SA wspiera swoich klientów w realizacji strategicznych projektów inwestycyjnych poprzez doradztwo zarówno w doborze formy finansowania, jak i elastycznych warunków finansowania i spłaty. Ściśle współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego i finansuje przedsięwzięcia inwestycyjne służące społeczności lokalnej.

PKO Bank Polski SA jest partnerem strategicznych projektów inwestycyjnych klientów korporacyjnych oraz jednostek samorządu terytorialnego nie tylko poprzez dostarczenie odpowiedniego finansowania i elastycznych warunków spłaty, ale także poprzez umożliwienie zawarcia transakcji zabezpieczających ryzyko finansowe. W 2016 roku Bank podpisał:

- 17 umów kredytu w formie konsorcjum bankowego na łączną kwotę ponad 12 mld PLN, gdzie udział Banku wyniósł blisko 4 mld PLN,
- 1 umowę kredytu inwestycyjnego dla podmiotu niepowiązanego z Bankiem na kwotę 0,6 mld PLN oraz 1 promesę udzielenia pożyczki na kwotę 3,2 mld PLN,
- 3 umowy emisji obligacji na łączną kwotę ponad 29 mln PLN oraz 1 umowę emisji obligacji korporacyjnych w formie konsorcjum bankowego na łączną kwotę 1,1 mld PLN, w którym udział Banku wyniósł około 90 mln PLN,

- 178 umów emisji obligacji komunalnych i aneksów wydłużających okres trwania uprzednio zawartych umów emisji o łącznej wartości 1,2 mld PLN;
- 3 umowy emisji obligacji bez gwarancji zamknięcia emisji o łącznej wartości blisko 5 mld PLN.

W ramach oferty produktowej Grupy Kapitałowej klienci korporacyjni mogą korzystać z produktów i usług leasingowych. W formie leasingu finansowany jest praktycznie każdy środek trwały, w zależności od potrzeb klientów. Poza standardowymi produktami w ofercie znajdują się usługi wynajmu floty samochodowej oraz współpracy z dostawcami.

DZIAŁALNOŚĆ DEPOZYTOWA I BANKOWOŚĆ TRANSAKCYJNA

Poziom wolumenu depozytów klientów korporacyjnych na koniec 2016 roku wyniósł 38 mld PLN i był niższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego o 4,9 mld PLN. Jest to wynikiem stosowanej przez Bank polityki płynnościowej oraz pozyskiwania długoterminowego finansowania z rynku hurtowego.

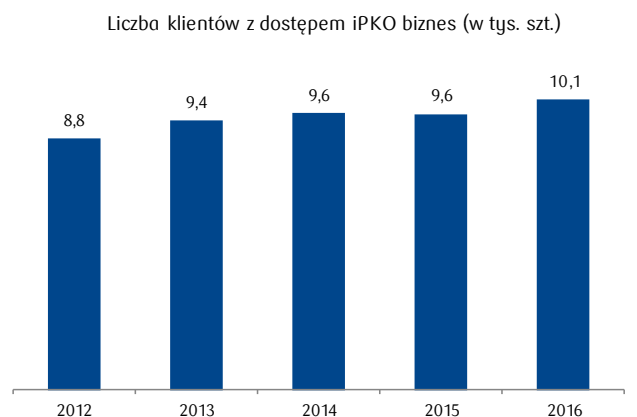
Tabela 16. Depozyty klientów korporacyjnych (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015	Zmiana (w mln PLN)
Depozyty korporacyjne	38 025	42 908	30 907	21 336	23 968	-11,4%	-4 883

PKO Bank Polski SA stale podnosi jakość świadczonych usług w zakresie bankowości transakcyjnej, o czym świadczy m.in. wzrost liczby klientów korzystających z iPKO biznes.

W 2016 roku rozwijano usługi dedykowane podmiotom charakteryzującym się rozbudowaną strukturą organizacyjną (np. grupy kapitałowe), umożliwiając klientom korzystanie z różnego rodzaju produktów i usług ułatwiających rozliczanie transakcji z partnerami krajowymi i zagranicznymi.

W ramach świadczenia usług elektronicznych wiodącym produktem segmentu jest system bankowości elektronicznej iPKO biznes. W 2016 roku aplikacja iPKO biznes została rozszerzona o nowe funkcjonalności poprawiające komfort jej użytkowania, w tym między innymi uproszczono i przeprojektowano możliwości dokonywania kluczowych operacji w serwisie tak, aby były jeszcze bardziej przyjazne i intuicyjne. Obecnie, aplikacja iPKO biznes pozwala klientom na monitorowanie i zarządzanie rachunkami, kartami płatniczymi i kredytami oraz na składanie zleceń wszelkiego rodzaju przelewów.

Bank w 2016 roku rozszerzył ofertę dla klientów korporacyjnych o złożonych strukturach organizacyjnych rozwijając dedykowane produkty oparte o rozwiązania typu *cash pooling*. W szczególności, w związku z funkcjonowaniem oddziału w Niemczech oraz planowanym w pierwszej połowie 2017 roku uruchomieniem oddziału w Republice Czeskiej, umożliwiono wykorzystanie tego narzędzia do zarządzania środkami finansowymi w ujęciu transgranicznym.

INSTYTUCJE FINANSOWE

PKO Bank Polski SA posiada szeroką i efektywną sieć rachunków nostro, ponad 1400 nawiązanych relacji SWIFT z bankami w różnych krajach i rynkach. Jednocześnie prowadzi około 200 rachunków loro dla banków zagranicznych, wykorzystywanych do rozliczania operacji tych banków zarówno w Polsce, jak i na rynkach trzecich.

Bank aktywnie współpracuje z uczestnikami rynku wspierając działalność swoich klientów na rynkach zagranicznych i rozszerza wachlarz walut dostępnych dla Klientów Banku, czego przykładem może być wdrożenie dolara nowozelandzkiego (NZD) do oferty Banku.

Działania koncentrują się na wprowadzaniu optymalnych metod realizacji rozliczeń zagranicznych, wdrażaniu nowych rozwiązań w bankowości zagranicznej oraz poszukiwaniu nowych atrakcyjnych rynków (np. Zatoka Perska, Azja Południowo-Wschodnia, Afryka Południowa).

BANKOWOŚĆ MIĘDZYNARODOWA

PKO Bank Polski SA aktywnie uczestniczy w rozwoju międzynarodowej ekspansji swoich klientów, oferując im wsparcie na rynkach zagranicznych. Podejmowane są inicjatywy ułatwiające obsługę finansową polskich firm działających na rynkach międzynarodowych. Jedną z nich było otwarcie oddziału korporacyjnego w Republice Federalnej Niemiec. W ofercie tego oddziału znajduje się pełna paleta usług i produktów dla klientów korporacyjnych, obejmująca m.in.:

- bankowość transakcyjną (w tym międzynarodowy *cash pooling*),

- bankowość elektroniczną,
- produkty skarbowe,
- trade finance,
- kredyty korporacyjne.

Kolejnym oddziałem Banku za granicą będzie oddział działający w Republice Czeskiej pod nazwą PKO Bank Polski, Czech Branch. Rozpoczęcie działalności tego oddziału planowane jest w pierwszym półroczu 2017 roku. Działalność oddziału będzie koncentrowała się na obsłudze klientów korporacyjnych, czyli będzie analogiczna do działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec.

Uruchomienie oddziału Banku w Republice Czeskiej jest elementem strategii ekspansji międzynarodowej Banku zakładającej podążanie za klientami. W oparciu o silne relacje z większością wiodących, polskich grup kapitałowych, Bank udziela wsparcia ich działalności oraz inwestycji za granicą na szczególnie atrakcyjnych warunkach, względem lokalnej konkurencji, tym samym efektywnie uczestniczy w rozwoju międzynarodowej ekspansji swoich klientów.

Dla przedsiębiorstw działających na terenie Ukrainy usługi bankowe oferowane są przez KREDOBANK SA wchodzący w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Ponadto Bank zapewnia specjalistyczne wsparcie zagranicznych firm działających w Polsce m.in. pochodzących z krajów skandynawskich, Korei Południowej i Ukrainy. W tym celu zostały powołane zespoły ekspertów dedykowane obsłudze firm z tych krajów, co sprzyja zacieśnianiu relacji gospodarczych. Szeroka paleta oferowanych produktów oraz wysokiej klasy zespół doradców sprawiają, że PKO Bank Polski SA jest coraz częściej doceniany przez zagranicznych klientów.

DZIAŁALNOŚĆ MAKLERSKA

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA (DM, Biuro) jest liderem rynku usług maklerskich nie tylko, jeśli chodzi o udział w obrotach na rynku wtórnym, ale także jeśli chodzi o organizację emisji na rynku pierwotnym.

Na koniec 2016 roku DM prowadził 157,4 tys. rachunków papierów wartościowych i rachunków pieniężnych oraz 170,4 tys. rachunków rejestrowych. Pod względem liczby rachunków papierów wartościowych (wg danych KDPW) DM zajmuje IV pozycję na rynku na 38 uczestników.

W 2016 roku wartość obrotów Biura na rynku wtórnym akcji przekroczyła 39 mld PLN co stanowiło blisko 10% rynku i pozwoliło uzyskać II miejsce. Dom Maklerski pełni funkcję agenta emisji obligacji detalicznych i aktywnie uczestniczy w obrocie obligacjami na GPW, posiada niemal połowę udziału w obrocie i od lat zajmuje I pozycję wśród uczestników rynku.

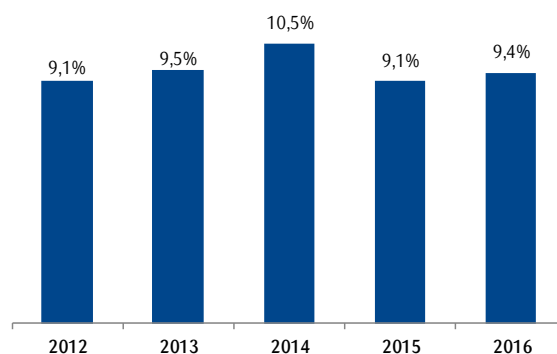
Dom Maklerski jest także aktywnym uczestnikiem rynku NewConnect. Wartość zrealizowanych obrotów sięgająca blisko 250 mln PLN plasuje Biuro na IV pozycji na rynku i III pozycji, jeśli chodzi o liczbę animowanych spółek (48).

Najważniejsze transakcje, w których pośredniczył DM na rynku kapitałowym to między innymi:

- sprzedaż akcji Alior Bank SA - wartość emisji wyniosła 2,2 mld PLN,
- prywatna oferta akcji spółki Kruk SA - wartość transakcji przekroczyła 200 mln PLN oraz współorganizacja emisji obligacji korporacyjnych spółki KRUK SA - dwa programy emisji o łącznej wartości 800 mln PLN,
- udział w sprzedaży obligacji spółki Ghelamco Invest Sp. z o.o. której łączna wartość sprzedaży wszystkich serii wyniosła 155 mln PLN,
- obsługa wezwania do sprzedaży akcji Rovese SA ogłoszona przez FTF Galleon SA,
- podmiot pośredniczący w wezwaniu na sprzedaż akcji Asseco Central Europe a.s. ogłoszonym przez Asseco Poland SA - wartość transakcji wyniosła prawie 30 mln PLN,

W 2016 roku Dom Maklerski wprowadził możliwość zawierania i rozliczania transakcji na rynku zagranicznym w walutach obcych. Oprócz rozliczenia w PLN wprowadzono możliwość rozliczenia transakcji w: EUR, CHF, GBP, USD, NOK, HUF, SEK, CZK, DKK.

Udział DM PKO Banku Polskiego SA w obrotach na rynku wtórnym akcji

PRODUKTY SKARBOWE

Bank, podejmuje szereg działań zmierzających do doskonalenia oferty produktowej i kładzie szczególny nacisk na rozwój najnowocześniejszych kanałów dystrybucji.

W minionym roku w ramach modyfikacji platformy transakcyjnej Bank oddał w ręce klientów szereg nowych funkcjonalności w tym między innymi możliwość zdalnego podpisywania umów o współpracy na rynku finansowym. Największy udział w sprzedaży produktów skarbowych stanowią transakcje wymiany walut SPOT. W 2016 roku odnotowano wzrost liczby tych transakcji o około 10% i obrotów o około 5%. Warto odnotować także wzrost wyniku ze sprzedaży instrumentów pochodnych na stopę procentową. W 2016 roku zrealizowany wynik był wyższy o około 60%.

RYNEK MIĘDZYBANKOWY

Bank jest Dealerem Skarbowych Papierów Wartościowych i Dealerem Rynku Pieniężnego, pełni funkcję *market makera* na krajowym rynku stopy procentowej i walutowym. W konkursie na wybór Dealera Skarbowych Papierów Wartościowych na rok 2017 Bank zajął trzecie miejsce i drugie w konkursie na wybór Dealera Rynku Pieniężnego. Fundusze niezagospodarowane w działalności kredytowej, Bank inwestuje na rynku Skarbowych Papierów Wartościowych. Portfel papierów wartościowych pełni funkcje związane z zarządzaniem bieżącą płynnością oraz funkcję portfela inwestycyjnego.

USŁUGI POWIERNICZE

Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych i obsługuje transakcje na rynku krajowym i zagranicznym, a także świadczy usługi powiernicze i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Na koniec 2016 roku wartość aktywów klientów przechowywana na rachunkach powierniczych wyniosła 68,8 mld PLN i była wyższa o około 5% od wartości uzyskanej na koniec 2015 roku. Równocześnie liczba obsługiwanych rachunków papierów wartościowych wyniosła 2,0 tys. szt.

W 2016 roku Bank rozpoczął projekt wdrożenia usługi „*indirect clearing*” polegającej na pośredniczeniu w rozliczeniu transakcji na instrumentach pochodnych – podlegających regulacji EMiR – na rzecz klientów Banku.

SIEĆ SPRZEDAŻY

Sieć sprzedaży segmentu korporacyjnego obejmuje 32 Regionalne Centra Korporacyjne skupione w siedmiu Regionalnych Oddziałach Korporacyjnych oraz oddział w Republice Federalnej Niemiec, będący placówką obsługującą klientów korporacyjnych PKO Banku Polskiego SA w Niemczech.

W roku 2016 Bank kontynuował z powodzeniem wdrażanie strategicznego programu rozwoju sprzedaży korporacyjnej opartego o nowoczesne mechanizmy planowania rozwoju relacji z klientami, współdziałania w budowie strategii finansowych i obsługi.

Tabela 17. Dane operacyjne segmentu korporacyjnego

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015	Zmiana 2016-2015
Liczba placówek w segmencie korporacyjnym i inwestycyjnym:	40	40	39	39	64	0,0%	0
regionalne oddziały korporacyjne	7	7	7	7	13	0,0%	0
centra korporacyjne	32	32	32	32	51	0,0%	0
oddział PKO Banku Polskiego SA w Republice Federalnej Niemiec	1	1	x	x	x	0,0%	0

6.2 POZYCJA RYNKOWA GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

W 2016 roku Bank utrzymał wiodącą pozycję pod względem udziału w rynku kredytów oraz w rynku depozytów. Także w poszczególnych sektorach rynku usług finansowych spółki Grupy Kapitałowej zajmują wiodące i czołowe miejsca.

Tabela 18. Udziały rynkowe

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana 2016/2015
Kredyty dla:*	17,8%	17,9%	17,9%	16,1%	16,1%	-0,1 p.p.
osób prywatnych, w tym:	22,8%	22,9%	22,9%	19,1%	19,0%	-0,1 p.p.
mieszkaniowe	25,7%	25,5%	25,8%	20,6%	20,0%	0,2 p.p.
złotowe	28,6%	28,7%	29,6%	28,4%	28,6%	-0,1 p.p.
walutowe	21,4%	21,5%	21,5%	12,8%	12,9%	-0,1 p.p.
konsumpcyjne i pozostałe	15,8%	16,1%	15,6%	15,4%	16,6%	-0,3 p.p.
podmiotów instytucjonalnych	12,9%	13,0%	13,1%	13,1%	13,2%	-0,1 p.p.
Depozyty dla:	17,3%	17,9%	17,3%	16,3%	16,8%	-0,6 p.p.
osób prywatnych	20,7%	20,7%	21,7%	21,7%	21,8%	0 p.p.
podmiotów instytucjonalnych	12,4%	14,0%	11,5%	9,4%	10,2%	-1,6 p.p.
Leasing	7,5%	6,1%	6,4%	7,2%	6,6%	1,4 p.p.
Aktywa TFI	7,6%	7,3%	8,1%	7,6%	6,9%	0,3 p.p.
Nieskarbowe papiery dłużne (wartość zadłużenia)	29,1%	28,8%	31,5%	20,1%	23,4%	0,3 p.p.
Działalność maklerska						
obroty na rynku wtórnym	9,4%	9,1%	10,5%	9,5%	9,1%	0,3 p.p.

Źródło: NBP, GWP, Związek Polskiego Leasingu

* Dane wg systemu sprawozdawczości dla NBP - Webis. W III kwartale 2016 roku nastąpiła aktualizacja udziałów rynkowych, co jest rezultatem zmiany prezentacji danych rynkowych za okres od września 2014 roku do września 2016 roku. Pozycja wierzytelności od banków hipotecyjnych, która dotychczas była prezentowana w pozostałych należnościach zaliczanych do kredytów konsumpcyjnych, po zmianie jest ujmowana w kredytach mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

6.3 WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA pozyskanie środków pokrywających potrzeby wynikające z rozwoju działalności biznesowej, w tym na finansowanie projektów segmentu małych i średnich przedsiębiorstw, odbywa się także poprzez współpracę międzynarodową.

Grupa Kapitałowa pozyskuje środki z zagranicznych rynków finansowych m.in. poprzez kredyty od międzynarodowych instytucji finansowych (m.in. Banku Rady Europy i Europejskiego Banku Inwestycyjnego).

PKO Leasing SA w 2016 roku w ramach środków uzyskanych z kredytów w Banku Rozwoju Rady Europy (CEB) i w Europejskim Banku Inwestycyjnym (EBI) finansował rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. Umowy kredytów zostały podpisane łącznie na kwotę 40 mln EUR, a wartość uruchomianych środków w 2016 roku (również z umów zawartych w 2015 roku) wyniosła 132 mln PLN oraz 75 mln EUR. W 2016 roku RLPL podpisał dwie umowy kredytowe z instytucjami międzynarodowymi – Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBRD) oraz International Finance Corporation (IFC) należącym do grupy Banku Światowego. Umowa z EBRD została zawarta na kwotę 255 mln PLN, podczas gdy limit kredytowy z IFC wyniósł 75 mln USD. W ramach powyższych linii, w 2016 roku uruchomione zostały kredyty o wartości 170 mln PLN w przypadku EBRD oraz 65,7 mln EUR w przypadku IFC.

Na koniec 2016 roku łączne finansowanie Grupy Kapitałowej w formie otrzymanych kredytów od instytucji finansowych wyniosło ok. 22,4 mld PLN i obejmowało środki w PLN, EUR, CHF i USD.

PKO Bank Polski SA uczestniczy również w przedsięwzięciu The 2020 European Fund for Energy, Climate Change and Infrastructure („Fundusz Marguerite”) – zaangażowanie kapitałowe w ww. funduszu na koniec grudnia 2016 roku wyniosło 54,6 mln EUR. PKO Bank Polski SA bierze udział w ww. funduszu jako jedyny Bank działający w państwie należącym do nowych członków Unii Europejskiej, który otrzymał status instytucji powołującej fundusz („Core sponsor”). Fundusz Marguerite został powołany w 2009 roku i realizuje projekty inwestycyjne typu green-field i brown-field w sektorze energetycznym i drogowym w Polsce i innych krajach Unii Europejskiej. Czas trwania Funduszu określono na okres 20 lat.

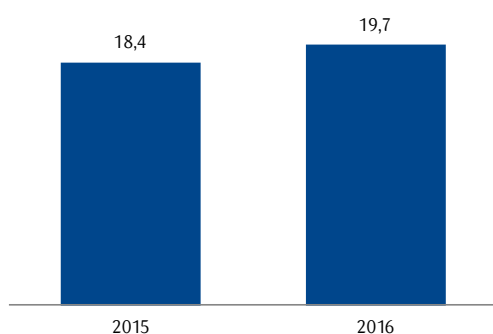
6.4 DZIAŁALNOŚĆ POZOSTAŁYCH SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA¹²

Poza działalnością ściśle bankową Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA świadczy specjalistyczne usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych i ubezpieczeń oraz świadczy usługi windykacyjne, agenta transferowego, outsourcingu specjalistów IT i wsparcia w zakresie prowadzenia działalności przez inne podmioty, a także prowadzi działalność deweloperską i zarządza nieruchomością.

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

PKO TOWARZYSTWO FUNDUSZY INWESTYCYJNYCH SA

Wartość aktywów zarządzanych FI (w mld PLN)

W 2016 roku spółka wypracowała zysk netto w wysokości 59,8 mln PLN (w 2015 roku zysk netto wynosił 56,5 mln PLN).

Wartość aktywów funduszy zarządzanych przez Spółkę wynosiła na koniec 2016 roku 19,7 mld PLN, co oznacza wzrost aktywów o 6,8% w stosunku do stanu na koniec 2015 roku. Wzrost aktywów związany był przede wszystkim z dodatnim wynikiem sprzedaży netto oraz wynikiem z tytułu zarządzania aktywami.

PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA plasuje się na 3 miejscu pod względem wartości aktywów netto z 7,6 % udziałem w rynku funduszy inwestycyjnych oraz na 1 miejscu z udziałem 14,4% w zarządzanych aktywach funduszy niededykowanych (nondedicated funds)*.

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku Spółka zarządzała 42 funduszami i subfunduszami inwestycyjnymi.

W 2016 roku do oferty Spółki zostały wprowadzone dwa fundusze inwestycyjne: PKO Absolutnej Stopy Zwrotu Europa Wschód - Zachód - fundusz inwestycyjny zamknięty oraz Subfundusz PKO Medycyny i Demografii Globalny w ramach Funduszu PKO Parasolowy - fundusz inwestycyjny otwarty.

W 2016 roku Spółka przeprowadziła 29 emisji certyfikatów inwestycyjnych funduszy inwestycyjnych zamkniętych, w ramach których pozyskała aktywa o łącznej wartości brutto 993,7 mln PLN.

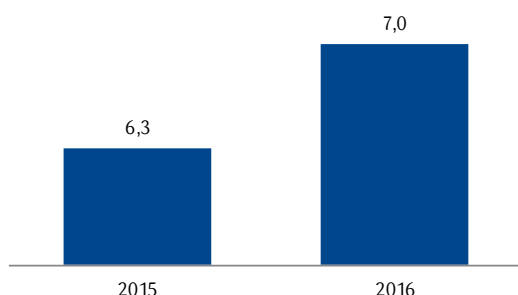
W 2016 roku do Programu „Pakiet Emerytalny PKO TFI” przystąpiło 44 tys. klientów, co stanowi 56% wszystkich klientów Programu będącego w ofercie Spółki od 2012 roku. Według stanu na 31 grudnia 2016 roku PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA prowadziło 23 grupowe programy emerytalne. Ponadto w 2016 roku Spółka uczestniczyła w kilkunastu procesach przetargowych w zakresie grupowych programów emerytalnych, których finalizacja nastąpi w 2017 roku.

* Źródło: Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami.

PKO BP BANKOWY PTE SA

Spółka wypracowała w 2016 roku zysk netto w wysokości 5,2 mln PLN (vs 7,9 mln PLN w 2015 roku).

Wartość aktywów netto PKO BP Bankowy OFE
(w mld PLN)*

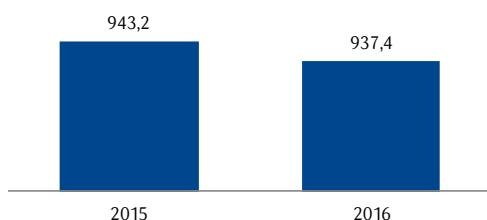
Wyniki dotyczące Otwartego Funduszu Emerytalnego (OFE)*:

Na koniec grudnia 2016 roku wartość aktywów netto PKO BP Bankowego OFE zarządzanego przez PKO BP BANKOWY PTE SA wynosiła 7,0 mld PLN, co oznacza wzrost o 10,6 % w stosunku do stanu na koniec 2015 roku. Wzrost wartości aktywów netto związany był przede wszystkim z osiągniętą stopą zwrotu na aktywach Funduszu. Do PKO BP Bankowego OFE na koniec grudnia 2016 należało ponad 937 tys. członków.

PKO BP Bankowy OFE zajmuje na rynku funduszy emerytalnych 8 miejsce pod względem wartości aktywów netto OFE i 9 miejsce pod względem liczby członków OFE.

¹² Prezentowane w opisie wyniki finansowe pochodzą ze sprawozdań finansowych poszczególnych spółek sporządzonych zgodnie z MSSF, a w przypadku spółek ubezpieczeniowych - sporządzonych zgodnie z PSR. W przypadku grup kapitałowych prezentowany wynik finansowy jest wynikiem przypadającym na jednostkę dominującą tej grupy.

Liczba członków PKO BP Bankowy OFE
(w tys.)*

W 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego ogłosiła stopy zwrotu OFE na koniec marca i września, za okres 36 miesięcy. Zgodnie z ogłoszeniem KNF za okres od 29 marca 2013 roku do 31 marca 2016 roku PKO BP Bankowy OFE osiągnął stopę zwrotu w wysokości 9,074%, wobec średniej ważonej stopy zwrotu dla wszystkich funduszy w wysokości 6,344%, obejmując

1 miejsce wśród działających na rynku funduszy emerytalnych. W drugim zestawieniu, uwzględniającym okres od 30 września 2013 roku do 30 września 2016 roku, Fundusz uzyskał stopę zwrotu równą 3,073%, przy średniej ważonej stopie zwrotu dla wszystkich funduszy w wysokości 0,133%, uzyskując 2 miejsce w rankingu otwartych funduszy emerytalnych.

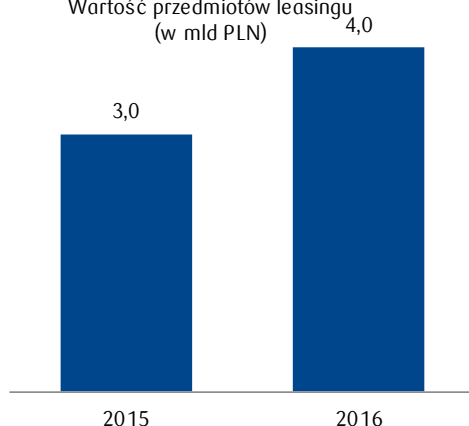
* Źródło: www.knf.gov.pl

GRUPA KAPITAŁOWA PKO LEASING SA

W dniu 1 grudnia 2016 roku PKO Leasing SA nabył spółkę Raiffeisen-Leasing Polska SA. W związku z tą transakcją Grupa PKO Leasing SA została rozszerzona o ww. Spółkę oraz spółki kontrolowane przez Raiffeisen-Leasing Polska SA zgodnie z MSSF, tj. Raiffeisen-Leasing Real Estate Sp. z o.o., „Raiffeisen Insurance Agency” Sp. z o.o., Raiffeisen-Leasing Service Sp. z o.o. oraz ROOF Poland Leasing 2014 DAC.

Grupa PKO Leasing SA (tj. PKO Leasing SA oraz jej spółki zależne) w 2016 roku osiągnęła zysk netto w wysokości 15,7 mln PLN. Wynik ten uwzględnia wynik Grupy Raiffeisen-Leasing Polska SA wypracowany w grudniu 2016 roku.

Wartość przedmiotów leasingu
(w mld PLN)

Działalność leasingowa:

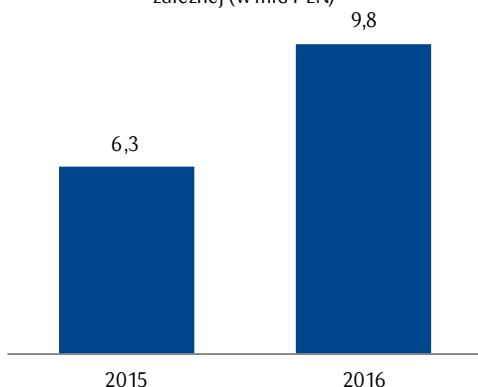
Na koniec 2016 roku łączna bilansowa wartość inwestycji leasingowych Grupy PKO Leasing SA wyniosła 11,4 mld PLN, w tym spółek z Grupy Raiffeisen-Leasing Polska SA 5,3 mld PLN.

W 2016 roku Grupa PKO Leasing SA (bez spółek z Grupy Raiffeisen-Leasing Polska SA) przekazała do użytku przedmioty leasingu o łącznej wartości 4,0 mld PLN, tj. o 32% więcej niż w 2015 roku. Wzrost jest wynikiem rozwoju organicznego oraz wykorzystania sieci sprzedaży PKO Banku Polskiego SA.

W 2016 roku spółki Grupy Raiffeisen-Leasing Polska SA uruchomiły przedmioty leasingu i umowy pożyczek o łącznej wartości 3,7 mld PLN, w tym w grudniu 2016 roku - o wartości 0,37 mld PLN.

Pod względem wartości majątku oddanego w leasing Grupa PKO Leasing SA (bez Grupy Raiffeisen-Leasing Polska SA) zajmowała na koniec grudnia 2016 roku 4 pozycję na rynku usług leasingowych z 6,9% udziałem w rynku, a Grupa Raiffeisen-Leasing Polska SA 6 pozycję na rynku usług leasingowych z 6,4% udziałem w rynku*, co daje łącznie 1 pozycję na rynku.

Wartość obrotów faktoringowych spółki
zależnej (w mld PLN)

Działalność faktoringowa:

W 2016 roku spółka PKO Faktoring SA świadczyła usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców. W 2016 roku wartość obrotów faktoringowych wyniosła 9,8 mld PLN (w 2015 roku obroty Spółki wyniosły 6,3 mld PLN); na koniec grudnia 2016 roku liczba klientów wyniosła 355.

Spółka PKO Faktoring SA na 31 grudnia 2016 roku zajmowała 9 miejsce wśród firm faktoringowych zrzeszonych w Polskim Związku Faktorów z udziałem w rynku w wysokości 6,2%.

* Źródło: Związek Polskiego Leasingu

GRUPA KAPITAŁOWA PKO ŻYCIE TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA

Grupa PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA (tj. PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz jej spółka zależna Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.) w 2016 roku wypracowała zysk netto w wysokości 7,2 mln PLN (2015 rok Grupa zamknęła stratę netto w wysokości 9,9 mln PLN).

Wynik 2016 roku jest odzwierciedleniem realizowanej strategii budowania portfela ubezpieczeń oferowanych za pośrednictwem

sieci dystrybucyjnej PKO Banku Polskiego SA oraz osiągniętych synergii kosztowych w obszarze usług ubezpieczeniowych świadczonych przez spółki Grupy Kapitałowej Banku.

PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oferuje szeroką paletę produktów ubezpieczeniowych: od produktów ochronnych po produkty inwestycyjne. Spółka koncentruje się na ubezpieczaniu życia i zdrowia swoich klientów, posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez PKO Bank Polski SA.

Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez Spółkę umów ubezpieczenia według stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 900,6 mln PLN.

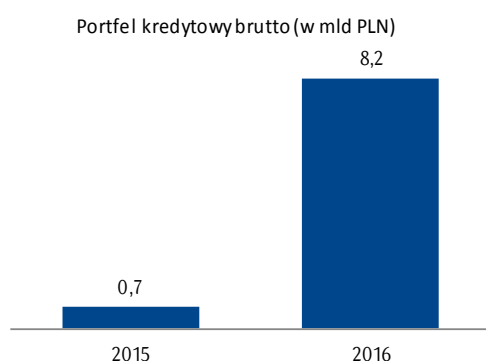
PKO TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ SA

Spółka PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA rozpoczęła działalność operacyjną w styczniu 2016 roku i pierwszy rok działalności zamknęła stratą netto w wysokości 6,6 mln PLN.

Spółka oferuje grupowe ubezpieczenia na wypadek uraty źródła dochodu albo leczenia szpitalnego w następstwie nieszczęśliwego wypadku dla klientów PKO Banku Polskiego SA, którzy są posiadaczami kart kredytowych oraz indywidualne ubezpieczenia: spłaty pożyczki gotówkowej na wypadek utraty źródła dochodu albo inwalidztwa w następstwie nieszczęśliwego wypadku dla klientów PKO Banku Polskiego SA, spłaty kredytu hipotecznego lub pożyczki hipotecznej na wypadek utraty źródła dochodu, inwalidztwa w następstwie nieszczęśliwego wypadku i leczenia szpitalnego dla klientów PKO Banku Polskiego SA lub PKO Banku Hipotecznego SA oraz ubezpieczenia mienia dla klientów PKO Banku Polskiego SA lub PKO Banku Hipotecznego SA, którzy zawarli umowy kredytu lub pożyczki zabezpieczone hipoteką.

Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez Spółkę umów ubezpieczenia według stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 365,7 mln PLN.

PKO BANK HIPOTECZNY SA

PKO Bank Hipoteczny SA prowadzi działalność operacyjną od kwietnia 2015 roku. Podstawowym celem PKO Banku Hipotecznego SA jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami. Specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Pozyskuje kredyty do swojego portfela w oparciu o strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA.

PKO Bank Hipoteczny SA w 2016 roku osiągnął zysk netto w wysokości 13,2 mln PLN.

Łączna wartość portfela kredytowego brutto PKO Banku Hipotecznego SA według stanu na 31 grudnia 2016 roku wynosiła 8,2 mld PLN, w tym 5,9 mld PLN stanowiły kredyty mieszkaniowe zabezpieczone hipotecznie nabyte w ramach podpisanej umowy z PKO Bankiem Polskim SA.

28 września 2016 roku Commission de Surveillance du Secteur Financier w Luksemburgu zatwierdziła Prospekt Emisyjny Podstawowy PKO Banku Hipotecznego SA dotyczący programu emisji listów zastawnych na rynek europejski. W ramach ww. programu Spółka może prowadzić emisje listów zastawnych w dowolnej walucie. Łączna wartość listów zastawnych pozostających w obrocie wyemitowanych w ramach programu nie może przekroczyć 4 mld EUR. Program przewiduje, że listy zastawne emitowane w jego ramach mogą być notowane równolegle na giełdach w Luksemburgu i w Warszawie.

W 2016 roku Spółka przeprowadziła trzy emisje listów zastawnych, w tym:

- dwie emisje denominowane w PLN, skierowane do inwestorów instytucjonalnych, o łącznej wartości nominalnej 1 mld PLN oraz okresie wykupu ustalonym na 5 lat i 1 dzień od dnia emisji; oprocentowanie oparte na zmiennej stopie procentowej wynosiło odpowiednio WIBOR 3M+0,65 p.p. marży oraz WIBOR 3M+0,59 p.p. marży; listy te są dopuszczone do obrotu na regulowanym rynku pozagiełdowym w ramach Catalyst prowadzonym przez BondSpot SA oraz rynku równoległym GWP,
- jedną emisję zagraniczną denominowaną w EUR, skierowaną do inwestorów instytucjonalnych, o łącznej wartości nominalnej 500 mln EUR oraz okresie wykupu ustalonym na 5 lat i 8 miesięcy; oprocentowanie stałe w okresie emisji wynosi 0,125% a rentowność na dzień ustalenia ceny 0,178%; listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie 99,702% w stosunku do wartości nominalnej i są notowane równolegle na giełdach w Luksemburgu i w Warszawie.

Łączna wartość wyemitowanych listów zastawnych (według wartości nominalnej) na koniec 2016 roku wynosiła 3,24 mld PLN.

PKO BP FINAT SP. Z O.O.

W 2016 roku spółka PKO BP Finat Sp. z o.o. wypracowała zysk netto w wysokości 45,7 mln PLN (w 2015 roku zysk netto Spółki wynosił 16,2 mln PLN).

Spółka świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego, m.in.: usługi agenta transferowego, księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. W 2016 roku Spółka rozpoczęła prowadzenie obsługi ubezpieczeń grupowych dedykowanych do produktów oferowanych przez PKO Bank Polski SA.

W lutym 2016 roku Spółka została przyjęta, jako pierwszy Agent Transferowy, w poczet podmiotów wspierających Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami.

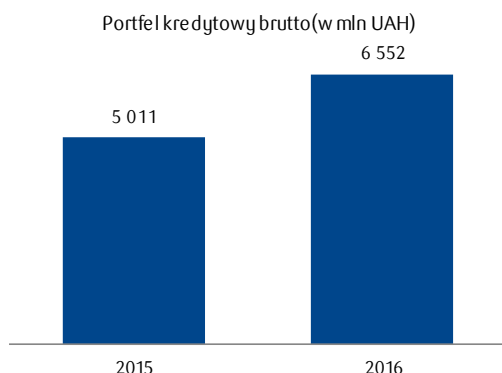
W kwietniu 2016 roku Spółka przeszła pozytywnie audyt nadzoru i utrzymała Certyfikat Rejestracji Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji, zgodnie z wymaganiami normy ISO/IEC 27001:2013.

We wrześniu 2016 roku Spółka stała się członkiem Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych (Association of Business Service Leaders in Poland, ABSL), tj. organizacji zrzeszającej centra usług wspólnych (Shared Service Centers, SSC), outsourcingu procesów biznesowych (Business Process Outsourcing, BPO), outsourcingu IT (Information Technology Outsourcing, ITO), centra badawczo-rozwojowe (Research&Development, R&D) oraz firmy wspierające rozwój sektora usług dla biznesu.

W 2016 roku Spółka rozszerzyła współpracę o 5 Towarzystw Funduszy Inwestycyjnych w obszarze usług wyceny funduszy otwartych i zamkniętych, agenta transferowego oraz usług pomocniczych dla funduszy zamkniętych. Łącznie Spółka pozyskała do obsługi 81 funduszy inwestycyjnych zamkniętych i otwartych, podpisując nowe Umowy oraz przejmując zorganizowaną część przedsiębiorstwa dedykowaną do wyceny funduszy inwestycyjnych.

GRUPA KAPITAŁOWA KREDOBANK SA

(DANE WG MSSF OBOWIĄZUJĄCYCH W GRUPIE PKO BANKU POLSKIEGO SA)

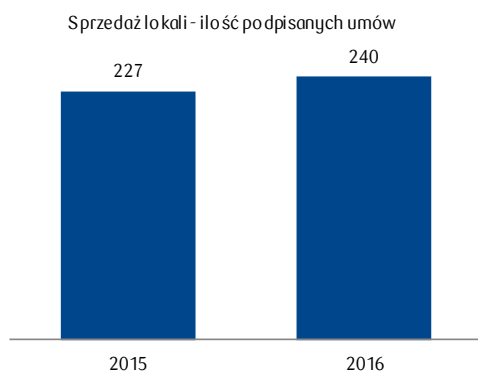
W 2016 roku Grupa KREDOBANK SA (tj. KREDOBANK SA oraz jego spółka zależna Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.) wypracowała zysk netto w wysokości 224 mln UAH (34 mln PLN). W 2015 roku zysk netto Grupy KREDOBANK SA wynosił 110 mln UAH (19 mln PLN). Wyniki są efektem rozwoju KREDOBANK SA we wszystkich segmentach biznesowych przy efektywnym zarządzaniu płynnością, marżą i ryzykiem.

Portfel kredytowy Grupy KREDOBANK SA (brutto) w 2016 roku wzrósł o 1 540 mln UAH, tj. o 30,7% i wynosił na 31 grudnia 2016 roku 6 552 mln UAH (portfel kredytowy brutto wyrażony w PLN na koniec 2016 roku wynosił 1 010 mln PLN). Wzrost wartości portfela kredytowego w UAH jest głównie wynikiem zwiększenia sprzedaży nowych kredytów.

Depozyty terminowe klientów Grupy KREDOBANK SA w 2016 roku wzrosły o 1 081 mln UAH, tj. o 36,8 % i wynosiły na 31 grudnia 2016 roku 4 020 mln UAH (depozyty terminowe wyrażone w PLN według stanu na koniec 2016 roku wynosiły 620 mln PLN). Wzrost depozytów jest efektem zwiększającej się wiarygodności i rankingu KREDOBANK SA na rynku bankowym na Ukrainie.

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku sieć placówek KREDOBANK SA obejmowała Centralę we Lwowie oraz 111 oddziałów w 22 z 24 obwodów Ukrainy. W 2016 roku zmieniono lokalizację 6 oddziałów, utworzono 5 oddziałów oraz zamknięto 4 oddziały.

GRUPA KAPITAŁOWA QUALIA DEVELOPMENT SP. Z O.O.

Grupa Qualia Development Sp. z o.o. (tj. Qualia Development Sp. z o.o. oraz jej spółki zależne) w 2016 roku wypracowała zysk netto w wysokości 30,8 mln PLN (2015 rok Grupa zamknęła stratę netto w wysokości 22,4 mln PLN). Wynik 2016 roku jest przede wszystkim efektem zakończenia realizacji projektu Royal Park w Warszawie i przekazania lokali klientom, działalności hotelowej oraz sprzedaży wybranych nieruchomości i spółek.

W 2016 roku Grupa koncentrowała działania na:

- realizacji końcowego etapu inwestycji Royal Park realizowanej w ramach projektu Nowy Wilanów w Warszawie, uzyskaniu pozwolenia na użytkowanie oraz przekazaniu lokali klientom,
- realizacji IV etapu projektu Neptun Park w Gdańsku,

- prowadzeniu sprzedaży lokali w inwestycjach zrealizowanych w Warszawie, Międzyzdrojach, Sopocie oraz w Gdańsku,
- prowadzeniu działalności hotelowej w oparciu o zrealizowane projekty w Gdańsku oraz Międzyzdrojach,
- prowadzeniu procesu sprzedaży wybranych nieruchomości i spółek z Grupy Qualia Development Sp. z o.o.; nieruchomości gruntowych położonych w rejonie ulicy Żwirki i Wigury oraz Raclawickiej w Warszawie, nieruchomości gruntowych oraz projektu deweloperskiego w Juracie (transakcje sfinalizowane zostały w III kwartale 2016 roku).

6.5 DZIAŁALNOŚĆ SPONSORSKA PKO BANKU POLSKIEGO SA

Mecenat kultury i sztuki
Edukacja, nauka i innowacje
Sponsoring sportowy
Projekty wspierające biznes

Działania sponsorskie realizowane przez PKO Bank Polski SA mają na celu kształtowanie wizerunku Banku jako godnej zaufania instytucji finansowej, zaangażowanej społecznie, nowoczesnej i otwartej na potrzeby klientów. Bank z racji prawie 100-letniej historii, jest szczególnie predystynowany do udziału w projektach, które wspierają dobro wspólne, przybliżają społeczeństwu nasze dziedzictwo, kulturę, sztukę. Doświadczenie i pozycja lidera na rynku finansowym obliguje także do pomagania młodym ludziom w stawieniu czoła wyzwaniom przyszłości i osiągnięciu sukcesów w realizacji innowacyjnych projektów, wyznaczaniu kierunków rozwoju polskiej nauki i przedsiębiorczości.

W 2016 roku Bank zrealizował 348 projektów o różnej skali: ogólnopolskich - komunikowanych w mediach, wspieranych działaniami promocyjnymi, ale też mniejszych, dedykowanych społecznościom lokalnym, którym trudno pozyskać środki na organizację spotkań z kulturą, wystaw, pikników naukowych.

Największy udział w budżecie sponsorskim Banku stanowią wydatki na wsparcie kultury oraz organizacja projektu sportowego "PKO biegamy razem".

Jednym z najważniejszych projektów sponsorskich w 2016 roku było wsparcie Światowych Dni Młodzieży 2016. Bank przyjął tytuł Sponsora Strategicznego tego wyjątkowego wydarzenia, które zgromadziło ponad 3 mln uczestników ze 187 krajów.

MECENAT KULTURY I SZTUKI

Wspieranie kultury i sztuki jest istotnym narzędziem zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu. Kreuje wizerunek instytucji i dostarcza satysfakcji z działania.

Bank angażuje się w wartościowe wydarzenia kulturalne oraz wspiera liczne instytucje kultury na terenie całego kraju. Działania obejmują stałą współpracę sponsorską, sprawowanie mecenatu nad wystawami, festiwalami czy też wspieranie konkursów literackich. Bank stara się, aby realizowane projekty wpływały na kształtowanie w naszym społeczeństwie postaw patriotycznych, wzmacniały więź z polskim dziedzictwem oraz pogłębiały wiedzę na temat polskiej historii. Kluczowe działania sponsorskie w tym obszarze to:

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI KULTURY

Bank udziela wsparcia liczным instytucjom kultury w całej Polsce, takim jak: muzea, teatry, teatry operowe, filharmonie. Wydarzenia repertuarowe poszczególnych instytucji przyciągają duże audytoria melomanów i miłośników sztuki wśród społeczności lokalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych.

- Muzeum Narodowe w Warszawie

W 2016 roku Bank kontynuował mecenat nad unowocześnioną Galerią Sztuki Średniowiecznej, a także zaangażował się w przygotowanie nowoczesnej aplikacji Galeria Sztuki Średniowiecznej z multimedialnymi goglami vr. Aplikacja miała swoją premierę w Pawilonie Polskim PALiZ, podczas Światowych Dni Młodzieży. Dodatkowo, Bank objął mecenatem wystawę czasową „Brescia. Renesans na północy Włoch. Moretto-Savoldo-Moroni, Rafael-Tycjan-Lotto”.

- Muzeum Narodowe w Gdańsku

W Muzeum Narodowym w Gdańsku zorganizowana została wystawa „Nowy poczet władców Polski. Świerzy kontra Matejko” przedstawiająca kolekcję portretów autorstwa profesora Waldemara Świerzego, której Bank jest mecenasem. Kolekcja 49 portretów ze względu na swój charakter uznawana jest za praktyczną lekcję historii, przemawiającą do wyobraźni współczesnych odbiorców, w tym młodzieży szkolnej.

- Współpraca z Filharmonią Narodową
W minionym roku Bank kontynuował współpracę z Filharmonią Narodową, w szczególności sponsorując koncert symfoniczny z okazji jubileuszu Jerzego Maksymiuka czy Koncert Kolędowy.
- Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu
Kolejną prestiżową instytucją wspieraną przez Bank jest Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu. W 2016 roku NFM gościło wszystkie projekty muzyczne związane z inicjatywą „Wrocław - Europejską Stolicą Kultury”.

Na liście współpracujących z Bankiem instytucji kultury znajdują się także takie teatry operowe i filharmonie jak: Opera Krakowska, Opera Nova w Bydgoszczy, Opera i Filharmonia Podlaska – Europejskie Centrum Sztuki w Białymstoku, Centrum Spotkania Kultur w Lublinie, Bibliotekę Raczyńskich w Poznaniu, Filharmonia Warmińsko-Mazurska im. Feliksa Nowowiejskiego w Olsztynie. Wśród teatrów natomiast: Teatr Polski im. Arnolda Szyfmana w Warszawie, Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi, Scena letnia Teatru W. Gombrowicza w Gdyni, Teatr Muzyczny w Poznaniu.

WSPIERANIE ORGANIZACJI FESTIWALI MUZYCZNYCH

Bank aktywnie wspiera ważne wydarzenia muzyczne w kraju. Muzyka poważna uczy wrażliwości, inspirowa i wpływa na kształtowanie gustów Polaków. Jest także ważnym elementem życia, skutecznym remedium na hałas i zabieganą codzienność. Bank patronuje wielu festiwalom, z udziałem światowej rangi artystów oklaskiwanych przez wielu melomanów. Do najważniejszych z nich należą:

- Bydgoski Festiwal Operowy, organizowany od 1994 roku przez Opera Nova w Bydgoszczy,
- Letni Festiwal Opery Krakowskiej przyciągający widzów także na widowiska plenerowe,
- Wędrowny Festiwal Filharmonii Łódzkiej „Kolory Polski” - największe w Polsce przedsięwzięcie łączące kulturę wysoką z turystyką i marketingiem miejsc,
- Międzynarodowy Festiwal Braci Wieniawskich, organizowany przez Filharmonię im. H. Wieniawskiego w Lublinie,
- Festiwal Muzyczny w Łańcucie znany od 55 lat.

WSPIERANIE PROJEKTÓW PROMUJĄCYCH POSTAWY PATRIOTYCZNE

Istotnymi aspektami działalności sponsoringowej Banku jest edukacja historyczna oraz kształtowanie postaw patriotycznych. W 2016 roku Bank zaangażował się w projekty związane z uczczeniem pamięci Żołnierzy Wyklętych, z których najważniejsze to: Festiwal Filmowy NNW „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci”, podczas którego odbył się specjalny pokaz sponsorowanego przez Bank filmu dokumentalnego „Bitwa wrocławska”, koncert „Niezłomnym honor - widowisko z okazji Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych, koncert piosenek Niezłomnych pt.: „Wilczy ślad” w Warszawie, interaktywna lekcja historii o Żołnierzach Wyklętych, skierowana do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, nagranie 50 tys. audiobooków z powieścią pt.: „Klamra-mój ojciec?” będącą wspomnieniem losów majora Adama Lazarowicza ps. „Klamra” oraz wsparcie posadowienia w Miłomłynie pomnika Danuty Siedzikówny, ps. Inka, sanitariuszki 5. Wileńskiej Brygady AK.

WSPIERANIE ORGANIZACJI FESTIWALI FILMOWYCH

Od 2011 roku Bank patronuje projektom, które mają na celu utrwalanie, promowanie i popularyzację polskiej kinematografii. W 2016 roku kontynuowano wsparcie dla 41. Festiwalu Filmowego w Gdyni, Gdyńskiej Szkoły Filmowej, Festiwalu Filmowego NNW „Niepokorni, Niezłomni, Wyklęci” oraz 34. Międzynarodowego Festiwalu Filmów Młodego Widza ALE KINO! organizowanego przez Centrum Sztuki Dziecka w Poznaniu.

Bank angażuje się w konkursy i festiwale promując młode talenty twórcze. W 2016 roku Bank po raz drugi był mecenasem wydarzenia „Festiwal Słowa w piosence FRAZY” zorganizowanego przez Bibliotekę Raczyńskich w Poznaniu oraz sponsorował IV Międzynarodowy Festiwal Teatralny Klasyki Światowej, organizowany przez Teatr im. Stefana Jaracza w Łodzi.

EDUKACJA, NAUKA, INNOWACJE

Wspieranie edukacji i nauki to naturalne kierunki działalności sponsorskiej Banku, który współpracuje z uczelniami wyższymi oraz placówkami oświatowymi w całym kraju. Główne projekty w tym obszarze to: ceniona przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych Olimpiada Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym, Akademickie Mistrzostwa Polski w Programowaniu Zespołowym, kwalifikujące studentów do Mistrzostw Europy i Mistrzostw Świata, Łazik marsjański RED – skonstruowany przez studentów Politechniki Białostockiej.

Ważne miejsce zajmują projekty, których celem jest budowanie świadomości wielkiego potencjału startupów i coaching najzdolniejszych młodych przedsiębiorców, takie jak Startup Weekend Warsaw i Program Akceleracyjny MIT Enterprise Forum Poland, łączący potencjał początkujących, kreatywnych przedsiębiorców z infrastrukturą, doświadczeniem oraz zasobami dużych przedsiębiorstw.

PKO Bank Polski SA podobnie jak inne krajowe duże firmy zainteresowany jest pozyskiwaniem wartościowych kadr spośród Polaków studiujących na zagranicznych, prestiżowych uczelniach, szczególnie brytyjskich. Temu służy zaangażowanie w inicjatywy organizowane przez polskie środowiska akademickie i biznesowe w Londynie: LSE SU Polish Economic Forum oraz Poland 2.0 Summit, prezentujące sposób, w jaki innowacje i postęp technologiczny ukształtuje przyszłość startupów, biznesu i polityki publicznej, kładąc szczególny nacisk na rolę Polski, jako gracza wychodzącego na czołową pozycję.

W 2016 roku Bank sponsorował wiele projektów edukacyjnych skierowanych do młodzieży szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych w całej Polsce. Inicjatywy te promowały kreatywność, przedsiębiorczość, nauki matematyczne i ekonomię. Do najważniejszych z nich należały: „Mój pierwszy biznes przed 20-tką”, adresowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych Wrocławia i Opola „Dukaty Decjusza” w Krakowie, Młodzieżowa Konferencja Matematyczna TriMAT w Trójmieście, Warmińsko-Mazurskie Zawody Matematyczne, Ambasador Szkolnej Wynalazczości organizowany przez Urząd Patentowy RP, Kolorowy Uniwersytet organizowany przez Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, czy Bydgoski Festiwal Nauki organizowany przez Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy.

SPONSORING SPORTOWY

REALIZACJA WŁASNEGO PROGRAMU BANKU „PKO BIEGAJMY RAZEM”

W ramach programu „PKO biegajmy razem”, który działa od 2013 roku, Bank zachęca Polaków do wspólnej aktywności. Celem programu jest propagowanie przesłania, że bieganie to najlepiej oprocentowana lokata, która przez całe życie będzie przynosiła zyski w postaci lepszego samopoczucia. Bieganie, szczególnie długodystansowe, kształtuje charakter, wyrabia kondycję, uczy pokory i wytrwałości w dążeniu do celu. Biegając można również nieść pomoc osobom potrzebującym. poprzez udział w akcjach charytatywnych, organizowanych przez Bank podczas każdego ze sponsorowanych biegów.

W 2016 roku, w ramach programu, odbyło się kilkadziesiąt imprez biegowych w całej Polsce, wśród których najważniejszymi były:

- PKO Wrocław Maraton, PKO Nocny Wrocław Półmaraton, PKO Silesia Marathon, PKO Poznań Maraton, PKO Bydgoski Festiwal Biegowy, PKO Półmaraton Szczecin oraz cykle biegowe: PKO Rzeszów Biega i PKO Grand Prix Gdyni. Na szczególną uwagę zasługują te, upamiętniające wydarzenia historyczne np. Warszawska Triada Biegowa „Zabiegaj o pamięć”, w skład której wchodzi trzy biegi: Bieg Konstytucji 3 maja, Bieg Powstania Warszawskiego i Bieg Niepodległości,
- 2. PKO Bieg Charytatywny - druga edycja autorskiego biegu zorganizowanego przez Bank, rozegranego jednocześnie w 12 miastach Polski. Uczestnicy pobiegli, aby wspólnie pomóc najbardziej potrzebującym dzieciom,
- SportGeneracja- projekt dla najmłodszych, którego Bank został sponsorem strategicznym. Finał dziecięcych eliminacji pod nazwą PKO Bieg Charytatywny Młodych miał miejsce w czasie 2. PKO Biegu Charytatywnego.

Bank nie tylko sponsoruje największe imprezy biegowe, ale także umożliwia odpowiednie przygotowanie się do nich. Po raz kolejny Bank został partnerem strategicznym akcji edukacyjnej „BiegamBoLubię”. Do listopada na prawie 80 stadionach lekkoatletycznych na terenie całego kraju odbywały się bezpłatne spotkania biegowe.

Hasłem przewodnim imprez sponsorowanych przez Bank jest Pomagamy z każdym krokiem, dlatego też biorąc w nich udział, uczestnicy mogli dołączyć do akcji charytatywnych „biegnę dla...” na rzecz osób potrzebujących wsparcia w ratowaniu życia lub zdrowia. Po ukończeniu biegu przez określoną liczbę uczestników z przypiętą kartką „biegnę dla...”, Fundacja PKO Banku Polskiego SA przekazywała pieniądze na wskazany cel.

UCZESTNICTWO SPONSORSKIE W INNYCH INICJATYWACH SPORTOWYCH

Poza imprezami biegowymi, które zdecydowanie dominowały w kategorii sponsoringu sportowego, Bank wspierał także inne prestiżowe imprezy sportowe takie jak:

- Bieg Piastów - już po raz 40. w Szklarskiej Porębie-Jakuszycach odbył się coroczny Bieg Piastów - najstarszy i zarazem najbardziej popularny bieg narciarski w Polsce, w którym udział wzięło blisko 5500 biegaczy; Bieg Piastów ma charakter globalny, wzięli w nim udział zawodnicy z 27 krajów Europy i Ameryki Północnej,
- Cavaliada - to cykl międzynarodowych konnych zawodów w skokach przez przeszkody, cieszący się ogromnym zainteresowaniem publiczności. Jest to największa tego typu impreza w Polsce. W roku 2016 Bank był sponsorem głównym imprezy, odbywającej się w Poznaniu, Lublinie oraz finału konkursu rozgrywanego w Warszawie; dodatkowo w ramach święta jeździectwa zostało zorganizowane wydarzenie Cavaliada Summer Jumping w Kołobrzegu,

- Dni Morza w Szczecinie - to jedna z największych imprez plenerowych w kraju. Przy reprezentacyjnym nabrzeżu Szczecina w 2016 roku zacumowały wyjątkowe jachty i żaglowce. Imprezę odwiedziło 125 tys. osób. Szczecin po raz kolejny był żeglarską stolicą Polski i Europy.

PROJEKTY WSPIERAJĄCE BIZNES

Bank angażuje się sponsorsko w istotne wydarzenia promujące patriotyzm gospodarczy, rodzimy biznes i innowacyjność w dziedzinie finansów.

W 2016 roku Bank był Partnerem Strategicznym pierwszej edycji Kongresu 590, organizowanego pod hasłem: „Uwalniamy polski potencjał”. Celem Kongresu była wymiana idei i doświadczeń przedstawicieli środowisk, które mają wpływ na rozwój gospodarki i przedsiębiorczości. Bank zaangażował się także w kongres nowej gospodarki IMPACT'16, podczas którego światowi eksperci zastanawiali się nad tym, jak Czwarta Rewolucja Przemysłowa może wpłynąć na rozwój ekonomii, technologii i społeczeństwa w Polsce.

W związku z postępującą cyfryzacją usług finansowych, rośnie zagrożenie cyberatakami. Zapewnienie bezpieczeństwa cyberprzestrzeni w sektorze finansowym, ochrona banków i ich klientów przed stratami, stała się kluczowym problemem, który wymaga innowacyjnych rozwiązań, wykorzystania najnowszych technologii. Tym tematom poświęcone były konferencje zorganizowane przez Instytut Kościuszki: I Polskie Forum Cyberbezpieczeństwa w Warszawie oraz Europejskie Forum Cyberbezpieczeństwa w Krakowie. Bank uczestniczył w nich nie tylko sponsorsko, ale też merytorycznie, poprzez aktywny udział swoich ekspertów.

Bank mocno angażuje się w konferencje, w trakcie których rozważane są działania stymulujące bezpieczeństwo i stabilność finansową Polski i Unii Europejskiej, a także konferencje i konkursy branżowe, promujące aktywność polskich firm na światowych rynkach, wykorzystanie nowych technologii, a także prezentacja nowych strategii w zyskownych dla banku branżach. Przykłady takich projektów to: XXVI Forum Ekonomiczne w Krynicy, Polski Przedsiębiorca Roku 2015 Gazety Polskiej Codziennie, Przedsiębiorca Roku - organizowany przez EY, Polska Firma - Międzynarodowy Czempion czy Kongres „Polska Chemia”.

Bank angażował się również w inicjatywy organizowane przez regionalne izby gospodarcze, zrzeszające przedstawicieli lokalnego biznesu. Udział Banku w projektach ważnych dla społeczności lokalnych służy integracji środowisk, budowaniu platformy wymiany doświadczeń, rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Podejmowane działania przyczyniają się do umacniania wizerunku Banku jako instytucji zaangażowanej w rozwój społeczności oraz dbałość o potrzeby Klientów.

6.6 DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNA FUNDACJI PKO BANKU POLSKIEGO SA

CELE FUNDACJI

Celem Fundacji PKO Banku Polskiego (Fundacji) jest pogłębianie relacji z klientem, rozumiane jako współfinansowanie projektów nastawionych na budowanie solidarności społecznej. Fundacja dostrzega wspólne dobro w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego oraz uczestniczy w przedsięwzięciach społecznych, często inicjowanych przez pracowników Banku – Wolontariuszy, wspiera merytorycznie i finansowo istotne dla rozwoju Polski projekty licznych środowisk i społeczności.

Działalność charytatywna wpływa na kształtowanie wizerunku PKO Banku Polskiego SA jako biznesu zaangażowanego społecznie. Wsparcie udzielane przez Fundację przyczynia się do budowy silnych relacji Banku z otoczeniem oraz do wzmocnienia wzajemnego zaufania.

DZIAŁALNOŚĆ FUNDACJI

Głównym źródłem finansowania zadań Fundacji są dotacje od Fundatora. Dodatkowe środki pieniężne z przeznaczeniem na cele dobroczynne, przekazywane na podstawie odrębnych umów, pochodzą z zysku wygenerowanego podczas obrotu bezgotówkowego dokonywanego przez klientów Inteligo powiązanego z kartą typu *affinity* Dobro procentuje (od 2013 roku). PKO Bank Polski SA dzieli się zyskiem z każdej transakcji bezgotówkowej dokonanej przy użyciu karty charytatywnej.

W okresie 6 lat od momentu uruchomienia działalności Fundacja przeznaczyła ponad 74,5 mln PLN na działania społeczne. Dotowane inicjatywy wpisują się jeden z 7 obszarów programowych: EDUKACJA, TRADYCJA, NADZIEJA, ZDROWIE, KULTURA, EKOLOGIA, SPORT.

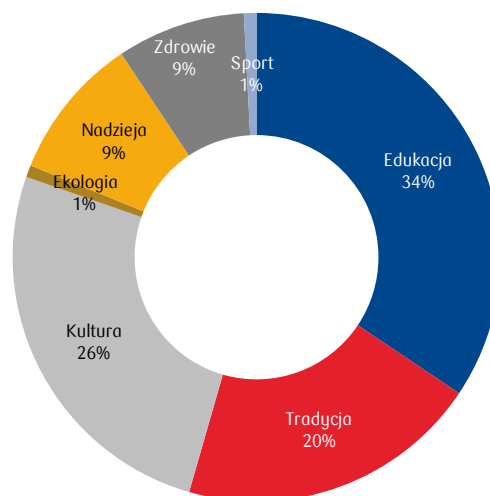
W 2016 roku na realizację 42 projektów strategicznych, w tym na 5 strategicznych projektów specjalnych (niewymagających nawiązania partnerstwa z organizacją zewnętrzną): Bankową Akcją Honorowego Krwiodawstwa, Integracyjne Spotkania Mikołajkowe Kolekcję Zbiorów Bankowych, Pamiątki Bankowe, „Sprzączki i Guziki z Orzełkiem ze rdzy” Fundacja przekazała 17,8 mln PLN. Fundacja dokłada starań aby projekty strategiczne ewaluowały i docierały do jak największego grona Beneficjentów. W roku 2016 uruchomiony został program Absolwent – Driver skierowany do niepełnosprawnych studentów uczelni wyższych (Politechnika Wrocławska).

W partnerstwie na poziomie lokalnym na realizację 402 projektów Fundacja przekazała 2,4 mln PLN. Na poziomie lokalnym po raz drugi został zrealizowany projekt specjalny PKO Bieg Charytatywny. Podobnie jak w roku 2015 projekt odbył się jednocześnie na 12 stadionach w całej Polsce.

Pomoc osobom indywidualnym, zarówno dzieciom, jak i dorosłym wyniosła ponad 1,5 mln PLN. Liczba indywidualnych beneficjentów wyniosła 116, spośród których 31 osób to pracownicy PKO Banku Polskiego SA lub ich rodziny. Pomoc 83 osobom indywidualnym została udzielona w wyniku Charytatywnych Akcji Biegowych, w ramach projektu specjalnego Fundacji na poziomie indywidualnym.

Fundacja pośredniczy również w procesie przekazywania darowizn rzeczowych w postaci sprzętu IT oraz mebli wycofywanych z użytku z oddziałów PKO Banku Polskiego SA. W 2016 roku komputery o łącznej wartości 5 350 PLN trafiły do 9 organizacji. Meble o wartości 99 315 PLN przekazano 59 beneficjentom.

Zaangażowanie Fundacji w realizację projektów
w poszczególnych obszarach programowych
(udział w budżecie)

WOLONTARIAT PRACOWNICZY

Od 2013 funkcjonuje system Wolontariatu pracowniczego, w którym zarejestrowanych jest 1176 aktywnych Wolontariuszy. Osoby te mają możliwość zgłosić swój własny lokalny bądź indywidualny projekt społeczny. Współpraca Fundacji i Wolontariusza służy weryfikacji wiarygodności wnioskodawcy oraz budowaniu relacji między Bankiem a lokalnym środowiskiem. Ponadto, wszyscy Wolontariusze mogą rejestrować swoje poza-bankowe zaangażowanie, dzieląc się dobrymi praktykami i informując Fundację o wartych wsparcia lokalnych inicjatywach.

Jednocześnie Fundacja dąży do aktywizacji systemu Wolontariatu Fundacji oraz umożliwienia angażowania się w różnego rodzaju inicjatywy, w 2016 roku zorganizowała wśród pracowników ogólnopolską akcję pomocową, dedykowaną na rzecz wychowanków domów dziecka. Dzięki zaangażowaniu Wolontariuszy Grupy Kapitałowej Banku zebrane upominki zostały zapakowane i zawiezione do 120 placówek opiekuńczo - wychowawczych. Akcja zrealizowana była pod nazwą „Paczka dla nastolatka” jako projekt specjalny lokalny. Zaangażowanie wszystkich osób w akcję potwierdziło, że Wolontariat jest motorem trwałej zmiany. Każdy, kto bezinteresownie podejmuje nowe wyzwania, poprawia umiejętności komunikacji i współpracy w grupie, a także zyskuje wiedzę nt. pracy projektowej. Wolontariusz wzmacnia poczucie własnej wartości, a jego postawa stanowi inspirację dla innych.

6.7 NAGRODY I WYRÓŻNIENIA PRYZNANE GRUPIE KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

W 2016 roku Grupie Kapitałowej Banku przyznano liczne nagrody i wyróżnienia. Docenione zostały działania społeczne spółek Grupy Kapitałowej, innowacyjne usługi i produkty, doskonała jakość obsługi klienta, kilkakrotnie wyróżniono kadrę managerską Banku, doskonałe wyniki finansowe oraz całokształt działalności Banku i spółek Grupy Kapitałowej.

DYNAMICZNY ROZWÓJ I DOSKONAŁE WYNIKI FINANSOWE

200 NAJWIĘKSZYCH POLSKICH FIRM 2015

W drugiej edycji przygotowanego przez tygodnik „Wprost” zestawienia 200 największych polskich firm PKO Bank Polski SA otrzymał wyróżnienie. O miejscu w rankingu decydowała wartość przychodów ze sprzedaży uzyskanych w poprzednim roku. Z przychodami ze sprzedaży w wysokości blisko 15 mld PLN był najwyższym notowanym bankiem i zachował ubiegłoroczną, 8. pozycję w rankingu.

50 NAJWIĘKSZYCH BANKÓW W POLSCE

PKO Bank Polski SA kolejny rok z rzędu zwyciężył w rankingu Miesięcznika Finansowego BANK-„50 największych banków w Polsce”. Był najlepszy pod względem sumy aktywów, która w ubiegłym roku wyniosła blisko 267 mld PLN. W tegorocznej 21 edycji rankingu otrzymał statuetkę w kategorii banków oferujących kredyty konsumenckie – Consumer Finance. Ponadto Adam Marciniak, dyrektor Pionu Rozwoju i Utrzymania Aplikacji został uhonorowany tytułem „Innowator Rynku Bankowego 2015”. Ranking tworzony jest przez niezależnych analityków rynkowych, którzy na podstawie danych finansowych banków za poprzedni rok, oceniają pozycję rynkową instytucji finansowych na tle całego sektora bankowego.

GWIAZDY BANKOWOŚCI 2016

W drugiej edycji rankingu „Gwiazdy Bankowości” organizowanego przez „Dziennik Gazetę Prawną” PKO Bank Polski SA był drugi w kategorii struktura biznesu, wyróżniając się pod względem wartości udzielonych kredytów i złożonych depozytów. W 2015 roku kredyty udzielone klientom Banku wzrosły o 6,1 proc. do 190,4 mld PLN, a wartość depozytów do 195,8 mld PLN, tj. o 12,3%. Przy tworzeniu rankingu brane były pod uwagę tempo rozwoju, dochodowość i efektywność, struktura biznesu oraz poziom innowacyjności. Partnerem merytorycznym rankingu jest firma doradcza PwC.

BOOK OF LISTS

Według rankingu Book of Lists 2016/2017 przygotowywanego przez magazyn „Warsaw Business Journal”, PKO Bank Polski SA oraz DM zajęły pierwsze miejsca w rankingu Book of Lists 2016/2017. Po raz kolejny były najlepsze w kategoriach: banki w Polsce i domy maklerskie. Book of Lists to to największa i najdłużej obecna na polskim rynku wydawniczym, która w formie rankingów prezentuje najlepiej prosperujące firmy z różnych sektorów biznesu w Polsce. Co roku, są w nim wyróżniane najlepsze, największe i najbardziej dynamiczne przedsiębiorstwa.

PERŁY POLSKIEJ GOSPODARKI

W czternastej edycji rankingu polskich przedsiębiorstw PKO Bank Polski SA uzyskał tytuł Perły Polskiej Gospodarki w kategorii „perły sektora finansowego”. Doceniony został za konsekwentną realizację strategii, dynamiczny rozwój i wzmacnianie pozycji lidera. Ranking przygotowany przez „Polish Market”, we współpracy z SGH. O pozycji firmy w rankingu decyduje efektywność i dynamika rozwoju przedsiębiorstwa.

BANK ROKU W POLSCE WEDŁUG MIESIĘCZNIKA „THE BANKER”

PKO Bank Polski SA po raz czwarty został uhonorowany nagrodą „Bank of the Year in Poland”. Doceniono umocnienie wiodącej pozycji rynkowej i znaczącą poprawę jakości portfela kredytowego, a także utrzymanie wysokiej efektywności działania, solidną pozycję płynnościową oraz wzmocnienie siły kapitałowej. To prestiżowe wyróżnienie w branży finansowej potwierdza, że skuteczna strategia polskiego Banku znajduje uznanie także za granicą. Konkurs „Bank of the Year” organizowany jest corocznie przez miesięcznik „The Banker” należący do „Financial Times”. Magazyn analizuje wyniki finansowe banków, strategie ich rozwoju oraz zrealizowane w konkretnym roku projekty w kontekście sytuacji sektora finansowego danego kraju.

ZŁOTY LAUR „SUPER BIZNESU”

W trzeciej edycji konkursu „Super Ekspresu” w kategorii bankowość i finanse PKO Bank Polski SA zdobył nagrodę Złoty Laur „Super Biznesu”. Kapituła doceniła dynamiczny rozwój Banku, jego aktywność w rozwijaniu bankowości mobilnej i internetowej oraz zaangażowanie w budowę e-państwa. Uznanie zyskała również wypracowana przez Bank pozycja rynkowa oraz nieustanny progres i poszerzanie obszarów działalności, np. powołanie PKO Banku Hipotecznego SA. Konkurs Złoty Laur „Super Biznesu” organizowany już przez redakcję „Super Biznesu” dodatku ekonomicznego do dziennika „Super Express”, we współpracy z Krajową Izbą Gospodarczą, Business Center Club i Pracodawcami RP.

WYRÓŻNIONE DZIAŁANIA W ZAKRESIE SPOŁECZNEJ ODPOWIEDZIALNOŚCI BIZNESU (CSR)

ETYCZNA FIRMA 2015

Za odpowiedzialność i kulturę organizacyjną PKO Bank Polski SA został nagrodzony w drugiej edycji konkursu „Etyczna Firma”. To wyróżnienie przyznawane jest przedsiębiorstwom, które kompleksowo i systemowo prowadzą działania na rzecz budowy i wzmacniania kultury organizacyjnej opartej o etykę i wartości w sposób najbardziej kompleksowy i systemowy, wykazujące największą aktywność w tym obszarze na tle innych przedsiębiorstw w Polsce. Konkurs organizowany jest przez „Puls Biznesu”, przy wsparciu merytorycznym PwC Polska, odpowiedzialnej za nadzór nad audytem procesów i procedur uczestników.

ODPOWIADAM POLSCE

Dziennikarze „Gazety Bankowej” wyróżnili PKO Bank Polski SA w Rankingu Firm Odpowiedzialnych Społecznie „Odpowiadam Polsce” w kategorii Zdrowie i Społeczeństwo za popularyzację idei krwiodawstwa w ramach prowadzonej przez Bank od 2009 roku Bankowej Akcji Honorowego Krwiodawstwa.

Ranking „Odpowiadam Polsce” to tegoroczna inicjatywa. Kapituła konkursu za główne kryterium oceny przyjęła hasło będące nazwą rankingu. Wyróżniła projekty, które służą rozwojowi kraju. Dla jury ważna była także skala zaangażowania – w zwycięskich przedsięwzięciach aktywnie uczestniczyli pracownicy nagrodzonych firm.

THE BEST ANNUAL REPORT

Już po raz czwarty Raport Roczny PKO Banku Polskiego SA, został uhonorowany nagrodą specjalną „The Best of The Best” w konkursie na najlepszy raport roczny - The Best Annual Report organizowanym przez Instytut Rachunkowości i Podatków. Wyróżnienie to jest dowodem profesjonalizmu. Kapituła Konkursu doceniła wysoką jakość sprawozdawczości finansowej, a także jego wartość wizerunkową. Uznanie zyskała kompletność, spójność oraz jasna i logiczna prezentacja danych.

W 2016 roku PKO Bank Polski SA wydał także Raport Społeczny za rok 2015, który obok informacji biznesowych prezentuje realizowane działania w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu.

NAJLEPSZY PRACODAWCA 2016

PKO Bank Polski SA znalazł się w gronie 25 Najlepszych Pracodawców 2016, w rankingu przygotowanym przez „Gazetę Finansową”. Tytuł Najlepszego Pracodawcy został przyznany firmom, które przede wszystkim dbają o dobrą atmosferę pracy, rozwój pracownika oraz poziom satysfakcji.

Bank został doceniony za kompleksowe działania służące budowie atrakcyjnego środowiska pracy i rozwojowi kariery oraz ułatwiające godzenie jej z życiem prywatnym, skierowane do pracowników, a także za aktywność na zewnętrznym rynku pracy.

SOLIDNY PRACODAWCA ROKU 2015

Zbigniew Jagiełło, prezes Zarządu PKO Banku Polskiego SA został wyróżniony w XIII edycji ogólnopolskiego konkursu organizowanego w ramach Programu Solidny Pracodawca Roku 2015, za skuteczną politykę personalną Banku, która przekłada się na jakość oferowanych produktów i świadczonych usług. Szczególnie doceniono modernizację struktury HR w dużej i stabilnej organizacji, w sposób odpowiadający najnowszym światowym trendom oraz zaimplementowanie systemu zarządzania kapitałem ludzkim SAP.

PKO Bank Polski SA został również doceniony za działania w obszarze CSR, łączenie celów biznesowych z zaangażowaniem społecznym. Był jedyną instytucją finansową, która otrzymała dwie nagrody.

PKO BANK POLSKI SA IDEALNYM PRACODAWCĄ

W ósmej edycji studenckiego rankingu najbardziej pożądaných polskich pracodawców Trendence Graduate Barometer 2016 PKO Bank Polski SA zajął 4 miejsce w kategorii Biznes i poprawił ubiegłoroczną pozycję. W zestawieniu przed Bankiem pojawili się międzynarodowi giganci Google, Apple oraz Narodowy Bank Polski.

O pozycji w TOP 100 zestawienia trendence Graduate Barometer decydują studenci wybierając najbardziej pożądaných polskich pracodawców w 2016 roku. W tegorocznej polskiej edycji wzięło udział ponad 20 tysięcy studentów z 53 uczelni, szczególnie kierunków biznesowych, inżynierskich i IT.

**CERTYFIKAT CIPS DLA
PKO BANKU
POLSKIEGO SA**

PKO Bank Polski SA, jako pierwsza firma sektora finansowego i trzecia w Polsce, otrzymała międzynarodowy certyfikat potwierdzający najwyższe standardy procesów zakupowych. Certyfikat przyznała największa na świecie organizacja branży zakupowej Chartered Institute of Procurement and Supply (CIPS). Jest on udokumentowaniem wiarygodności biznesowej Banku wobec klientów i kontrahentów.

**BANK DOCENIONY ZA
NAJWYŻSZE STANDARDY
BEZPIECZEŃSTWA**

PKO Bank Polski SA został nagrodzony w konkursie BIG DATA: Think Big CEE, w kategorii Rozwiązanie Roku, za podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i minimalizowanie zagrożeń, na które klienci mogą być narażeni w sieci. To efekt udziału banku w programie Microsoft Enterprise Customers Cyber Threat Intelligence Program (ECCTIP).

PKO Bank Polski SA jako pierwszy bank w Europie rozpoczął współpracę z firmą Microsoft w ramach programu ECCTIP. Jej celem jest podnoszenie poziomu bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni poprzez wymianę informacji dotyczących potencjalnych zagrożeń.

**MARKA GODNA
ZAUFANIA**

PKO Bank Polski SA zdobył tytuł „Marki Godnej Zaufania 2016” w kategorii kredyty i pożyczki dla firm w zestawieniu miesięcznika „My Company Polska” opracowanym na podstawie wyników badania zrealizowanego przez instytut badawczy Millward Brown. Niemal 12 proc. ankietowanych spontanicznie wskazało markę PKO Bank Polski SA.

Celem badania było określenie, którym markom najbardziej ufają polscy przedsiębiorcy.

**PKO BANK POLSKI SA
-DOCENIONY EDUKATOR**

Aż dwa projekty PKO Banku Polskiego SA znalazły się w pierwszym w Polsce, obejmującym 10 projektów, zestawieniu „Edukacyjne działania biznesu. Lista najbardziej znaczących inicjatyw” – Szkolne Kasy Oszczędności oraz PKO Bieg Charytatywny.

Spośród 271 inicjatyw poddanych pod ocenę kapituły, 51 z nich przeszło do trzeciego. Wśród nich m.in. pięć z PKO Banku Polskiego SA: SKO, PKO Bieg Charytatywny, akcja edukacyjna #cyberstrażnik, bezpłatne szkolenia dla przedsiębiorców oraz wspieranie start-upów. Ostatecznego wyboru 10 inicjatyw dokonali internauci. Inicjatorem powstania Listy jest Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

**SKO W FINALE CHILD
& YOUTH FRIENDLY
BANKING AWARD**

PKO Bank Polski SA został finalistą międzynarodowego konkursu The Global Inclusion Awards 2016. Prowadzony przez Bank od ponad 80 lat program edukacyjny SKO znalazł się w gronie sześciu najlepszych inicjatyw nagrodzonych w kategorii Child & Youth Friendly Banking Award. Międzynarodowe jury doceniło szeroką skalę programu (prawie 5 tysięcy zaangażowanych szkół, 6 tysięcy nauczycieli), różnorodność i innowacyjność stosowanych rozwiązań oraz stały rozwój SKO w zakresie udostępnianych materiałów edukacyjnych.

PKO BANK POLSKI SA LIDEREM NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII

**NAJBARDZIEJ CYFROWY
BANK**

Bank został wybrany najbardziej cyfrowym bankiem w konkursie e-Commerce Polska Awards 2016 organizowanym przez Izbę Gospodarki Elektronicznej. O przyznaniu tytułu zdecydowało zaangażowanie PKO Banku Polskiego SA w projekty z zakresu e-administracji, cyberbezpieczeństwa, ale również jakości mobilnej i elektronicznej bankowości. To kolejne wyróżnienie za innowacyjność, wdrażanie najnowocześniejszych technologii i tworzenie rozwiązań, które stają się wzorem dla innych instytucji finansowych.

Celem konkursu e-Commerce Polska Awards jest nagrodzenie i promocja firm, które w sposób najlepszy i najszybszy dostosowują się do zmian zachodzących na współczesnym rynku. W tegorocznej edycji po raz pierwszy udział brały banki i firmy ubezpieczeniowe.

**EDUKAT 2016 DLA
PŁATNOŚCI
ZBLIŻENIOWYCH HCE**

Kapituła konkursu eDukaty 2016 IV Międzynarodowego Kongresu Płatności Bezgotówkowych przyznała nagrodę PKO Bankowi Polskiemu SA w kategorii wydarzenie roku świata bezgotówkowego za wdrożenie płatności zbliżeniowych HCE do aplikacji mobilnej IKO. Uznane zyskała skala, na jaką użytkownicy IKO korzystają z tego sposobu dokonywania transakcji oraz wygoda i bezpieczeństwo rozwiązania. eDukat symbolizuje ewolucję pieniądza – z postaci namacalnej do formy elektronicznej.

**RANKING ERGONOMII
KANAŁÓW
ELEKTRONICZNYCH**

PKO Bank Polski SA został zwycięzcą rankingu ergonomii kanałów elektronicznych i z najlepszą aplikacją mobilną. W audycie jakości usług bankowych, przeprowadzonym przez „Puls Biznesu” i portal Bankier.pl, bardzo wysokie oceny zebrały kanały elektroniczne PKO Banku Polskiego SA - IKO i iPKO. Pod względem ergonomii, wygody i użyteczności podstawowych procesów z wynikiem na poziomie 71,9 punktów zdeklasował konkurencję o prawie 10 punktów.

Aplikacja mobilna IKO została uznana za najlepszą na rynku!

**LIDER INFORMATYKI
2016**

W jubileuszowej, XX edycji konkursu „Computerworld” Lider Informatyki 2016 PKO Bank Polski SA został zwycięzcą kategorii „bankowość i finanse”. Jury doceniło Bank za projekt umożliwiający klientom składanie wniosków w programie „Rodzina 500 plus” oraz korzystanie z Platformy Usług Elektronicznych (PUE) ZUS.

LIDER 2015 ROKU

Wdrożone przez PKO Bank Polski SA rozwiązanie informatyczne dostosowujące Bank do wymogów Rozporządzenia UE EMIR wygrało w kategorii „Bankowość i finanse” konkursu „Gazety Bankowej”. Celem tego kompleksowego oprogramowania jest ograniczenie ryzyka kredytowego i operacyjnego na rynku transakcji pochodnych.

W konkursie Lider 2015 jest wyłaniane są firmy i instytucje finansowych, które wyróżniają się szczególnymi osiągnięciami w obszarze nowoczesnych i innowacyjnych technologii.

**PKO BANK POLSKI SA
PARTNEREM ROKU
2015**

Kapituła konkursowa XI Kongresu Gospodarki Elektronicznej organizowanego pod patronatem Związku Banków Polskich wybrała PKO Bank Polski SA Partnerem Roku 2015. O zwycięstwie zdecydowało zaangażowanie Banku na rzecz integracji sektora bankowego wokół gospodarki cyfrowej, wsparcie dla innowacyjnych rozwiązań ułatwiających dostęp do ważnych usług i świadczeń poprawiających komfort codziennego życia milionom Polaków.

NAJLEPSZE PRODUKTY I USŁUGI

ZŁOTY BANKIER 2015

W siódmej edycji rankingu Złoty Bankier, PKO Bank Polski SA zdobył statuetkę w kategorii kredyt hipoteczny za kredyt mieszkaniowy WŁASNY KĄT Hipoteczny. Został on doceniony za dostęp do finansowania również w przypadku niskiego wkładu własnego, a także za warunki wcześniejszej spłaty oraz promocyjne obniżenie marży w pierwszym roku trwania umowy.

Złoty Bankier to największy ranking oceniający usługi i produkty bankowe w Polsce. Od siedmiu lat wyznacza kierunek rozwoju polskiej bankowości wskazując najlepsze oferty na rynku. Organizatorami Rankingu są: Bankier.pl i „Puls Biznesu”.

**PKO BANK POLSKI SA
NAJLEPSZY DLA
KLIENTÓW
INDYWIDUALNYCH**

W konkursie Portfel „Wprost” PKO Bank Polski SA został zwycięzcą jednej z głównych kategorii - „Bank dla klienta indywidualnego”. O pozycji lidera zdecydowała nowoczesna i przejrzysta oferta produktowa, dopasowana do potrzeb klientów.

Celem konkursu Portfel „Wprost” jest promocja instytucji finansowych oferujących najciekawsze, nowe na rynku, produkty i usługi finansowe oraz uhonorowanie liderów sektora.

**WŁASNY KĄT
HIPOTECZNY PKO
BANKU POLSKIEGO SA
ZE STATUETKĄ
COMPERIA STARS**

Kredyt WŁASNY KĄT Hipoteczny PKO Banku Polskiego SA tryumfował lipcowym w zestawieniu kredytów hipotecznych przygotowanym przez redakcję Comperia.pl.

Analitycy sprawdzili oferty banków dedykowane osobom chcącym wziąć kredyt na kwotę 250 tys. PLN z 20-letnim okresem spłaty. Dla przyjętych parametrów najkorzystniejsza okazała się oferta PKO Banku Polskiego SA.

To już trzecie zwycięstwo Kredyt WŁASNY KĄT Hipoteczny w tym roku, produkt otrzymał statuetki również w lutym i czerwcu 2016 roku.

**NAJLEPSZE CONTACT
CENTER**

Contact Center PKO Banku Polskiego SA po raz dziesiąty zdeklasował rywali w cyklicznym badaniu przeprowadzonym przez ARC Rynek i Opinia (11 raz stanął na podium).

Infolinia Banku zdobyła ogólną ocenę 97,1 punktu przy średniej dla rynku 82,5. Doceniony został kontakt zarówno mailowy, jak i telefoniczny. Audytorzy najwyższej ocenili dostępność infolinii, jakość połączenia i samej rozmowy, w tym uprzejmość, zaangażowanie i profesjonalizm konsultantów. W przypadku kontaktu mailowego Bank również uzyskał maksymalne noty za szybkość odpowiedzi oraz kompetencje i uprzejmość pracowników.

SILNA MARKA

SUPERBRANDS

W XI edycji plebiscytu Superbrands Polska, PKO Bank Polski SA wyróżniony został tytułami Superbrands 2016/17 i Created in Poland Superbrands 2016/17. Są one potwierdzeniem siły marki, jej wiarygodności oraz zaufania, jakim obdarzyli ją klienci. Laureatów plebiscytu wybiera, składająca się z ponad 50 ekspertów w dziedzinie marketingu, badań, strategii, brandingu, reklamy i PR, ekspercka Rada Marek, na podstawie badań konsumenckich zrealizowanych przez instytut badawczy ARC Rynek i Opinia. Wzięło w nich udział ponad 15 tys. konsumentów, którzy opiniowali ponad 2000 marek.

LIDER RANKINGU TOP MARKA

PKO Bank Polski SA jest najczęściej i najlepiej opisywaną w mediach instytucją sektora bankowego - wynika z siódmego już rankingu „Top Marka”. Zyskał najwięcej punktów za liczbę i zasięg publikacji. Analiza objęła informacje zamieszczane w prasie, internecie i mediach społecznościowych. Również ekwiwalent reklamowy dla wszystkich publikacji, w których przywoływany był PKO Bank Polski SA okazał się najwyższy wśród banków i wyniósł ponad 190 mln PLN.

Celem przygotowywanego przez miesięcznik „Press” i firmę Press-Service Monitoring Mediów zestawienia, jest wyłonienie marek najbardziej popularnych w prasie oraz mediach internetowych. W analizowanym okresie lipiec 2015 - czerwiec 2016 roku, na temat naszego Banku, w ciągu miesiąca, średnio ukazuje się ok. 4,2 tys. informacji w mediach i na portalach internetowych.

LAMPARTY

PKO Bank Polski SA otrzymał „Lamparta 2016” w konkursie na najbardziej podziwianą kreację marki bankowej i ubezpieczeniowej. Został doceniony za odmłodzenie marki, konsekwencję i spójną stylistykę działań marketingowych. W tegorocznej edycji Bank zajął 3 miejsce.

Ideą przyznawanej przez agencję badawczą TNS Polska nagrody jest wyróżnienie tych banków i towarzystw ubezpieczeniowych, które w ciągu danego roku najefektywniej kreowały wizerunek swojej marki. Laureaci wyłaniani są na podstawie badania przeprowadzanego przez TNS Polska wśród przedstawicieli branży bankowej i ubezpieczeniowej.

PKO BANK POLSKI SA JEDNĄ Z NAJBARDZIEJ ROZPOZNAWALNYCH I AKTYWNYCH MAREK

Bank został laureatem plebiscytu „Globalna Polska” w kategorii „Polskie marki z tradycją, które wciąż mają silną tradycję”.

Celem konkursu było uhonorowanie najbardziej rozpoznawalnych i aktywnych - także na rynkach zagranicznych - polskich marek. Plebiscyt „Globalna Polska” jest tegoroczną inicjatywą miesięcznika kadry zarządzającej „Manager”.

DZIAŁALNOŚĆ MAKLERSKA

BYKI I NIEDŹWIEDZIE

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA zdobył tytuł „Domu Maklerskiego Roku” w 22. edycji organizowanego przez Gazetę Giełdy „Parkiet” konkursu Byki i Niedźwiedzie, którego celem jest uhonorowanie spółek, instytucji oraz osób, które najbardziej wyróżniły się na rynku kapitałowym przyczyniając się do jego rozwoju.

W ubiegłym roku DM należał do najbardziej aktywnych na rynku akcji oraz obligacji. Był liderem pod względem liczby i wartości transakcji zrealizowanych na rynku kapitałowym. Oferta dla klientów indywidualnych poszerzyła się o nowoczesne i wygodne narzędzie do inwestowania na rynkach zagranicznych.

LIDER OGÓLNOPOLSKIEGO BADANIA INWESTORÓW

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA zajął pierwsze miejsce w rankingu przygotowanym przez Stowarzyszenie Inwestorów Indywidualnych i Bankier.pl. To dowód na skuteczność w budowie wiodącej pozycji wśród domów maklerskich w Polsce.

W ciągu ostatnich sześciu lat DM awansował z 13 pozycji w rankingu SII na pozycję lidera tego zestawienia. Uzyskał najwyższe noty aż w sześciu z siedmiu kategorii, które oceniali inwestorzy w Ogólnopolskim Badaniu Inwestorów 2016. Był także jedynym domem maklerskim, który we wszystkich kategoriach zanotował ocenę wyższą niż 4 punkty.

Inwestorzy docenili przede wszystkim profesjonalizm pracowników i jakość obsługi. Najwyższe noty uzyskała także platforma transakcyjna, jakość analiz oraz oferta edukacyjna.

NAGRODY OTRZYMANE PRZEZ SPÓŁKI GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU

KREDOBANK ZWYCIĘZCĄ RANKINGU WIARYGODNOŚCI DEPOZYTÓW

Należący do Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA KREDOBANK SA zwyciężył w 15 edycji rankingu wiarygodności depozytów bankowych na Ukrainie, przygotowanym przez ukraińską agencję ratingową „Standard-Rating”. Podczas oceny wiarygodności depozytów analitycy agencji brali pod uwagę szereg czynników, w tym wyniki finansowe oraz dynamikę innych wskaźników podlegających publikacji. W rankingu sklasyfikowano 66 ukraińskich banków.

KREDOBANK ZWYCIĘZCĄ RANKINGU UCZCIWYCH PODATNIKÓW NA UKRAINIE

KREDOBANK SA zajął pierwsze miejsce w rankingu „Uczciwi Podatnicy – 2015” na Ukrainie w kategorii „działalność finansowa i ubezpieczeniowa”, przeprowadzonym przez Stowarzyszenie Podatników Ukrainy wśród dużych podatników. W rankingu oceniono dyscyplinę fiskalną, ilość zatrudnionych oraz programy socjalne.

PKO FAKTORING SA

Produkt „faktoring z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw”, oferowany przez PKO Faktoring SA, został wyróżniony przez redakcję Gazety Finansowej w plebiscycie „Najlepszy Produkt dla MSP 2016”.

PKO LEASING SA	PKO Ekspres Leasing ofertowany przez PKO Leasing SA został wyróżniony przez redakcję Gazety Finansowej w plebiscycie „Najlepszy produkt dla biznesu”.
IKZE Z OFERTY PKO TFI NAJLEPSZE	IKZE oferowane w ramach Pakietu Emerytalnego PKO TFI (IKZE+IKE) zajęło I miejsce w przygotowanym przez dziennik „Rzeczpospolita” Rankingu TFI oferujących IKZE w formie funduszu inwestycyjnego. W rankingu pod uwagę brane były trzy czynniki tj. stopy zwrotu z inwestycji w czterech okresach, zróżnicowana oferta oraz opłaty pobierane od klientów.
IKE Z OFERTY PKO TFI II MIEJSCE	IKE oferowane w ramach Pakietu Emerytalnego PKO TFI (IKE + IKZE) zajęło drugie miejsce w rankingu zorganizowanym przez ośrodek badawczy Analiz Online. Program oceniony na „5-tkę” wyróżniony został m.in. za wysoką efektywność zarządzania, najniższe wśród wszystkich oferowanych IKE koszty, ciekawą ofertę oraz oferowanie produktu w Pakiecie, w ramach którego klienci mają możliwość inwestować także w IKZE.

7. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

7.1 ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w tym także w oddziale Banku za granicą, jak i w pozostałych spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Grupę Kapitałową Banku tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu (ryzyka uznane za istotne wyróżniono podkreśleniem¹³): kredytowe, kredytowe koncentracji, ryzyko walutowych kredytów hipotecznych, stopy procentowej, walutowe, płynności (w tym ryzyka finansowania), cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, inne ryzyka cenowe, instrumentów pochodnych, operacyjne, braku zgodności i postępowania, zmian makroekonomicznych, modeli biznesowe (w tym ryzyko strategiczne), utraty reputacji, ryzyko postępowania, kapitałowe, nadmiernej dźwigni finansowej i ubezpieczeniowe¹⁴.

SZCZEGÓŁOWY OPIS ZASAD ZARZĄDZANIA POSZCZEGÓLNYMI RODZAJAMI RYZYKA ZAWARTY ZOSTAŁ W RAPORCIE ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA ORAZ W INNYCH INFORMACJACH PODLEGAJĄCYCH OGŁASZANIU.

CELE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Celem zarządzania ryzykiem poprzez dążenie do utrzymywania poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy,
- 2) ochrona depozytów klientów,
- 3) wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Cele zarządzania ryzykiem osiąga się w szczególności poprzez zapewnianie właściwej informacji o ryzyku, tak, aby decyzje mogły być podejmowane z pełną świadomością poszczególnych rodzajów ryzyka, jakie ze sobą niosą.

¹³ Istotność poszczególnych rodzajów ryzyka ustalana jest na poziomie Banku. Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ istotności tego ryzyka zarówno na działalność Banku, przy czym rozróżniane są ryzyka: z góry uznawane za istotne – podlegające aktywnemu zarządzaniu, potencjalnie istotne – dla nich przeprowadza się okresowo monitoring istotności. inne niezdefiniowane lub niewystępujące w Banku rodzaje ryzyka (nieistotne i niemonitorowane). Na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, cyklicznie dokonywana jest w Banku ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka. Wynikiem oceny jest przypisanie danemu rodzajowi ryzyka poziomu istotnego/nieistotnego. Monitoring dokonywany jest w szczególności w przypadku istotnej zmiany zakresu lub profilu działalności Banku.

¹⁴ Ryzyko dotyczy spółek Grupy Kapitałowej Banku.

GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- 1) Grupa Kapitałowa zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka,
- 2) proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka i na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
- 3) metody zarządzania ryzykiem (w szczególności modele i ich założenia) oraz systemy pomiaru lub oceny ryzyka są dostosowane do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności Grupy Kapitałowej i otoczenia, w którym Grupa Kapitałowa działa oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- 4) zachowana jest niezależność organizacyjna obszaru zarządzania ryzykiem i windykacji od działalności biznesowej,
- 5) zarządzanie ryzykiem jest zintegrowane z systemami planistycznymi i kontrolingowymi,
- 6) poziom ryzyka jest na bieżąco kontrolowany,
- 7) proces zarządzania ryzykiem wspiera realizację strategii Grupy Kapitałowej przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko..

PROCES ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na proces zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej składają się następujące elementy:

IDENTYFIKACJA RYZYKA

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności jego potencjalnego wpływu - na sytuację finansową Grupy Kapitałowej. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku, danej spółki Grupy Kapitałowej lub całej Grupy Kapitałowej,

POMIAR I OCENA RYZYKA

Pomiar ryzyka obejmuje określanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a także ocena ryzyka polegająca na określeniu rozmiarów lub zakresu ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się prace związane z wyceną poszczególnych rodzajów ryzyka dla potrzeb polityki cenowej oraz testy warunków skrajnych na podstawie założeń zapewniających rzetelną ocenę ryzyka. Scenariusze testów warunków skrajnych obejmują m.in. wymagania wynikające z rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego. Dodatkowo przeprowadzane są w Banku kompleksowe testy warunków skrajnych (KTWS), które stanowią integralny element zarządzania ryzykiem oraz uzupełniają testy warunków skrajnych specyficzne dla poszczególnych rodzajów ryzyka. KTWS obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu (w szczególności sytuacji makroekonomicznej) i funkcjonowaniu Banku (zdefiniowane w scenariuszu, m.in. PKB, poziom inflacji, stopa bezrobocia, kursy walut, stopy procentowe) na sytuację finansową Banku.

KONTROLA RYZYKA

Kontrola ryzyka polega na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Grupy Kapitałowej. Obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej mechanizmów kontrolnych w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyleń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, rekomendacji i zaleceń wydanych przez organ nadzoru i kontroli), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych (specyficznych i kompleksowych). Prognozy poziomu ryzyka poddaje się weryfikacji. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności,

■ RAPORTOWANIE RYZYKA

Raportowanie ryzyka polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka lub oceny ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców,

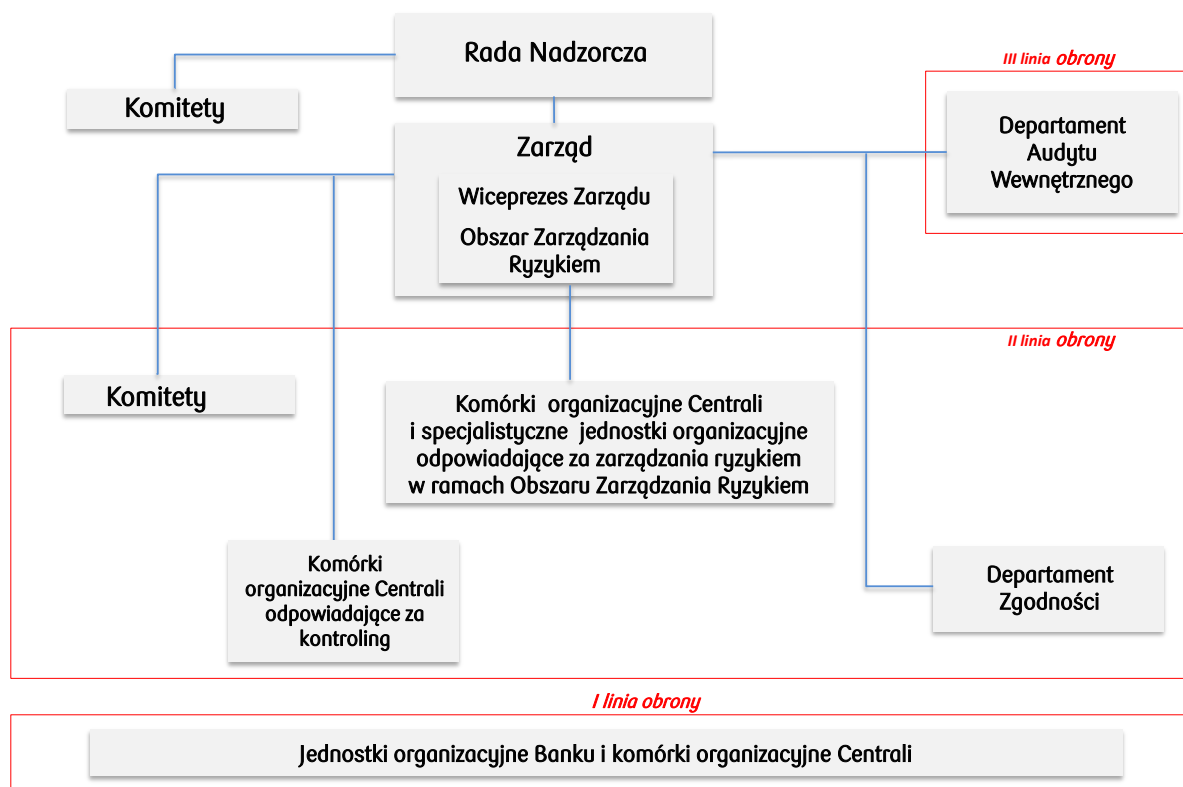
■ DZIAŁANIA ZARZĄDCZE

Działania zarządcze polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych kształtujących proces zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń, podejmowaniu decyzji w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się we wszystkich jednostkach organizacyjnych Banku.

Organizacja zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA przedstawiona jest na poniższym schemacie:

Proces zarządzania ryzykiem jest nadzorowany przez Radę Nadzorczą Banku, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka w Banku i Grupie Kapitałowej Banku oraz o najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem. Radę Nadzorczą Banku wspierają m.in. następujące komitety: Komitet ds. Wynagrodzeń, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA w zakresie zarządzania ryzykiem odpowiada za strategiczne zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na profil ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania ryzykiem. W zarządzaniu ryzykiem Zarząd wspierają następujące komitety działające w Banku:

- 1) Komitet Ryzyka (KR),
- 2) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP),
- 3) Komitet Kredytowy Banku (KKB),
- 4) Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO).

Proces zarządzania ryzykiem jest realizowany w trzech, wzajemnie niezależnych liniach obrony:

- **PIERWSZA LINIA OBRONY** realizowana jest w szczególności w jednostkach organizacyjnych Banku, komórkach organizacyjnych Centrali i podmiotach zewnętrznych, którym Bank zlecił wykonywanie czynności związanych

z działalnością bankową i dotyczy działalności tych jednostek, komórek i podmiotów, które mogą generować ryzyko. Jednostki i komórki odpowiadają za identyfikację poszczególnych rodzajów ryzyka, zaprojektowanie i wdrożenie odpowiednich mechanizmów kontroli, w tym w podmiotach zewnętrznych, o ile nie wdrożono mechanizmów kontrolnych w ramach działań podejmowanych w drugiej linii obrony.

- **DRUGA LINIA OBRONY** stanowi system zarządzania ryzykiem, w szczególności pomiar lub ocena, kontrolowanie, monitorowanie i raportowanie istotnych dla Banku poszczególnych rodzajów ryzyka, zgłaszanie stwierdzonych zagrożeń i nieprawidłowości, przygotowywanie przepisów wewnętrznych Banku określających zasady, metody, narzędzia i tryb zarządzania ryzykiem, a także pomiar efektywności działalności. Funkcja realizowana jest w szczególności w Obszarze Zarządzania Ryzykiem, Departamencie Zgodności, Departamencie Planowania i Kontrolingu, właściwych komitetach a także w pozostałych komórkach organizacyjnych Centrali odpowiadających za kontroling.
- **TRZECIA LINIA OBRONY** realizowana jest w ramach audytu wewnętrznego, zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej.

Niezależność linii obrony polega na zachowaniu organizacyjnej niezależności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiej linii obrony w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszej linii obrony,
- funkcja trzeciej linii obrony jest niezależna od funkcji pierwszej i drugiej linii obrony,
- funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności podlega Prezesowi Zarządu.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ

Bank sprawuje nadzór nad funkcjonowaniem poszczególnych spółek zależnych Grupy Kapitałowej. W ramach tego nadzoru Bank, nadzoruje systemy zarządzania ryzykiem w spółkach oraz wspiera ich rozwój, jak również uwzględnia poziom ryzyka działalności poszczególnych spółek w ramach systemu monitorowania i raportowania ryzyka na poziomie Grupy Kapitałowej.

Przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka w spółkach Grupy Kapitałowej Banku określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez te spółki po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji formułowanych przez Bank. Przepisy wewnętrzne spółek dotyczące zarządzania ryzykiem są wprowadzane w oparciu o zasadę spójności i porównywalności oceny poszczególnych rodzajów ryzyka w Banku i spółkach Grupy Kapitałowej Banku przy uwzględnieniu zakresu i rodzaju powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej, specyfiki i skali działalności spółki oraz rynku, na którym ona prowadzi działalność.

Zarządzanie ryzykiem w spółkach Grupy Kapitałowej jest realizowane w szczególności poprzez:

- zaangażowanie jednostek z Obszaru Zarządzania Ryzykiem w Banku lub właściwych komitetów Banku w opiniowanie dużych transakcji spółek Grupy Kapitałowej,
- opiniowanie i przeglądy przepisów wewnętrznych dotyczących zarządzania ryzykiem w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej realizowane przez jednostki z Obszaru Zarządzania Ryzykiem w Banku,
- raportowanie na temat ryzyka spółek Grupy Kapitałowej do właściwych komitetów Banku lub Zarządu,
- monitorowanie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko dla Grupy Kapitałowej.

SPECYFICZNE DZIAŁANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W GRUPIE KAPITAŁOWEJ PODJĘTE W ROKU 2016

Priorytetem PKO Banku Polskiego SA jest utrzymanie silnej pozycji kapitałowej, w tym efektywne zarządzanie adekwatnością kapitałową, wspieranie polskiej przedsiębiorczości, satysfakcja klienta, angażowanie się w kreowanie nowych standardów w skali rynku, przeciwdziałanie cyberzagrożeniom, przy równoczesnym utrzymaniu priorytetów w zakresie efektywności działania i skutecznej kontroli kosztów oraz odpowiedniej oceny ryzyka.

W tym celu Bank w 2016 roku podejmował m.in. następujące działania:

- w maju i listopadzie 2016 roku zrolował zapadające własne obligacje krótkoterminowe na obligacje w kwotach 1 mld PLN (w maju) a następnie 815 mln PLN (w listopadzie),
- zamienił w kwietniu 2016 roku zapadające własne obligacje krótkoterminowe na obligacje o terminie wymagalności do 1 roku w kwocie 200 mln EUR,
- w związku z nabyciem w dniu 1 grudnia 2016 roku przez PKO Leasing SA 100% akcji w Raiffeisen-Leasing Polska SA Zarząd Banku poinformował, że podjął uchwałę stwierdzającą brak Spełnienia Warunków Dywidendy (zgodnie z definicją zawartą w Uchwale o Podziale Zysku) i podjął decyzję o nie wypłacie dywidendy z zysku Banku osiągniętego w 2015 roku oraz niepodzielnego zysku z lat ubiegłych.

W 2016 roku w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym Bank prowadził prace przygotowawcze do rozpoczęcia działalności nowego oddziału Banku w Republice Czeskiej, którego otwarcie planowane jest na marzec 2017 roku.

W ramach tych prac w listopadzie 2016 roku Bank złożył wniosek do Komisji Nadzoru Finansowego o zgodę na łączne stosowanie podejścia zaawansowanego (AMA) i wskaźnika bazowego (BIA) polegające na obliczaniu przez Bank wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego z zastosowaniem metody BIA w odniesieniu do działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz w Republice Czeskiej oraz z zastosowaniem podejścia AMA dla pozostałej działalności Banku.

W IV kwartale 2016 roku Bank wprowadził zmiany w procesie zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, które stanowią realizację wymogów znowelizowanej Rekomendacji C Komisji Nadzoru Bankowego dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji. Przedmiotowe zmiany obowiązują w Banku od 1 stycznia 2017 roku, tj. od dnia wejścia w życie nowelizacji Rekomendacji C i obejmują m.in.: cele i proces zarządzania ryzykiem koncentracji, nowe miary tolerancji na ryzyko koncentracji, w tym wewnętrzne limity ograniczające ryzyko nadmiernej koncentracji oraz sposób przeprowadzania testów warunków skrajnych na ryzyko koncentracji.

W IV kwartale roku Bank zaktualizował i znacznie uprościł sposób oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalającego na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu przychodowych nieruchomości mieszkaniowych i komercyjnych.

W I półroczu 2016 roku w zakresie ryzyka modeli Bank oraz PKO Bank Hipoteczny SA kontynuowały prace związane z dostosowaniem do wymagań Rekomendacji W dotyczącej zarządzania ryzykiem modeli w bankach, wydanej przez Komisję Nadzoru Finansowego w lipcu 2015 roku. Od 30 czerwca 2016 roku w Banku oraz PKO Banku Hipotecznym SA proces zarządzania ryzykiem modeli jest realizowany zgodnie z wymaganiami Rekomendacji W.

W ramach Grupy Kapitałowej, do PKO Banku Hipotecznego SA przenoszone są sukcesywnie portfele kredytów hipotecznych udzielonych wcześniej przez PKO Bank Polski SA. Wartość nominalna portfela przeniesionego w 2016 roku wyniosła 5,8 mld PLN.

W I półroczu 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził dwie emisje listów zastawnych skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 mld PLN oraz okresie wykupu ustalonym na 5 lat i 1 dzień od dnia emisji. Wśród instytucji, które nabyły listy zastawne znaleźli się zarówno inwestorzy krajowi, jak i zagraniczni. Listy zastawne PKO Banku Hipotecznego SA są jednymi z najbezpieczniejszych instrumentów dłużnych na rynku finansowym w Polsce. Wyrazem tego jest najwyższy możliwy do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe rating Aa3 nadany przez agencję Moody's.

W II półroczu 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA przeprowadził 1 benchmarkową emisję zagraniczną listów zastawnych skierowaną do inwestorów instytucjonalnych wartości nominalnej 0,5 mld EUR oraz okresie wykupu ustalonym na 5 lat i 8 miesięcy. Oprocentowanie oparte na stałej stopie procentowej wynosiło 0,125 p.p. rentowność natomiast 0,178 p.p. Wśród instytucji, które nabyły listy zastawne znaleźli się zarówno inwestorzy zagraniczni jak i krajowi, w tym Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

7.1.1 RYZYKO KREDYTOWE

Definicja Cel zarządzania Pomiar i ocena ryzyka kredytowego Zarządzanie ryzykiem walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych

DEFINICJA

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wiarygodności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań.

CEL ZARZĄDZANIA

Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

Bank oraz jednostki zależne Grupy Kapitałowej kierują się przede wszystkim następującymi zasadami zarządzania ryzykiem kredytowym:

- transakcja kredytowa wymaga wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem jest rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- pomiar ryzyka kredytowego transakcji kredytowych dokonywany jest na etapie rozpatrywania wniosku o udzielenie kredytu i cyklicznie w ramach monitorowania z uwzględnieniem zmieniających się warunków zewnętrznych oraz zmian sytuacji finansowej kredytobiorców,
- ocena ryzyka kredytowego ekspozycji istotnych ze względu na poziom ryzyka lub jej wartość jest poddawana dodatkowej weryfikacji przez służby oceny ryzyka kredytowego, niezależne od służb biznesowych,
- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależą od oceny poziomu ryzyka kredytowego generowanego przez tę transakcję,
- decyzje kredytowe mogą być podejmowane jedynie przez osoby do tego uprawnione,
- ryzyko kredytowe jest zdwersyfikowane w szczególności pod względem obszarów geograficznych, sektorów gospodarki, produktów oraz klientów,
- oczekiwany poziom ryzyka kredytowego jest zabezpieczany poprzez przyjmowane przez Bank zabezpieczenia, marże na ryzyko pobierane od klientów oraz odpisy (rezerwy) z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych.

Realizację wyżej wymienionych zasad zapewnia stosowanie przez Bank zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Banku. Metody te są weryfikowane i rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami metody ratingów wewnętrznych (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego, która może być wykorzystywana do wyliczania wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego po uzyskaniu przez Bank zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

Spółki Grupy Kapitałowej, w których występuje istotny poziom ryzyka kredytowego (Grupa Kapitałowa KREDO BANK SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO Bank Hipoteczny SA i spółka zależna: Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.) zarządzają ryzykiem kredytowym indywidualnie, przy czym stosowane metody oceny i pomiaru ryzyka kredytowego dostosowane są do metod stosowanych w PKO Banku Polskim SA, przy uwzględnieniu specyfiki działalności.

Zmiana rozwiązań stosowanych przez spółki zależne Grupy Kapitałowej jest każdorazowo uzgadniana z jednostkami odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem w Banku.

Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, Grupa Kapitałowa KREDO BANK SA oraz spółka zależna: Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. i PKO Bank Hipoteczny SA cyklicznie dokonują pomiaru ryzyka kredytowego, a wyniki tego pomiaru przekazują do Banku.

W strukturach organizacyjnych Grupy Kapitałowej KREDO BANK SA i Grupy Kapitałowej PKO Leasing SA funkcjonują komórki organizacyjne w obszarze ryzyka, które odpowiadają w szczególności za:

- opracowywanie metod oceny ryzyka kredytowego, tworzenia rezerw i odpisów,
- kontrolę i monitorowanie ryzyka kredytowego w procesie kredytowym,
- jakość oraz efektywność restrukturyzacji i procesu windykacji wierzytelności klientów.

Limity podejmowania decyzji kredytowych uzależnione są w tych spółkach w szczególności od: kwoty zaangażowania kredytowego wobec klienta, kwoty jednostkowej transakcji kredytowej oraz okresu transakcji kredytowej.

Proces podejmowania decyzji kredytowych w Grupie Kapitałowej KREDO BANK SA, Grupie Kapitałowej PKO Leasing SA wspierają komitety kredytowe, które są aktywowane w przypadku transakcji kredytowych generujących podwyższony poziom ryzyka kredytowego.

Właściwe komórki organizacyjne Obszaru Zarządzania Ryzykiem uczestniczą w zarządzaniu ryzykiem kredytowym w spółkach Grupy Kapitałowej przez opiniowanie projektów i okresowy przegląd przepisów wewnętrznych tych spółek odnoszących się do oceny ryzyka kredytowego oraz przygotowanie rekomendacji dotyczących zmian w projektach przepisów. Bank wspiera wdrożenie w spółkach Grupy Kapitałowej rekomendowanych zmian w zasadach oceny ryzyka kredytowego.

POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO

METODY POMIARU I OCENY RYZYKA KREDYTOWEGO

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego oraz opłacalności portfeli kredytowych Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- oczekiwana strata kredytowa (EL),

- nieoczekiwana strata kredytowa (UL),
- strata w przypadku niewypłacalności (LGD),
- wartość zagrożona ryzykiem kredytowym (CVaR),
- udział i struktura ekspozycji kredytowych z rozpoznana utratą wartości,
- wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznana utratą wartości (według MSR) odpisami (coverage ratio)
- koszt ryzyka kredytowego.

Bank systematycznie rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego z uwzględnieniem wymagań metody wewnętrznych ratingów (IRB), jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na uwzględnienie ryzyka kredytowego w cenie produktów, ustalanie optymalnych warunków dostępności finansowania oraz wyznaczanie stawek odpisów z tytułu utraty wartości.

Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego Banku a wyniki prezentuje w raportach dla organów Banku. Powyższe informacje umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie działań ograniczających negatywne skutki wpływu niekorzystnych sytuacji rynkowych na wynik Banku.

METODY RATINGOWE I SCORINGOWE

Ocena ryzyka pojedynczych transakcji kredytowych jest dokonywana w Banku z wykorzystaniem metod scoringowych i ratingowych, które są tworzone, rozwijane i nadzorowane przez Pion Ryzyka Bankowego. Funkcjonowanie tych metod wspierają specjalistyczne aplikacje informatyczne. Sposób dokonywania oceny określony został w przepisach wewnętrznych Banku, których głównym celem jest zapewnienie jednolitej i obiektywnej oceny ryzyka kredytowego w procesie kredytowania.

Bank ocenia ryzyko kredytowe klientów indywidualnych w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej klienta w ujęciu ilościowym i jakościowym. Ocena zdolności kredytowej w ujęciu ilościowym polega na zbadaniu sytuacji finansowej klienta, zaś ocena w ujęciu jakościowym obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych kartotek Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W przypadku klientów instytucjonalnych z segmentu małych i średnich przedsiębiorstw, spełniających określone kryteria, Bank ocenia ryzyko kredytowe z wykorzystaniem metody scoringowej. Ocena ta dotyczy niskokwotowych, nieskomplikowanych transakcji kredytowych i odbywa się w dwóch wymiarach: zdolności kredytowej oraz wiarygodności kredytowej klienta. Ocena zdolności kredytowej polega na zbadaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, zaś ocena wiarygodności kredytowej klienta obejmuje ocenę scoringową oraz ocenę informacji o historii kredytowej klienta pozyskanych z wewnętrznych kartotek Banku oraz zewnętrznych baz danych.

W pozostałych przypadkach szeroko jest stosowana metoda ratingowa.

Ocena ryzyka kredytowego związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych dokonywana jest w dwóch wymiarach: klienta oraz transakcji. Miarami tej oceny jest ocena wiarygodności klienta, czyli rating oraz ocena transakcji tj. zdolności do spłaty zobowiązania w określonej wysokości i terminach.

Modele ratingowe dla klientów instytucjonalnych opracowane są z wykorzystaniem wewnętrznych danych Banku, co zapewnia, że są dostosowane do profilu ryzyka klientów Banku. Modele opierają się na statystycznej analizie zależności między niewykonaniem zobowiązania a punktową oceną ryzyka klienta. Ocena punktowa obejmuje ocenę wskaźników finansowych, czynników jakościowych oraz ocenę czynników behawioralnych. Ocena ryzyka klienta jest uzależniona od wielkości przedsiębiorstwa, dla którego dokonywana jest analiza. Dodatkowo Bank stosuje model oceny przedsiębiorców kredytowanych w formule finansowania specjalistycznego pozwalający na adekwatną ocenę ryzyka kredytowego dużych przedsięwzięć polegających na finansowaniu nieruchomości (np. lokale biurowe, powierzchnie sklepowe, powierzchnie przemysłowe) oraz projektów infrastrukturalnych (np. infrastruktura telekomunikacyjna, przemysłowa, użyteczności publicznej).

Modele ratingowe są zaimplementowane w narzędziu informatycznym wspierającym ocenę ryzyka kredytowego Banku związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych.

W celu zbadania poprawności funkcjonowania metod stosowanych w Banku, metodyki oceny ryzyka kredytowego, związanego z jednostkowymi ekspozycjami kredytowymi podlegają okresowym przeglądom.

Proces oceny ryzyka kredytowego w Banku uwzględnia wymagania Komisji Nadzoru Finansowego określone w Rekomendacji S dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ekspozycjami kredytowymi zabezpieczonymi

hipotecznie oraz Rekomendacji T dotyczącej dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych.

Informacja o ocenach ratingowych i scoringowych jest szeroko wykorzystywana w Banku w zarządzaniu ryzykiem kredytowym, w systemie kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych, przy ustalaniu warunków aktywacji służb oceny ryzyka kredytowego oraz w systemie pomiaru i raportowania ryzyka kredytowego.

MONITOROWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

Monitorowanie ryzyka kredytowego odbywa się na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określają w szczególności przepisy wewnętrzne Banku dotyczące:

- zasad tworzenia odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz odpisów aktualizujących na należności wymagalne z tytułu nierozliczonych transakcji terminowych,
- zasad funkcjonowania w Banku Systemu Wczesnego Ostrzegania,
- wczesnego monitorowania opóźnień w spłacie wierzytelności,
- zasad klasyfikacji ekspozycji kredytowych i ustalania poziomu rezerw celowych.

W celu skrócenia czasu reakcji na zaobserwowane sygnały ostrzegawcze sygnalizujące wzrost poziomu ryzyka kredytowego, Bank wykorzystuje i rozwija aplikację informatyczną System Wczesnego Ostrzegania (SWO).

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego na podstawie przyjętych narzędzi pomiaru ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego oraz analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.

EKSPOZYCJA BANKU NA RYZYKO KREDYTOWE RAPORTOWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego. Poza informacją dla Banku, raporty zawierają również informację o poziomie ryzyka kredytowego spółek zależnych Grupy Kapitałowej, w których zidentyfikowano istotny poziom ryzyka kredytowego (m.in. Grupa Kapitałowa KREDO BANK SA i Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA).

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w Banku należą:

- minimalne warunki transakcji (parametry ryzyka) określone dla danego typu transakcji (np. minimalna wartość LTV, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenie),
- reguły określania dostępności do kredytowania, w tym punkty odjęcia – minimalna liczba punktów przyznawanych w wyniku oceny wiarygodności z wykorzystaniem systemu scoringowego (dla klienta indywidualnego i MŚP), bądź klasa ratingu klienta (dla klienta instytucjonalnego), od których można dokonać z klientem transakcji kredytowej,
- limity koncentracji – limity określone w art. 395 ust. 1 rozporządzenia CRR oraz w Ustawie Prawo bankowe,
- limity branżowe – limity ograniczające poziom ryzyka związanego z finansowaniem klientów instytucjonalnych prowadzących działalność w branżach charakteryzujących się wysokim poziomem ryzyka kredytowego,
- limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku – limity określające apetyt na ryzyko kredytowe wynikające między innymi z rekomendacji S i T,
- limity kredytowe określające maksymalne zaangażowanie Banku wobec określonego kontrahenta bądź kraju z tytułu operacji rynku hurtowego oraz limity rozliczeniowe i limity na okres zaangażowania,
- limity kompetencyjne – określają maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku, limity zależą przede wszystkim od kwoty zaangażowania kredytowego Banku w stosunku do klienta (lub grupy klientów powiązanych) i okresu transakcji kredytowej; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- minimalne marże kredytowe – marże na ryzyko kredytowe związane z dokonaniem przez Bank określonej transakcji kredytowej z danym klientem instytucjonalnym, przy czym oferowane klientowi oprocentowanie nie może być niższe od stawki referencyjnej powiększonej o marżę na ryzyko kredytowe.

STOSOWANIE TECHNIK OGRANICZENIA RYZYKA KREDYTOWEGO – ZABEZPIECZENIA

Szczególne rolę w ustanawianiu minimalnych warunków transakcji stanowi polityka zabezpieczeń w zakresie ryzyka kredytowego. Prowadzona przez Bank i spółki Grupy Kapitałowej polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa, w tym przede wszystkim ustanowienie zabezpieczeń dających możliwie najwyższy poziom odzysku w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych wierzytelności.

W ocenie zabezpieczenia uwzględnia się w szczególności:

- sytuację majątkową, ekonomiczno-finansową albo społeczno-finansową podmiotów udzielających zabezpieczenia osobistego,
- stan i wartość rynkową przedmiotów zabezpieczenia rzeczowego oraz ich podatność na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia (wpływ zużycia technologicznego przedmiotu zabezpieczenia na jego wartość),
- potencjalne korzyści ekonomiczne Banku wynikające z określonego sposobu zabezpieczenia wierzytelności, w tym w szczególności możliwość pomniejszenia odpisów z tytułu utraty wartości,
- sposób ustanowienia zabezpieczenia, w tym typowy czas trwania i złożoność czynności formalnych, jak również niezbędne koszty (koszty utrzymania zabezpieczenia i egzekucji z zabezpieczenia), z wykorzystaniem przepisów wewnętrznych Banku dotyczących oceny zabezpieczeń,
- złożoność, czasochłonność oraz uwarunkowania ekonomiczne i prawne skutecznej realizacji zabezpieczenia, w kontekście ograniczeń egzekucyjnych oraz obowiązujących zasad podziału sum uzyskanych z egzekucji indywidualnej lub w postępowaniu upadłościowym, kolejność zaspakajania się z zabezpieczenia.

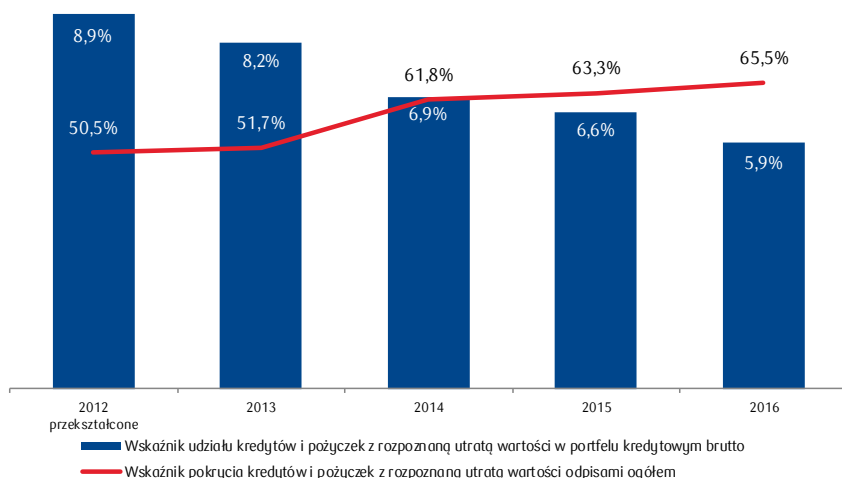
Ustanawianie określonych typów zabezpieczeń uzależnione jest od produktu oraz segmentu klienta. Polityka w zakresie zabezpieczeń określona została w przepisach wewnętrznych spółek zależnych Grupy Kapitałowej.

Tabela 19. Struktura portfela kredytowego oraz utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	31.12.2016			31.12.2015		
	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto	Wartość brutto	Odpisy	Wartość netto
Kredyty i pożyczki udzielone klientom						
metoda zindywidualizowana, w tym:	6 551	-2 608	3 942	7 550	-2 896	4 654
ze stwierdzoną utratą wartości	5 049	-2 594	2 455	5 413	-2 882	2 530
bez stwierdzonej utraty wartości	1 502	-14	1 487	2 137	-13	2 124
metoda portfelowa	7 183	-4 766	2 417	7 688	-4 822	2 866
ze stwierdzoną utratą wartości	7 171	-4 766	2 406	7 688	-4 822	2 866
bez stwierdzonej utraty wartości	12	0	12	0	0	0
metoda grupowa (IBNR)	194 876	-629	194 247	183 463	-569	182 894
Kredyty i pożyczki udzielone - netto	208 609	-8 003	200 607	198 701	-8 287	190 414

W 2016 roku wartość kredytów brutto udzielonych przez Grupę Kapitałową ocenianych metodą zindywidualizowaną spadła o 999 mln PLN, metodą portfelową spadła o 505 mln PLN, zaś ocenianych metodą grupową wzrosła o 11 412 mln PLN.

Wykres 6. Udział kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości dla Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz wskaźnik ich pokrycia odpisami ogółem

Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości Grupy Kapitałowej Banku Polskiego SA w portfelu kredytowym brutto na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniósł 5,8% i spadł o 0,7 p.p. w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości dla Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniósł 65,5% w porównaniu do 63,3% na dzień 31 grudnia 2015 roku.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYCH KREDYTÓW HIPOTECZNYCH DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH

W wyniku zaprzestania obrony minimalnego kursu EUR/CHF przez bank centralny Szwajcarii w styczniu 2015 roku doszło do istotnej aprecjacji franka szwajcarskiego do walut obcych, w tym polskiego złotego. W 2016 roku kurs franka szwajcarskiego utrzymał zbliżony poziom jak w 2015 roku. Bank na bieżąco analizuje wpływ tych zdarzeń na wyniki finansowe w tym na ryzyko pogorszenia jakości portfela kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF. Ryzyko to jest częściowo neutralizowane poprzez spadek referencyjnych stóp procentowych LIBOR CHF.

W związku z faktem, że istotny wzrost kursu CHF wobec złotówki stanowi zagrożenie powstania nadmiernego obciążenia gospodarstw domowych zadłużonych z tytułu kredytów mieszkaniowych indeksowanych do CHF, a tym samym terminowej obsługi zadłużenia, od początku 2015 roku w przestrzeni publicznej trwa debata na temat sposobów ograniczenia ryzyka niewypłacalności tychże kredytobiorców. Pojawiające się propozycje rozwiązań systemowych, zgłaszane w formie obywatelskich lub poselskich projektów ustaw, jak również przedstawiane przez organy państwowe i nadzorcze, mogą skutkować poniesieniem przez Bank strat na tym portfelu w przyszłych okresach.

Grupa Kapitałowa podjęła szereg działań, kontynuując je również aktualnie, mających na celu pomoc klientom i jednocześnie ograniczenie wzrostu ryzyka kredytowego związanego ze wzrostem kursu CHF – między innymi obniżenie transakcyjnych kursów wymiany CHF/PLN, po którym następuje przeliczenie kwoty CHF do spłaty (tzw. spread walutowy) i uwzględnienie ujemnej stopy LIBOR dla wszystkich klientów.

Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje zmienność kursu CHF, wartość portfela kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF oraz wpływ zmian kursu walutowego na poziom miar adekwatności kapitałowej.

Na koniec 2016 roku wartość portfela kredytów denominowanych w CHF udzielonych gospodarstwom domowym wyniosła 29,8 mld PLN w stosunku do 30,8 mld PLN na koniec 2015 roku.

7.1.2 RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ

DEFINICJA	Ryzyko stopy procentowej to ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i pozabilansowych Grupy Kapitałowej wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.
CEL ZARZĄDZANIA	Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	W Grupie Kapitałowej wykorzystywane są takie miary ryzyka stopy procentowej jak: • wrażliwość dochodu odsetkowego, • wrażliwość wartości ekonomicznej, • wartość zagrożona (VaR), • testy warunków skrajnych, • luki przeszacowań.
KONTROLA	Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznego limitu tolerancji na ryzyko stopy procentowej.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	W Grupie Kapitałowej regularnie monitoruje się w szczególności: • poziom miar ryzyka stopy procentowej, • stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko stopy procentowej, • stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko stopy procentowej.
RAPORTOWANIE	Raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem stopy procentowej w Grupie Kapitałowej są: • procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej, • limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej. W Grupie Kapitałowej zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko stopy procentowej m.in. na: wrażliwość dochodu odsetkowego, wrażliwość wartości ekonomicznej oraz straty. Metody zarządzania ryzykiem stopy procentowej w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez spółki, dla których miary ryzyka stopy procentowej osiągnęły znaczącą wartość. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych do spółek przez Bank.

Ekspozycja Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na dzień 31 grudnia 2016 roku w ramach przyjętych limitów. Grupa Kapitałowa była głównie narażona na ryzyko złotowej stopy procentowej. Spośród wszystkich stosowanych przez Grupę Kapitałową testów warunków skrajnych polegających na równoległym przesunięciu krzywych stóp procentowych, najbardziej niekorzystnym dla Grupy Kapitałowej był scenariusz równoległego przesunięcia krzywych stóp procentowych w PLN.

Effekt materializacji tego scenariusza na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosił ok. 1,75 mld PLN, zaś na dzień 31 grudnia 2015 roku wartość ta wynosiła ok. 1,6 mld PLN. Ryzyko stopy procentowej dla walut PLN, EUR oraz CHF, generowane przez spółki Grupy Kapitałowej nie wpływało w istotny sposób na ryzyko stopy procentowej całej Grupy Kapitałowej i tym samym nie zmieniało istotnie jej profilu ryzyka. Ryzyko stopy procentowej dla USD było w istotny sposób zmieniane przez ekspozycję spółek Grupy Kapitałowej, w której największą rolę odgrywała ekspozycja KREDO BANK SA.

Tabela 20. VaR PKO Banku Polskiego SA oraz analiza stress testowa narażenia Grupy na ryzyko stopy procentowej

	31.12.2016	31.12.2015
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99%* (w mln PLN)	269	272
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (w mln PLN) (test warunków skrajnych)**	2 059	2 014

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miarę VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosła ok. 8,9 mln PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku 11,5 mln PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: przesunięcie krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 269 mln PLN, co stanowiło ok. 0,9% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku miara VaR dla Banku wyniosła 272 mln PLN, co stanowiło ok. 1,00% funduszy własnych Banku.

7.1.3 RYZYKO WALUTOWE

DEFINICJA	Ryzyko walutowe to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji walutowych w poszczególnych walutach.
CEL ZARZĄDZANIA	Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	W Grupie Kapitałowej wykorzystywane są następujące miary ryzyka walutowego: • wartość zagrożona (VaR), • testy warunków skrajnych.
KONTROLA	Kontrola ryzyka walutowego obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka walutowego, w szczególności strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	W Grupie Kapitałowej regularnie monitoruje się w szczególności: • poziom miar ryzyka walutowego, • stopień wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko walutowe, • stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko walutowe.
RAPORTOWANIE	Raporty dotyczące ryzyka walutowego opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem walutowym w Grupie Kapitałowej są: • procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym, • limity i wartości progowe na ryzyko walutowe, • określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych oraz stosowanych w tych transakcjach kursów walutowych. W Grupie Kapitałowej zostały ustanowione limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na: pozycje walutowe, wartość zagrożoną obliczaną w horyzoncie 10-dniowym oraz straty na rynku walutowym. Metody zarządzania ryzykiem walutowym w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez spółki, dla których miary ryzyka walutowego osiągają znaczącą wartość. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych do spółek przez Bank.

Tabela 21. VaR PKO Banku Polskiego SA oraz analiza stress testowa narażenia Grupy Kapitałowej na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut

	31.12.2016	31.12.2015
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99%* (w mln PLN)	10	25
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (w mln PLN) (test warunków skrajnych)**	25	2

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Bank nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miare VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA, jej wartość na dzień 31 grudnia 2016 roku wyniosła ok. 0,35 mln PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku ok. 4,8 mln PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Tabela 22. Wielkość pozycji walutowych dla poszczególnych walut w Grupie Kapitałowej

	Pozycja walutowa na dzień 31.12.2016	Pozycja walutowa na dzień 31.12.2015
EUR	-170	94
USD	30	-87
CHF	-36	-73
GBP	9	-2
Pozostałe (Globalna Netto)	89	171

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie (w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy dla pozycji walutowej Banku na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosił ok. 0,03%).

7.1.4 RYZYKO PŁYNNOŚCI

DEFINICJA

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. Sytuacja braku płynności może wynikać z niewłaściwej struktury bilansu, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłego wycofania środków przez klientów lub innych wydarzeń na rynku.

Bank zarządza również ryzykiem finansowania, które uwzględnia ryzyko utraty posiadanych źródeł finansowania oraz braku możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania.

CEL ZARZĄDZANIA

Zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

W Grupie Kapitałowej wykorzystywane są następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa i urealniona luka płynności,
- rezerwa płynności,
- nadwyżka płynności,
- wskaźnik relacji stabilnych środków finansowania do aktywów niepłynnych,
- wskaźnik pokrycia płynności (LCR),
- krajowe nadzorcze miary płynności (M1-M4),
- miary stabilności portfela depozytów i kredytów,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

KONTROLA

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka płynności, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE

W Grupie Kapitałowej regularnie monitoruje się w szczególności:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko płynności,
- stopień wykorzystania nadzorczych norm płynności,
- stopień wykorzystania wewnętrznych limitów i wartości progowych na ryzyko płynności,
- koncentrację źródeł finansowania,
- wskaźniki wczesnego ostrzegania - monitorowanie ich poziomu ma na celu wczesne wykrycie niekorzystnych zjawisk mogących mieć negatywny na sytuację płynnościową Banku lub sektora finansowego (których przekroczenie uruchamia płynnościowe plany awaryjne).

Na poziomie Grupy Kapitałowej dokonuje się również prognoz poziomu ryzyka płynności, uwzględniających aktualny rozwój działalności Grupy Kapitałowej. W prognozach poziomu płynności uwzględnia się przede wszystkim poziom kształtowania się wybranych miar ryzyka płynności w warunkach zrealizowania się prognoz bilansu Grupy Banku oraz w sytuacji realizacji wybranych scenariuszy stress-testowych.

RAPORTOWANIE

Raporty dotyczące ryzyka płynności opracowywane są: w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym, kwartalnym oraz raz w roku opracowywana jest pogłębiona analiza płynności długoterminowej.

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności w Grupie Kapitałowej są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności plany awaryjne,
- limity i wartości progowe ograniczające ryzyko płynności,
- transakcje depozytowe, lokacyjne, pochodne, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Metody zarządzania ryzykiem płynności w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez spółki, dla których miary ryzyka płynności osiągają znaczącą wartość.

Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych do spółek przez Bank.

Podstawą polityki Grupy Kapitałowej w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego poziomu nadwyżki płynności poprzez wzrost portfela płynnych papierów wartościowych oraz stabilnych źródeł finansowania (w szczególności stabilnej bazy depozytowej). W ramach zarządzania ryzykiem płynności wykorzystuje się również instrumenty rynku pieniężnego, w tym operacje otwartego rynku NBP.

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności i nadwyżkę płynności Grupy Kapitałowej Banku na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Tabela 23. Rezerwa płynności i nadwyżka płynności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mld PLN)

	31.12.2016	31.12.2015
Rezerwa płynności do 1 miesiąca*	31	30
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 30 dni**	13	15

* Rezerwa płynności – różnica pomiędzy najbardziej płynnymi aktywami, a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym okresie.

** Nadwyżka płynności – nadwyżki płynności określa zdolność do pokrycia przez Bank potrzeb płynnościowych w zadanym okresie przetrwania w sytuacji realizacji zdefiniowanych scenariuszy warunków skrajnych.

W tabeli poniżej przedstawiono nadzorcze miary płynności Grupy Kapitałowej Banku na dzień 31 grudnia 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Tabela 24. Nadzorcze miary płynności

	31.12.2016	31.12.2015
M1	24 464	18 907
M2	1,89	1,65
M3	11,63	9,87
M4	1,19	1,15
LCR	136,3%	131,5%

W okresie od 31 grudnia 2015 roku do 31 grudnia 2016 roku wartości wskaźników miar nadzorczych utrzymywały się powyżej limitów nadzorczych. Wskazany w tabeli wskaźnik LCR przedstawia wartości dla Grupy Kapitałowej.

Na dzień 31 grudnia 2016 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,8% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza wzrost o ok. 0,3 p.p. w porównaniu do końca 2015 roku.

7.1.5 POZOSTAŁE RYZYKA RYNKOWE

Ryzyko cen towarów
Ryzyko cenowe kapitałowych papierów wartościowych
Ryzyko instrumentów pochodnych
Inne ryzyka cenowe

RYZYSKO CEN TOWARÓW

DEFINICJA	Ryzyko cen towarów jest to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian cen towarów, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w poszczególnych towarach.
CEL ZARZĄDZANIA	Ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian cen towarów do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury tych pozycji.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	W zakresie pomiaru ryzyka cen towarów w pozostałych spółkach Grupy Kapitałowej wykorzystuje się informację o pozycjach zajmowanych przez spółki w określonych towarach.
KONTROLA	Kontrola ryzyka cen towarów obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych nałożonych na to ryzyko.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	W odniesieniu do ryzyka cen towarów dla spółek Grupy Kapitałowej monitoruje się, w szczególności otwarte pozycje w towarach, o ile takie występują.
RAPORTOWANIE	Raporty dotyczące ryzyka cen towarów opracowywane są w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Zarządzanie ryzykiem cen towarów odbywa się poprzez nakładanie limitów na instrumenty generujące ryzyko cen towarów, monitorowanie ich wykorzystania oraz raportowanie poziomu ryzyka. Wpływ ryzyka cen towarów na sytuację finansową Grupy Kapitałowej PKO jest nieistotny. Obecnie ryzyko towarowe w pozostałych spółkach Grupy Kapitałowej nie występuje.

RYZYSKO CENOWE KAPITAŁOWYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

DEFINICJA	Ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych jest to ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian cen kapitałowych papierów wartościowych na rynku publicznym lub indeksów giełdowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w instrumentach wrażliwych na zmiany tych parametrów rynkowych. Powstaje w wyniku operacji przeprowadzanych w ramach działalności handlowej Domu Maklerskiego Banku, działalności inwestycyjnej oraz w wyniku pozostałych operacji w ramach działalności bankowej generujących pozycję w kapitałowych papierach wartościowych.
CEL ZARZĄDZANIA	Ograniczenie ewentualnych strat z tytułu zmian cen kapitałowych papierów wartościowych na rynku publicznym lub indeksów giełdowych do akceptowalnego poziomu poprzez optymalizowanie zajmowanych pozycji w instrumentach wrażliwych na zmiany tych parametrów rynkowych.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	W Grupie Kapitałowej na potrzeby zarządzania ryzykiem cen kapitałowych papierów wartościowych wykorzystuje się: • analizę testów warunków skrajnych z uwzględnieniem zmian cen rynkowych instrumentu bazowego oraz zmian poziomów jego zmienności, • informacje o pozycjach zajmowanych na portfelu kapitałowych papierów wartościowych.
KONTROLA	Kontrola ryzyka kapitałowych papierów wartościowych obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka kapitałowych papierów wartościowych.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	W Grupie Kapitałowej regularnie monitoruje się poziom miar ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych oraz poziom wykorzystania limitów pozycji zajmowanych na portfelu kapitałowych papierów wartościowych.

RAPORTOWANIE	Raporty dotyczące ryzyka kapitałowych papierów wartościowych opracowywane są w trybie miesięcznym oraz kwartalnym.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez nakładanie limitów na działalność Domu Maklerskiego Banku oraz monitorowanie ich wykorzystania. Wpływ ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych na sytuację finansową Grupy Kapitałowej został określony jako nieistotny. Pozycje zajęte w kapitałowych papierach wartościowych oraz instrumentach indeksowych są ograniczane i nie przewiduje się ich istotnego zwiększenia.

RYZIKO INSTRUMENTÓW POCHODNYCH

DEFINICJA	Ryzyko instrumentów pochodnych to ryzyko wynikające z zajęcia przez Bank pozycji w instrumentach pochodnych.
CEL ZARZĄDZANIA	Ograniczanie potencjalnych strat z tytułu zmian specyficznych dla instrumentów pochodnych czynników (innych niż kursy walutowe lub stopy procentowe) do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury zajmowanych pozycji w tych instrumentach.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	Do pomiaru ryzyka instrumentów pochodnych w Grupie Kapitałowej wykorzystywane są m.in.: • model wartości zagrożonej (VaR). • analiza testów warunków skrajnych z uwzględnieniem zmian cen rynkowych instrumentu bazowego, zmian poziomu zmienności oraz zmian stóp procentowych, • współczynniki wrażliwości instrumentów opcyjnych. W zakresie pomiaru ryzyka instrumentów pochodnych w pozostałych spółkach Grupy Kapitałowej wykorzystuje się informację o pozycjach zajmowanych przez spółki w określonych instrumentach pochodnych, wyznaczonych przez Bank.
KONTROLA	Kontrola ryzyka instrumentów pochodnych obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka instrumentów pochodnych.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	Monitorowanie ryzyka instrumentów pochodnych odbywa się w ramach monitorowania pozostałych rodzajów ryzyka finansowego oraz ryzyka kredytowego. Bank przykładą szczególną wagę do monitorowania ryzyka finansowego związanego z utrzymywanym portfelem opcji walutowych oraz ryzyka kredytowego klienta, wynikającego z jego należności wobec Banku z tytułu zawartych instrumentów pochodnych.
RAPORTOWANIE	W Grupie Kapitałowej raporty dotyczące ryzyka w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych należą: • procedury dotyczące zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych, • limity i wartości progowe na ryzyko instrumentów pochodnych, • umowy ramowe określające m.in. mechanizmy rozliczeniowe, • umowy zabezpieczające, na podstawie których wybrani klienci Banku zobowiązani są do pokrywania zabezpieczeniem ekspozycji z tytułu instrumentów pochodnych. Zarządzanie ryzykiem odbywa się poprzez nakładanie limitów na instrumenty pochodne, monitorowanie ich wykorzystania oraz raportowanie poziomu ryzyka. Proces zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych jest zintegrowany z zarządzaniem ryzykami: stopy procentowej, walutowym, płynności oraz kredytowym, przy czym, ze względu na specyfikę instrumentów pochodnych, jest on poddany szczególnej kontroli określonej w przepisach wewnętrznych Banku. Szczególne znaczenie dla ograniczenia ryzyka związanego z instrumentami pochodnymi mają umowy ramowe zawierane przez Bank z głównymi kontrahentami na bazie standardu opracowanego przez Związek Banków Polskich (banki krajowe) oraz ISDA (banki zagraniczne i instytucje kredytowe), które umożliwiają kompensację zarówno wymagalnych (redukcja ryzyka rozliczeniowego), jak i niewymagalnych zobowiązań stron (redukcja ryzyka przedrozliczeniowego). Dodatkowym zabezpieczeniem ekspozycji wynikającej z instrumentów pochodnych są depozyty zabezpieczające składane przez kontrahentów w ramach realizacji

umów CSA (Credit Support Annex).

Metody zarządzania ryzykiem instrumentów pochodnych w spółkach zależnych Grupy Kapitałowej określają przepisy wewnętrzne, wprowadzane przez spółki, które zajmują pozycje w instrumentach pochodnych lub przewidują zajmowanie pozycji w takich instrumentach. Przepisy te opracowywane są po zasięgnięciu opinii Banku i z uwzględnieniem rekomendacji kierowanych do spółek przez Bank.

Pozycje zajmowane przez pozostałe spółki Grupy Kapitałowej w określonych instrumentach pochodnych wyznacza się w sposób analogiczny, jak pozycje zajmowane przez Bank w tych instrumentach pochodnych, z uwzględnieniem specyfiki działalności gospodarczej spółek.

INNE RYZYKA CENOWE

Biorąc pod uwagę inne ryzyka cenowe Bank na koniec 2015 roku był narażony na ryzyko cen jednostek uczestnictwa w funduszach zbiorowego inwestowania. Wpływ tego ryzyka na sytuację finansową Banku jest nieistotny.

7.1.6 RYZYKO OPERACYJNE

DEFINICJA	Ryzyko operacyjne to ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne uwzględnia ryzyko prawne, a nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego.
CEL ZARZĄDZANIA	Zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej przez udoskonalanie efektywnych, dostosowanych do profilu i skali działalności mechanizmów identyfikacji, oceny, pomiaru, kontroli, monitorowania, ograniczania i raportowania ryzyka operacyjnego. Spółki wchodzące w skład Grupy Kapitałowej zarządzają ryzykiem operacyjnym zgodnie z zasadami zarządzania tym ryzykiem w PKO Banku Polskim SA, z uwzględnieniem zakresu i rodzaju powiązań podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej, specyfiki i skali działalności poszczególnych spółek.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	Zarządzanie ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację ryzyka operacyjnego w szczególności przez: • gromadzenie danych o ryzyku operacyjnym, • samoocenę ryzyka operacyjnego. Dla potrzeb związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym Bank gromadzi dane wewnętrzne i zewnętrzne o zdarzeniach operacyjnych oraz przyczynach i skutkach ich powstania, dane o czynnikach otoczenia biznesowego, wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, dane dotyczące wartości kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI) oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej funkcjonalnej. Samoocena ryzyka operacyjnego obejmuje identyfikację i ocenę ryzyka operacyjnego dla produktów, procesów i aplikacji Banku oraz zmian organizacyjnych i jest przeprowadzana cyklicznie oraz przed wprowadzaniem nowych lub zmienianych produktów, procesów i aplikacji Banku. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje: • obliczanie KRI, • obliczanie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem AMA (Bank) oraz BIA (Odział w Niemczech oraz spółki Grupy Kapitałowej objęte konsolidacją ostrożnościową), • testy warunków skrajnych, • obliczanie kapitału wewnętrznego dla Grupy Kapitałowej.
KONTROLA	Kontrola ryzyka operacyjnego obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku i Grupy Kapitałowej limitów dotyczących ryzyka operacyjnego, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne, limitów strat, KRI wraz z wartościami progowymi i krytycznymi.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	Bank regularnie monitoruje w szczególności: • stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji dla Grupy Kapitałowej oraz limitów strat na ryzyko operacyjne dla Banku, • zdarzenia operacyjne i ich skutki, • wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, • wymóg w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem BIA w zakresie działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz zgodnie z podejściem AMA

w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank, a dla spółek Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją ostrożnościową zgodnie z podejściem BIA,

- wyniki testów warunków skrajnych,
- wartości KRI w relacji do wartości progowych i krytycznych,
- poziom ryzyka dla Banku oraz Grupy Kapitałowej, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku,
- skuteczność i terminowość podejmowanych działań zarządczych w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- działania zarządcze związane z występowaniem podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka operacyjnego oraz ich skuteczność w zakresie obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego.

W 2016 roku decydujący wpływ na profil ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej miały: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA oraz Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA. Pozostałe spółki Grupy Kapitałowej ze względu na ich znacznie mniejszą skalę oraz rodzaj działalności, generują jedynie ograniczone ryzyka operacyjne.

RAPORTOWANIE

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej prowadzi się na potrzeby wyższej kadry kierowniczej, KRO, KR, Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

Raporty kwartalne zawierają w szczególności informacje na temat:

- profilu ryzyka operacyjnego Banku,
- poziomu ryzyka operacyjnego dla Banku, obszarów i narzędzi zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- wyników pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
- działań podjętych celem ograniczenia ryzyka operacyjnego oraz oceny skuteczności podejmowanych działań w celu obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego,
- rekomendacji, decyzji i zaleceń KRO lub Zarządu.

W cyklach miesięcznych sporządzane są informacje dotyczące ryzyka operacyjnego kierowane do wyższej kadry kierowniczej, komórek organizacyjnych Centrali i specjalistycznych jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Zakres informacji jest zróżnicowany i dostosowany do zakresu odpowiedzialności poszczególnych odbiorców informacji.

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE

Działania zarządcze podejmuje się w następujących przypadkach:

- z inicjatywy KRO lub Zarządu,
 - z inicjatywy jednostek i komórek organizacyjnych Banku zarządzających ryzykiem operacyjnym,
 - gdy ryzyko operacyjne przekroczyło poziom ustalony przez Zarząd lub KRO.
- W szczególności w przypadku, gdy poziom ryzyka operacyjnego osiągnął stan podwyższony lub wysoki Bank stosuje następujące podejścia i instrumenty zarządzania ryzykiem operacyjnym:
- 1) redukcja ryzyka – łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji przez wprowadzenie lub wzmocnienie różnego rodzaju instrumentów zarządzania ryzykiem operacyjnym, takich jak:
 - instrumenty kontrolne (m.in. autoryzacja, kontrola wewnętrzna, rozdzielność funkcji),
 - instrumenty zarządzania zasobami ludzkimi (dobór kadr, podnoszenie kwalifikacji pracowników, systemy motywacyjne),
 - ustalenie lub weryfikacja wartości progowych i krytycznych KRI,
 - ustalenie lub weryfikacja limitów ryzyka operacyjnego,
 - plany awaryjne,
 - 2) transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny:
 - ubezpieczenia,
 - outsourcing,
 - 3) unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

7.1.7 POZOSTAŁE RYZYKA

Ryzyko braku zgodności i ryzyko postępowania
Ryzyko biznesowe
Ryzyko utraty reputacji
Ryzyk modeli
Ryzyko zmian makroekonomicznych
Ryzyko kapitałowe
Ryzyko ubezpieczeniowe
Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej

RYZYO BRAKU ZGODNOŚCI I RYZYKO POSTĘPOWANIA

DEFINICJA

Ryzyko braku zgodności to ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się Grupy Kapitałowej, pracowników Grupy Kapitałowej lub podmiotów działających w jego imieniu do powszechnie obowiązujących przepisów prawa, przepisów wewnętrznych oraz przyjętych przez Grupę Kapitałową standardów rynkowych.

Ryzyko postępowania to ryzyko powstania szkody po stronie: 1) klienta, 2) Grupy Kapitałowej, w tym także jego wiarygodności, 3) rynków finansowych, w zakresie ich wiarygodności, w wyniku niewłaściwego działania (także nieumyślnego) lub zaniechania Grupy Kapitałowej, jego pracowników lub podmiotów powiązanych, w zakresie proponowania nabycia i świadczenia usług finansowych.

CEL ZARZĄDZANIA

- utrwalanie wśród akcjonariuszy, klientów, pracowników Grupy Kapitałowej, partnerów biznesowych i innych uczestników rynku, wizerunku Grupy Kapitałowej jako instytucji działającej zgodnie z przepisami prawa i przyjętymi standardami rynkowymi, godnej zaufania, rzetelnej i uczciwej,
- przeciwdziałanie występowaniu strat finansowych lub sankcji prawnych oraz przypadków utraty reputacji, które mogą być konsekwencją naruszenia przepisów prawa, przepisów wewnętrznych Grupy Kapitałowej oraz przyjętych przez Grupę Kapitałową standardów rynkowych, przeciwdziałanie występowaniu szkód po stronie klientów Grupy Kapitałowej, które mogą być konsekwencją niewłaściwego postępowania (także nieumyślnego) oraz zaniechania Grupy Kapitałowej, jego pracowników lub podmiotów powiązanych, w zakresie proponowania nabycia i świadczenia usług finansowych.

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

Identyfikacja i pomiar poprzez wykorzystanie informacji o przypadkach braku zgodności i przyczynach ich wystąpienia, w tym informacje będące wynikiem przeprowadzenia audytu wewnętrznego, kontroli wewnętrznej funkcjonalnej oraz kontroli zewnętrznych.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE

Polega na:

- analizie przypadków braku zgodności w Grupie Kapitałowej i w sektorze bankowym, przyczyn ich wystąpienia i wywołanych skutków,
- ocenie zmian kluczowych przepisów prawa wpływających na działalność Grupy Kapitałowej,
- ocenie działań podejmowanych przez Bank i spółki Grupy Kapitałowej w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności,
- ocenie efektywności i adekwatności funkcjonowania mechanizmów kontrolnych związanych z ograniczaniem ryzyka braku zgodności,
- analizie informacji o statusie prowadzonych w Grupie Kapitałowej najistotniejszych pracach dostosowawczych do powszechnie obowiązujących przepisów prawa, standardów rynkowych przyjętych przez Grupę Kapitałową oraz wystąpień zewnętrznych organów nadzoru i kontroli,
- analizie informacji na temat zdarzeń operacyjnych, incydentów bezpieczeństwa, spraw spornych, w tym sądowych, przeciwko Grupie Kapitałowej, reklamacji i nieprawidłowości powiązanych z ryzykiem postępowania.,

RAPORTOWANIE

W formie kwartalnych raportów zarządczych przeznaczonych dla Komitetu Ryzyka, Zarządu, Komitetu ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej oraz informacji przekazywanych na potrzeby zewnętrznych organów nadzoru i kontroli.

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE

Zarządzanie obejmuje w szczególności następujące zagadnienia:

- zapobieganie angażowaniu Grupy Kapitałowej w działalność niezgodną z prawem,
- propagowanie standardów etycznych i monitorowania ich funkcjonowania,
- zarządzanie konfliktami interesów,

- zapobieganie sytuacjom, w których postępowanie pracowników Grupy Kapitałowej w sprawach służbowych sprawiałoby wrażenie interesowności,
- profesjonalne, rzetelne i przejrzyste formułowanie oferty produktowej oraz przekazów reklamowych i marketingowych,
- zapewnienie ochrony informacji,
- niezwłoczne, uczciwe i profesjonalne rozpatrywanie skarg, wniosków i reklamacji klientów
- zapobieganie sytuacjom, w których dochodziłoby do zaproponowania nabycia produktu nieodpowiadającego potrzebom klienta,
- określenie adekwatnego sposobu i formy proponowania nabycia do charakteru oferowanego produktu,
- monitorowania sprzedaży i rzetelnego wykonywania zawartych z klientami umów.

W ramach Grupy Kapitałowej przyjęta została zerowa tolerancja na ryzyko braku zgodności, co oznacza, iż Grupa Kapitałowa koncentruje swoje działania na wyeliminowaniu tego ryzyka.

RYZIKO BIZNESOWE

DEFINICJA	Ryzyko biznesowe to ryzyko poniesienia strat wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zachodzące w otoczeniu biznesowym zmiany, obejmuje ono w szczególności ryzyko strategiczne.
CEL ZARZĄDZANIA	Utrzymywanie na akceptowalnym poziomie potencjalnych negatywnych konsekwencji finansowych wynikających z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, z podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	Identyfikacja polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Grupy Kapitałowej i które mogą znacznie wpływać na sytuację finansową Grupy Kapitałowej, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Grupy Kapitałowej. Identyfikacja ryzyka biznesowego odbywa się poprzez identyfikację i analizę czynników, które miały wpływ na znaczne odchylenia realizacji przychodów oraz kosztów od ich prognozowanych wartości. Pomiar ryzyka biznesowego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka biznesowego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka biznesowego obejmuje: wyliczenie kapitału wewnętrznego, przeprowadzenie testów warunków skrajnych (stress testów) oraz odwróconych testów warunków skrajnych.
KONTROLA	Celem kontroli ryzyka biznesowego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka biznesowego na akceptowalnym poziomie. Obejmuje ustalenie i cykliczny przegląd mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów tolerancji na ryzyko biznesowe, wraz z jego wartościami progowymi i krytycznymi, adekwatnymi do skali i złożoności działalności Grupy Kapitałowej.
PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE	Celem prognozowania ryzyka biznesowego jest określenie przewidywanego scenariusza zmian pozycji przychodowych i kosztowych z rachunku wyników. Prognoza przygotowywana jest raz na kwartał w horyzoncie rocznym i obejmuje prognozę poziomu ryzyka biznesowego oraz kapitału wewnętrznego. Raz na kwartał wykonywana jest weryfikacja prognozy ryzyka biznesowego tzw. backtesting. Celem monitorowania ryzyka biznesowego jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowanie ryzyka biznesowego obejmuje, w szczególności: • strategiczne limity tolerancji na ryzyko biznesowe - kwartalnie, • wyniki testów warunków skrajnych – raz na rok, • wyniki odwróconych testów warunków skrajnych – raz na rok, • poziom kapitału wewnętrznego – kwartalnie, • odchylenia realizacji ryzyka biznesowego od prognozy – kwartalnie, • wyniki ankiety przeprowadzanej wśród wyższej kadry kierowniczej Banku – rocznie.
RAPORTOWANIE	Raportowanie prowadzone jest w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów o poziomie ryzyka biznesowego są KZAP, KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.
DZIAŁANIA	Działania zarządcze polegają w szczególności na:

ZARZĄDCZE	- weryfikacji i aktualizacji kwartalnych prognoz finansowych, z uwzględnieniem działań zmierzających do ograniczenia poziomu ryzyka biznesowego zgodnie z limitami, - monitorowaniu poziomu strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe.
------------------	--

RYZIKO UTRATY REPUTACJI

DEFINICJA	Ryzyko utraty reputacji to ryzyko pogorszenia reputacji wśród klientów, kontrahentów, inwestorów, organów nadzoru i kontroli oraz opinii publicznej, na skutek decyzji biznesowych, zdarzeń operacyjnych, przypadków braku zgodności lub innych zdarzeń.
CEL ZARZĄDZANIA	Ochrona reputacji Grupy Kapitałowej poprzez przeciwdziałanie występowaniu strat reputacyjnych oraz ograniczanie negatywnego wpływu zdarzeń wizerunkowych na reputację Grupy Kapitałowej.
MONITOROWANIE	Monitorowanie informacji o zdarzeniach wizerunkowych, uwzględniających każdy zidentyfikowany, negatywny przekaz informacyjny dotyczący Grupy Kapitałowej, w postaci: informacji rozpowszechnianych w środkach masowego przekazu, informacji ujawnianych w ramach zasad polityki informacyjnej Grupy Kapitałowej, ocen firm audytorskich, instytucji analitycznych oraz zewnętrznych organów nadzoru i kontroli, publicznych protestów i wystąpień.
RAPORTOWANIE	Raportowanie informacji o ryzyku utraty reputacji dokonywane jest w formie: - raportów zarządczych dla Komitetu Ryzyka, Zarządu, Komitetu ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rady Nadzorczej, - informacji przedkładanych doraźnie, które dotyczą bieżących zdarzeń o istotnym wpływie na reputację dla dyrektora Pionu Prezesa Zarządu oraz Prezesa Zarządu, - informacji zamieszczonych w sprawozdaniach finansowych Banku i Grupy Kapitałowej oraz przekazywanych na żądanie zewnętrznych organów nadzoru i kontroli.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Obejmują m.in.: - analizę przyczyn wystąpienia danych zdarzeń wizerunkowych, - ocenę skutków ich zaistnienia, - przygotowanie propozycji działań zarządczych mających na celu obniżenie poziomu ryzyka utraty reputacji.

RYZIKO MODELI

DEFINICJA	Ryzyko modeli oznacza ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli. W ramach Grupy Kapitałowej ryzyko modeli zarządzane jest zarówno na poziomie danego podmiotu Grupy Kapitałowej (właściciela modelu), jak i na poziomie Banku jako podmiotu dominującego Grupy Kapitałowej.
CEL ZARZĄDZANIA	Ograniczanie ryzyka poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie modeli funkcjonujących w Grupie Kapitałowej poprzez odpowiednio zdefiniowany i realizowany proces zarządzania modelami. Jednym z elementów procesu zarządzania modelami jest objęcie regularną, niezależną walidacją wszystkich modeli istotnych w Grupie Kapitałowej.
IDENTYFIKACJA, POMIAR I OCENA RYZYKA	Identyfikacja ryzyka modeli polega w szczególności na gromadzeniu informacji o wykorzystywanych, a także planowanych do wdrożenia modelach oraz cyklicznym określaniu istotności modeli. Ocena ryzyka modeli ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka modeli. Oceny dokonuje się na poziomie pojedynczego modelu, a także w ujęciu zagregowanym na poziomie poszczególnych podmiotów Grupy Kapitałowej.
KONTROLA	Celem kontroli ryzyka modeli jest utrzymanie zagregowanej oceny ryzyka modeli na akceptowanym przez Grupę Kapitałową poziomie. Kontrola ryzyka modeli polega na określeniu mechanizmów wykorzystywanych do diagnozowania poziomu ryzyka modeli oraz narzędzi ograniczania poziomu tego ryzyka. W ramach narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania ryzyka modeli wyróżnia się w szczególności strategiczny limit tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowe ryzyka modeli.

MONITOROWANIE	Cykliczne monitorowanie ryzyka modeli ma na celu diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych i obejmuje w szczególności: - aktualizację poziomu ryzyka modeli, - ocenę wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowych ryzyka modeli, - weryfikację statusu wykonania oraz ocenę skuteczności realizacji działań w ramach ograniczania ryzyka modeli.
RAPORTOWANIE	Wyniki monitorowania ryzyka modeli są cyklicznie prezentowane w raportach skierowanych do KR, Zarządu, Rady Nadzorczej. Raporty zawierają kompleksową ocenę ryzyka modeli, a w szczególności: informacje o stopniu wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli oraz o poziomie ryzyka modeli (w ujęciu jednostkowym i skonsolidowanym), mapę ryzyka modeli, ocenę skuteczności zaleceń podejmowanych w celu obniżenia poziomu ryzyka modeli, ewentualne propozycje nowych działań zarządczych ograniczających ryzyko modeli.
DZIAŁANIA ZARZĄDCZE	Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem modeli i poziomu tego ryzyka, w szczególności poprzez ustalanie akceptowalnych poziomów ryzyka oraz podejmowanie decyzji o zastosowaniu narzędzi wspierających zarządzania ryzykiem

RYZIKO ZMIAN MAKROEKONOMICZNYCH

DEFINICJA	Ryzyko zmian makroekonomicznych to ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych.
CEL ZARZĄDZANIA	Identyfikacja czynników makroekonomicznych mających znaczący wpływ na działalność Grupy Kapitałowej oraz podejmowanie działań mających na celu ograniczenie niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	Identyfikacja polega na określeniu scenariuszy potencjalnych zmian makroekonomicznych oraz określeniu czynników ryzyka (zależnych i niezależnych od działań Banku) mających największy wpływ na sytuację finansową Banku. Bank identyfikuje czynniki wpływające na poziom ryzyka zmian makroekonomicznych w trakcie przeprowadzania kompleksowych testów warunków skrajnych. Ryzyko zmian makroekonomicznych materializuje się pośrednio w ramach innych ryzyk wpływających na działalność Banku. Dla celów pomiaru ryzyka zmian makroekonomicznych Bank wykorzystuje miary ryzyka bazujące na wynikach kompleksowych testów warunków skrajnych, w szczególności dotyczące: - wyniku finansowego oraz jego składowych, - miar adekwatności kapitałowej oraz ich składowych, - wybranych miar płynności, - danych dotyczących jakości portfela kredytowego.
KONTROLA	Celem kontroli ryzyka zmian makroekonomicznych jest dążenie do ograniczenia niekorzystnego wpływu potencjalnych zmian sytuacji makroekonomicznej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej. Kontrola ryzyka zmian makroekonomicznych polega na określeniu dostosowanego do skali działalności Grupy Kapitałowej dopuszczalnego poziomu ryzyka, przy czym poziom ryzyka zmian makroekonomicznych oceniany jest na podstawie wyników kompleksowych testów warunków skrajnych. Dopuszczalny poziom ryzyka zmian makroekonomicznych oznacza sytuację, w której wyniki testów warunków skrajnych nie wskazują na konieczność podejmowania działań naprawczych.
MONITOROWANIE	Monitorowanie polega m.in. na bieżącej analizie czynników makroekonomicznych oraz sytuacji gospodarczej i obejmuje w szczególności: - zmiany sytuacji makroekonomicznej, - czynniki makroekonomiczne, na które Bank jest wrażliwy, - wyniki testów warunków skrajnych, - poziom ryzyka zmian makroekonomicznych.

RAPORTOWANIE Raportowanie realizowane jest w postaci dodatkowej informacji o ryzyku zmian makroekonomicznych, dołączonej do raportu kwartalnego o adekwatności kapitałowej, w którym zostały przeprowadzone testów warunków skrajnych, Odbiorcami raportów są KZAP, KR, Zarząd oraz Rada Nadzorcza.

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- wydawaniu przepisów wewnętrznych,
- ustalaniu akceptowalnych poziomów ryzyka,
- propozycji działań mających na celu obniżenie poziomu ryzyka w przypadku wystąpienia podwyższonego lub wysokiego poziomu ryzyka zmian makroekonomicznych.

RYZYSKO KAPITAŁOWE

DEFINICJA Ryzyko kapitałowe to ryzyko niezapewnienia odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych, w odniesieniu do skali prowadzonej przez Bank działalności i ekspozycji na ryzyko, a tym samym niewystarczających do absorpcji strat nieoczekiwanych z uwzględnieniem planów rozwoju i sytuacji skrajnych.

CEL ZARZĄDZANIA Zapewnienie odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych, w odniesieniu do skali prowadzonej przez Grupę Kapitałową działalności oraz ekspozycji na ryzyko, z uwzględnieniem założeń polityki dywidendy Banku oraz zaleceń i rekomendacji nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej.

KONTROLA Celem kontroli ryzyka kapitałowego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka kapitałowego Banku i Grupy Kapitałowej Banku na poziomie niskim tj. powyżej określonych dla miar adekwatności wartości progowych.

Kontrola ryzyka kapitałowego obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku oraz Grupy Kapitałowej mechanizmów kontroli ryzyka w postaci strategicznych limitów tolerancji oraz wartości progowych dotyczących miar adekwatności kapitałowej.

Utrzymywanie miar adekwatności kapitałowej powyżej wartości progowych zapewnia odpowiedni bufor kapitałowy powyżej minimów nadzorczych

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA Poziom ryzyka kapitałowego dla Grupy Kapitałowej określany jest na podstawie wartości progowych i strategicznych limitów tolerancji m.in.: łącznego współczynnika kapitałowego oraz współczynnika kapitału podstawowego Tier 1. Wartości progowe ustalane są jako nadwyżka ponad wartości minimalne stanowiące strategiczne limity tolerancji dla miar adekwatności kapitałowej.

Poziom ryzyka kapitałowego określany jest następująco:

- poziom niski – gdy wszystkie miary adekwatności kapitałowej przekraczają wartości progowe,
- poziom podwyższony – gdy co najmniej jedna miara adekwatności jest niższa niż wartość progowa oraz żadna z miar adekwatności kapitałowej nie jest niższa niż strategiczny limit tolerancji,
- poziom wysoki – gdy co najmniej jedna miara adekwatności kapitałowej jest niższa niż strategiczny limit tolerancji.

W przypadku zidentyfikowania wysokiego poziomu ryzyka kapitałowego Bank podejmuje działania w celu doprowadzenia miar adekwatności kapitałowej do poziomu niskiego z uwzględnieniem założeń polityki dywidendy oraz zaleceń i rekomendacji nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej

MONITOROWANIE I RAPORTOWANIE Bank regularnie monitoruje i raportuje poziom miar adekwatności kapitałowej w celu określenia stopnia spełniania norm nadzorczych, wartości progowych i wewnętrznych limitów strategicznych oraz identyfikacji przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych

Raportowanie poziomów miar adekwatności kapitałowej odbywa się w miesięcznie dla Zarządu oraz kwartalnie dla Rady Nadzorczej.

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KAPITAŁOWEGO Zarządzanie ryzykiem kapitałowym odbywa się poprzez:

- określanie i realizację pożądanych przez Bank celów kapitałowych,
- ustalanie wewnętrznych limitów dla miar adekwatności kapitałowej,
- planowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na poszczególne obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku oraz poszczególne spółki Grupy Kapitałowej,
- ocenę rentowności poszczególnych obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem kapitałowym są:

- polityka dywidendowa,
- emisja akcji i podwyższenie kapitału zakładowego,
- emisja długu podporządkowanego
- zaliczenie zysku z bieżącego okresu do funduszy własnych.
- instrumenty ochrony kredytowej wybranych portfeli wierzytelności kredytowych,
- ograniczenie działalności kredytowej, w tym limity działalności kredytowej,
- sprzedaż wybranych aktywów finansowych oraz
- sekurytyzacja portfela

RYZIKO UBEZPIECZENIOWE

DEFINICJA

Ryzyko ubezpieczeniowe oznacza ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny i tworzenia rezerw (w szczególności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych).

IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA

Ekspozycja na ryzyka ubezpieczeniowe jest monitorowana i kształtowana zgodnie z przyjętą Strategią Zarządzania Ryzykiem.

W PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA rodzaj dominującego typu ryzyka ubezpieczeniowego jest odmienny w zależności od typu produktu w portfelu Spółki:

- produkty z UFK (Ubezpieczeniowe Fundusze Kapitałowe) – głównie ryzyko rezygnacji z umów (relatywnie krótki okres po wdrożeniu decyzji UOKiK),
- produkty ochronne: ryzyko śmiertelności i szkodowości oraz selekcja negatywna (ryzyko malejące),
- dla wszystkich produktów – ryzyko związane z porównaniem kosztów vs przychody (koszty jednostkowe).

Spółka ogranicza ekspozycję na ryzyka poprzez:

- reasekurację ryzyka śmiertelności i szkodowości powyżej określonej kwoty per ryzyko i per umowa ubezpieczeniowa,
- akcje retencyjne,
- monitoring jakości sprzedaży w celu uzyskania poprawy jakości sprzedaży,
- zwiększenie zakresu ochrony dla produktów inwestycyjno-ochronnych.

W 2015 i 2016 roku częściowo zmaterializowało się ryzyko w zakresie zmian podejścia do opłat likwidacyjnych. W konsekwencji postępowania UOKiK oraz porozumień zawartych w latach 2015 i 2016, będących wynikiem tego postępowania, Spółka dokonała oszacowania zmian w rozkładach przyszłych rezygnacji. Skorygowano również wysokości przyszłych opłat likwidacyjnych zgodnie z powyższym porozumieniem. Przyjęte postanowienia stanowią kontynuację dotychczas realizowanych przez Towarzystwo działań w zakresie obniżenia wysokości kosztu wykupu całkowitego z wybranych umów ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Do dnia sporządzenia niniejszego sprawozdania nie zaobserwowano wzrostu rezygnacji z umów powyżej założeń do tworzenia najlepszego oszacowania rezerw (Best Estimate).

Spółka PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA (rozpoczęcie działalności operacyjnej w 2016 roku) jest narażona na następujące typy ryzyka ubezpieczeniowego:

- ryzyko rezerw i składek – mitygowane poprzez reasekurację proporcjonalną, konstrukcję produktów,
- ryzyko katastroficzne – mitygowane poprzez reasekurację katastroficzną,
- ryzyko rezygnacji z umów – mitygowane poprzez działania retencyjne.

Rodzaj dominującego ryzyka zależy od typu produktu:

- wieloletnie umowy ubezpieczenia utraty źródła dochodu – ryzyko składki i rezerw,
- ubezpieczenie mienia – ryzyko katastroficzne (powódź).

Pomiar ryzyka ubezpieczeniowego realizowany jest między innymi w ramach analizy rezygnacji z umów, analizy szkodowości, analizy wielkości aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (APR) oraz corocznej analizy scenariuszy szokowych - testów stresu w ramach procesu własnej oceny ryzyka i wypłacalności. Spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA wdrożyły wymogi wynikające z nowego systemu Wypłacalność II i kalkulują współczynniki kapitałowe zgodnie z nowym reżimem począwszy od 1 stycznia 2016 roku, utrzymując poziom środków własnych na adekwatnym poziomie.

MONITOROWANIE	W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyka ubezpieczeniowe stosuje się między innymi: • reasekurację ryzyk (śmiertelności, zachorowalności), • okresy karencji, • wyłączenia, • działania retencyjne. Reasekuracja bierna realizowana jest w oparciu o: • obligatoryjno-fakultatywne, kwotowo - ekscedentowe umowy reasekuracyjne, na bazie ryzyka - składki, • fakultatywne umowy reasekuracyjne, na bazie ryzyka - składki, • obligatoryjne, proporcjonalne umowy reasekuracyjne, • obligatoryjne umowy reasekuracji katastroficznej, • obligatoryjne umowy reasekuracji nadwyżki szkody. Reasekuracja na zasadach fakultatywnych stosowana jest do wszystkich umów ubezpieczenia i ryzyk nieobjętych umowami reasekuracji obligatoryjno - fakultatywnymi, w których suma na ryzyku brutto przekracza ustaloną kwotę. W przypadku nowych produktów i ryzyk spółki PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA dokonują wyboru reasekuratora, zakresu ochrony, warunków reasekuracji, zmiany zawartych umów reasekuracji oraz zawierania nowych umów reasekuracji, ewentualnie dokonuje zmiany zawartych umów reasekuracji dla modyfikowanych produktów ubezpieczeniowych i nowych ryzyk.
RAPORTOWANIE	Raportowanie ryzyka ubezpieczeniowego realizowane jest w postaci cyklicznych raportów dla Zarządu oraz dla Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Lokalnego Komitetu Ryzyka oraz Komitetu Ryzyka przy Radzie Nadzorczej.
Aktywa na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (APR) kształtowały się na wystarczającym poziomie (powyżej 100%), jak również miały odpowiednią strukturę. Wysokość wskaźnika łącznego na pokrycie rezerw na koniec 2016 roku wyniosła dla PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA 103% oraz dla PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA 140%.	
RYZYSKO NADMIERNEJ DŹWIGNI FINANSOWEJ	
DEFINICJA	Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej to ryzyko wynikające z podatności na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plany biznesowe, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów.
CEL ZARZĄDZANIA	Zapewnienie właściwej relacji pomiędzy wielkością kapitału podstawowego (Tier 1) i sumą aktywów bilansowych oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych Grupy Kapitałowej.
IDENTYFIKACJA I POMIAR RYZYKA	Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej materializuje się poprzez niedopasowanie skali działalności i struktury źródeł finansowania oraz niedostateczne wyposażenie i Grupy Kapitałowej w fundusze własne. Dla celów pomiaru ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, kalkuluje się wskaźnik dźwigni jako miarę kapitału Tier I podzieloną przez miarę ekspozycji całkowitej i wyraża wskaźnik jako wartość procentową. Wskaźnik dźwigni oblicza się w sprawozdawczym dniu odniesienia. Wskaźnik dźwigni jest kalkulowany zarówno w odniesieniu do kapitału Tier 1, jaki według definicji przejściowej kapitału Tier 1.
KONTROLA	Celem kontroli ryzyka nadmiernej dźwigni jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka nadmiernej dźwigni Banku na akceptowalnym poziomie. Obejmuje cykliczny przegląd mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitu tolerancji, wraz z jego wartością progową.
MONITOROWANIE I PROGNOZOWANIE	Monitorowanie podlegają w szczególności: • wysokość wskaźnika dźwigni finansowej, • wartość progowa ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej, • odchylenia wysokości wskaźnika dźwigni od prognozy.
RAPORTOWANIE	Raportowanie realizowane jest w okresach kwartalnych. Odbiorcami raportów o poziomie ryzyka nadmiernej dźwigni są KR, Zarząd, Komitet ds. Ryzyka Rady Nadzorczej oraz Rada Nadzorcza.

**DZIAŁANIA
ZARZĄDCZE**

Działania zarządcze dotyczące ryzyka nadmiernej dźwigni finansowej są tożsame z działaniami zarządczymi dotyczącymi ryzyka kapitałowego. W przypadku podwyższonego ryzyka podejmowane są działania w celu doprowadzenia miar adekwatności kapitałowej do poziomu obniżonego, z uwzględnieniem założeń polityki dywidendowej oraz zaleceń i rekomendacji nadzorczych w zakresie adekwatności kapitałowej.

7.1.8 KOMPLEKSOWE TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH

Kompleksowe testy warunków skrajnych stanowią integralny element zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej oraz uzupełnienie testów warunków skrajnych specyficznych dla poszczególnych rodzajów ryzyka. Uwzględniają zbiorczo rodzaje ryzyka uznane przez Grupę Kapitałową za istotne. Obejmują analizę wpływu zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Grupy Kapitałowej na sytuację finansową Grupy Kapitałowej, w szczególności: rachunek zysków i strat, sprawozdanie z sytuacji finansowej, fundusze własne, adekwatność kapitałową, w tym wymogi w zakresie funduszy własnych, kapitał wewnętrzny, miary adekwatności kapitałowej, wybrane miary płynności.

Kompleksowe testy warunków skrajnych na potrzeby Grupy Kapitałowej przeprowadzane są nie rzadziej niż raz w roku w horyzoncie trzyletnim, a dla Banku co pół roku w horyzoncie trzyletnim, przy uwzględnieniu zmian wartości i struktury pozycji bilansu oraz rachunku zysków i strat (testy dynamiczne). Testy nadzorcze przeprowadzane są na żądanie organów nadzorczych zgodnie z założeniami dostarczonymi przez organy nadzorcze.

7.1.9 ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA¹⁵

Adekwatność kapitałowa to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Grupa Kapitałowa podejmuje w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru i kontroli, a także określonego w Grupie Kapitałowej poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę dotyczącą źródeł pozyskiwania kapitału.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Grupy Kapitałowej.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową Grupy Kapitałowej obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Grupę celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie wewnętrznych limitów na poziom adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- zarządzanie strukturą bilansu pod kątem optymalizacji jakości posiadanych przez Grupę funduszy własnych,
- kapitałowe działania awaryjne,
- alokację wymogu w zakresie funduszy własnych oraz kapitału wewnętrznego na obszary biznesowe i segmenty klienta w Banku oraz poszczególne spółki Grupy Kapitałowej,
- ocenę rentowności poszczególnych obszarów biznesowych i segmentów klienta.

Głównymi miernikami adekwatności kapitałowej są:

- łączny współczynnik kapitałowy,
- relacja funduszy własnych do kapitału wewnętrznego,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier 1,
- współczynnik kapitału Tier 1,
- wskaźnik dźwigni.

¹⁵ Fundusze własne na potrzeby adekwatności kapitałowej wyliczane są w oparciu o postanowienia ustawy Prawo bankowe oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012.

Celem monitorowania poziomu miar adekwatności kapitałowej jest określenie stopnia spełniania norm nadzorczych oraz identyfikacja przypadków wymagających uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych.

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej to:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (Rozporządzenie CRR),
- ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe,
- ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (ustawa o nadzorze makroostrożnościowym).

Wysokość współczynników kapitałowych w 2016 roku uzależniona była m.in. od poniższych decyzji nadzorczych:

- w dniu 10 października 2016 roku Bank otrzymał decyzję Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącą zidentyfikowania Banku jako innej instytucji o znaczeniu systemowym (O-SII) na podstawie przeprowadzonej oceny znaczenia systemowego Banku zgodnie z ustawą o nadzorze makroostrożnościowym oraz o nałożeniu na Bank bufora w wysokości 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 rozporządzenia UE nr 575/2013,
- w dniu 18 października 2016 roku Bank otrzymał decyzję Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącą zalecenia przestrzegania dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w rozporządzeniu CRR. KNF zaleciła utrzymywanie przez Bank funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie jednostkowym w wysokości 0,83 p.p., ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego, który powinien składać się co najmniej w 75% z kapitału Tier1 (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,62 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier 1) oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier 1 (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,46 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier 1),
- w dniu 5 grudnia 2016 roku Komitet Stabilności Finansowej na posiedzeniu podjął uchwałę w sprawie rekomendacji dotyczącej utrzymania wskaźnika bufora antycyklicznego na poziomie 0 proc., a także zdecydował o przekazaniu Europejskiej Radzie ds. Ryzyka Systemowego odpowiednich informacji dotyczących tego bufora,
- w dniu 30 grudnia 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego przekazała Bankowi informację dotyczącą wartości dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w Rozporządzeniu CRR. Wysokość dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie skonsolidowanym: 0,79 p.p., dla łącznego współczynnika kapitałowego; 0,59 p.p. dla współczynnika kapitału Tier I oraz 0,44 p.p. dla współczynnika kapitału podstawowego Tier I.

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR Grupa Kapitałowa Banku wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych dot. następujących rodzajów ryzyka:

- kredytowego – metodą standardową,
- operacyjnego: dla Banku – zgodnie z podejściem wskaźnika bazowego (BIA) w zakresie działalności oddziału Banku w Republice Federalnej Niemiec oraz zgodnie z podejściem zaawansowanym (AMA) w zakresie pozostałej działalności prowadzonej przez Bank, a dla spółek Grupy Kapitałowej objętych konsolidacją ostrożnościową – zgodnie z podejściem BIA,
- rynkowego – metodami podstawowymi.

Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych Grupy Kapitałowej składa się z sumy wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu:

- ryzyka kredytowego, w tym ryzyka kredytowego kontrahenta,
- ryzyka rynkowego,
- ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej (CVA),
- ryzyka w odniesieniu do ekspozycji wobec kontrahenta centralnego (CCP),
- ryzyka rozliczenia i dostawy,
- ryzyka operacyjnego.

Tabela 25. Adekwatność kapitałowa w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

	31.12.2016	31.12.2015
Fundusze własne razem	30 873	27 091
Kapitał Tier I	28 350	24 608
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami w tym:	32 059	27 829
Kapitał zakładowy	1 250	1 250
Pozostałe kapitały rezerwowe	27 970	24 119
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności	1 070	1 070
Zyski zatrzymane	1 770	1 390
(-) Wartość firmy	-1 160	-1 102
(-) Inne wartości niematerialne	-1 821	-1 691
Skumulowane inne całkowite dochody	-709	-136
Aktywa z tytułu podatku odroczonego, które są uzależnione od przyszłej rentowności, ale nie pochodzą z różnic przejściowych	-1	-2
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	31	-14
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-49	-275
Kapitał Tier II	2 523	2 483
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 523	2 483
Wymogi w zakresie funduszy własnych	15 626	14 837
Ryzyko kredytowe	14 271	13 658
Ryzyko operacyjne	656	663
Ryzyko rynkowe	651	485
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	47	32
Łączny współczynnik kapitałowy	15,81%	14,61%
Współczynnik kapitału Tier 1	14,51%	13,27%

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA utrzymała w 2016 roku bezpieczną bazę kapitałową, powyżej limitów nadzorczych i regulacyjnych.

8. POLITYKA WYNAGRODZEŃ I ZARZĄDZANIE ZASOBAMI LUDZKIMI

Polityka wynagradzania w PKO Banku Polskim SA oraz spółkach Grupy Kapitałowej Banku

Liczba zatrudnionych

System motywacyjny

Świadczenia na rzecz pracowników

Polityka szkoleniowa

Świadczenia na rzecz osób nadzorujących i zarządzających

Ocena funkcjonowania polityki wynagrodzeń z punktu widzenia realizacji jej celów

8.1 POLITYKA WYNAGRADZANIA W PKO BANKU POLSKIM SA ORAZ SPÓŁKACH GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU

Podstawową regulację wewnętrzną w zakresie polityki wynagradzania stanowi Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy (ZUZP) zawarty z zakładowymi organizacjami związków zawodowych w dniu 28 marca 1994 roku (z późn. zm.), zgodnie z którym pracownikom Banku przysługują następujące składniki wynagrodzeń:

- wynagrodzenie zasadnicze,
- dodatki za pracę w godzinach nadliczbowych oraz w warunkach szczególnie uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia,
- premie i nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy zawodowej.

Wynagrodzenia zasadnicze oraz przyznawane pracownikom świadczenia dodatkowe są kształtowane w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy (kategorie zaszeregowania przypisane do poszczególnych stanowisk organizacyjnych) oraz analizę wynagrodzeń rynkowych w sektorze bankowym.

W zależności od wielkości zatrudnienia zasady wynagradzania pracowników są określone w regulaminach wynagradzania lub w umowach o pracę lub tylko w umowach o pracę. Dodatkowo w KREDOBANK SA funkcjonuje Układ zbiorowy zawarty z Komitetem Związków Zawodowych – w 2015 roku została zawarta nowa Umowa na lata 2015-2017.

W 2016 roku nie wprowadzono istotnych zmian w polityce wynagradzania.

8.2 LICZBA ZATRUDNIONYCH

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wynosiło 29 441 etatów, co oznacza wzrost o 220 etatów r/r. Zmiana stanu zatrudnienia r/r w Grupie Kapitałowej jest efektem rozwoju działalności biznesowej oraz zmian w strukturze Grupy Kapitałowej (przede wszystkim nabycie spółek RLPL).

Tabela 26. Liczba zatrudnionych w PKO Banku Polskim SA i pozostałych spółkach Grupy Kapitałowej (w etatach)

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012	Zmiana liczby etatów 2016/2015
PKO Bank Polski SA	25 381	25 909	25 927	24 437	25 399	-529
Pozostałe spółki Grupy Kapitałowej	4 060	3 311	3 105	2 950	3 157	748
Razem	29 441	29 221	29 032	27 387	28 556	220

W trakcie 2016 roku rozwiązane zostały umowy o pracę z przyczyn niedotyczących pracowników w ilości 363 etaty. Restrukturyzacja zatrudnienia wynikała w szczególności z następujących przyczyn:

- reorganizacji w zakresie podziału zadań pomiędzy jednostkami,
- wzrostu efektywności pracy pracowników Banku,
- uniwersalizacji stanowisk,
- zmiany typologii oddziałów,
- centralizacji zadań prowadzonych dotychczas w biurach terenowych.

8.3 SYSTEM MOTYWACYJNY PKO BANKU POLSKIEGO SA ORAZ POZOSTAŁYCH SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ

W PKO Banku Polskim SA funkcjonuje system premiowania, w którym wysokość premii jest powiązana z poziomem realizacji postawionych celów, składający się z czterech filarów:

I FILAR, tzw. MbO (Zarządzanie przez Cele) obejmuje stanowiska kadry menedżerskiej i stanowiska eksperckie, na których są realizowane cele kluczowe dla Banku. MbO ma charakter premii zależnej od jakości i stopnia realizacji przypisanych celów.

II FILAR, tzw. PPBiz (Program Premii Biznesowych) - jest filarem premiowym, w którym premia zależy od stopnia wykonania konkretnych zadań sprzedażowych lub efektywnościowych. Obejmuje pracowników realizujących zadania biznesowe, głównie sprzedażowe w obszarze bankowości korporacyjnej i inwestycyjnej oraz windykacyjne.

III FILAR, tzw. SPS (System Premiowania Sprzedaży) jest skierowany do stanowisk w oddziałach detalicznych, na których realizowana jest sprzedaż produktów bankowych.

IV FILAR, tzw. SPW (System Premiowy Wsparcia) obejmuje pozostałych pracowników nie objętych systemem MbO, PPBiz oraz SPS.

Niezależnie od systemu premiowego funkcjonuje system nagradzania pracowników, w ramach którego w Banku tworzy się fundusz nagród z przeznaczeniem na:

- indywidualne uznaniowe nagrody dla pracowników Banku, uzyskujących wyróżniające wyniki w pracy zawodowej lub za osiągnięcia, w wyniku których uzyskano efekty ważne dla Banku oraz
- nagrody w konkursach związanych z wynikami pracy.

Ponadto w związku z uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011, dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 2013/36/UE oraz rozporządzeniem delegowanym Komisji Europejskiej nr 604/2014 Bank wprowadził odrębne przepisy ustalające politykę zmiennych składników wynagrodzeń stosowaną wobec osób na stanowiskach kierowniczych.

W Spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA funkcjonują systemy motywacyjne i premiowe, w których poziom realizacji postawionych celów indywidualnych warunkuje wysokość wynagrodzenia premiowego. Sposób

wyznaczania celów i przynależność do danego systemu zależy od wykonywanych zadań, w tym zadań sprzedażowych oraz wielkości Spółki. Kadra zarządzająca większości Spółek z Grupy Kapitałowej Banku Polskiego SA oraz kadra dyrektorska wybranych Spółek z Grupy objęta jest Systemem Zarządzania przez cele MbO.

Ponadto w związku z uchwałą Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011, dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 2013/36/UE oraz rozporządzeniem delegowanym Komisji Europejskiej nr 604/2014 w wybranych Spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku funkcjonowały regulacje ustalające politykę zmiennych składników wynagrodzeń. „Regulaminy zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu” obowiązywały w: PKO Leasing SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA oraz PKO Banku Hipotecznego SA. Ponadto w spółkach PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Bank Hipoteczny SA zasadami zmiennych składników wynagrodzeń objęci byli pracownicy na wybranych stanowiskach kierowniczych.

Jednocześnie, w związku ze zmianą regulacji obowiązujących towarzystwa funduszy inwestycyjnych – w szczególności w związku z wejściem w życie art. 47a ust. 1 ustawy z dnia 27 maja 2004 roku o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi oraz rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 30 sierpnia 2016 roku w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinna odpowiadać polityka wynagrodzeń w towarzystwie funduszy inwestycyjnych – Rada Nadzorcza Spółki PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA w dniu 2 grudnia 2016 roku dostosowała zasady wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników wynagrodzeń zarówno dla członków Zarządu, jak i dla pracowników Towarzystwa, do wymogów ww. ustawy oraz rozporządzenia.

W spółce Raiffeisen-Leasing Polska SA w 2016 roku obowiązywały zasady zmiennych składników wynagrodzeń wprowadzone dokumentem „Wytoczne korporacyjne – Zasady wynagradzania oparte na dyrektywie CRD IV, Raiffeisen-Leasing Polska SA” zgodne z zasadami obowiązującymi w Grupie Kapitałowej Raiffeisen Bank International AG, oparte na regulacjach unijnych oraz austriackiej ustawie bankowej. Wyżej wymienionymi zasadami byli objęci członkowie Zarządu Spółki.

8.4 ŚWIADCZENIA NA RZECZ PRACOWNIKÓW

Pracowniczy Program Emerytalny Opieka medyczna Ubezpieczenia grupowe My Benefit Świadczenia socjalne
--

PRACOWNICZY PROGRAM EMERYTALNY

Od lipca 2013 roku funkcjonuje w Banku Pracowniczy Program Emerytalny (PPE), w ramach którego pracownicy mają możliwość długookresowego oszczędzania w celu uzupełnienia dochodów emerytalnych otrzymywanych z obowiązkowych części systemu emerytalnego. PPE Banku prowadzone jest w formie umowy o wnoszenie przez Bank składki podstawowej i składki dodatkowej pracowników do funduszy inwestycyjnych zarządzanych przez PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA.

W 2016 roku Pracowniczy Program Emerytalny (PPE) funkcjonował w spółkach PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, PKO Leasing SA i PKO BP Finat Sp. z o.o.

OPIEKA MEDYCZNA

Bank zapewnia pracownikom dodatkową opiekę medyczną- oprócz świadczeń medycyny pracy do zapewnienia których zobowiązuje pracodawcę przepisy Kodeksu Pracy. Przysługuje ona pracownikom wg zróżnicowanych pakietów świadczeń, dedykowanych określonym grupom stanowisk pracy. Pracownicy mają również możliwość korzystania z programu profilaktycznego „Zdrowie jak w Banku”, ukierunkowanego na wczesne wykrywanie chorób i promowanie zdrowego stylu życia.

Większość Spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zapewnia swoim pracownikom, oprócz świadczeń medycyny pracy, dodatkową opiekę medyczną według jednakowych lub zróżnicowanych pakietów świadczeń w zależności od zasad przyjętych w Spółkach.

UBEZPIECZENIE GRUPOWE

Pracownicy mogą skorzystać z możliwości przystąpienia do atrakcyjnego kosztowo grupowego ubezpieczenia, za odpłatnością ponoszoną przez pracowników za pośrednictwem Banku.

MY BENEFIT

Bank zapewnia pracownikom możliwość korzystania z systemu kafeteryjnego MyBenefit, w ramach którego każdy Pracownik Banku za pośrednictwem platformy internetowej ma możliwość samodzielnego dysponowania przyznanymi mu środkami z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Platforma zapewnia szeroki katalog świadczeń do wyboru przez pracownika.

Wysokość otrzymanych na kafenię środków jest uzależniona od dochodu brutto na osobę w rodzinie.

ŚWIADCZENIA SOCJALNE

Pomoc udzielona ze środków ZFŚS w 2016 roku pracownikom Banku i byłym pracownikom (emerytom, rencistom, osobom otrzymującym świadczenia przedemerytalne) oraz członkom ich rodzin została przeznaczona zgodnie z Ustawą z dnia 4 marca 1994 roku o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych na cele:

- różnych form wypoczynku,
- działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej,
- opieki nad dziećmi w żłobkach, klubach dziecięcych, sprawowanej przez dziennego opiekuna lub nianię, w przedszkolach oraz innych formach wychowania przedszkolnego,
- udzielania pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową.

Zakup świadczeń 1-2 jest możliwy poprzez nowoczesną platformę internetową.

8.5 POLITYKA SZKOLENIOWA

Wszystkie działania realizowane w ramach polityki szkoleniowej PKO Banku Polskiego SA wspierają realizację strategii Banku i są dostosowane do bieżących potrzeb rozwojowych pracowników oraz możliwości organizacji. Polityka szkoleniowa prowadzona w spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA ma na celu zapewnienie rozwoju zawodowego pracowników, w tym dostosowanie posiadanej wiedzy i kompetencji do zmieniających się warunków prawnych i otoczenia makroekonomicznego.

Celem projektów szkoleniowych realizowanych w PKO Banku Polskim SA jest w szczególności:

- rozwój kompetencji pracowników zgodnie z modelem kompetencji PKO Banku Polskiego SA,
- wzrost zaangażowania pracowników w realizację bieżących działań biznesowych,
- wzrost wiedzy i umiejętności związanych z realizacją celów sprzedażowych Banku,
- dbałość o zachowanie jak najwyższej jakości obsługi klienta,
- wsparcie pozytywnego nastawienia do zmian wśród pracowników Banku.
- promocja wartości Banku.

Bank oferuje pracownikom różnorodne formy podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Zespół trenerów wewnętrznych realizuje szkolenia grupowe, stanowiskowe oraz warsztaty wewnętrzne ukierunkowane na rozwój umiejętności sprzedażowych, wiedzy produktowej oraz aplikacyjnej. Jednocześnie, szkoleniowe firmy zewnętrzne, z którymi Bank ma podpisane umowy ramowe, realizują kompleksowe programy rozwojowe, których celem jest podnoszenie poziomu kompetencji miękkich, twardych oraz wzrost wiedzy specjalistycznej dostępnej na rynku. W 2016 roku w szkoleniach organizowanych przez PKO Bank Polski SA wzięło udział łącznie ponad 95 796 uczestników co oznacza, że jeden pracownik Banku średnio uczestniczył w 4 szkoleniach.

W Banku bardzo aktywnie wykorzystywana jest również wewnętrzna platforma e-learningowa, głównie do realizacji szkoleń w zakresie wiedzy produktowej, procesów oraz obsługi aplikacji informatycznych. W 2016 roku ze szkoleń e-learningowych skorzystało 215 920 uczestników.

Dodatkowym wsparciem w zakresie rozwoju wiedzy i umiejętności pracowników sieci sprzedaży detalicznej okazała się wewnętrzna platforma gamifikacyjna, która została wdrożona w Banku w 2016 roku. Dzięki platformie, pracownicy sieci sprzedaży detalicznej mają możliwość podnoszenia swojej wiedzy produktowej oraz rozwoju swoich umiejętności sprzedażowych poprzez udział w zadaniach szkoleniowych, przygotowanych dla nich w nowoczesnej i angażującej formule gry biznesowej.

Szkolenia oraz warsztaty realizowane w Banku skierowane są do pracowników Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz sieci agencyjnej PKO Banku Polskiego SA. Pozwala to na korzystanie przez pracowników Grupy Kapitałowej oraz sieci agencyjnej z wysokiej jakości szkoleń realizowanych zgodnie z metodyką oraz standardami szkoleniowymi Banku. Ponadto, umowy ramowe podpisane z firmami szkoleniowymi zapewniają atrakcyjne warunki, w tym korzystne dla Banku stawki szkoleniowe.

Przy zaangażowaniu firm szkoleniowych oraz przy wsparciu trenerów wewnętrznych Banku, realizowane są szkolenia katalogowe, dostępne dla wszystkich pracowników Grupy Kapitałowej. Przedmiotowe szkolenia rozwijają kompetencje miękkie PKO Banku Polskiego SA oraz wiedzę z zakresu zarządzania projektami oraz narzędziami Ms Office. W 2016 roku ze szkoleń katalogowych skorzystało łącznie 1203 pracowników Grupy kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

W 2016 roku w Banku były realizowane dwa duże projekty szkoleniowo/rozwojowe:

- Program Nowy Menedżer – program adaptacyjny dla nowych menedżerów Banku – 182 nowych menedżerów wzięło w nim udział,
- Program Talenty PKO Banku Polskiego SA – dwuletni program szkoleniowo -rozwojowy skierowany do wybranych pracowników Grupy Kapitałowej. W 2016 roku w szkoleniach, warsztatach i evencie podsumowującym program uczestniczyło 126 pracowników.

Oprócz szkoleń i programów rozwojowych, w Banku realizowane są „szyte na miarę” warsztaty wewnętrzne mające na celu budowanie zaangażowania w zespołach oraz usprawnianie działań biznesowych poszczególnych jednostek (procesy, komunikacja, współpraca, wyniki biznesowe, itp.) W 2016 zespół moderatorów wewnętrznych zrealizował warsztaty, w których udział wzięło 523 pracowników Banku.

W związku z wymaganiami biznesowymi rynku oraz strategią Banku, w 2016 roku zostały zrealizowane następujące działania szkoleniowe:

- szkolenia adaptacyjne dla pracowników sieci sprzedaży detalicznej we wszystkich biznesach – 2010 uczestników szkoleń,
- kompleksowy program szkoleń dla wszystkich pracowników sieci sprzedaży detalicznej – Nowy Rytm Sprzedaży,
- realizacja egzaminu OFWCA umożliwiającego zdobycie statusu osoby fizycznej wykonującej czynności agencyjne związane ze sprzedażą produktów ubezpieczeniowych – pracownicy sieci agencji PKO Banku Polskiego SA – 640 uczestników,
- dedykowane programy szkoleniowe dla pracowników pionu relacji z klientami korporacyjnymi takie jak: rozpoznawanie potrzeb finansowych klientów na podstawie sprawozdań finansowych, analiza finansowa przedsiębiorstw – poziom zaawansowany zakończony egzaminem, zabezpieczenie wiarygodności kredytowych banku – 588 uczestników,
- dedykowane szkolenia dla pracowników oddziału korporacyjnego we Frankfurcie: trening interkulturalny, compliance als 1-Mann-Abteilung, foreign Banks in Germany, administrator Schulung, administrator Schulung, aufbau Seminar für Compliance, workshop Geldwäsche Fallbeispiele, sales up Training on the Job,
- Specjalistyczne szkolenia z zakresu obsługiwanych systemów informatycznych – łącznie w roku 2016 wzięło w nich udział 468 osób,
- Szkolenia e-learningowe dla audytorów Banku: praktyczne aspekty stosowania ustawy o odwróconym kredycie hipotecznym, karuzela podatkowa, zakres inspekcji w oddziałach dotyczący FATCA (Foreign Account Tax Compliance). łącznie w tych 3 szkoleniach udział wzięło 433 osób.

8.6 ŚWIADCZENIA NA RZECZ OSÓB NADZORUJĄCYCH I ZARZĄDZAJĄCYCH

Zasady wynagradzania członków Zarządu Banku
Zmienne składniki wynagrodzeń członków zarządu i kluczowych menedżerów o wysokim wpływie na profil ryzyka Banku
Informacja o przysługujących poszczególnym członkom Zarządu pozafinansowych składnikach wynagrodzenia
Zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej
Umowy zawarte między Bankiem a osobami zarządzającymi

ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW ZARZĄDU BANKU

Zgodnie z zasadami wynagradzania członków Zarządu Banku określonymi przez Radę Nadzorczą, członkom Zarządu Banku przysługują:

- wynagrodzenie zasadnicze w wysokości określonej w uchwale Rady Nadzorczej odrębnie dla każdego z członków Zarządu,
- świadczenia należne pracownikom Banku (z wyłączeniem świadczeń należnych pracownikom na podstawie ZUZP):

- na podstawie powszechnie obowiązujących przepisów prawa,
- na podstawie przepisów wewnętrznych Banku, mające charakter wystandaryzowany albo wyjątkowy, których podstawą przyznania nie jest ocena efektów pracy członka Zarządu Banku czy wynik nadzorowanego przez niego obszaru,
- zmienne składniki wynagrodzenia za wyniki pracy, w szczególności premie, nagrody za szczególne osiągnięcia w pracy, odpawy związane z rozwiązaniem stosunku pracy nie wyższe niż 3-krotność wynagrodzenia zasadniczego, których szczegółowe zasady przyznawania i wypłat określa „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla Członków Zarządu” przyjęty uchwałą Rady Nadzorczej Banku – uwzględniający wymagania odpowiednich przepisów dotyczących zmiennych składników wynagrodzeń osób zatrudnionych w instytucjach bankowych na stanowiskach mających istotny wpływ na profil ryzyka,
- finansowane przez Bank ubezpieczenie, w szczególności z tytułu śmierci oraz poważnego zachorowania, trwałego inwalidztwa, stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, niezdolności do pracy (szczegółowy zakres ubezpieczenia wynikać będzie z oferty ubezpieczyciela oraz warunków wynegocjowanych przez Bank).

Tabela 27. Świadczenia na rzecz członków Zarządu Banku wypłacone w 2016 roku (w tys. PLN)

		Wynagrodzenie				Pozostałe składniki wynagrodzenia				Płatności po okresie zatrudnienia						Łącznie	
		stałe		zmiennie		dodatkowe ubezpieczenie		PPE		opieka med. i fundusz socj.		ekw. za urlop	zakaz konkur.	odprawa	PPE+op. med.	2016	2015
		2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2016	2016	2016		
1.	Zbigniew Jagiełło Prezes Zarządu Banku nadzorujący Obszar Prezesa Zarządu oraz Obszar Prawny i Zgodności	1 951	1 892	948	875	40	40	88	84	1	1	0	0	0	0	3 029	2 892
2.	Piotr Alicki Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący Obszar Informatyki i Usług	1 219	1 419	741	651	33	40	60	63	1	1	405	244	366	12	3 081	2 175
3.	Janusz Derda Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący Obszar Informatyki i Usług	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	55	0
4.	Bartosz Drabikowski Wiceprezes Zarządu Banku ds. Finansowych nadzorujący Obszar Finansów i Rachunkowości	1 626	1 577	804	742	39	39	74	71	2	1	0	0	0	0	2 544	2 429
5.	Maks Kraczkowski Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący Obszar Bankowości Międzynarodowej i Transakcyjnej oraz Współpracy z Samorządami i Agencjami Rządowymi	683	0	0	0	14	0	0	0	1	0	0	0	0	0	698	0
6.	Mieczysław Król Wiceprezes Zarządu Banku p.o. w zakresie nadzoru nad Obszarem Bankowości Ubezpieczeniowej	786	0	0	0	18	0	0	0	1	0	0	0	0	0	805	0
7.	Piotr Mazur Wiceprezes Zarządu PKO Banku Polskiego nadzorujący Obszar Zarządzania Ryzykiem	1 463	1 419	619	532	40	40	64	60	1	1	0	0	0	0	2 187	2 051
8.	Jarosław Mójak Wiceprezes Zarządu nadzorujący Obszar Bankowości Ubezpieczeniowej	364	1 400	590	595	9	46	18	57	3	1	609	731	0	29	2 354	2 099
9.	Jacek Obłękowski Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący Obszar Rynku Detalicznego	367	1 419	734	648	10	46	20	63	1	2	825	731	0	39	2 727	2 179
10.	Jakub Papierski Wiceprezes Zarządu Banku nadzorujący Obszar Bankowości Korporacyjnej i Inwestycyjnej	1 446	1 419	757	696	43	43	64	65	1	1	0	0	0	0	2 310	2 223
11.	Jan Emeryk Rościszewski Wiceprezes Zarządu Banku p.o. w zakresie nadzoru nad Obszarem Rynku Detalicznego	629	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	629	0

ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ CZŁONKÓW ZARZĄDU I KLUCZOWYCH MENEDŻERÓW O WYSOKIM WPŁYWIE NA PROFIL RYZYKA BANKU (MATERIAL RISK TAKERS - MRT)

Zgodnie z wymogami dyrektywy CRD IV i Rozporządzenia delegowanego nr 604/2014 uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w odniesieniu do kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji z dnia 4 marca 2014 roku, Bank na bieżąco aktualizuje wdrożone w 2012 roku dla MRT zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń - poprzez uchwały:

- Rady Nadzorczej – politykę zmiennych składników wynagrodzeń pod nazwą „Zasady zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku” (stanowiące podstawę wydania kolejnych regulacji) oraz „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu”,
- Zarządu – „Regulamin zmiennych składników wynagrodzeń dla osób zajmujących stanowiska kierownicze”.

Zasady oraz wydane na ich podstawie Regulaminy wynagrodzeń opisują tryb przyznawania MRT zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy – nagród za szczególne osiągnięcia w pracy oraz premii.

Podstawą przyznawania zmiennych składników wynagrodzeń są przede wszystkim cele premiowe nadawane w ramach zarządzania przez cele - Management by Objectives (MbO).

Nadawane cele mają zagwarantować uwzględnienie cyklu koniunkturalnego Banku oraz ryzyka związanego z prowadzoną przez Bank działalnością. Ryzyko uwzględniane jest poprzez zarówno ustalenie odpowiednich, wrażliwych na ryzyko kryteriów oceny efektywności pracy, jak i redukcję lub brak premii w przypadku pogorszonych wyników finansowych, straty Banku lub pogorszenia innych zmiennych (malus).

Zmienne składniki wynagrodzeń za dany okres oceny (rok kalendarzowy) przyznawane są po rozliczeniu celów premiowych w formie:

- nieodroczonej – w wysokości 60% wynagrodzenia zmiennego (w pierwszym roku po okresie oceny),
- odroczonej – w wysokości 40% wynagrodzenia zmiennego (w równych ratach w kolejnych trzech latach po pierwszym roku po okresie oceny),

przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone, jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego, tj. akcji fantomowych (których przeliczenie na gotówkę według aktualizowanego kursu cen akcji Banku jest dokonywane po okresie retencyjnym i w przypadku wynagrodzenia odroczonego – po okresie odroczenia).

W przypadku, gdyby kwota wynagrodzenia zmiennego za dany rok przekroczyła 1 mln PLN odroczeniu podlega 400 tys. PLN plus 60% z nadwyżki ponad kwotę 1 mln PLN.

Wynagrodzenia zmienne nie mogą przekroczyć 100% rocznego wynagrodzenia stałego dla stanowisk kierowniczych i 70% dla członków Zarządu Banku. Na wniosek Rady Nadzorczej Banku ww. limit wynagrodzenia zmiennego dla pracowników niebędących członkami Zarządu może zostać podniesiony maksymalnie do poziomu 200% wynagrodzenia stałego na stanowiskach bankowości inwestycyjnej - pod warunkiem zatwierdzenia przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Każdy z naliczonych składników wynagrodzenia zmiennego może zostać obniżony w następstwie:

- naruszenia obowiązków pracowniczych,
- uchybień w przestrzeganiu przepisów prawa lub standardów obsługi klientów,
- nieprawidłowego wykonywania wyznaczonych zadań służbowych,
- zachowań w stosunku do innych pracowników naruszających zasady współzycia społecznego.

Kwota premii:

- członka Zarządu może zostać skorygowana na minus lub na plus o określony wskaźnik - w zależności od osiągniętych wyników Banku określonych w rocznej Nocie Banku (zestaw kluczowych wskaźników zarządczych określonych na dany rok kalendarzowy),
- MRT nie będącego członkiem Zarządu może zostać skorygowana na plus o określony wskaźnik w zależności od wyników Banku określonych w rocznej Nocie Banku.

W przypadku członków Zarządu warunkiem przyznania i uruchomienia wypłat wynagrodzeń zmiennych jest zatwierdzenie przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy sprawozdania finansowego za dany okres oceny.

W przypadku:

- znacznego pogorszenia się wyników Banku,
- ustalenia, że nastąpiła znacząca negatywna zmiana w kapitale własnym,
- naruszenia przez MRT przepisu prawa lub popełnienia przezeń istotnych błędów,
- korekty realizacji i stopnia realizacji wyników lub celów MRT,
- pogorszenia wyników nadzorowanych lub kierowanych przez ww. osoby struktur,
- przyznania wynagrodzenia zmiennego na podstawie nieprawidłowych, wprowadzających w błąd informacji lub w wyniku oszustwa MRT,

możliwe jest zastosowanie – odpowiednio przez Radę Nadzorczą lub Zarząd – rozwiązania typu malus obniżającego wielkość należnego wynagrodzenia zmiennego odroczonego w kolejnych okresach rozliczeniowych.

Material Risk Takers mogą korzystać z finansowanej przez Bank opieki medycznej, funduszu świadczeń socjalnych i PPE. Ponadto Członkowie Zarządu Banku mają prawo do finansowanego przez Bank ubezpieczenia, w szczególności z tytułu śmierci, poważnego zachorowania, trwałego inwalidztwa, stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, niezdolności do pracy.

W przypadku przyznania MRT odprawy związanej z odwołaniem z pełnienia funkcji powiązanej z rozwiązaniem stosunku pracy (innej niż wynikająca z powszechnie obowiązujących przepisów prawa) jej wysokość odzwierciedla ocenę pracy w ciągu ostatnich trzech lat zatrudnienia. Przy tym przepisy wewnętrzne Banku określają maksymalną wysokość odpraw.

Członkowie Zarządu i wybrani MRT objęci są ponadto umowami o zakazie konkurencji, które z tytułu powstrzymywania się przed zatrudnieniem w firmie konkurencyjnej po zakończeniu zatrudnienia w Banku, przewidują wypłaty wymaganych prawem pracy odszkodowań.

INFORMACJA NA TEMAT PRZYSŁUGUJĄCYCH POSZCZEGÓLNYM CZŁONKOM ZARZĄDU I KLUCZOWYM MENEDŻEROM POZAFINANSOWYCH SKŁADNIKACH WYNAGRODZENIA

Członkowie Zarządu i kluczowi menadżerowie Banku mają prawo do przysługujących wszystkim pracownikom świadczeń pozafinansowych tj.: opieki medycznej, PPE, ubezpieczenia grupowego oraz systemu kafeteryjnego – MyBenefit oraz innych świadczeń z Zakładowego Funduszu Świadczeń Społecznych.

W zakresie ubezpieczeń - Członkowie Zarządu Banku mają prawo do finansowanego przez Bank ubezpieczenia, w szczególności z tytułu śmierci poważnego zachorowania, trwałego inwalidztwa, stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu oraz niezdolności do pracy.

Członkowie Zarządu mogą również przystąpić do atrakcyjnego kosztowo ubezpieczenia grupowego oferowanego pracownikom, za odpłatnością ponoszoną przez pracowników za pośrednictwem Banku.

ZASADY WYNAGRAZANIA CZŁONKÓW RADY NADZORCZEJ

Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA uchwałą nr 36/2010 z dnia 25 czerwca 2010 roku ustaliło miesięczne wynagrodzenie dla Członków Rady Nadzorczej Banku w wysokości:

- Przewodniczący Rady Nadzorczej – 16 tys. PLN,
- Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej – 14 tys. PLN,
- Sekretarz Rady Nadzorczej – 12 tys. PLN,
- członek Rady Nadzorczej – 10 tys. PLN.

Członkom Rady Nadzorczej przysługuje wynagrodzenie bez względu na częstotliwość zwołanych posiedzeń.

Niezależnie od wynagrodzenia, członkom Rady Nadzorczej przysługuje zwrot kosztów poniesionych w związku z wykonywaniem funkcji, a w szczególności kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania do miejsca odbycia posiedzenia Rady Nadzorczej i z powrotem, kosztów zakwaterowania i wyżywienia.

Tabela 28. Wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej (w tys. PLN)

	2016	2015
Rada Nadzorcza		
Wynagrodzenia otrzymane, należne lub potencjalnie należne od PKO Banku Polskiego SA	1 267	1 197
Wynagrodzenie otrzymane, należne lub potencjalnie należne od jednostek powiązanych*	0	0
Razem wynagrodzenia otrzymane, należne lub potencjalnie należne	1 267	1 197

* Innych niż Skarb Państwa i jednostki powiązane ze Skarbem Państwa

Świadczenia krótkoterminowe obejmują świadczenia pracownicze, które podlegają w całości rozliczeniu przed upływem 12 miesięcy od końca rocznego okresu sprawozdawczego, w którym pracownicy wykonywali związaną z nimi pracę.

Dodatkowo w 2016 roku została zawarta umowa użyczenia samochodu w celu wykonywania obowiązków Członka Rady Nadzorczej oraz do celów prywatnych.

Pełna informacja na temat składników wynagrodzeń i innych świadczeń na rzecz poszczególnych członków Zarządu PKO Banku Polskiego SA oraz Rady Nadzorczej w okresie sprawozdawczym została zamieszczona w Sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku (nota 49).

UMOWY ZAWARTE MIĘDZY BANKIEM A OSOBAMI ZARZĄDZAJĄCYMI

W rozumieniu przepisów § 2 ust. 1 pkt. 30 lit. a rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. nr 33, poz. 259 z późn. zmianami) osobami zarządzającymi Bankiem są członkowie Zarządu.

Z każdym z członków Zarządu PKO Banku Polskiego SA były zawarte dwie umowy obowiązujące w 2016 roku:

- umowa o pracę, określająca wysokość wynagrodzenia zasadniczego, warunki nabywania uprawnień do zmiennych składników wynagrodzenia i katalog świadczeń wynikających z zatrudnienia,
- umowa o zakazie konkurencji, przewidująca odszkodowanie za respektowanie zakazu konkurencji, trwającego przez 6 miesięcy po ustaniu stosunku pracy w wysokości 100% miesięcznego wynagrodzenia otrzymywanego przed ustaniem stosunku pracy, wypłacanego co miesiąc z dołu w okresie trwania tego zakazu.

8.7 OCENA FUNKCJONOWANIA POLITYKI WYNAGRODZEŃ Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI JEJ CELÓW

Wynagrodzenia stałe
Wynagrodzenia zmienne
Świadczenia pozapłacowe

W 2016 roku w związku z wymogami Statutu oraz „Zasadami ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” została przeprowadzona i przyjęta przez Radę Nadzorczą „Ocena funkcjonowania polityki wynagradzania w PKO Banku Polskim SA”. W opracowaniu raportu wykorzystano ocenę zewnętrznego doradcy Banku – EY Polska.

Najważniejsze punkty oceny Banku przedstawiają się następująco:

- 1) Rozwój i bezpieczeństwo Banku zapewnione zostało poprzez następujące działania:
 - motywowanie pracowników do działań zbieżnych z interesem Banku,
 - powiązanie wysokości wypłacanych wynagrodzeń z sytuacją Banku,
 - zapewnienie odpowiedniego poziomu kontroli nad poziomami wynagrodzeń stałych i zmiennych,
 - a także świadczeń pozapłacowych.
- 2) Bank prowadził politykę wynagradzania członków Rady Nadzorczej i Zarządu, a także kluczowych menedżerów określoną właściwymi regulacjami wewnętrznymi zweryfikowanymi pod względem spójności i przejrzystości.
- 3) Członkowie Rady Nadzorczej otrzymywali wynagrodzenie adekwatne do pełnionej funkcji, a także adekwatne do skali działalności Banku.
- 4) Rada Nadzorcza wprowadziła regulacje określające zasady wynagradzania członków Zarządu, sprawowała nadzór nad ich przestrzeganiem, wyznaczała kryteria i warunki uzasadniające uzyskanie wynagrodzenia zmiennego oraz dokonywała ich weryfikacji przed wypłatą wynagrodzenia zmiennego.
- 5) Wynagrodzenie zmienne członków Zarządu i kluczowych menedżerów było uzależnione od realizacji indywidualnie określonych celów powiązanych ze strategią Banku. Cele te obejmowały kryteria ilościowe i jakościowe oraz gwarantowały motywowanie do pracy i form zachowania pozwalających osiągać Bankowi założone cele.

Wysokość wynagrodzeń zmiennych wszystkich pracowników zależna było od poziomu realizacji wyznaczonych celów.

Bank jako instytucja zaufania publicznego prowadził działalność z zachowaniem najwyższej staranności i przykładął szczególną wagę do profesjonalizmu i etyki swych pracowników. W związku z tym polityka wynagrodzeń, stanowiąca istotny element rozwoju i bezpieczeństwa funkcjonowania Banku, realizowana była przez Zarząd Banku przy czynnym udziale Rady Nadzorczej.

Polityka nie zachęcała do podejmowania nadmiernego ryzyka i - biorąc pod uwagę sytuację finansową Banku - miała zrównoważony charakter, wspomagając realizację celów strategicznych Banku oraz jego długoterminowy rozwój. Polityka ta realizowana była w trzech niżej opisanych elementach, z których każdy spełniał wymogi stawiane w ramach obowiązujących przepisów.

WYNAGRODZENIA STAŁE

W procesie przyznawania wynagrodzeń stałych, Bank kierował się wewnętrznymi kategoriami zaszeregowania poszczególnych stanowisk. Kategorie te określone były przy wykorzystaniu niezależnej i obiektywnej punktowej metody

wartościowania. Stanowiska podlegały wartościowaniu na bieżąco, w szczególności w przypadku istotnych zmian organizacyjnych w Banku.

Bank weryfikował adekwatność wynagrodzeń stałych poprzez regularne badania porównawcze wynagrodzeń (tzw. benchmarki) wykonywane przez zewnętrzne podmioty wyspecjalizowane w tej dziedzinie.

Aby zapewnić bezpieczeństwo i kontrolę wynagrodzeń Bank podejmował działania w celu unikania określania poziomu wynagrodzeń stałych powyżej poziomu rynkowego - przy jednoczesnym unikaniu nadmiernego odpływu pracowników oraz zwiększonych kosztów rotacji pracowników, które mogłyby następować w przypadku ustanowienia wysokości wynagrodzeń na poziomie niższym niż rynkowy. Dla realizacji powyższego Bank monitorował wskaźniki fluktuacji na poszczególnych stanowiskach w celu ewentualnego korygowania założeń systemu wynagradzania w przypadku wystąpienia negatywnych zjawisk kadrowych.

Uprawnienia do definiowania i zmian wynagrodzeń posiadała ograniczona i ściśle określona grupa pracowników zdefiniowana w przepisach wewnętrznych Banku.

WYNAGRODZENIA ZMIENNE

Bank regulował proces przyznawania wynagrodzeń zmiennych w: Zasadach zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, Regulaminach zmiennych składników wynagrodzeń dla członków Zarządu i MRT oraz Zasadach premiowania pracowników Banku.

Podstawą procesu przyznawania zmiennych składników wynagrodzeń były przede wszystkim cele premiowe nadawane w ramach poszczególnych filarów premiowych. Nadawane cele miały zagwarantować uwzględnienie cyklu koniunkturalnego Banku oraz ryzyka związanego z prowadzoną przez Bank działalnością. Wszystkie cele wynikały z zatwierdzanych przez Zarząd Banku siatek celów, które były obowiązkowo kaskadowane na pracowników poszczególnych struktur. MRT byli dodatkowo odpowiedzialni za specjalne projekty mające na celu realizację strategii Banku.

MRT - jako osoby o szczególnym wpływie na poziom bezpieczeństwa i stabilny rozwój Banku, podlegali dodatkowym restrykcjom w obszarze wynagrodzeń. Zmienne składniki wynagrodzeń przyznawane były MRT, w tym Zarządowi, za dany okres oceny (rok kalendarzowy) po rozliczeniu celów premiowych w formie nieodroczonej i odroczonej. Aby zapewnić trwałość wyników, możliwa była redukcja odroczonego składnika wynagrodzeń zmiennych w przypadku pogorszonych wyników finansowych, straty Banku lub pogorszenia innych zmiennych (malus).

Dodatkowo każdy składnik był w połowie wypłacany w formie instrumentu finansowego powiązanego z wartością akcji Banku. W przypadku osiągania dobrych i stabilnych wyników, wartość Banku wzrasta, co skutkuje podwyższeniem finalnej wypłaty pieniężnej. W sytuacji odwrotnej, wypłata może ulegać obniżeniu. Mechanizm ten motywował MRT i członków Zarządu do dbałości o wyniki i rozwój Banku oraz Grupy Kapitałowej.

Parametryzacja premii była dokonywana z uwzględnieniem sytuacji Banku i benchmarków rynkowych sektora finansowego. Uprawnienia do parametryzacji premii (wskaźniki premiowe, wskaźniki korygujące premie, premiowane poziomy realizacji celów) dla Zarządu posiadała Rada Nadzorcza, a dla MRT i pozostałych pracowników wyłącznie Prezes Zarządu.

W ramach realizowanych projektów o kluczowym znaczeniu dla bezpieczeństwa i rozwoju Banku wprowadzane były dedykowane rozwiązania motywacyjne funkcjonujące okresowo.

ŚWIADCZENIA POZAPŁACOWE

Bank prowadził bogatą, porównywalną rynkowo, ofertę dodatkowych świadczeń pozapłacowych. Przyznawane benefity z jednej strony motywowała pracowników do dbałości o wyniki Banku, a z drugiej spełniały funkcję retencyjną, dzięki której zabezpieczona została ciągłość działania Banku w ramach poszczególnych procesów. Dodatkowo przyznawane w ramach ww. świadczeń motywatory o charakterze edukacyjnym (vouchery szkoleniowe, dofinansowanie nauki) bezpośrednio przekładały się na rozwój Banku poprzez rozwój jego pracowników.

9. ŁĄD KORPORACYJNY

Informacje dla inwestorów
Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego

9.1 INFORMACJE DLA INWESTORÓW

Kapitał zakładowy i akcjonariat PKO Banku Polskiego SA
Notowania akcji PKO Banku Polskiego SA na GPW w Warszawie
Ograniczenia dotyczące akcji PKO Banku Polskiego SA
Ocena wiarygodności finansowej PKO Banku Polskiego SA
Relacje inwestorskie

9.1.1 KAPITAŁ ZAKŁADOWY I AKCJONARIAT PKO BANKU POLSKIEGO SA

Na dzień 31 grudnia 2016 roku kapitał zakładowy PKO Banku Polskiego SA wynosił 1 250 000 tys. PLN i składało się na niego 1 250 000 tys. akcji o wartości nominalnej 1 PLN – akcje są w pełni opłacone. W stosunku do stanu na koniec 2015 roku nie wystąpiły zmiany w wysokości kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego SA. Wyemitowane akcje PKO Banku Polskiego SA nie są uprzywilejowane.

Tabela 29. Struktura kapitału zakładowego PKO Banku Polskiego SA

Seria	Rodzaj akcji	Liczba akcji	wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej (PLN)
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000
		1 250 000 000		1 250 000 000

Zgodnie z wiedzą PKO Banku Polskiego SA akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (co najmniej 5%) na dzień 31 grudnia 2016 roku były trzy podmioty: Skarb Państwa, Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny.

Tabela 30. Struktura akcjonariatu PKO Banku Polskiego SA

	Stan na dzień 31.12.2016 roku		Stan na dzień 31.12.2015 roku		Zmiana udziału w liczbie głosów na WZ (pp.)
	Liczba akcji	Udział w liczbie głosów na WZ	Liczba akcji	Udział w liczbie głosów na WZ	
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	367 918 980	29,43%	-
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹⁾	83 952 447	6,72%	83 952 447	6,72%	-
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ²⁾	64 594 448	5,17%	64 594 448	5,17%	-
Pozostali akcjonariusze ³⁾	733 534 125	58,68%	733 534 125	58,68%	-
Ogółem	1 250 000 000	100,00%	1 250 000 000	100,00%	-

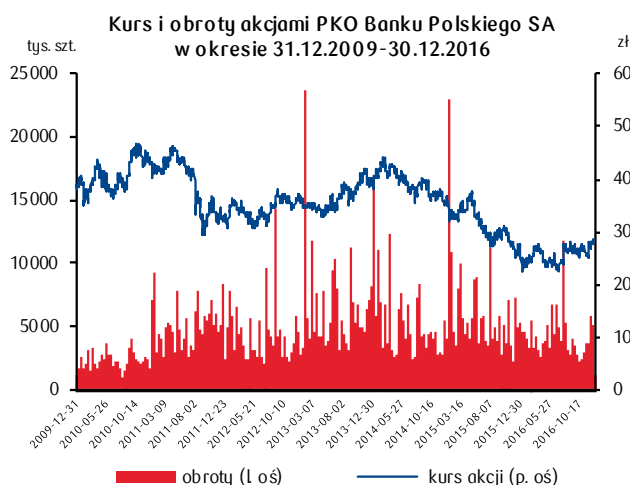
1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.

2) Stan posiadania akcji na dzień 24 lipca 2012 roku, raportowany przez ING OFE (aktualnie Nationale-Nederlanden OFE) po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 95 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez Skarb Państwa.

3) w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na dzień 31.12.2015 roku posiadał 24.487.297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Dla posiadaczy papierów wartościowych PKO Banku Polskiego SA nie wynikają z tych papierów jakiegokolwiek specjalne uprawnienia kontrolne.

9.1.2 NOTOWANIA AKCJI PKO BANKU POLSKIEGO SA NA GPW W WARSZAWIE

W 2016 roku kurs akcji PKO Banku Polskiego SA wzrósł o 3%, podczas gdy:

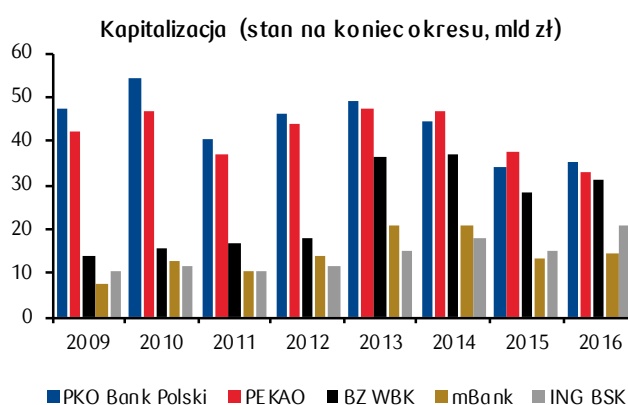
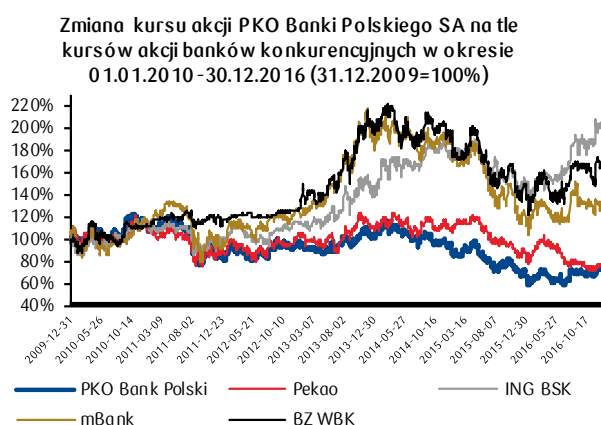
- kurs PEKAO SA obniżył się o 12,3%, kurs akcji ING BSK SA wzrósł o 37,8%, BZ WBK SA wzrósł o 11,3%, mBank SA wzrósł o 6,8%,
- indeksy WIG20 oraz WIG Banki wzrosły odpowiednio o 4,8% oraz o 2,9%.

Na takie kształtowanie się kursów akcji banków na GPW w Warszawie, w tym kursu akcji PKO Banku Polskiego SA, oddziaływały głównie:

- czynniki regulacyjne - w szczególności wprowadzenie na początku roku dodatkowego obciążenia, jakim był podatek bankowy, który znacząco obciążył zysk sektora bankowego. Z drugiej strony wsparciem dla wyników banków były jednorazowe wpływy z tytułu realizacji transakcji z Visa. Notowania banków pozostawały także pod wpływem planowanych regulacyjnych rozwiązań dotyczących kredytobiorców posiadających kredyty mieszkaniowe w CHF,
- czynniki rynkowe - w szczególności środowisko historycznie niskich stóp procentowych. Pozytywnie na prowadzenie działalności bankowej oddziaływał stabilny wzrost gospodarczy.

Pomimo przewagi niekorzystnych czynników rynkowych, które wpływają strukturalnie na poziom rentowności sektora bankowego w Polsce, Bank koncentruje się na stałym osiąganiu atrakcyjnych dla inwestorów wyników biznesowych i dostosowaniu modelu działania do nowego otoczenia rynkowego celem zapewnienia zwrotu na kapitale powyżej jego kosztu, a tym samym budowy wartości dla akcjonariuszy.

KURS AKCJI PKO BANKU POLSKIEGO SA I KAPITALIZACJA NA TLE BANKÓW KONKURENCYJNYCH

9.1.3 OGRANICZENIA DOTYCZĄCE AKCJI PKO BANKU POLSKIEGO SA

Ze wszystkich akcji PKO Banku Polskiego SA wynikają te same prawa i obowiązki. Żadna z akcji nie jest uprzywilejowana, w szczególności w zakresie prawa głosu czy dywidendy. Statut PKO Banku Polskiego SA ogranicza prawa głosu przysługujące akcjonariuszom dysponującym powyżej 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu i zakazuje wykonywania więcej niż 10% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu przez takich akcjonariuszy. Powyższe ograniczenie nie dotyczy:

- akcjonariuszy, którzy w dniu podjęcia uchwały Walnego Zgromadzenia wprowadzającej ograniczenie prawa głosu byli uprawnieni z akcji reprezentujących więcej niż 10% ogólnej liczby głosów w Banku (tj. Skarb Państwa i BGK),
- akcjonariuszy, którzy są uprawnieni z akcji imiennych serii A (Skarb Państwa) oraz
- akcjonariuszy, działających wspólnie z akcjonariuszami, o których mowa w tiret drugim na podstawie porozumienia dotyczącego wspólnego wykonywania prawa głosu z akcji. Ponadto, ograniczenie praw głosu wygasa, kiedy udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym Banku spadnie poniżej 5%.

Zgodnie z § 6 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA zamiana akcji imiennych serii A na akcje na okaziciela oraz przeniesienie tych akcji wymaga zgody wyrażonej w uchwale Rady Ministrów. Zamiana na akcje na okaziciela lub przeniesienie akcji imiennych serii A po uzyskaniu powyższej zgody powoduje wygaśnięcie ograniczeń przewidzianych w zdaniu poprzednim w stosunku do akcji będących przedmiotem zamiany na akcje na okaziciela lub przeniesienia, w zakresie w jakim zgoda została udzielona.

Zgodnie z treścią art. 13 pkt 20 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 roku o zasadach zarządzania mieniem państwowym nie mogą być zbyte akcje PKO Banku Polskiego SA należące do Skarbu Państwa. Dodatkowo na podstawie art. 14 ww. ustawy akcje PKO Banku Polskiego SA, (który zgodnie z rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów w sprawie określenia wykazu spółek o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa został uznany za spółkę o istotnym znaczeniu dla gospodarki państwa), należące do Skarbu Państwa nie mogą być przedmiotem darowizny na rzecz jednostki samorządu terytorialnego lub związku jednostek samorządu terytorialnego.

9.1.4 OCENA WIARYGODNOŚCI FINANSOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA

Rating PKO Banku Polskiego SA Rating PKO Banku Hipotecznego SA Rating KREDOBANK SA
--

RATING PKO BANKU POLSKIEGO SA

Oceny wiarygodności finansowej PKO Banku Polskiego SA były w 2016 roku przyznawane przez agencję ratingową Moody's Investors Service oraz, która nadaje Bankowi rating płatny zgodnie z własną procedurą oceny banków.

Rating Moody's Investors Service

W dniu 16 maja 2016 roku agencja ratingowa Moody's Investors Service opublikowała notę prasową na stronie internetowej www.moodys.com, w której poinformowała o potwierdzeniu ocen ratingowych depozytów długo- i krótkoterminowych Banku na poziomie A2/P-1, potwierdzeniu ocen ratingowych zobowiązań Banku na poziomie A3 oraz skorygowaniu perspektywy ocen ratingowych depozytów długoterminowych Banku na negatywną ze stabilnej. Jednocześnie agencja utrzymała stabilną perspektywę ocen ratingowych zobowiązań Banku. Korekta perspektywy ocen ratingowych depozytów długoterminowych Banku była następstwem podobnej korekty dla perspektywy ocen ratingowych Polski. Zgodnie z treścią noty:

- ocena depozytów długoterminowych została utrzymana na poziomie A2, perspektywa została skorygowana na "negatywną" ze "stabilnej",
- ocena depozytów krótkoterminowych została utrzymana na poziomie P-1,
- ocena zobowiązań senior unsecured została utrzymana na poziomie A3, perspektywa została utrzymana na poziomie "stabilna",
- ocena zobowiązań Programu MTN została utrzymana na poziomie (P)A3,
- ocena innych krótkoterminowych zobowiązań Programu została utrzymana na poziomie (P)P-2,
- opinia o ryzyku kontrahenta została utrzymana na poziomie A2(cr)/P-1(cr).

Agencja Moody's poinformowała w nocy, że utrzymanie ocen ratingowych depozytów i zobowiązań Banku odzwierciedla oczekiwanie agencji Moody's do kontynuacji umiarkowanego wsparcia ze strony władz krajowych. Utrzymanie ocen Banku wiąże się według Moody's z dobrą jakością aktywów oraz adekwatnym poziomem pokrycia odpisem kredytów z rozpoznaną utratą wartości, które to parametry poprawiały się w ostatnich latach. Jednocześnie agencja Moody's wskazała, że Bank wzmacniał swoją bazę kapitałową.

Tabela 31. Oceny ratingowe na dzień 31 grudnia 2016 roku (rating płatny)

Moody's Investors Service	
Ocena depozytów długoterminowa	A2 z perspektywą negatywną
Ocena depozytów krótkoterminowa	P-1
Ocena zobowiązań długoterminowych (senior unsecured)	A3 z perspektywą stabilną
Ocena zobowiązań Programu MTN	(P)A3
Ocena zobowiązań krótkoterminowa	(P)P-2
Opinia o ryzyku kontrahenta długoterminowa	A2(cr)
Opinia o ryzyku kontrahenta krótkoterminowa	P-1(cr)

Rating Standard and Poor's

W dniu 19 stycznia 2016 roku agencja ratingowa Standard and Poor's wycofała ratingi nadane Bankowi na wniosek, który Bank złożył w dniu 17 grudnia 2015 roku. Bank rozwiązał umowę o współpracę z agencją ratingową Standard and Poor's i doprowadził do wycofania ratingów z powodu ograniczenia planów emisji obligacji na rynkach międzynarodowych, w szczególności w Stanach Zjednoczonych. Rozwiązanie umowy było uzasadnione faktem, że bieżąca struktura bilansu Banku i związane z nią plany w zakresie pozyskiwania finansowania średnio i długoterminowego przewidują emisję obligacji przede wszystkim na rynku krajowym oraz europejskim (głównie w euro). W związku z tym posiadanie płatnych ocen ratingowych od jednej agencji ratingowej jest wystarczające do realizacji planów finansowych. Istotną przesłanką do rozwiązania umowy z agencją ratingową Standard and Poor's w 2015 roku była także konieczność ograniczania kosztów działalności Banku, która jest szczególnie istotna w środowisku niskich stóp procentowych oraz zmian w otoczeniu regulacyjnym.

Przy okazji wycofywania ratingów agencja ratingowa Standard and Poor's dokonała końcowej analizy bieżącej sytuacji Banku oraz otoczenia jego działalności i potwierdziła w dniu 19 stycznia 2016 roku rating krótkoterminowy na poziomie „A-2” oraz obniżyła rating długoterminowy z poziomu „BBB+” do poziomu „BBB”. W chwili wycofywania ratingów perspektywa była stabilna. Agencja ratingowa Standard and Poor's poinformowała, że obniżenie ratingu długoterminowego Banku nastąpiło na skutek obniżenia w dniu 15 stycznia 2016 roku ratingów dla Polski (sovereign). Agencja w swojej analizie stwierdziła, że Bank posiada silną pozycję biznesową, adekwatną siłę kapitałową i płynnościową w perspektywie kolejnych 2 lat, odpowiednią jakość aktywów oraz solidną bazę finansowania, opartą głównie o depozyty detaliczne.

RATING PKO BANKU HIPOTECZNEGO SA

PKO Bank Hipoteczny SA posiadał na koniec 2016 roku następujące oceny przyznane przez agencję ratingową Moody's Investors Service (rating płatny):

- rating długoterminowy emitenta na poziomie Baa1 oraz rating krótkoterminowy emitenta na poziomie Prime-2 z perspektywą stabilną nadane w dniu 7 września 2015 roku i utrzymane w dniu 16 maja 2016 roku,
- opinię o ryzyku kontrahenta długoterminową A3(cr) oraz krótkoterminową Prime-2(cr) nadane w dniu 7 września 2015 roku i utrzymane w dniu 16 maja 2016 roku,
- rating dla emitowanych przez PKO Bank Hipoteczny SA listów zastawnych denominowanych w PLN na poziomie Aa3 nadany w dniu 11 grudnia 2015 roku,
- rating dla emitowanych przez PKO Bank Hipoteczny SA listów zastawnych denominowanych w EUR na poziomie Aa3 nadany w dniu 24 października 2016 roku.

RATING KREDOBANK SA

KREDOBANK SA na koniec grudnia 2016 roku posiadał, przyznany w dniu 26 kwietnia 2016 roku przez agencję ratingową Standard & Poor's, następujący rating (płatny):

- długoterminowy rating kredytowy w skali międzynarodowej - CCC+,
- perspektywa - pozytywna,
- krótkoterminowy rating kredytowy w skali międzynarodowej - C,
- rating w skali ukraińskiej - uaBB-.

Jednocześnie w dniu 25 października 2016 roku KREDOBANK SA złożył wniosek do agencji Standard & Poor's o wycofanie ratingów (płatnych) nadanych tej Spółce. Rating Spółki został wycofany przez agencję w dniu 1 lutego 2017 roku. Przy okazji wycofania ratingu agencja potwierdziła w dniu 1 lutego 2017 roku dotychczasowy rating Spółki.

9.1.5 RELACJE INWESTORSKIE

Główne cele relacji inwestorskich
Działania podjęte w 2016 roku
Ocena działań w zakresie relacji inwestorskich

PKO Bank Polski SA regularnie kontaktuje się z inwestorami i analitykami rynku finansowego. Głównym celem kontaktów z przedstawicielami Banku jest uzyskanie odpowiedzi na interesujące inwestorów i analityków pytania z szerokiego zakresu funkcjonowania Banku, wyników finansowych oraz sytuacji sektora bankowego. Bank umożliwia kontakt w różnych preferowanych przez inwestorów i analityków formach.

GŁÓWNE CELE RELACJI INWESTORSKICH

W 2016 roku działania Banku w zakresie relacji inwestorskich skupiały się w następujących obszarach:

- umacnianiu wśród obecnych i potencjalnych inwestorów, analityków rynków finansowych oraz agencji *ratingowych* pozytywnego wizerunku PKO Banku Polskiego SA jako spółki wiarygodnej i przejrzystej, poprzez stosowanie różnorodnych narzędzi komunikacji z rynkiem,
- przekazywaniu wyczerpujących informacji o wynikach finansowych i działaniach Banku z uwzględnieniem zmian w otoczeniu rynkowym tak, aby umożliwić rzetelną ocenę bieżącej sytuacji i perspektyw Banku oraz prawidłową wycenę akcji spółki,
- wykonywaniu obowiązków informacyjnych przez Spółkę, jako emitenta papierów wartościowych wymaganych obowiązującymi przepisami prawa,
- organizacji Walnych Zgromadzeń i obsługi informacyjnej akcjonariuszy Banku,
- zapewnieniu współpracy Banku z właściwymi organami administracji rządowej, organizacjami i instytucjami rynku kapitałowego w związku z funkcjonowaniem Banku na publicznym rynku papierów wartościowych,
- dostosowaniu przepisów wewnętrznych do Rozporządzenia MAR, regulującego obowiązki informacyjne spółek publicznych.

DZIAŁANIA PODJĘTE W 2016 ROKU

W ramach komunikacji z rynkiem w 2016 roku:

- wyniki finansowe Banku i Grupy Kapitałowej Banku były po każdym kwartale prezentowane przez Zarząd Banku na spotkaniach z analitykami rynku kapitałowego i instrumentów dłużnych w siedzibie Banku oraz podczas telekonferencji, w których każdorazowo uczestniczyło łącznie ok. 65 analityków i przedstawicieli inwestorów,
- członkowie Zarządu Banku oraz przedstawiciele kluczowej kadry zarządzającej regularnie uczestniczyli w spotkaniach (oraz telekonferencjach) z inwestorami i analitykami zarówno w siedzibie Banku jak i podczas konferencji inwestorskich; w 2016 roku przeprowadzono około 60 spotkań w siedzibie Banku oraz około 90 telekonferencji; dodatkowo członkowie Zarządu Banku odpowiadali na pytania inwestorów podczas konferencji inwestorskich organizowanych zarówno w Polsce jak i za granicą. Łącznie w 2016 roku odbyło się około 120 spotkań podczas 13 konferencji inwestorskich zorganizowanych: w Czechach (1 konferencja), Francji (1 konferencja), Polsce (3 konferencje), Stanach Zjednoczonych (3 konferencje) oraz Wielkiej Brytanii (5 konferencji),
- Biuro Relacji Inwestorskich utrzymywało bieżące kontakty z analitykami oraz inwestorami instytucjonalnymi i indywidualnymi, odpowiadając na liczne zapytania telefoniczne i mailowe dotyczące działalności biznesowej i wyników finansowych PKO Banku Polskiego SA,
- na stronie internetowej Relacji Inwestorskich www.pkobp.pl/inwestorzy Bank niezwłocznie publikował wszystkie informacje istotne dla inwestorów i akcjonariuszy Banku; w 2016 roku serwis podlegał dalszym modyfikacjom - wprowadzono dodatkowe funkcjonalności przyjazne dla użytkownika, w tym m.in. portal dostępny w technologii RWD, która pozwala na automatyczne dostosowanie widoku strony do ekranu urządzenia, na którym jest ona wyświetlana,
- w 2016 roku Bank po raz kolejny uruchomił raport roczny on-line za 2015 rok w postaci dedykowanego serwisu internetowego w dwóch wersjach językowych: polskiej i angielskiej (<http://www.raportroczny2015.pkobp.pl/>). Raport roczny opublikowany jako odrębny serwis realizuje cele informacyjne i wizerunkowe Banku: przede wszystkim ułatwia dotarcie do kluczowych informacji finansowych oraz biznesowych na temat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, a także zapewnia przyjazne korzystanie z nich,

- w 2016 roku Bank działał zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad polityki informacyjnej PKO Banku Polskiego SA w zakresie kontaktów z inwestorami i klientami, przyjętymi przez Zarząd Banku w grudniu 2014 roku, które w szczególności określają zakres oraz sposób prowadzenia komunikacji, w tym kanały komunikacji oraz kompetencje w ramach działań informacyjnych. W sierpniu 2016 roku polityka informacyjna została znowelizowana w zakresie dostosowania do przepisów Rozporządzenia MAR, regulującego obowiązki informacyjne spółek publicznych.

OCENA DZIAŁAŃ W ZAKRESIE RELACJI INWESTORSKICH

W 2016 roku PKO Bank Polski SA po raz czwarty otrzymał nagrodę „The Best of The Best” w konkursie na najlepszy raport roczny (The Best Annual Report), ogłaszany przez Instytut Rachunkowości i Podatków. Wyróżnienie przyznane zostało za wysoką jakość sprawozdawczości finansowej. Uznanie zyskała kompletność, spójność oraz jasna i logiczna prezentacja danych.

Według przeprowadzonego w 2016 roku, na zlecenie Banku „Badania satysfakcji Analityków ze współpracy z PKO Bankiem Polskim” przez Partner in Business Strategies - analitycy bardzo wysoko oceniają współpracę z Bankiem. Oceny pozytywne przyznało 94% badanych. Najlepiej oceniane elementy współpracy to wartość merytoryczna prezentacji dla analityków i inwestorów - 88% wskazań pozytywnych oraz kompetencje merytoryczne pracowników kontaktujących się z analitykami - 82%.

9.2 OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

Zasady oraz zakres stosowania ładu korporacyjnego
Systemy kontroli w procesie sporządzania sprawozdań finansowych
Statut PKO Banku Polskiego SA
Walne Zgromadzenie
Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA
Zarząd PKO Banku Polskiego SA

9.2.1 ZASADY ORAZ ZAKRES STOSOWANIA ŁADU KORPORACYJNEGO

Zasady ładu korporacyjnego zawarte w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016”
Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez KNF

ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO ZAWARTE W DOKUMENCIE „DOBRE PRAKTYKI SPÓŁEK NOTOWANYCH NA GPW 2016”

W związku z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2016 roku Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016 Bank przyjął do stosowania zasady i rekomendacje zawarte w tym zbiorze, z zastrzeżeniem, iż rekomendacja IV.R.2., dotycząca umożliwienia akcjonariuszom udziału w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, nie będzie stosowana, chyba że Walne Zgromadzenie dokona odpowiednich zmian w statucie Banku uprawniających Zarząd do organizacji Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Rekomendację IV.R.2 Bank stosuje w części dotyczącej transmisji obrad Walnych Zgromadzeń w czasie rzeczywistym. Szersze wykorzystanie środków komunikacji elektronicznej w ramach przeprowadzania Walnych Zgromadzeń, zgodnie z doświadczeniem Banku nie jest oczekiwane przez jego akcjonariuszy. Akcjonariuszom zainteresowanym udziałem w Walnych Zgromadzeniach PKO Bank Polski SA umożliwia taki udział poprzez fizyczne uczestnictwo, zapewniając dogodny daty i godziny takich posiedzeń.

W 2016 roku Bank incydentalnie naruszył zasadę IV.Z.17 zawartą w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW 2016 „Walne zgromadzenie i relacje z akcjonariuszami” - zgodnie z którą „Uchwała walnego zgromadzenia w sprawie wypłaty dywidendy warunkowej może zawierać tylko takie warunki, których ewentualne ziszczenie nastąpi przed dniem dywidendy.” W uchwale Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w sprawie podziału zysku za 2015 rok oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych z dnia 30 czerwca 2016 roku Bank nie zastosował niniejszej zasady, ponieważ zawierała ona warunki, których ewentualne ziszczenie mogło nastąpić po dniu dywidendy. Zgodnie z przedmiotową uchwałą decyzja o podziale zysku miała obowiązywać, o ile do dnia 8 grudnia 2016 roku (włącznie) nie nastąpi spełnienie warunków określonych w uchwale („Spełnienie Warunków Dywidendy”).

Jednocześnie w uchwale ustalono dzień 30 września 2016 roku jako dzień dywidendy, a dzień 9 grudnia 2016 roku jako najpóźniejszy termin w którym Zarząd zobowiązany był podjąć uchwałę w sprawie stwierdzenia Spełnienia Warunków Dywidendy, albo braku Spełnienia Warunków Dywidendy. Terminy ustalone dla Spełnienia Warunków Dywidendy,

zostały określone z uwzględnieniem możliwych terminów przedstawienia nowych wymagań nadzorczych w zakresie funduszy własnych oraz określenia ich wpływu na wskaźniki adekwatności kapitałowej na dzień 30 września 2016 roku, co z kolei było konieczne dla stwierdzenia Spełnienia Warunków Dywidendy lub braku Spełnienia Warunków Dywidendy. Data wypłaty dywidendy nie mogła przypadać wcześniej niż termin, który był miarodajny dla weryfikacji ziszczenia albo nieziszczenia się warunków, od których zależała jej wypłata. Mając powyższe na uwadze, termin wypłaty dywidendy określono na dzień 20 grudnia 2016 roku. O niezastosowaniu ww. zasady Bank poinformował raportem w dniu 30 czerwca 2016 roku.

Tekst Dobrych Praktyk 2016 jest publicznie dostępny na oficjalnej stronie internetowej Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie SA pod adresem http://www.gpw.pl/dobre_praktyki_spolek_regulacje.

Od 1 stycznia 2016 roku na stronie internetowej Banku dostępna jest informacja na temat stanu stosowania przez Bank rekomendacji i zasad zawartych w Dobrych Praktykach 2016 (<http://www.pkobp.pl/grupa-pko-banku-polskiego/relacje-inwestorskie/lad-korporacyjny/dobre-praktyki-spolek-notowanych-na-gpw-2016/>). Informacja ta sporządzona jest na formularzu ustalonym przez GPW, wskazuje na szczegółowy stan przestrzegania lub nieprzestrzegania każdej z rekomendacji i zasad i jest bezpośrednio wykonaniem zasady I.Z.1.13.

NAJWAŻNIEJSZE DZIAŁANIA PKO BANK POLSKI SA PODJĘTE W CELU ZAPEWNIENIA PRZESTRZEGANIA ZASAD I REKOMENDACJI ZAWARTYCH W DOBRZYCH PRAKTYKACH SPÓŁEK NOTOWANYCH NA GPW 2016

POLITYKA INFORMACYJNA I KOMUNIKACJA Z INWESTORAMI

Bank podjął działania w celu najszerszego spełniania rekomendacji i zasad zawartych w tym rozdziale Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016, zarówno w zakresie komunikacji z inwestorami, umożliwienia im korzystania z nowoczesnych kanałów komunikacji, jak również w zakresie polityki informacyjnej oraz dostarczania wymaganych informacji poprzez zamieszczanie ich na stronie internetowej.

PKO Bank Polski SA regularnie kontaktuje się z inwestorami w różnych preferowanych przez nich formach. Pytania mogą być zadawane za pomocą poczty elektronicznej, bądź podczas rozmów telefonicznych i bezpośrednich spotkań z przedstawicielami Banku. Bank dokłada wszelkich starań, aby umożliwiać inwestorom zapoznanie się z osiągniętymi wynikami finansowymi w możliwie najkrótszym czasie po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Ponadto zgodnie z Dobrymi Praktykami Spółek Notowanych na GPW 2016 w sprawozdaniu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zamieszczane są informacje na temat prowadzonej działalności sponsoringowej i charytatywnej.

Bank posiada także przepisy wewnętrzne dotyczące udzielania wyjaśnień i sprostowań, dotyczących zamieszczonych w mediach informacji nieprawdziwych, nieścisłych lub szkodliwych.

Zgodnie z zasadami określonymi przez Dobre Praktyki 2016 Bank prowadzi swoją korporacyjną stronę internetową w dwóch wersjach językowych: polskiej oraz angielskiej. Na stronie internetowej zamieszczone są wszystkie informacje oraz dokumenty korporacyjne wymagane Dobrymi Praktykami, w tym m.in. sama informacja na temat stanu stosowania przez Bank rekomendacji i zasad zawartych w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW 2016.

ZARZĄD I RADA NADZORCZA

Zasady i rekomendacje zawarte w tym rozdziale były przestrzegane. Zarząd jak i Rada Nadzorcza przyjęły do stosowania Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016 roku.

W szczególności w skład Zarządu Banku i Rady Nadzorczej Banku powołane są osoby reprezentujące wysokie kwalifikacje i doświadczenie. Na stronie internetowej Banku podany jest wewnętrzny podział odpowiedzialności za poszczególne obszary działalności spółki pomiędzy członków Zarządu. W 2016 roku pełnienie funkcji w Zarządzie Banku stanowiło główny obszar aktywności zawodowej Członków Zarządu Banku.

W 2016 roku Członkowie Rady Nadzorczej Banku poświęcali niezbędną ilość czasu na wykonywanie swoich obowiązków, odbyło się 12 posiedzeń Rady Nadzorczej.

Zgodnie z zasadami kryteria niezależności spełnia wymagana liczba członków Rady. Zgodnie ze złożonymi przez nich oświadczeniami, w 9-osobowej Radzie Nadzorczej zasiada 7 niezależnych członków.

Ponadto Rada Nadzorcza sporządziła i przedstawiła Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu wymaganą ocenę sytuacji spółki, sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej, ocenę sposobu wypełniania przez Bank obowiązków informacyjnych, dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego, ocenę racjonalności prowadzonej przez Bank polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej.

SYSTEMY I FUNKCJE WEWNĘTRZNE

Przepisy wewnętrzne Banku oraz praktyka w całości spełniały wymogi wskazane w tym rozdziale Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016.

W szczególności struktura organizacyjna Banku jest adekwatna do skali i charakteru prowadzonej działalności oraz podejmowanego ryzyka. Wyodrębnione zostały jednostki dedykowane do realizacji wydzielonych systemów, funkcji lub ich części.

W odpowiednich przepisach wewnętrznych Banku określone są: odpowiedzialności Zarządu za system kontroli wewnętrznej i system zarządzania ryzykiem, bezpośrednia podległość osób odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem, audyt wewnętrzny i compliance Prezesowi Zarządu lub innemu Członkowi Zarządu, możliwość raportowania bezpośrednio do Rady Nadzorczej lub komitetu audytu, zastosowanie zasad niezależności w stosunku do osoby kierującej funkcją audytu wewnętrznego i innych osób odpowiedzialnych za jej realizację.

Zgodnie z wymogiem Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016 skuteczność funkcjonowania systemów i funkcji poddawana jest ocenie oraz jest w tym zakresie monitorowana.

WALNE ZGROMADZENIE I RELACJE Z AKCJONARIUSZAMI

W zakresie organizacji Walnych Zgromadzeń Bank zdecydował o niestosowaniu rekomendacji dotyczącej umożliwienia akcjonariuszom udziału w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, chyba że Walne Zgromadzenie dokona odpowiednich zmian w Statucie Banku uprawniających Zarząd do organizacji Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Decyzja ta podyktowana była ryzykiem organizacyjnym i prawnym wynikającym z zastosowania takiej metody komunikacji.

Ponadto Bank poinformował o incydentalnym naruszeniu zasady IV.Z.17 zawartej w Dobrych Praktykach 2016 – zgodnie, z którą „Uchwała walnego zgromadzenia w sprawie wypłaty dywidendy warunkowej może zawierać tylko takie warunki, których ewentualne ziszczenie nastąpi przed dniem dywidendy.”

W pozostałym zakresie Walne Zgromadzenie Banku były organizowane zgodnie z Dobrymi Praktykami Spółek Notowanych na GPW 2016.

W szczególności Bank podejmował działania, aby w miarę możliwości Zwyczajne Walne Zgromadzenia odbywały się w racjonalnie bliskim terminie wobec publikacji raportu rocznego. Ustalał miejsce i termin obrad Walnego Zgromadzenia w sposób umożliwiający udział w obradach jak największej liczbie akcjonariuszy, zarówno w ramach ZWZ 30 czerwca 2016 roku jak i podczas NWZ 25 lutego 2016 roku. Projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na 30 czerwca 2016 roku sporządzane były i prezentowane wraz z uzasadnieniami ich podjęcia. W ramach tego Walnego Zgromadzenia żaden z akcjonariuszy nie wnioskował o umieszczenie danej sprawy w porządku obrad NWZ, ani nie przedstawił projektu uchwały, a zatem i jej uzasadnienia. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie zwołane zostało na dzień 25 lutego 2016 roku na wniosek uprawnionego akcjonariusza – Skarbu Państwa. Akcjonariusz ten wraz z wnioskiem o zwołanie NWZ przedstawił projekty uchwał wraz z uzasadnieniami.

Ponadto Bank zapewnił powszechnie dostępną transmisję obrad Walnego Zgromadzenia, w czasie rzeczywistym zarówno w ramach ZWZ jak i NWZ, a także obecność mediów.

KONFLIKT INTERESÓW I TRANSAKcje Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Przepisy wewnątrz PKO Banku Polskiego SA gwarantują przestrzeganie rekomendacji i zasad zawartych w tym rozdziale. W Banku obowiązują przepisy dotyczące zarządzania konfliktami interesów, w tym dotyczące podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów. Regulaminy Zarządu i Rady Nadzorczej określają zasady wyłączenia członków tych organów, z udziału w rozpatrywaniu spraw, z którymi związany jest konflikt interesów. W przypadku stwierdzenia wystąpienia sytuacji mogącej prowadzić do potencjalnego konfliktu interesów osoby, których taka sytuacja dotyczy mają obowiązek ujawnić tę sytuację.

Ponadto w Banku obowiązują przepisy wewnętrzne dotyczące monitorowania i ograniczania możliwości przyjmowania korzyści, prezentów lub upominków, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu decyzji lub rzutować negatywnie na niezależność opinii i sądów.

Transakcje z podmiotami powiązanymi oraz znaczącymi akcjonariuszami są realizowane z zachowaniem standardów rynkowych, oraz spójnej i jednolitej polityki, w oparciu o obowiązujące przepisy wewnętrzne Banku. Dodatkowo w 2016 r. na Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Banku dokonano zmian Statutu, mówiących o tym, iż zawarcie przez Bank istotnej umowy z akcjonariuszem posiadającym, co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w Banku lub z podmiotem powiązanym wymaga uprzedniej zgody Rady Nadzorczej. Powyższemu obowiązkowi nie podlegają transakcje typowe i zawierane na warunkach rynkowych w ramach prowadzonej działalności operacyjnej przez Bank, jeżeli zawierane są z podmiotami wchodzącymi w skład grupy kapitałowej Banku.

WYNAGRODZENIA

Bank realizuje zasady Dobrych Praktyk Spółek Notowanych 2016 w zakresie wynagrodzeń. Zgodnie z wymogami w nich zawartymi w sprawozdaniu Zarządu Banku z działalności ujęty jest raport na temat polityki wynagrodzeń, zawierający elementy wskazane w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW oraz rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie informacji bieżących i okresowych, przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim.

W opinii Banku polityka wynagrodzeń powiązana jest ze strategią oraz krótko i długookresowymi celami, długoterminowymi interesami i wynikami finansowymi, uwzględnia także rozwiązania służące unikaniu dyskryminacji z jakichkolwiek przyczyn.

Wynagrodzenia członków Zarządu Banku i jego kluczowych menedżerów są bezpośrednio uzależnione od sytuacji finansowej Banku oraz wzrostu jego wartości, poprzez odpowiednie cele premiowe, mechanizmy odroczenia i wstrzymania wypłat.

Zgodnie z wymogami Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej nie jest uzależnione od opcji i innych instrumentów pochodnych, ani jakichkolwiek innych zmiennych składników, oraz nie jest uzależnione od wyników Banku.

Ponadto w Radzie Nadzorczej Banku funkcjonuje Komitet ds. Wynagrodzeń, w zakresie, którego mają zastosowanie zasady wskazane w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW zasady.

Zgodnie z treścią obowiązujących w PKO Banku Polskim SA zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych, wydanych przez KNF, Rada Nadzorcza dokonuje oceny funkcjonującego w spółce systemu wynagrodzeń, a efekty tej oceny są przedstawiane Zwyczajnemu Walnemu Zgromadzeniu.

ZASADY ŁADU KORPORACYJNEGO DLA INSTYTUCJI NADZOROWANYCH WYDANE PRZEZ KOMISJĘ NADZORU FINANSOWEGO

W dniu 9 grudnia 2014 roku Zarząd Banku przyjął do stosowania „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” (przyjęte przez Komisję Nadzoru Finansowego na posiedzeniu w dniu 22 lipca 2014 roku) w zakresie dotyczącym kompetencji i obowiązków Zarządu tj. prowadzenia spraw Banku i jego reprezentacji, zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz Statutem Banku, z zastrzeżeniem, iż paragraf 8 ust. 4 Zasad w zakresie dotyczącym zapewnienia akcjonariuszom możliwości elektronicznego udziału w posiedzeniach organu stanowiącego nie będzie stosowany, chyba że Walne Zgromadzenie dokona odpowiednich zmian w Statucie Banku uprawniających Zarząd do organizacji Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Rozdział 9 Zasad, dotyczący zarządzania aktywami na ryzyko klienta, nie będzie stosowany z uwagi na nieprowadzenie przez Bank działalności w tym zakresie.

W dniu 17 grudnia 2014 roku Rada Nadzorcza Banku przyjęła do stosowania „Zasady ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” w zakresie dotyczącym kompetencji i obowiązków Rady Nadzorczej tj. nadzorowania prowadzenia spraw Banku zgodnie z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa oraz Statutem Banku.

Walne Zgromadzenie Banku zwołane na 25 czerwca 2015 roku zadeklarowało w uchwale nr 50/2015, że działając w ramach przysługujących mu kompetencji będzie kierowało się Zasadami ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydanymi przez Komisję Nadzoru Finansowego, przy czym odstąpiło od stosowania zasad określonych w:

- § 8 ust. 4 Zasad w zakresie zapewnienia możliwości elektronicznego udziału akcjonariuszy w posiedzeniach organu stanowiącego,
- § 10 ust. 2 Zasad w zakresie wprowadzania uprawnień osobistych lub innych szczególnych uprawnień dla akcjonariuszy,
- § 12 ust. 1 Zasad w zakresie odpowiedzialności akcjonariuszy za niezwłoczne dokapitalizowanie instytucji nadzorowanej,
- § 28 ust. 4 Zasad w zakresie dokonywania przez organ stanowiący oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania instytucji nadzorowanej.

Odstąpienie od stosowania zasady określonej w § 8 ust. 4, było zgodne z uprzednią decyzją ZWZ PKO Banku Polskiego SA z dnia 30 czerwca 2011 roku, wyrażoną poprzez niepodjęcie uchwały w sprawie zmian Statutu Banku, których celem było umożliwienie uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej. Decyzja o niestosowaniu tej zasady, została podjęta z uwagi na ryzyko natury prawnej i organizacyjno – technicznej, mogące zagrażać prawidłowemu przebiegowi walnego zgromadzenia. Wyłączenie stosowania tej zasady przez ZWZ było zbieżne z opinią Zarządu Banku o jej niestosowaniu, przyjętą ze względu na fakt, iż obowiązujące w Banku zasady udziału w Walnych Zgromadzeniach umożliwiają akcjonariuszom efektywną realizację wszelkich praw z akcji i zabezpieczają interesy wszystkich akcjonariuszy.

Odstąpienie od pozostałych, wskazanych w uchwale ZWZ, „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych” nastąpiło na skutek przedstawienia niniejszych propozycji przez uprawnionego akcjonariusza Banku – Skarbu Państwa oraz następnie przyjęcia ich przez ZWZ poprzez podjęcie uchwały nr 50/2015. Zgodnie z uzasadnieniem przedstawionym przez Skarb Państwa wraz z propozycją projektu uchwały ZWZ, odstąpienie od stosowania zasady określonej w § 10 ust. 2 i § 12 ust. 1 uzasadnione było niezakończonym procesem prywatyzacji Banku przez Skarb Państwa.

Odstąpienie od stosowania zasady określonej w § 28 ust. 4 uzasadnione było, zgodnie z wnioskiem Skarbu Państwa, zbyt szerokim zakresem podmiotowym polityki wynagradzania podlegającym ocenie organu stanowiącego. W opinii ww. akcjonariusza polityka wynagradzania osób pełniących kluczowe funkcje niebędących członkami organu nadzorującego i organu zarządzającego, powinna podlegać ocenie ich pracodawcy albo mocodawcy, którym jest Bank reprezentowany przez Zarząd, którego działalność jest nadzorowana przez Radę Nadzorczą.

Tekst Zasad znajduje się na stronie internetowej Komisji Nadzoru Finansowego pod adresem: https://www.knf.gov.pl/dla_rynku/zasady_ladu_korporacyjnego/index.html.

9.2.2 SYSTEMY KONTROLI W PROCESIE SPORZĄDZANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

System kontroli wewnętrznej
Mechanizmy kontrolne sporządzania sprawozdań finansowych
Podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych

W PKO Banku Polskim SA funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, którego celem jest zapewnienie: skuteczności i efektywności działania Banku, wiarygodności sprawozdawczości finansowej, przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku, zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku, rekomendacjami nadzorczymi oraz przyjętymi w Banku standardami rynkowymi.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej, Bank identyfikuje ryzyko związane z każdą operacją, transakcją, produktem i procesem oraz wynikające ze struktury organizacyjnej Banku i Grupy Kapitałowej Banku, szacuje również ryzyko nieosiągnięcia celów systemu kontroli wewnętrznej.

SYSTEM KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank wyodrębnia:

- funkcję kontroli mającą za zadanie zapewnienie przestrzegania mechanizmów kontrolnych dotyczących w szczególności zarządzania ryzykiem w Banku, obejmującą wszystkie jednostki Banku oraz usytuowane w nich stanowiska,
- komórkę do spraw zgodności mającą za zadanie, we współpracy z jednostkami i komórkami Banku, identyfikację, ocenę, kontrolę oraz monitorowanie ryzyka braku zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku, przyjętymi w Banku standardami rynkowymi oraz
- niezależną komórkę audytu wewnętrznego, mającą za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego.

W celu ograniczenia nieprawidłowości i nadużyć, zapewnienia jakości i poprawności realizowanych zadań, przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku, zgodności działania Banku z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi oraz przyjętymi w Banku standardami rynkowymi, a także rzetelności rachunkowości i sprawozdawczości finansowej, w Banku stosowane są mechanizmy kontrolne dostosowane do specyfiki jego działalności. Stosowanie przez pracowników Banku mechanizmów kontrolnych sprawdzane jest w ramach kontroli wewnętrznej funkcjonalnej oraz w toku audytów wewnętrznych. W poszczególnych obszarach działania Banku ustalane są istotne dla jego działalności zagadnienia, operacje i transakcje, przeznaczone do monitorowania w ramach kontroli wewnętrznej funkcjonalnej.

Istotne kwestie, dotyczące funkcjonowania kontroli wewnętrznej funkcjonalnej oraz mechanizmów kontrolnych, przedstawiane są w okresowym raportowaniu zarządczym przekazywanym Komitetowi Ryzyka, Zarządowi Banku, Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej i Radzie Nadzorczej.

MECHANIZMY KONTROLNE SPORZĄDZANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

W celu zapewnienia rzetelności i poprawności funkcjonowania procesu sporządzania sprawozdań finansowych w Banku zaprojektowano i wdrożono szereg mechanizmów kontrolnych, które wbudowano w funkcjonalność systemów sprawozdawczych oraz w regulacje wewnętrzne dotyczące tego procesu. Mechanizmy te polegają m.in. na stosowaniu w sposób ciągły weryfikacji i rekuncylacji danych sprawozdawczych z księgami rachunkowymi, analitycznymi i innymi dokumentami, będącymi podstawą sporządzania sprawozdań finansowych oraz z obowiązującymi przepisami w zakresie zasad rachunkowości i sporządzania sprawozdań finansowych.

Proces sporządzania sprawozdań finansowych jest cyklicznie poddawany wielostopniowej kontroli wewnętrznej funkcjonalnej, w szczególności w zakresie poprawności uzgodnień rachunkowych, analizy merytorycznej i rzetelności informacji. Zgodnie z przepisami wewnętrznymi, sprawozdania finansowe są akceptowane przez Zarząd PKO Banku Polskiego SA oraz Komitet Audytu Rady Nadzorczej, powołany przez Radę Nadzorczą PKO Banku Polskiego SA w 2006 roku.

Do zadań Komitetu Audytu Rady Nadzorczej należy m.in. monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej, w tym przegląd okresowych i rocznych sprawozdań finansowych jednostkowych i skonsolidowanych, ze szczególnym uwzględnieniem:

- informacji dotyczących istotnych zmian w polityce rachunkowości i sprawozdawczości oraz sposobie dokonywania znaczących dla sprawozdawczości finansowej szacunków i ocen kierownictwa, a także zgodności procesu sprawozdawczości finansowej z obowiązującymi przepisami prawa,
- znaczących korekt, wynikających z badania oraz opinii audytora z badania sprawozdań finansowych, omówienia wszelkich problemów, zastrzeżeń i wątpliwości wynikających z badania sprawozdań finansowych oraz analizy zaleceń audytora zewnętrznego, kierowanych do Zarządu Banku oraz odpowiedzi Zarządu Banku w tym zakresie.

Opis współpracy Komitetu Audytu z audytorem zewnętrznym oraz jej ocena znajduje się w sporządzanym corocznie sprawozdaniu z działalności Komitetu Audytu, stanowiącym załącznik do sprawozdania Rady Nadzorczej z działalności tego organu.

PODMIOT UPRAWNIONY DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH

W dniu 11 marca 2015 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA dokonała wyboru KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa jako podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych PKO Banku Polskiego SA oraz skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa z siedzibą w Warszawie, ul. Inflancka 4A jest wpisana na listę podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych, prowadzoną przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów pod numerem 3546. Wybór podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych dokonany został przez Radę Nadzorczą Banku zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi, na podstawie § 15 ust.1 pkt 3 statutu Banku.

W dniu 10 kwietnia 2015 roku pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA i podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych firmą KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa została zawarta umowa na przeprowadzenie badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za lata 2015 - 2016.

Łączna wysokość należnego wynagrodzenia netto KPMG Audyt sp. z o.o. sp.k. z tytułu badania sprawozdania finansowego i skonsolidowanego sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA wyniosła w 2016 roku 1,25 mln PLN (w 2015 roku 1,25 mln PLN) oraz z tytułu usług poświadczających, w tym przeglądu sprawozdań finansowych wyniosła w 2016 roku 2,38 mln PLN (w 2015 roku 0,97 mln PLN). Z tytułu pozostałych usług wypłacono wynagrodzenie netto w 2016 roku w wysokości 0,07 mln PLN.

9.2.3 STATUT PKO BANKU POLSKIEGO SA

Zasady zmiany Statutu PKO Banku Polskiego SA Zmiany wprowadzone do Statutu w 2016 roku

ZASADY ZMIANY STATUTU PKO BANKU POLSKIEGO SA

Zmiana statutu PKO Banku Polskiego SA należy do kompetencji Walnego Zgromadzenia i wymaga podjęcia uchwały większością trzech czwartych głosów, zgody Komisji Nadzoru Finansowego w przypadkach wskazanych w ustawie Prawo bankowe oraz wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego.

Ponadto zgodnie z § 10 ust. 4 statutu PKO Banku Polskiego SA uchwały Walnego Zgromadzenia mające za przedmiot uprzywilejowanie akcji oraz w sprawach połączenia się Banku poprzez przeniesienie całego jego majątku na inną spółkę, jego likwidacji, obniżenia kapitału zakładowego w drodze umorzenia części akcji bez równoczesnego jego podwyższenia lub zmianę przedmiotu działalności Banku, prowadzącą do zaprzestania prowadzenia przez Bank działalności bankowej wymagają większości 90% głosów oddanych.

ZMIANY WPROWADZONE DO STATUTU W 2016 ROKU

25 LUTEGO 2016 ROKU – UCHWAŁA NWZ W SPRAWIE ZMIAN STATUTU BANKU

W dniu 25 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA podjęło uchwałę nr 16/2016 w sprawie zmian Statutu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego SA, na podstawie której zmieniono: § 15 ust. 1 pkt 8 oraz § 23 ust. 3, a także skreślono: § 19 ust. 4, § 23 ust. 1 pkt 4 oraz § 23 ust. 1 pkt 7 statutu PKO Banku Polskiego SA.

Wyżej wymienione zmiany statutu PKO Banku Polskiego SA zostały zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 19 kwietnia 2016 roku (sygn. akt WA.XIII NS-REJ.KRS/016754/16/368).

30 CZERWCA 2016 ROKU – UCHWAŁA ZWZ W SPRAWIE ZMIAN STATUTU BANKU

W dniu 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA podjęło uchwałę nr 26/2016 w sprawie zmian statutu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego SA, na podstawie której zmieniono: § 1 ust. 1, § 9 ust. 2, § 15, § 17 ust. 4 zdanie pierwsze, § 17a ust. 1 zdanie pierwsze, § 19, § 22 ust. 2-4, §23 ust. 4-5, § 25 ust. 1 pkt 3 lit. a)-c), tytuł rozdziału VI, §§ 26-27, § 28, § 29 ust. 3, skreślono: §9 ust. 3, § 22 ust. 5, § 30 ust. 3, a także dodano: § 5a, § 27a, § 29 ust. 1 zdanie drugie, § 31a statutu PKO Banku Polskiego SA.

Wyżej wymienione zmiany statutu PKO Banku Polskiego SA zostały zarejestrowane w rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego na mocy postanowienia Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 31 sierpnia 2016 roku (sygn. akt WA.XIII NS-REJ.KRS/039167/16/513).

9.2.4 WALNE ZGROMADZENIE

Uprawnienia Walnego Zgromadzenia Zasady działania
--

Walne Zgromadzenie PKO Banku Polskiego SA odbywa się jako zwyczajne lub nadzwyczajne zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych i Statutu na zasadach określonych w Regulaminie Walnego Zgromadzenia.

UPRAWNIENIA WALNEGO ZGROMADZENIA

Do zasadniczych kompetencji Walnego Zgromadzenia, oprócz innych spraw zastrzeżonych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa, należy podejmowanie uchwał w następujących sprawach:

- powoływania oraz odwoływania członków Rady Nadzorczej,
- zatwierdzania Regulaminu Rady Nadzorczej,
- ustalania trybu umorzenia akcji oraz wysokości wynagrodzenia za umarzone akcje,
- tworzenia i likwidacji funduszy specjalnych tworzonych z zysku netto,
- zbycia przez PKO Bank Polski SA nieruchomości lub użytkowania wieczystego nieruchomości, o ile wartość nieruchomości lub prawa będącego przedmiotem takiej czynności przekracza 1/4 kapitału zakładowego,
- emisji obligacji zamiennych na akcje lub innych instrumentów uprawniających do nabycia lub objęcia akcji PKO Banku Polskiego SA.

ZASADY DZIAŁANIA

Do udziału w Walnym Zgromadzeniu mają prawo uprawnieni z akcji imiennych, zastawnicy i użytkownicy, którym przysługuje prawo głosu, wpisani do księgi akcyjnej w dniu rejestracji oraz posiadacze akcji na okaziciela, jeżeli byli akcjonariuszami Banku w dniu rejestracji i zwrócili się w ustawowym terminie wskazanym w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia do podmiotu prowadzącego ich rachunki papierów wartościowych o wystawienie imiennego zaświadczenia o prawie uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu.

Akcjonariusz będący osobą fizyczną może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Akcjonariusz nie będący osobą fizyczną może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu przez osobę uprawnioną do składania oświadczeń woli w jego imieniu lub przez pełnomocnika.

Pełnomocnictwo powinno być, pod rygorem nieważności, sporządzone w formie pisemnej i dołączone do protokołu Walnego Zgromadzenia lub udzielone w postaci elektronicznej. Prawo do reprezentowania akcjonariusza niebędącego osobą fizyczną powinno wynikać z oryginału lub kopii: odpisu z właściwego rejestru, przedstawionego ewentualnie wraz z pełnomocnictwem lub ciągiem pełnomocnictw. Dokumenty te powinny być okazane przy sporządzaniu listy obecności lub przesłane elektronicznie do dnia poprzedzającego dzień Walnego Zgromadzenia na adres poczty elektronicznej wskazany w ogłoszeniu o zwołaniu Walnego Zgromadzenia.

Osoba (osoby) udzielające pełnomocnictwa w imieniu akcjonariusza niebędącego osobą fizyczną powinny być uwidocznione w aktualnym odpisie z właściwego dla danego akcjonariusza rejestru.

Członek Zarządu i pracownik PKO Banku Polskiego SA mogą być pełnomocnikami akcjonariuszy na Walnym Zgromadzeniu PKO Banku Polskiego SA.

Projekty uchwał proponowanych przez Zarząd do przyjęcia przez Walne Zgromadzenie wraz z uzasadnieniem i opinią Rady Nadzorczej oraz pełny tekst dokumentacji, która ma być przedstawiona Walnemu Zgromadzeniu zamieszczane są na stronie internetowej Banku w czasie umożliwiającym zapoznanie się z nimi i dokonanie ich oceny.

Projekty uchwał zgłoszone zgodnie z przepisami Kodeksu spółek handlowych przez uprawnionego akcjonariusza lub akcjonariuszy przed terminem Walnego Zgromadzenia Bank udostępnia na stronie internetowej niezwłocznie po ich otrzymaniu.

Akcjonariusz lub akcjonariusze reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego Banku mogą żądać umieszczenia określonych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia. Żądanie może zostać złożone w formie elektronicznej.

Akcjonariusz lub akcjonariusze PKO Banku Polskiego SA reprezentujący co najmniej jedną dwudziestą kapitału zakładowego mogą przed terminem Walnego Zgromadzenia zgłaszać Bankowi na piśmie lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej projekty uchwał dotyczące spraw wprowadzonych do porządku obrad Walnego Zgromadzenia lub spraw, które mają zostać wprowadzone do porządku obrad. Ponadto, akcjonariusze podczas obrad Walnego Zgromadzenia mają prawo zgłaszania projektów uchwał oraz wnoszenia propozycji zmian lub uzupełnień do projektów uchwał, objętych porządkiem obrad Walnego Zgromadzenia.

Zdjęcie z porządku obrad bądź zaniechanie rozpatrywania sprawy umieszczonej w porządku obrad na wniosek akcjonariuszy wymaga uchwały Walnego Zgromadzenia, podjętej większością 3/4 głosów po uprzednio wyrażonej zgodzie przez wszystkich obecnych na Walnym Zgromadzeniu akcjonariuszy, którzy wnosili o umieszczenie w porządku obrad tej sprawy.

Uchwały Walnego Zgromadzenia podejmowane są bezwzględną większością głosów, o ile powszechnie obowiązujące przepisy prawa lub postanowienia Statutu PKO Banku Polskiego SA nie stanowią inaczej.

Walne Zgromadzenie podejmuje uchwały w głosowaniu jawnym z zastrzeżeniem, że głosowanie tajne zarządza się:

- przy wyborach,
- nad wnioskami o odwołanie członków organów PKO Banku Polskiego SA lub likwidatorów,
- nad wnioskami o pociągnięcie do odpowiedzialności członków organów PKO Banku Polskiego SA lub likwidatorów,
- w sprawach osobowych,
- na żądanie choćby jednego z akcjonariuszy, obecnych lub reprezentowanych na Walnym Zgromadzeniu,
- w innych przypadkach określonych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa.

Akcjonariusz nie może ani osobiście, ani przez pełnomocnika, ani jako pełnomocnik innej osoby głosować nad uchwałami dotyczącymi jego odpowiedzialności wobec PKO Banku Polskiego SA z jakiegokolwiek tytułu, w tym udzielenia absolutorium, zwolnienia ze zobowiązania wobec PKO Banku Polskiego SA oraz sporu pomiędzy nim a PKO Bankiem Polskim SA.

Akcjonariusze mają prawo, za pośrednictwem Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia, zadawać pytania członkom Zarządu i Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA oraz biegłemu rewidentowi PKO Banku Polskiego SA.

Każdy akcjonariusz ma prawo do jednego wystąpienia i jednej repliki w dyskusji nad każdym z punktów porządku obrad. Akcjonariusze mogą zgłaszać w trakcie dyskusji wnioski o zamknięcie listy mówców oraz o zamknięcie dyskusji nad rozpatrywanym punktem porządku obrad.

9.2.5 RADA NADZORCZA PKO BANKU POLSKIEGO SA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

Skład Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA Zmiany w składzie Rady Nadzorczej w 2016 roku Zasady działania Rady Nadzorczej Kompetencje Rady Nadzorczej Zmiany Regulaminu Rady Nadzorczej Komitety Rady Nadzorczej

Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA składa się z 5 do 13 członków powoływanych na wspólną trzyletnią kadencję. Członkowie Rady Nadzorczej są powoływani i odwoływani przez Walne Zgromadzenie.

W dniu 26 czerwca 2014 roku Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz, na podstawie § 11 ust. 1 Statutu Banku ustalił liczbę członków Rady Nadzorczej na 9 osób, o czym Bank poinformował raportem bieżącym nr 53/2014. Na dzień 31 grudnia 2016 roku Rada Nadzorcza Banku liczyła 9 osób.

Obecna kadencja wszystkich członków Rady Nadzorczej rozpoczęła się 26 czerwca 2014 roku.

SKŁAD RADY NADZORCZEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA NA DZIEŃ 31.12.2016 ROKU

PIOTR SADOWNIK - PRZEWODNICZĄCY RADY NADZORCZEJ BANKU

W dniu 25 lutego 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji i w tym samym dniu wyznaczony przez Skarb Państwa na Przewodniczącą Rady Nadzorczej.

Jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytetu Paris II Pantheon – Assas. Tytuł zawodowy adwokata przy Okręgowej Radzie Adwokackiej w Warszawie zdobył w 1996 roku. Swoją karierę zawodową rozpoczął w 1993 roku w warszawskim biurze kancelarii Gide Loyrette Nouel. Obecnie jest partnerem odpowiedzialnym za Departamenty Sporów Sądowych i Arbitrażu, Projektów Infrastrukturalnych i Prawa Publicznego oraz Prawa Własności Intelektualnej w warszawskim biurze Kancelarii Prawnej Gide Loyrette Nouel. Reprezentuje klientów kancelarii w sporach sądowych i doradza zarówno polskim spółkom, jak i międzynarodowym inwestorom w ramach projektów infrastrukturalnych i zamówień publicznych. Specjalizuje się także w prawie ochrony własności intelektualnej. Jest prawnikiem rekomendowanym przez Legal 500 EMEA oraz Chambers Europe w dziedzinie sporów sądowych. Ponadto Legal 500 rekomenduje go w dziedzinie energii i zasobów naturalnych oraz własności intelektualnej. Członek Rady Nadzorczej Banku Ochrony Środowiska SA.

GRAŻYNA CIURZYŃSKA- WICEPRZEWODNICZĄCA RADY NADZORCZEJ

W dniu 30 czerwca 2016 roku powołana w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji i w tym samym dniu wyznaczona przez Skarb Państwa na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej.

Jest absolwentką Wydziału Handlu Zagranicznego Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie oraz Podyplomowego Studium Europejskiego Prawa Bankowego Instytutu Nauk Prawnych PAN. Karierę zawodową rozpoczęła w 1991 roku w administracji rządowej, w Ministerstwie Przekształceń Własnościowych. Od 1996 roku związana z sektorem bankowym. Pracowała na stanowiskach menadżerskich w obszarze biznesu korporacyjnego banku PBK SA (obecnie Bank BPH SA) oraz Kredyt Banku SA, nadzorując między innymi współpracę z klientami strategicznymi oraz tworzenie programów finansowania przedsiębiorstw. Następnie na stanowiskach dyrektora w obszarze detalicznym Banku BGŻ SA odpowiedzialna między innymi za kreowanie strategii działalności detalicznej, polityki sprzedaży i cenowej, rozwój bancassurance, zarządzanie siecią sprzedaży, projektowanie i wdrażanie produktów. Pełniła też funkcję doradcy Prezesa Zarządu Banku. Od 2007 roku związana z rynkiem płatności i kart bankowych. Jako dyrektor departamentu w Banku BGŻ SA, a następnie w Banku BGŻ BNP Paribas SA odpowiedzialna za obszar działalności kartowej, współpracę z międzynarodowymi organizacjami płatniczymi oraz dostawcami technologii i usług kartowych. Ponadto była członkiem Prezydium Rady Wydawców Kart Bankowych, a wcześniej Prezydium Rady Cash Management przy Związku Banków Polskich. Przez ponad 15 lat prowadziła pracę naukowo- dydaktyczną w Szkole Głównej Handlowej w Instytucie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. Obecnie Dyrektor Departamentu Polityki Inwestycyjnej w Ministerstwie Rozwoju, koordynujący politykę inwestycyjną, nadzorujący współpracę z inwestorami i instytucjami finansowymi z kraju i zagranicy.

ZBIGNIEW HAJŁASZ- SEKRETARZ RADY NADZORCZEJ

W dniu 30 czerwca 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji. W dniu 14 lipca 2016 roku wybrany na Sekretarza Rady Nadzorczej.

Jest praktykiem i konsultantem w dziedzinie zarządzania i rozwoju. Dysponuje ponad 20-letnim doświadczeniem w zarządzaniu firmami komercyjnymi oraz jako analityk i praktyk w dziedzinie planowania, zarządzania i rozwoju instytucji finansowych, restrukturyzacji przemysłowej, prywatyzacji i przedsięwzięć międzynarodowych. Uzyskał tytuły naukowe: MPhil in Economics (London University, 2002) oraz mgr inż. matematyki (Politechnika Wrocławska, 1982). W 1993-96 oraz od 2005 roku wykładowca akademicki (Politechnika Wrocławska, Uniwersytet

Wrocławski, Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu). Od sierpnia 2011 roku – Prezes Zarządu Zakładu Gospodarki Komunalnej sp. z o.o. w Św. Katarzynie (laureata rankingu Gazeta Biznesu w latach 2015 i 2016); od stycznia 2016 roku – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Polskiego Radia SA.

Pełnił m.in. następujące funkcje: Dyrektora Wydziału Rozwoju Gospodarczego w Urzędzie Wojewódzkim we Wrocławiu (1991-1993); Dyrektora Regionalnego Biura Prywatyzacji Banku BWP SA (1994-1996), Wiceprezesa Zarządu Wrocławskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA – Dyrektora Zarządzającego, Prezesa Zarządu PRW SA we Wrocławiu, Prezesa Zarządu TBS sp. z o.o. w Głogowie oraz Dyrektora Biura Koordynacji Projektu OPDRO.

Był członkiem Rad Nadzorczych spółek Skarbu Państwa i spółek z udziałem jednostek samorządu terytorialnego, m.in. Dolnośląskiego Konsorcjum Handlowo - Finansowe SA we Wrocławiu, Polskiego Radia Wrocław SA we Wrocławiu, TBS sp. z o.o. w Lubinie (najlepszy TBS w kraju w rankingu BGK), Siechnickiej Inwestycyjnej Spółki Komunalnej sp. z o.o., Polskiego Radia SA.

Autor ekspertyz dla Sejmu i Rządu RP oraz dla instytucji finansowych.

MIROSŁAW BARSZCZ - CZŁONEK RADY NADZORCZEJ

W dniu 25 lutego 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji.

Jest absolwentem Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, gdzie uzyskał tytuł magistra nauk prawnych. Posiada bogate doświadczenie zawodowe w firmach audytorskich (1996-1997 Ernst & Young, 1998 - 2001 Arthur Andersen, 2001 - 2004 PriceWaterhouseCoopers), kancelariach prawniczych (2005 Baker & McKenzie, 2008-2013 GWW Legal) oraz administracji rządowej (2005 - 2006 Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów, 2007 - Minister Budownictwa, 2011 - 2013 doradca Ministra Sprawiedliwości). Brał udział w ponad 30 szkoleniach (organizowanych przez Ernst & Young, Arthur Andersen, PriceWaterhouseCoopers) m.in. z zakresu podatków, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi, negocjacji, zarządzania projektami, zarządzania zmianą, różnic kulturowych, komunikacji. Posiada doświadczenie doradcze w wielu branżach, m.in.: finansowej, informatycznej, telekomunikacyjnej, energetycznej, budowlanej, deweloperskiej, farmaceutycznej, produkcyjnej, bankowej, handlowej, logistycznej, turystycznej. Uczestniczył w pracach nad licznymi projektami z zakresu administracji rządowej.

W latach 2013-2014 był niezależnym doradcą w obszarach strategii, finansów, negocjacji, zarządzania projektami, zarządzania zmianą.

W latach 2014-2016 zatrudniony jako doradca w departamencie strategii w PGNiG SA. Obecnie Prezes Zarządu BGK Nieruchomości SA.

ADAM BUDNIKOWSKI - CZŁONEK RADY NADZORCZEJ

W dniu 25 lutego 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji.

Studia magisterskie ukończył w 1971 w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Poznaniu (obecnie: Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu) na kierunku ekonomika handlu zagranicznego. Stopień naukowy doktora uzyskał w 1975 roku na Wydziale Handlu Zagranicznego ówczesnej Szkoły Głównej Planowania i Statystyki (obecnie SGH). Na tym samym wydziale w 1983 roku uzyskał habilitację.

W 1992 roku prezydent RP przyznał mu tytuł profesora nauk ekonomicznych.

Od początku kariery zawodowej związany ze Szkołą Główną Handlową. Pracę na uczelni rozpoczął w 1974 roku jako asystent w Instytucie Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych. W kolejnych latach, wraz z uzyskiwanymi tytułami naukowymi, awansował kolejno na adiunkta, docenta i profesora. W 1996 roku został wybrany na Dziekana Kolegium Gospodarki Światowej SGH i pełnił tę funkcję przez dwie kolejne kadencje, aż do 2002 roku. Rektorem SGH został w 2005 roku, a 5 marca 2008 roku został wybrany na drugą kadencję, przypadającą na lata 2008-2012. Od 2012 jest ponownie Dziekanem Kolegium Gospodarki Światowej SGH.

W swojej karierze zawodowej współpracował również z innymi ośrodkami naukowymi i edukacyjnymi, m.in. Polską Akademią Nauk, Polskim Towarzystwem Ekonomicznym, Instytutem Konjunktur i Cen Handlu Zagranicznego (pełnił stanowisko wicedyrektora Instytutu w latach 1992-1993), Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, Wyższą Szkołą Handlową w Radomiu, Akademią Dyplomatyczną w Warszawie oraz Krajową Szkołą Administracji Publicznej. Od 2001 roku jest członkiem Towarzystwa Ekonomistów Polskich, od 2012 członkiem prezydium Komitetu Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk.

W swojej karierze naukowo-badawczej wielokrotnie wykladał na uczelniach zachodnich i odbywał na nich staże. Był m.in. stypendystą Fulbrighta, a w 1996 roku jako ekspert Banku Światowego brał udział w misjach banku w Turcji i Rumunii.

Główne obszary jego zainteresowań naukowych wiążą się z tematyką międzynarodową. Obejmują m.in. międzynarodowe stosunki gospodarcze (ze szczególnym uwzględnieniem polityki handlowej i finansów międzynarodowych), transformację w Europie Środkowej i Wschodniej oraz politykę ochrony środowiska.

WOJCIECH JASIŃSKI – CZŁONEK RADY NADZORCZEJ

W dniu 25 lutego 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji.

Jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego (1972). W latach 1972 – 1986 pracował w Płocku, m.in. w NBP Oddział w Płocku, w Urzędzie Miejskim, w tym jako radca prawny w Izbie Skarbowej. W latach 1990 – 1991 organizował samorząd terytorialny w woj. płockim, jako Delegat Pełnomocnika Rządu ds. Reformy Samorządu Terytorialnego. Od 1992 do 1997 roku pracował w Najwyższej Izbie Kontroli, kolejno jako dyrektor: Delegatury NIK w Warszawie, Zespołu Finansów i Budżetu, Departamentu Budżetu Państwa. W latach 1997 – 2000 pełnił funkcję członka zarządu, następnie prezesa zarządu warszawskiej spółki Srebrna. Był członkiem Rady Nadzorczej Banku Ochrony Środowiska w latach 1998 – 2000. Od września 2000 do lipca 2001 roku zajmował stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. W latach 2006 – 2007 był Ministrem Skarbu Państwa. Od 2001 roku wykonywał mandat posła na Sejm RP (IV, V, VI, VII i VIII kadencji) pełniąc funkcje: Przewodniczącego Podkomisji Stałej ds. Systemu Bankowego i Polityki Pieniężnej, Przewodniczącego Komisji Gospodarki, Przewodniczącego Komisji Finansów Publicznych. Był również członkiem sejmowej Komisji Skarbu Państwa. W dniu 16 grudnia 2015 roku Rada Nadzorcza PKN ORLEN SA powołała Pana Wojciecha Jasińskiego do pełnienia funkcji Prezesa Zarządu Spółki na wspólną trzyletnią kadencję Zarządu, która kończy się z dniem odbycia Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia, zatwierdzającego sprawozdanie finansowe Spółki za rok 2016.

ANDRZEJ KISIELEWICZ – CZŁONEK RADY NADZORCZEJ

W dniu 25 lutego 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji.

Posiada tytuł profesora nauk matematycznych. Zatrudniony jest na Uniwersytecie Wrocławskim, na Wydziale Matematyki i Informatyki. Habilitację obronił na Uniwersytecie Wrocławskim, a tytuł doktora nauk matematycznych uzyskał w Polskiej Akademii Nauk. Absolwent Uniwersytetu Wrocławskiego. Zdobywał doświadczenie zawodowe w takich ośrodkach naukowych, jak: Uniwersytet Opolski, Vanderbilt University (Nashville, USA), Polska Akademia Nauk, Technische University (Darmstadt, Niemcy), The University of Manitoba (Winnipeg, Kanada), Politechnika Wrocławska. Posiada doświadczenie jako członek rad nadzorczych. Jest autorem ponad 60 publikacji naukowych w zagranicznych pismach z zakresu matematyki, logiki i informatyki oraz licznych książek (np. „Sztuczna inteligencja i logika”, „Wprowadzenie do informatyki” itd.). Jest także autorem wielu opinii, recenzji i ekspertyz, m.in. dla Narodowego Centrum Nauki, Komisji Europejskiej. Zawodowo zainteresowany zastosowaniem matematyki, logiki i informatyki w praktyce, sztuczną inteligencją, business intelligence, informatyzacją oraz teorią argumentacji.

ELŻBIETA MĄCZYŃSKA-ZIEMACKA – CZŁONEK RADY NADZORCZEJ

W składzie Rady Nadzorczej od 20 czerwca 2013 roku.
W dniu 26 czerwca 2014 roku ponownie powołana w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji

Absolwentka Uniwersytetu Warszawskiego (Wydział Ekonomii Politycznej, specjalność: ekonometria). Prof. dr hab. nauk ekonomicznych, zatrudniona w Instytucie Nauk Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk (od 1990) oraz Szkole Głównej Handlowej (od 1998) na stanowisku kierownika Zakładu Badań nad Bankructwami Przedsiębiorstwa w Instytucie Finansów Korporacji i Inwestycji w Kolegium Nauk o Przedsiębiorstwie SGH (od 2008) oraz kierownika studiów podyplomowych: „Wycena Nieruchomości”. Przewodnicząca Komitetu Gospodarczej Myśli Strategicznej w Ministerstwie Gospodarki (od 14 czerwca 2013), prezes Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego (od 2005) także członek Prezydium Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” oraz od 2011 roku Komitetu Nauk Ekonomicznych PAN. Członek Narodowej Rady Rozwoju. W latach 1994-2005 sekretarz naukowy oraz członek Prezydium Rady Strategii Społeczno-Gospodarczej przy Radzie Ministrów. W latach 2005-2007 członek niezależny Rady Nadzorczej BGŻ, w latach 1996-1998 członek niezależny Rady Nadzorczej Polskiego Banku Rozwoju, w latach 1990-1991 doradca i konsultant w Polsko-Szwedzkiej Sp. z o.o. SWEA SYSTEM. Odyła staże naukowo-badawcze m.in. w Niemczech (Uniwersytet Mannheim), Austrii (WU, Wirtshftsuniversitt Wien). Jest trzykrotną stypendystką DAAD oraz autorką, współautorką i redaktorem ok. 200 publikacji oraz ekspertyz z zakresu analizy ekonomicznej, finansów i wyceny przedsiębiorstw oraz z zakresu systemów gospodarczych i strategii rozwoju społeczno-gospodarczego. Członek Komitetu Redakcyjnego dwumiesięcznika „Ekonomista”, wydawanego przez PTE i KNE PAN, członek Rady Redakcyjnej „Kwartalnika Nauk o Przedsiębiorstwie”, wydawanego przez KNOP SGH, członek zespołu redakcyjnego kwartalnika International Journal of Sustainable Economy (IJSE), Inderscience Publishers Editorial Office, UK.

JANUSZ OSTASZEWSKI - CZŁONEK RADY NADZORCZEJ

W dniu 25 lutego 2016 roku powołany w skład Rady Nadzorczej obecnej kadencji.

Dyrektor Instytutu Finansów, w latach 2001-2013 kierownik Katedry Finansów, członek Senatu SGH, wybitny specjalista w zakresie finansów. W latach 2005-2012 był przez dwie kadencje Dziekanem Kolegium Zarządzania i Finansów.

Absolwent SGPiS, studia ukończył w 1978 roku. Stopień naukowy doktora uzyskał w 1982 roku na Wydziale Handlu Wewnętrznego, na tym samym wydziale w 1990 roku uzyskał habilitację. W 2001 roku prezydent RP przyznał mu tytuł profesora nauk ekonomicznych.

Ukończył studia podyplomowe o profilu finansowo-menedżerskim w Scuola Superiore Enrico Mattei w Mediolanie. Głównym przedmiotem jego badań są zagadnienia funkcjonowania przedsiębiorstw, ich gospodarka finansowa i strategia finansowa. Znajduje to wyraz w prowadzonych od wielu lat zajęciach z przedmiotów: finanse przedsiębiorstwa, finanse, zarządzanie oraz w licznych materiałach dydaktycznych i książkach. Do liczącego się dorobku naukowego zalicza ponad 140 różnego rodzaju opracowań naukowych, w tym 40 pozycji książkowych. Dotychczas pod jego kierunkiem prace doktorskie napisały i obroniły 22 osoby. Kilkuletnia praca w Ministerstwie Finansów na stanowisku dyrektora Departamentu Spraw Majątkowych i późniejsza aktywność zawodowa w charakterze doradcy Prezesa Kredyt Lease SA – spółki należącej do Grupy Kapitałowej Kredyt Banku SA – oraz praca w Biurze Finansowym Kancelarii Sejmu dodatkowo pogłębia jego zainteresowania finansami.

ZMIANY W SKŁADZIE RADY NADZORCZEJ W 2016 ROKU

W dniu 25 lutego 2016 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku:

- Jerzego Górkę,
- Mirosława Czekaja,
- Piotra Marcza,
- Marka Mroczkowskiego,
- Krzysztofa Kiliana,
- Zofię Dzik.

Jednocześnie, Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie powołało w skład Rady Nadzorczej Banku:

- Mirosława Barszcza,
- Adama Budnikowskiego,
- Wojciecha Jasińskiego,
- Andrzeja Kisielewicz,
- Janusza Ostaszewskiego,
- Piotra Sadownika,
- Agnieszkę Winnik – Kalembe.

Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz wyznaczył Piotra Sadownika na Przewodniczącą Rady Nadzorczej Banku oraz Agnieszkę Winnik – Kalembe na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.

W dniu 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku odwołało ze składu Rady Nadzorczej Banku:

- Agnieszkę Winnik-Kalembe,
- Małgorzatę Dec-Kruczkowską.

Jednocześnie Zwyczajne Walne Zgromadzenie Banku, powołało w skład Rady Nadzorczej Banku:

- Grażynę Ciurzyńską,
- Zbigniewa Hajłasa.

Skarb Państwa, jako Uprawniony Akcjonariusz na podstawie § 12 ust. 1 Statutu Banku, wyznaczył Panią Grażynę Ciurzyńską na Wiceprzewodniczącą Rady Nadzorczej Banku.

Zgodnie z oświadczeniami złożonymi przez członków Rady Nadzorczej, Piotr Sadownik, Zbigniew Hajłas, Mirosław Barszcz, Adam Budnikowski, Andrzej Kisielewicz, Elżbieta Mączyńska – Ziemacka i Janusz Ostaszewski spełniają kryteria niezależnych członków Rady Nadzorczej określone w Dobrych Praktykach Spółek Notowanych na GPW. Pozostali członkowie Rady Nadzorczej, tj. Grażyna Ciurzyńska oraz Wojciech Jasiński, złożyli oświadczenia o niespełnianiu kryteriów niezależności od Banku i podmiotów pozostających w istotnym powiązaniu z Bankiem.

ZASADY DZIAŁANIA RADY NADZORCZEJ

Rada Nadzorcza działa na podstawie Regulaminu uchwalonego przez Radę Nadzorczą i zatwierdzonego przez Walne Zgromadzenie. Posiedzenia Rady Nadzorczej odbywają się co najmniej raz na kwartał.

Rada Nadzorcza podejmuje uchwały bezwzględną większością głosów przy obecności co najmniej połowy członków Rady Nadzorczej, w tym przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej, z wyjątkiem uchwał w sprawach wskazanych w Statucie Banku, dla podjęcia których oprócz wskazanego kworum wymagana jest większość kwalifikowana wynosząca 2/3 głosów. W głosowaniu nie uczestniczą członkowie Rady Nadzorczej, których dotyczy sprawa poddana pod głosowanie.

KOMPETENCJE RADY NADZORCZEJ

Do kompetencji Rady Nadzorczej, oprócz uprawnień i obowiązków przewidzianych w powszechnie obowiązujących przepisach prawa i postanowieniach Statutu PKO Banku Polskiego SA, należy podejmowanie uchwał dotyczących w szczególności:

- zatwierdzania uchwalonych przez Zarząd: strategii PKO Banku Polskiego SA i rocznego planu finansowego,
- zatwierdzania uchwalonej przez Zarząd strategii zarządzania ryzykiem oraz akceptowania ogólnego poziomu tolerancji na ryzyko,
- wyznaczania podmiotu dokonującego badania lub przeglądu sprawozdań finansowych oraz wyrażania zgody na zawieranie umów z takim podmiotem lub podmiotami z nim powiązanymi,
- uchwalania Regulaminu:
 - Rady Nadzorczej,
 - określającego zasady udzielania kredytów, pożyczek, gwarancji bankowych oraz poręczeń członkowi Zarządu Banku, Rady Nadzorczej oraz osobie zajmującej stanowiska kierownicze w Banku oraz podmiotom powiązanym z nimi kapitałowo lub organizacyjnie,
- powołania i odwołania Prezesa Zarządu, Wiceprezesów oraz członków Zarządu, a także zawieszania w czynnościach członków Zarządu oraz delegowania członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu,
- zatwierdzania uchwalonych przez Zarząd Regulaminów: Zarządu, gospodarowania funduszami specjalnymi tworzonymi z zysku netto, Organizacyjnych Banku,
- wyrażania uprzedniej zgody na czynności spełniające określone kryteria, w tym m.in. na nabycie i zbycie środków trwałych oraz nieruchomości, założenie spółki, objęcie lub nabycie udziałów i akcji, zawarcie przez PKO Bank Polski SA transakcji z akcjonariuszem, posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w Banku lub z podmiotem powiązanym,
- występowania do Komisji Nadzoru Finansowego z wnioskiem o wyrażenie zgody na powołanie Prezesa Zarządu oraz członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku, a także na powierzenie funkcji członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku dotychczasowemu członkowi Zarządu, który nie nadzorował zarządzania tym ryzykiem,
- oceny funkcjonowania polityki wynagrodzeń w Banku oraz przedstawiania raportu w tym zakresie Walnemu Zgromadzeniu,
- opinii o stosowaniu przez Bank „Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych”.

ZMIANY REGULAMINU RADY NADZORCZEJ

W dniu 30 czerwca 2016 roku Walne Zgromadzenie zatwierdziło przyjęte przez Radę Nadzorczą w dniu 2 czerwca 2016 roku zmiany w Regulaminie Rady Nadzorczej.

Zmiany dotyczyły między innymi:

- rozpatrywania i opiniowania przez Radę Nadzorczą spraw wnoszonych pod obrady Walnego Zgromadzenia. Zmiana ta wiąże się z zasadą wyrażoną w pkt. II.Z.11. Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016, zgodnie z którą Rada Nadzorcza opiniuje wszystkie sprawy mające być przedmiotem uchwał walnego zgromadzenia. Zmieniona treść Regulaminu Rady Nadzorczej wprowadziła możliwość odstąpienia od opiniowania spraw dotyczących wyłącznie Rady Nadzorczej lub Członków Rady Nadzorczej oraz spraw wniesionych przez

akcjonariuszy po zwołaniu Walnego Zgromadzenia. W takim przypadku odstąpienie od opiniowania danej sprawy przez Radę Nadzorczą będzie przedmiotem odpowiedniego raportu w zakresie jednorazowego odstąpienia od stosowania zasady wyrażonej w pkt. II.Z.11. Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016,

- dodania wprost upoważnienia w Regulaminie Rady Nadzorczej dla Przewodniczącego do reprezentowania Rady Nadzorczej wobec pozostałych organów Banku, organów nadzoru oraz innych osób,
- wykreśleniu szczegółowych postanowień odnoszących się do działalności komitetów Rady Nadzorczej, szczegółowe reguły powinny być określone w odpowiednich regulaminach komitetów Rady Nadzorczej,
- doprecyzowaniu postanowienia Regulaminu Rady Nadzorczej w zakresie możliwości oddania głosu „wstrzymującego się”.

KOMITETY RADY NADZORCZEJ

Zgodnie z treścią Statutu Banku Rada Nadzorcza powołuje ze swojego grona Komitet Audytu oraz Komitet ds. Wynagrodzeń. Rada Nadzorcza może także powoływać ze swojego grona inne komitety.

Zgodnie z Regulaminem Rady Nadzorczej może ona powoływać, a w przypadkach, gdy wymagają tego przepisy prawa, powołuje, stałe komitety, których członkowie pełnią funkcje jako członkowie Rady Nadzorczej delegowani do pełnienia wybranych czynności nadzorczych w Banku. Rada Nadzorcza powołuje w szczególności stałe komitety:

KOMITET AUDYTU RADY NADZORCZEJ

ZADANIA

1) monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej, w tym przegląd okresowych i rocznych sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku (jednostkowych i skonsolidowanych), w szczególności poprzez:

- analizowanie:
 - informacji dotyczących istotnych zmian w polityce rachunkowości i sprawozdawczości finansowej oraz sposobie dokonywania szacunków i ocen kierownictwa, gdy mają one istotne znaczenie dla sprawozdawczości finansowej Banku,
 - sprawozdań finansowych Banku wraz z zestawieniem znaczących korekt do sprawozdań wynikających z badania oraz opinii z badania sprawozdań finansowych,
 - zgodności procesu sprawozdawczości finansowej z obowiązującymi przepisami prawa, dotyczącymi prowadzenia rachunkowości,
 - problemów, zastrzeżeń i wątpliwości, które wynikają z badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku,
 - zaleceń podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych (biegłego rewidenta) Banku i Grupy Kapitałowej Banku kierowanych do Zarządu oraz odpowiedzi Zarządu w tym zakresie,
- przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w sprawie zaopiniowania zbadanego przez biegłego rewidenta sprawozdania finansowego Banku i Grupy Kapitałowej Banku,
- przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji w sprawie oceny wniosku Zarządu dotyczącego podziału zysku albo pokrycia straty (w tym w szczególności polityki dywidendowej) i emisji papierów wartościowych,

2) monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, w tym audytu wewnętrznego, oraz zarządzania ryzykiem, w szczególności poprzez:

- ocenę działań Banku związanych z funkcjonowaniem systemu kontroli wewnętrznej, oraz ocenę jego adekwatności i skuteczności, w tym:
 - opiniowanie uchwał Zarządu, których zatwierdzenie należy do kompetencji Rady Nadzorczej w zakresie systemu kontroli wewnętrznej,
 - opiniowanie przekazywanych Radzie Nadzorczej okresowych raportów w zakresie systemu kontroli wewnętrznej,
 - przegląd procedur w zakresie anonimowego zgłaszania członkom Zarządu lub Rady Nadzorczej naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych,
 - przegląd pism organów nadzorczych kierowanych do Zarządu oraz Rady Nadzorczej wraz z udzielanymi na nie odpowiedziami,
- analizowanie informacji otrzymywanych od Komitetu ds. Ryzyka,
- monitorowanie działalności Departamentu Audytu Wewnętrznego, w tym:
 - opiniowanie planu audytów wewnętrznych w Banku i regulaminu wewnętrznego Departamentu Audytu Wewnętrznego,
 - dokonywanie okresowego przeglądu realizacji planu audytów wewnętrznych, audytów doraźnych oraz dokonywanie oceny działania Departamentu Audytu Wewnętrznego w świetle posiadanych zasobów,

- opiniowanie wniosków Prezesa Zarządu do Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania dyrektora Departamentu Audytu Wewnętrznego,
- monitorowanie poziomu wynagrodzeń dyrektora i pracowników Departamentu Audytu Wewnętrznego,
- monitorowanie działalności Departamentu Zgodności, w szczególności poprzez:
 - analizowanie informacji otrzymywanych od Departamentu Zgodności na temat przeglądu skuteczności systemu monitoringu zgodności,
- opiniowanie wniosków Prezesa Zarządu do Rady Nadzorczej w sprawie powołania i odwołania dyrektora Departamentu Zgodności,
- monitorowanie poziomu wynagrodzeń dyrektora i pracowników Departamentu Zgodności,
- 3) monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej, w szczególności poprzez:
 - rekomendowanie Radzie Nadzorczej podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych do przeprowadzenia czynności rewizji finansowej Banku i Grupy Kapitałowej Banku wraz z jego oceną, poziomem jego wynagrodzenia oraz nadzór nad wykonywaną pracą,
 - rozpatrywanie składanych przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych pisemnych informacji o istotnych kwestiach dotyczących czynności rewizji finansowej, w tym w szczególności o znaczących nieprawidłowościach systemu kontroli wewnętrznej Banku w odniesieniu do procesu sprawozdawczości finansowej,
 - uzgadnianie z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku zasad przeprowadzania czynności oraz proponowanego planu czynności,
 - badanie przyczyn rozwiązania umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych Banku i Grupy Kapitałowej Banku,
- 4) monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych, w tym w przypadku świadczenia usług, o których mowa w art. 48 ust. 2 Ustawy o Biegłych Rewidentach, w szczególności poprzez uzyskanie:
 - oświadczenia potwierdzającego niezależność podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych i niezależność biegłych rewidentów, wykonujących czynności rewizji finansowej,
 - informacji o zakresie usług, o których mowa w art. 48 ust. 2 Ustawy o Biegłych Rewidentach, świadczonych na rzecz Banku.

**SKŁAD KOMITETU
NA 31 GRUDNIA
2016 ROKU**

Zbigniew Hajłasz (Przewodniczący Komitetu),
Grażyna Ciurzyńska (Wiceprzewodnicząca Komitetu),
Andrzej Kisielewicz (członek Komitetu),
Janusz Ostaszewski (członek Komitetu),
Piotr Sadownik (członek Komitetu).

KOMITET DS. WYNAGRODZEŃ

ZADANIA

Opiniowanie i monitorowanie przyjętej w Banku polityki wynagrodzeń oraz wspieranie organów Banku w zakresie kształtowania i realizacji tej polityki. Komitet odpowiada w szczególności za realizację następujących zadań:

- 1) opiniowanie podlegających zatwierdzeniu przez Radę Nadzorczą ogólnych zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, w rozumieniu § 28 ust. 1 uchwały nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy i inwestorów Banku,
- 2) dokonywanie okresowego przeglądu ogólnych zasad polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku oraz przedstawianie wyników z przeglądu Radzie Nadzorczej,
- 3) przedstawianie Radzie Nadzorczej propozycji zasad wynagradzania członków Zarządu, w tym polityki zmiennych składników wynagrodzeń oraz wynagrodzenia zasadniczego członków Zarządu,
- 4) przedstawianie Radzie Nadzorczej propozycji dotyczących odpowiednich form umowy z członkami Zarządu,
- 5) opiniowanie wniosków dotyczących zgody dla członka Zarządu na zajmowanie się interesami konkurencyjnymi lub uczestniczenie w spółce konkurencyjnej jako wspólnik spółki cywilnej, spółki osobowej lub jako członek organu spółki kapitałowej bądź, uczestniczenie w innej konkurencyjnej osobie prawnej jako członek jej organu,

- 6) opiniowanie raportu z przeprowadzonego przez Departament Audytu Wewnętrznego, przeglądu wdrożenia polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- 7) przygotowanie projektu raportu z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku, który jest przedstawiany Walnemu Zgromadzeniu przez Radę Nadzorczą.

**SKŁAD KOMITETU
NA 31 GRUDNIA
2016 ROKU**

Piotr Sadowsnik (Przewodniczący Komitetu),
Grażyna Ciurzyńska (Wiceprzewodnicząca Komitetu),
Wojciech Jasiński (członek Komitetu),
Elżbieta Mączyńska-Ziemacka (członek Komitetu),
Janusz Ostaszewski (członek Komitetu).

KOMITET DS. RYZYKA

ZADANIA

- 1) opiniowanie całościowej bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, z uwzględnieniem profilu ryzyka Grupy Kapitałowej Banku, w tym w szczególności opiniowanie uchwalonych przez Zarząd strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka dla Banku i Grupy Kapitałowej Banku, których zatwierdzenie należy do kompetencji Rady Nadzorczej,
- 2) opiniowanie uchwalonej przez Zarząd strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku oraz przedkładanych przez Zarząd informacji dotyczących realizacji tej strategii oraz innych okresowych raportów w zakresie zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej,
- 3) opiniowanie innych uchwał Zarządu w zakresie zarządzania ryzykiem oraz adekwatności kapitałowej, których zatwierdzenie należy do kompetencji Rady Nadzorczej,
- 4) wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorowaniu wdrażania strategii zarządzania ryzykiem w działalności Banku przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla,
- 5) przegląd, czy ceny pasywów i aktywów oferowanych klientom w pełni uwzględniają model biznesowy Banku i jego strategię w zakresie ryzyka, a w przypadku gdy ceny te nie odzwierciedlają w odpowiedni sposób rodzajów ryzyka zgodnie z tym modelem i tą strategią, wskazanie Zarządowi kierunków działań korygujących mających na celu przywrócenie adekwatności cen pasywów i aktywów do modelu biznesowego i strategii ryzyka Banku; Komitet monitoruje realizację tych działań przez Zarząd,
- 6) opiniowanie rozwiązań dotyczących ograniczania ryzyka prowadzonej działalności przy wykorzystaniu ubezpieczeń majątkowych Banku oraz ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej członków organów Banku i prokurentów,
- 7) opiniowanie dla Rady Nadzorczej wniosków Prezesa Zarządu w sprawie powołania lub odwołania członka Zarządu nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku,
- 8) opiniowanie informacji podawanych przez Bank do publicznej wiadomości w zakresie dotyczącym strategii zarządzania ryzykiem oraz systemu zarządzania ryzykiem,
- 9) wykonywanie innych powierzonych zadań przez Radę Nadzorczą w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku.

**SKŁAD KOMITETU
NA 31 GRUDNIA
2016 ROKU**

Andrzej Kisielewicz (Przewodniczący Komitetu),
Grażyna Ciurzyńska (Wiceprzewodnicząca Komitetu),
Adam Budnikowski (członek Komitetu),
Elżbieta Mączyńska-Ziemacka (członek Komitetu).

KOMITET DS. STRATEGII (POWOŁANY 26 SIERPNIA 2016 ROKU)

ZADANIA

- 1) opiniowanie uchwalonej przez Zarząd strategii Banku, której zatwierdzenie należy do kompetencji Rady Nadzorczej,
- 2) wspieranie Rady Nadzorczej w nadzorowaniu wdrażania strategii, o której mowa, w tym w szczególności poprzez analizowanie przedstawianych przez Zarząd okresowych informacji odnośnie jej realizacji,
- 3) opiniowanie strategicznych czynności Banku, które wymagają uprzedniej zgody Rady Nadzorczej, w szczególności w zakresie ich spójności z obowiązującą strategią Banku,
- 4) wykonywanie innych powierzonych zadań przez Radę Nadzorczą w zakresie realizacji celów strategicznych i kluczowych projektów Banku.

**SKŁAD KOMITETU
NA 31 GRUDNIA
2016 ROKU**

Grażyna Ciurzyńska (Przewodnicząca Komitetu),
Zbigniew Hajłasz (Wiceprzewodniczący Komitetu),
Mirosław Barszcz (członek Komitetu),
Adam Budnikowski (członek Komitetu),
Elżbieta Mączyńska - Ziemacka (członek Komitetu),
Janusz Ostaszewski (członek Komitetu),
Piotr Sadowsnik (członek Komitetu).

9.2.6 ZARZĄD PKO BANKU POLSKIEGO SA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

Skład Zarządu PKO Banku Polskiego SA
Zmiany w składzie Zarządu Banku w 2016 roku
Zasady działania Zarządu Banku
Kompetencje Zarządu Banku
Komitety Zarządu Banku

Zgodnie z § 19 ust. 1 i 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA członkowie Zarządu powoływani są przez Radę Nadzorczą na wspólną trzyletnią kadencję.

Zarząd składa się z 3 do 9 członków. Powołanie dwóch członków Zarządu, w tym Prezesa Zarządu, wymaga zgody Komisji Nadzoru Finansowego. Na dzień 31 grudnia 2016 roku Zarząd Banku liczył 8 osób.

Obecna wspólna kadencja Zarządu Banku rozpoczęła się z upływem poprzedniej wspólnej kadencji Zarządu rozpoczętej 30 czerwca 2011 roku.

SKŁAD ZARZĄDU PKO BANKU POLSKIEGO SA WEDŁUG STANU NA 31.12.2016 ROKU

ZBIGNIEW JAGIEŁŁO - PREZES ZARZĄDU

W składzie Zarządu od 1 października 2009 roku. W dniu 8 stycznia 2014 roku powołany ponownie w skład Zarządu obecnej kadencji.

Prezes Zarządu PKO Banku Polskiego SA od października 2009 roku, powołany na kolejne kadencje w 2011 roku i 2014 roku. Wcześniej przez blisko 9 lat pełnił funkcję Prezesa Zarządu Pioneer Pekao TFI SA. W globalnej strukturze Pioneer Investments nadzorował także dystrybucję w regionie Europy Środkowo-Wschodniej (CEE). W drugiej połowie lat 90. ubiegłego wieku m.in. jako wiceprezes Zarządu współtworzył PKO/Credit Suisse TFI SA.

W okresie dwudziestoletniej pracy na rynku finansowym był odpowiedzialny m.in. za: (•) przeprowadzenie PKO Banku Polskiego SA z sukcesem przez okres kryzysowych zawirowań na międzynarodowych rynkach finansowych, przy jednoczesnym wzmocnieniu pozycji Banku jako lidera pod względem wielkości aktywów, kapitału i wypracowanego zysku w Polsce i regionie Europy Środkowo-Wschodniej; (•) przygotowanie i realizację strategii PKO Banku Polskiego SA na lata 2010-2012 oraz 2013-2015, które zaowocowały zdecydowanym wzrostem aktywów oraz efektywności biznesowej, a także zwiększeniem zainteresowania spółką ze strony inwestorów krajowych i zagranicznych; (•) dostosowanie PKO Banku Polskiego SA do wymogów coraz bardziej konkurencyjnego rynku finansowego poprzez uatrakcyjnienie oferty produktowej i podniesienie jakości obsługi klientów; (•) przeformułowanie modelu operacyjnego Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w kierunku koncentracji na podstawowej działalności związanej ze świadczeniem usług finansowych.

Aktywnie zaangażowany w rozwój i promocję wysokich standardów działania rynku finansowego w Polsce. Członek Rady Związku Banków Polskich oraz prestiżowej organizacji Institut International D'Etudes Bancaires zrzeszających międzynarodowe środowisko bankowe. Wcześniej pełnił m.in. funkcję Przewodniczącego Rady Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami.

Absolwent Wydziału Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej. Ukończył również Podyplomowe Studia Menedżerskie prowadzone przez Gdańską Fundację Kształcenia Menedżerów i Uniwersytet Gdański, gdzie uzyskał tytuł Executive MBA certyfikowany przez Rotterdam School of Management, Erasmus University. Odznaczony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz uhonorowany Medalem Solidarności Społecznej za propagowanie idei społecznej odpowiedzialności biznesu. Przewodniczący Rady Programowej Fundacji PKO Banku Polskiego SA która powstała w 2010 roku z jego inicjatywy.

Laureat licznych nagród i wyróżnień. Wybrany Prezesem Roku 2011 przez Gazetę Giełdy Parkiet. Laureat Wektora 2011 przyznanego przez Kapitułę Pracodawców RP oraz Złotego Bankiera w kategorii Osobowość Roku 2011. Dwukrotnie uznany za Bankowego Menedżera Roku (2011 i 2014) w konkursie Gazety Bankowej. Magazyn Bloomberg Businessweek Polska w latach 2012, 2014 i 2015 zaliczył go do TOP 20 Najlepszych Menedżerów w Polskiej Gospodarcie. Miesięcznik Finansowy Bank uhonorował go nagrodą specjalną Innowator Sektora Bankowego 2012. Otrzymał również tytuły miesięcznika Brief - Człowiek Roku 2013 i Dziennika Gazety Prawnej - Wizjoner 2013. W 2014 wyróżniony przez Gazetę Finansową jako jeden z „25 Najcenniejszych Menedżerów Świata Finansów”. W 2015 wyróżniony przez KIG medalem za wspieranie rozwoju samorządu gospodarczego i przedsiębiorczości, a przez Fundację Rozwoju Obrotu Bezgotówkowego statuetką eDukata za wizję rozwoju płatności bezgotówkowych oraz skuteczne budowanie koalicji na rzecz standardu płatności mobilnych. Serwis branżowy Mediarun.com uznał go za najbardziej pro-marketingowego prezesa, a kapituła Responsible Business Awards przyznała mu tytuł Outstanding CEO Philanthropist.

Pozostałe pełnione funkcje: Przewodniczący Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami
Przewodniczący Komitetu ds. Bezpieczeństwa Informatycznego
Przewodniczący Komitetu Ryzyka
Przewodniczący Komitetu Strategii

JANUSZ DERDA - WICEPREZES ZARZĄDU BANKU ODPOWIEDZIALNY ZA OBSZAR INFORMATYKI I USŁUG

W dniu 3 listopada 2016 roku powołany w skład Zarządu obecnej kadencji.

Jest absolwentem Wydziału Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego (kierunek: Informatyka, specjalność: Oprogramowanie Metod Numerycznych). Posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie zarządzania projektami informatycznymi w obszarze bankowości, rozwoju architektury systemów IT, kreowania rozwiązań informatycznych dla narzędzi scoringowych oraz automatyzacji przetwarzania wniosków kredytowych.

W latach 1994-95 pracował w Z.E.T.O. Opole sp. z o.o. jako projektant i programista. W 1997 roku był zatrudniony w INEKOM s.c. w Opolu. W latach 1998 - 2000 był zatrudniony w Wielkopolskim Banku Kredytowym 1 Oddział w Opolu, a od 2000 roku w Banku Zachodnim WBK SA, początkowo w zespole kredytowym, a później w zespole CRS. Następnie w BZ WBK SA pracował w Departamencie Systemu Centralnego, początkowo jako ekspert, następnie jako Kierownik Zespołu Rozwoju i Centralizacji Procesów oraz z-ca Dyrektora Departamentu d.s. Rozwoju. W latach 2008-2010 był Zastępcą Dyrektora Obszaru IT ds. Operacyjnych. W latach 2010 - 2016 pełnił funkcję CIO Banku Zachodniego WBK SA odpowiedzialnego za: tworzenie strategii rozwoju architektury systemów IT, wspieranie biznesu i kreowanie rozwiązań informatycznych, nadzór nad budżetem inwestycyjnym i operacyjnym IT, utrzymanie ciągłości biznesowej systemów informatycznych, zapewnienie bezpieczeństwa operacyjnego IT. Od czerwca do listopada 2016 roku Dyrektor Programu w firmie Fiserv odpowiedzialny za wdrożenie systemu centralnego.

Pozostałe pełnione funkcje: Przewodniczący Komitetu ds. Architektury IT
Zastępca Przewodniczącego Komitetu ds. Bezpieczeństwa Informatycznego
Członek Komitetu Strategii
I Zastępca Przewodniczącego Komitetu Ryzyka Operacyjnego
Członek Komitetu Ryzyka
Członek Komitetu Jakości Danych

BARTOSZ DRABIKOWSKI - WICEPREZES ZARZĄDU BANKU ODPOWIEDZIALNY ZA OBSZAR FINANSÓW I RACHUNKOWOŚCI

W składzie Zarządu od 20 maja 2008 roku.

W dniu 8 stycznia 2014 roku powołany ponownie w skład Zarządu obecnej kadencji.

Pełni funkcję Wiceprezesa Zarządu ds. Finansowych w PKO Banku Polskim SA od 20 maja 2008 roku. Jest również Przewodniczącym Rady Nadzorczej Polskiego Stowarzyszenia Emitentów Giełdowych oraz Wiceprzewodniczącym Grupy Zadaniowej ds. Finansów BIAC Finance Task Force - OECD.

W latach 2015 - 2016 był Członkiem Rady Dyrektorów VISA Europe i Członkiem Komitetu Ryzyka, Audytu i Finansów. Natomiast w latach 2006 - 2008 był członkiem Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej SA, odpowiedzialnym za finanse, nowe produkty w obszarze płatności elektronicznych, bezpieczeństwo i zarządzanie ryzykiem.

W latach 2006 - 2008 był członkiem Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej SA odpowiedzialnym za finanse, nowe produkty w obszarze płatności elektronicznych, bezpieczeństwo i zarządzanie ryzykiem.

Posiada wieloletnie doświadczenie z zarządzania instytucjami finansowymi. Przewodniczył Radom Nadzorczym spółek z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA: Inteligo Financial Services SA eService SA, PKO BP Faktoring SA. Był członkiem Rady Nadzorczej Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych SA, członkiem Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego oraz członkiem Rady Nadzorczej Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych SA.

Karierę zawodową rozpoczął w Ministerstwie Finansów, gdzie odpowiadał m.in. za regulacje oraz nadzór nad instytucjami rynku finansowego, przede wszystkim sektora bankowego oraz rynku kapitałowego. Przygotowywał również strategie rozwoju sektora usług finansowych zarówno w Polsce jak i w ramach wspólnego rynku Unii Europejskiej. W Ministerstwie Finansów był zatrudniony kolejno na stanowisku radcy ministra, zastępcy dyrektora oraz dyrektora Departamentu Instytucji Finansowych.

Przez kilka lat był członkiem Komisji Nadzoru Bankowego, członkiem Komisji Papierów Wartościowych i Giełd oraz zastępcą członka Rady ds. Systemu Płatniczego w Narodowym Banku Polskim. Zasiadał również w wielu instytucjach Unii Europejskiej: był m.in. członkiem Financial Services Committee (Rada Europejska), członkiem European Banking Committee oraz European

Securities Committee (Komisja Europejska).

Bartosz Drabikowski jest absolwentem Harvard Business School, gdzie ukończył Advanced Management Programme. Jest także absolwentem programu Executive MBA University of Illinois at Urbana – Champaign, Szkoły Głównej Handlowej, Politechniki Łódzkiej, Krajowej Szkoły Administracji Publicznej oraz Akademii Dyplomatycznej (w ramach Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych).

Odbył liczne staże zawodowe: w Deutsche Bundesbank, Deutsche Börse AG, Deutsche Ausgleichsbank oraz Rheinische Hypothekenbank. Był stypendystą The German Marshall Fund of the United States oraz uczestnikiem wielu szkoleń organizowanych m.in. przez Komisję Europejską oraz Międzynarodowy Fundusz Walutowy.

Pozostałe pełnione funkcje: Przewodniczący Komitetu ds. Wydatków
Przewodniczący Komitetu Jakości Danych
I Zastępca Przewodniczącego Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami
Członek Komitetu Strategii
II Zastępca Przewodniczącego Komitetu Ryzyka Operacyjnego
Członek Komitetu Ryzyka
Zastępca Przewodniczącego Komitetu Kredytowego Banku ds. modeli ryzyka kredytowego

MAKS KRACZKOWSKI - WICEPREZES ZARZĄDU BANKU NADZORUJĄCY OBSZAR BANKOWOŚCI MIĘDZYNARODOWEJ I TRANSAKCYJNEJ ORAZ WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDAMI I AGENCJAMI RZĄDOWYMI

W dniu 30 czerwca 2016 roku powołany w skład Zarządu obecnej kadencji.

Jest absolwentem Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej V, VI, VII, VIII Kadencji: od 2015 roku Wiceprzewodniczący Komisji Gospodarki i Rozwoju Sejmu RP, w latach 2005-2007 Przewodniczący Komisji Gospodarki Sejmu RP, a także: Członek Komisji Ustawodawczej Sejmu RP, Przewodniczący podkomisji stałej Trybunału Konstytucyjnego.

Posiada wieloletnie doświadczenie w stanowieniu prawa, znajomość zagadnień gospodarczych w skali krajowej oraz międzynarodowej.

Jako poseł czterech kadencji Sejmu Rzeczypospolitej w swojej działalności ukierunkowany był na sprawy gospodarki i rynku finansowego.

Pozostałe pełnione funkcje: Zastępca Przewodniczącego Komitetu Kredytowego Banku
Członek Komitetu Strategii

MIECZYŚLAW KRÓL - WICEPREZES ZARZĄDU BANKU P.O. W ZAKRESIE NADZORU NAD OBSZAREM BANKOWOŚCI UBEZPIECZENIOWEJ

W dniu 2 czerwca 2016 roku powołany w skład Zarządu obecnej kadencji.

Bankowiec, finansista, menadżer, magister ekonomii, absolwent warszawskiej Szkoły Głównej Handlowej (Wydział Finansów i Statystyki) i Międzynarodowej Szkoły Zarządzania. Absolwent Studiów Doktoranckich Szkoły Głównej Handlowej (Kolegium Zarządzania i Finansów).

Z bankowością i finansami związany zawodowo od ponad trzydziestu lat. Pracował m.in. w Narodowym Banku Polskim. Wieloletni dyrektor w PKO Banku Polskim SA. W latach 2006-2010 był dyrektorem Departamentu Audytu w PKO Banku Polskim SA, następnie w latach 2011-2015 był dyrektorem Departamentu Audytu w Banku Ochrony Środowiska SA w Warszawie. W latach 2006-2007 był członkiem Rady Nadzorczej Centrum Finansowo – Bankowego w Warszawie. W roku 2007 był Przewodniczącym Rady Nadzorczej Zakładów Chemicznych Organika Sarzyna w Nowej Sarzynie i w Zakładach Konserwacji Zabytków. Wykładał w Wyższej Szkole Działalności Gospodarczej w Warszawie. Jest autorem wielu artykułów poruszających tematykę bankową i ekonomiczną.

W latach 1998 – 2002 był radnym Powiatu Warszawskiego. Był Wiceprzewodniczącym Komisji Budżetu oraz członkiem Komisji Rewizyjnej. W latach 2002 – 2014 był radnym Rady m.st. Warszawy. W Radzie m.st. Warszawy był m.in. Wiceprzewodniczącym Komisji Budżetu i Finansów oraz członkiem Komisji Zdrowia. W swojej działalności społecznej kierował Społeczną Radą Szpitala Bielańskiego im. Księdza Jerzego Popiełuszki.

Pozostałe pełnione funkcje: Członek Komitetu Strategii

PIOTR MAZUR -

WICEPREZES ZARZĄDU BANKU ODPOWIEDZIALNY ZA OBSZAR ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Z dniem 8 stycznia 2013 roku powołany w skład Zarządu do końca poprzedniej kadencji. W dniu 8 stycznia 2014 roku powołany ponownie w skład Zarządu obecnej kadencji.

Pełni funkcję Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA odpowiedzialnego za Obszar Zarządzania Rysykiem po uzyskaniu zgody KNF 8 stycznia 2013 roku. Ukończył Akademię Ekonomiczną we Wrocławiu, na kierunku Organizacja i Zarządzanie. Posiada ponad dwudziestoletnie doświadczenie w pracy w bankowości, w tym od 2000 roku na stanowiskach kierowniczych – głównie w obszarach ryzyka, restrukturyzacji i kredytów. Posiada doświadczenie w pracy w międzynarodowych grupach finansowych, działających w Europie, USA i Ameryce Południowej. Członek rad nadzorczych, rad wierzycieli, członek i przewodniczący kluczowych komitetów zarządzania ryzykiem. Brał udział w tworzeniu strategii Banku Zachodniego WBK SA, bezpośrednio odpowiadał za zarządzanie ryzykiem, optymalizację procesów windykacji i restrukturyzacji, współpracował z regulatorami w Polsce i za granicą.

Po studiach w 1991 roku rozpoczął karierę zawodową w Banku BPH SA w obszarze kredytów. W 1992 roku zaczął pracę w Banku Zachodnim SA, a następnie po połączeniu z Wielkopolskim Bankiem Kredytowym SA był związany z BZ WBK SA. W latach 1992-2000 pracował w Departamencie Inwestycji Kapitałowych, a następnie w latach 2000-2005 zajmował stanowisko Dyrektora Departamentu Kontroli Jakości Kredytów. W latach 2005-2008 był Dyrektorem Obszaru Business Intelligence i Zarządzania Rysykiem, a w latach 2008-2010 Zastępcą Głównego Oficera ds. Rysyka. Od stycznia 2011 roku pełnił funkcję Głównego Oficera Kredytowego a od marca 2012 roku także Zastępcy Głównego Oficera ds. Rysyka. Ponadto był Przewodniczącym Komitetu Kredytowego BZ WBK SA, Zastępcą Przewodniczącego Forum Rysyka Kredytowego oraz Zastępcą Przewodniczącego Forum Modeli Rysyka.

Pozostałe pełnione funkcje:

Przewodniczący Komitetu Kredytowego Banku
Przewodniczący Komitetu Rysyka Operacyjnego
Zastępca Przewodniczącego Komitetu Rysyka
II Zastępca Przewodniczącego Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami
Członek Komitetu ds. Bezpieczeństwa Informatycznego
Członek Komitetu Strategii
Członek Komitetu Jakości Danych

JAKUB PAPIERSKI - WICEPREZES ZARZĄDU BANKU ODPOWIEDZIALNY ZA OBSZAR BANKOWOŚCI KORPORACYJNEJ I INWESTYCYJNEJ

W składzie Zarządu od 22 marca 2010 roku. W dniu 8 stycznia 2014 roku powołany ponownie w skład Zarządu obecnej kadencji.

Jest absolwentem Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Posiada licencję Chartered Financial Analyst (CFA).

Karierę zawodową rozpoczynał w 1993 roku w firmie konsultingowej Pro-Invest International. W latach 1995-96 pracował w Domu Maklerskim ProCapital, a następnie w Creditanstalt Investment Bank. W marcu 1996 roku rozpoczął pracę w Deutsche Morgan Grenfell/Deutsche Bank Research, zajmując się sektorem bankowym w Europie Środkowej i Wschodniej.

Od listopada 2001 do września 2003 roku pracował w Banku Pekao SA jako dyrektor wykonawczy Pionu Finansowego, nadzorując bezpośrednio politykę finansową i podatkową banku, systemy informacji zarządczej oraz skarb i zarządzanie portfelami inwestycyjnymi, a także był członkiem Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami Banku. W październiku 2003 roku objął stanowisko prezesa Zarządu Centralnego Domu Maklerskiego Pekao SA, a od września 2006 pełnił jednocześnie funkcję wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Pioneer Pekao TFI SA. Od maja 2009 roku pełnił obowiązki prezesa Zarządu Allianz Bank Polska SA, a od października 2009 roku zajmował stanowisko prezesa Zarządu.

W latach 2005-2009 Jakub Papierski był przewodniczącym Rady Programowej Akademii Liderów Rynku Kapitałowego przy Fundacji im. Lesława Paży, a obecnie jest członkiem jej Rady Programowej.

Pozostałe pełnione funkcje:

Zastępca Przewodniczącego Komitetu Kredytowego Banku
Członek Komitetu Rysyka
Członek Komitetu Strategii
Członek Komitetu Jakości Danych

JAN EMERYK ROŚCISZEWSKI - WICEPREZES ZARZĄDU BANKU P.O. W ZAKRESIE NADZORU NAD OBSZAREM RYNKU DETALICZNEGO

W dniu 14 lipca 2016 roku powołany w skład

Polski przedsiębiorca, menedżer branży ubezpieczeniowej. W 1988 roku ukończył w stopniu magistra historię na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1990 roku

Zarządu obecnej kadencji. uzyskał dyplom DEA w Instytucie Nauk Politycznych w Paryżu (Institut d'Etudes Politiques de Paris). Ukończył liczne szkolenia w dziedzinie finansów, ubezpieczeń i zarządzania we Francji, Wielkiej Brytanii i Polsce. W 1996 roku uzyskał uprawnienia brokera ubezpieczeniowego. Od pierwszej połowy lat 90. pracował dla międzynarodowych instytucji bankowo-ubezpieczeniowych m.in. AXA, Azur. W latach 1990 – 1991 pracował we Francji dla AXA Banque oraz AXA International, a w latach 1991 – 1993 dla Groupe Azur. W latach 1993 -1996 był członkiem zarządu TU Azur Ostoja SA oraz TUnŻ Azur Życie SA. Od 1996 związany z grupą BNP Paribas. W latach 1998 - 2016 jako prezes zarządu kierował Towarzystwem Ubezpieczeń na Życie Cardif Polska SA, należącym obecnie do grupy BNP Paribas. Równocześnie w latach 2001 - 2016 pełnił funkcję dyrektora generalnego Cardif Assurance Risques Divers w Polsce.

Pełnił lub pełni wiele dodatkowych funkcji zawodowych m.in. takich jak: przewodniczącego Rady Nadzorczej Pocztylion - Arka PTE (od 1999), wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej Pocztylion Agencji Usług Finansowych SA (2000 – 2014), członka Komisji Rewizyjnej Polskiej Izby Ubezpieczeń (2012 – 2016), członka Rady Nadzorczej BBI Developement NFI SA (od 2011).

W latach 1981 – 1983 działał w Prymasowskim Komitecie Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności. Od 2009 roku jest Kawalerem Honoru i Dewocji Zakonu Maltańskiego, zaś od grudnia 2012 roku pełni funkcję szpitalnika Związku Polskich Kawalerów Maltańskich. Jest członkiem zarządu Fundacji Karta z Dziejów (od 2007) oraz członkiem Warszawskiego Klubu Wysokogórskiego, Polskiego Towarzystwa Heraldycznego, Domus Polonorum. W 2010 roku odznaczony Krzyżem Oficerskim Polonia Restituta za wybitne zasługi w działalności na rzecz rozwoju rynku ubezpieczeniowego w Polsce. Autor i współautor książek historycznych oraz artykułów z dziedziny finansów i zarządzania.

Pozostałe pełnione funkcje: Zastępca Przewodniczącego Komitetu Jakości Danych
Członek rotacyjny Komitetu Kredytowego Banku ds. modeli ryzyka kredytowego
Członek Komitetu Strategii
Członek Komitetu Ryzyka

Poza wyżej wymienionymi, członkowie Zarządu Banku pełnili również funkcje w komitetach sterujących powołanych w ramach realizowanych projektów.

ZMIANY W SKŁADZIE ZARZĄDU BANKU W 2016 ROKU

- W dniu 21 marca 2016 roku Pan Jacek Obłękowski złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 21 marca 2016 roku,
- W dniu 22 marca 2016 roku Pan Jarosław Myjak złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 22 marca 2016 roku,
- W dniu 2 czerwca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Pana Mieczysława Króla na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 6 czerwca 2016 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku,
- W dniu 30 czerwca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Pana Maks Kraczkowskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 4 lipca 2016 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku,
- W dniu 14 lipca 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Pana Jana Emeryka Rościszewskiego na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku, od dnia 18 lipca 2016 roku, na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku,
- W dniu 5 października 2016 roku Pan Piotr Alicki złożył rezygnację z pełnienia funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 30 października 2016 roku,
- W dniu 3 listopada 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Pana Janusza Derdę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 1 grudnia 2016 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku.

ZASADY DZIAŁANIA ZARZĄDU BANKU

Zarząd podejmuje decyzje w formie uchwał.

Oświadczenia w imieniu Banku składają:

- prezes Zarządu samodzielnie,
- dwóch członków Zarządu łącznie albo jeden członek Zarządu łącznie z prokurentem,
- dwóch prokurentów działających łącznie,
- pełnomocnicy działający samodzielnie lub łącznie w granicach udzielonego pełnomocnictwa.

KOMPETENCJE ZARZĄDU BANKU

Zgodnie z § 20 ust. 1 Statutu PKO Banku Polskiego SA do kompetencji Zarządu należą wszelkie sprawy związane z prowadzeniem spraw PKO Banku Polskiego SA, nie zastrzeżone powszechnie obowiązującymi przepisami prawa lub postanowieniami Statutu PKO Banku Polskiego SA dla Walnego Zgromadzenia lub Rady Nadzorczej, w tym nabycie i zbycie nieruchomości, udziału w nieruchomości lub użytkowania wieczystego, które nie wymagają zgody Walnego Zgromadzenia zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 5 Statutu PKO Banku Polskiego SA.

Zgodnie z § 20 ust. 2 Statutu PKO Banku Polskiego SA do kompetencji Zarządu należy podejmowanie decyzji o zaciąganiu zobowiązań lub rozporządzeniu aktywami, których łączna wartość w stosunku do jednego podmiotu przekracza 5% funduszy własnych, z zastrzeżeniem kompetencji Walnego Zgromadzenia, określonych w § 9 Statutu PKO Banku Polskiego SA lub Rady Nadzorczej, określonych w § 15 Statutu PKO Banku Polskiego SA.

Uchwały Zarządu wymagają wszystkie sprawy przekraczające zakres zwykłych czynności Banku. Uchwały Zarządu zapadają bezwzględną większością głosów. W przypadku równości głosów rozstrzyga głos Prezesa Zarządu. Tryb działania Zarządu oraz sprawy, które wymagają podjęcia uchwały przez Zarząd określa Regulamin Zarządu.

KOMITETY ZARZĄDU BANKU

W 2016 roku działały następujące komitety stałe, w których uczestniczyli członkowie Zarządu Banku:

KOMITET ZARZĄDZANIA AKTYWAMI I PASYWAMI PKO BANKU POLSKIEGO SA

CEL	Zarządzanie aktywami i pasywami, poprzez wpływ na kształtowanie struktury bilansu PKO Banku Polskiego SA i pozycji pozabilansowych w sposób sprzyjający osiągnięciu optymalnego wyniku finansowego.
------------	---

ZADANIA	WSPARCIE ZARZĄDU W NASTĘPUJĄCYCH OBSZARACH DZIAŁANIA BANKU: - kształtowanie struktury bilansu Banku, - zarządzanie adekwatnością kapitałową, - zarządzanie rentownością z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych działalności oraz generowanego ryzyka, - zarządzanie ryzykiem finansowym, w tym ryzykiem rynkowym i płynności, ryzykiem biznesowym oraz ryzykiem kredytowym (rozliczeniowym i przedrozliczeniowym) transakcji na rynku hurtowym. PODEJMOWANIE DECYZJI DOTYCZĄCYCH W SZCZEGÓLNOŚCI: - limitów na ryzyko finansowe, - limitów rozliczeniowych i kredytowych na transakcje na rynku hurtowym, - limitów inwestycyjnych, - limitów określających apetyt na portfelowe ryzyko kredytowe, - współczynników korygujących ceny transferowe, w tym indywidualnych stawek tych współczynników, a także sposobu ich stosowania, - cen transferowych dla pozycji klasyfikowanych do portfela bankowego inwestycyjnego w Departamencie Skarbu, - profilu płynności dla potrzeb ustalania cen transferowych oraz replikowanych profili ryzyka stopy procentowej, - modeli i parametrów portfelowych wykorzystywanych do ustalania odpisów i rezerw z tytułu utraty wartości ekspozycji kredytowych, - istotnych modeli ryzyka finansowego i biznesowego oraz ich parametrów. WYDAWANIE REKOMENDACJI DLA ZARZĄDU ALBO CZŁONKÓW ZARZĄDU DOTYCZĄCYCH W SZCZEGÓLNOŚCI: - kształtowania struktury bilansu, - zarządzania ryzykiem: finansowym, rozliczeniowym i przedrozliczeniowym transakcji na rynku hurtowym oraz biznesowym, - uruchomienia kapitałowych działań awaryjnych oraz potrzeb kapitałowych, - polityki cenowej w poszczególnych obszarach biznesowych oraz wysokości stóp procentowych i minimalnych marż kredytowych, - modelu finansowego, w tym zasad ustalania wyniku zarządczego i systemu cen transferowych, - strategii zabezpieczających w ramach rachunkowości zabezpieczeń, - podjęcia ewentualnych działań naprawczych po przeprowadzonych kompleksowych testach warunków skrajnych.
----------------	--

KOMITET RYZYKA

CEL	Projektowanie strategicznych kierunków i zadań w zakresie ryzyka bankowego w kontekście strategii Banku i uwarunkowań wynikających z sytuacji makroekonomicznej oraz otoczenia regulacyjnego, analizowanie okresowych raportów związanych z ryzykiem bankowym i opracowywanie na ich bazie odpowiednich wytycznych, a także przygotowywanie strategii zarządzania ryzykiem bankowym i jej okresowe weryfikowanie.
ZADANIA	• monitorowanie integralności, adekwatności i efektywności systemu zarządzania ryzykiem bankowym, adekwatności kapitałowej oraz alokacji kapitału wewnętrznego do poszczególnych linii biznesowych, a także wdrażanie polityki w zakresie zarządzania ryzykami, realizowanej w ramach przyjętej Strategii Banku, • analiza i ocena wykorzystania strategicznych limitów ryzyka określonych w Strategii zarządzania ryzykiem bankowym, • opiniowanie cyklicznych raportów ryzyka, przedkładanych do zatwierdzenia Radzie Nadzorczej i uwzględnianie informacji z tych raportów przy wydawaniu opinii.

KOMITET KREDYTOWY BANKU

CEL	Zarządzanie ryzykiem kredytowym występującym przy podejmowaniu decyzji kredytowych, decyzji dotyczących wierzytelności zarządzanych przez odpowiednie jednostki Banku oraz zarządzanie ryzykiem wystąpienia negatywnych skutków finansowych lub reputacyjnych w wyniku podjęcia błędnych decyzji biznesowych na podstawie modeli ryzyka kredytowego.
ZADANIA	• podejmowanie decyzji w sprawach dotyczących podziału kompetencji do podejmowania decyzji kredytowych oraz sprzedażowych, zarządzania wierzytelnościami trudnymi, limitów branżowych i klientowskich oraz zabezpieczania wierzytelności PKO Banku Polskiego SA, • podejmowanie decyzji dotyczących modeli ryzyka kredytowego, w szczególności w zakresie: modeli i parametrów polityki kredytowej wykorzystywanych przy wyznaczaniu oceny scoringowej albo ratingowej, modeli i parametrów ryzyka kredytowego zgodnych z metodą wewnętrznymi ratingów oraz innych istotnych modeli ryzyka kredytowego, wyników walidacji istotnych modeli ryzyka kredytowego oraz związanych z nimi propozycji zmian w modelach, raportów dotyczących stanu realizacji zaleceń powalidacyjnych; modeli nieistotnych ryzyka kredytowego; z monitorowania modeli istotnych oraz jakości portfeli kredytowych, do których stosowane są modele ryzyka kredytowego. • wydawanie rekomendacji dla Zarządu PKO Banku Polskiego SA w sprawach dotyczących podjęcia decyzji w zakresie transakcji kredytowych i zmian istotnych warunków tych transakcji, wewnętrznych limitów klientowskich, zarządzania wierzytelnościami trudnymi, modeli ryzyka kredytowego, w szczególności w zakresie wartości parametrów polityki kredytowej, które ze względu na uregulowania zewnętrzne wymagają akceptacji Zarządu albo Rady Nadzorczej. • wydawanie opinii w sprawach wniosków dotyczących transakcji kredytowych, transakcji leasingowych albo transakcji faktoringowych kierowanych przez Spółki Grupy Kapitałowej Banku, restrukturyzacyjno-windykacyjnych klientów KREDO BANK SA oraz dotyczących istotnych modeli ryzyka kredytowego w spółkach Grupy Kapitałowej Banku.

KOMITET RYZYKA OPERACYJNEGO

CEL	Skuteczne zarządzanie ryzykiem operacyjnym zwiększające bezpieczeństwo prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej.
ZADANIA	• wyznaczanie kierunków rozwoju zarządzania ryzykiem operacyjnym, • nadzór nad funkcjonowaniem zarządzania ryzykiem operacyjnym, • koordynacja zarządzania ryzykiem operacyjnym, • wyznaczanie działań w przypadku zaistnienia sytuacji awaryjnej narażającej wizerunek Banku, powodującej straty operacyjne.

KOMITET DS. WYDATKÓW

ZADANIA	• akceptacja, opiniowanie wydatków dotyczących kosztów rzeczowych oraz pozostałych kosztów działania w zakresie działalności bieżącej, wynikających z nowych umów albo aneksów do zawartych umów oraz akceptacja przekroczeń budżetu kosztów rzeczowych oraz pozostałych kosztów działania w zakresie działalności bieżącej, zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad zarządzania kosztami, • akceptacja dalszego postępowania z powierzchnią zidentyfikowaną jako pustostan i odmowa akceptacji nowej lokalizacji, zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad gospodarowania nieruchomościami, • podejmowanie decyzji dotyczących projektów, w tym m.in. akceptacja wniosków projektowych, akceptacja
----------------	--

- oraz rekomendowanie planów projektów, akceptacja istotnych zmian w projektach, decydowanie o wstrzymaniu realizacji projektów, zamknięciu projektów, akceptacja ocen uzyskanych celów oraz efektów projektu, zgodnie z przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad zarządzania projektami i inwestycjami,
- dokonywanie przesunięć pomiędzy kosztami działalności bieżącej, a kosztami projektów albo inwestycji,
- akceptowanie wydatków będących nakładami inwestycyjnymi związanych z realizacją przedsięwzięć nie spełniających kryteriów projektów albo inwestycji.

KOMITET STRATEGII

CEL	Sprawowanie nadzoru nad procesem planowania strategicznego oraz zarządzania strategią Banku.
ZADANIA	• zarządzanie działaniami związanymi z opracowaniem i wdrożeniem strategii, • akceptacja harmonogramu prac nad strategią oraz harmonogramu wdrożenia strategii, • podejmowanie kluczowych decyzji niezbędnych dla zapewnienia realizacji strategii, w tym wdrożenia programów strategicznych, • rozstrzyganie ewentualnych sporów powstających w trakcie prowadzenia prac nad poszczególnymi programami strategicznymi.

KOMITET DS. ARCHITEKTURY IT PKO BANKU POLSKIEGO SA

CEL	Kształtowanie architektury informatycznej zapewniającej realizację Strategii Banku.
ZADANIA	• opracowanie kluczowych założeń architektury informatycznej Banku (pryncypia), • przeprowadzanie okresowej oceny architektury informatycznej funkcjonującej w Banku, • opracowanie modelu architektury docelowej, • inicjowanie działań zmierzających do osiągnięcia modelu architektury docelowej.

KOMITET DS. BEZPIECZEŃSTWA INFORMATYCZNEGO

CEL	Zwiększenie skuteczności nadzoru i kontroli nad obszarem bezpieczeństwa systemu informatycznego w PKO Banku Polskim SA (SIB).
ZADANIA	Wydawanie rekomendacji w zakresie związanym z bezpieczeństwem SIB dotyczących w szczególności: • koordynowania i monitorowania prac związanych z bezpieczeństwem SIB, • wyznaczania kierunków działania Banku w zakresie bezpieczeństwa SIB, • określania pożądanych działań, które w ocenie Komitetu należy podjąć w przypadku wystąpienia sytuacji awaryjnych narażających wizerunek Banku i powodujących straty operacyjne bądź finansowe w obszarze bezpieczeństwa SIB, • monitorowania ryzyka związanego z bezpieczeństwem SIB.

KOMITET JAKOŚCI DANYCH

CEL	Określanie strategicznych kierunków działań w zakresie zarządzania jakością danych oraz architekturą danych w Banku w kontekście Systemu Zarządzania Danymi (SZD) oraz nadzór nad jego funkcjonowaniem oraz ocena jego efektywności i działań poszczególnych jednostek i komórek organizacyjnych.
ZADANIA	Podejmowanie decyzji dotyczących zarządzania danymi w Banku, w tym dotyczących w szczególności: • kierunków rozwoju SZD, • zaleceń dla jednostek i komórek organizacyjnych Centrali w zakresie działań dotyczących zarządzania danymi, • szczegółowych rozwiązań w zakresie zarządzania danymi, • oceny efektywności działania SZD, określenia priorytetów działań w ramach SZD oraz okresowych planów działań, • przypisania właścicielstwa grup danych, • rozstrzygania spraw spornych dotyczących SZD na wniosek członka Komitetu, • akceptacji – w uzasadnionych w szczególności ciągłości działania Banku przypadkach – odstępstw od kryteriów i reguł jakości danych oraz standardów rozwiązań jakości danych.

Ponadto, poza wyżej wymienionymi, członkowie Zarządu Banku uczestniczyli również w komitetach niestałych, w tym w komitetach sterujących powołanych w ramach realizowanych projektów.

9.3 AKCJE PKO BANKU POLSKIEGO SA BĘDĄCE W POSIADANIU WŁADZ BANKU

Stan posiadania akcji Banku przez członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku przedstawia poniższa tabela. Wartość nominalna każdej akcji wynosi 1 PLN.

Tabela 32. Stan posiadania akcji PKO Banku Polskiego SA

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba akcji na dzień 31.12.2016	Nabycie	Zbycie	Liczba akcji na dzień 31.12.2015
Zarząd Banku					
1.	Zbigniew Jagiełło, Prezes Zarządu Banku	11 000	0	0	11 000
2.	Janusz Derda, Wiceprezes Zarządu Banku*	0	0	0	x
3.	Bartosz Drabikowski, Wiceprezes Zarządu Banku	0	0	0	0
4.	Maks Krackowski, Wiceprezes Zarządu Banku*	0	0	0	0
5.	Mieczysław Król, Wiceprezes Zarządu Banku*	5 000	0	0	x
6.	Piotr Mazur, Wiceprezes Zarządu Banku	4 500	0	0	4 500
7.	Jakub Papierski, Wiceprezes Zarządu Banku	3 000	0	0	3 000
8.	Jan Emeryk Rościszewski, Wiceprezes Zarządu Banku*	0	0	0	x

*) członkowie Zarządu Banku, którzy nie pełnili funkcji na dzień 31.12.2015 roku.

Członkowie Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2016 roku nie posiadali akcji i udziałów w PKO Banku Polskim SA.

Członkowie Rady Nadzorczej i Zarządu PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2016 roku nie posiadali akcji i udziałów w spółkach powiązanych z PKO Bankiem Polskim SA rozumianych jako zależne, współzależne i stowarzyszone.

10. POZOSTAŁE INFORMACJE

Udzielone zobowiązania pozabilansowe Nabycie akcji własnych Informacje o działalności Grupy Kapitałowej Banku poza terytorium RP Znaczące umowy oraz istotne umowy z bankiem centralnym lub organami nadzoru Publikowane prognozy dotyczące wyników finansowych za 2016 rok Udzielone zobowiązania finansowe i gwarancyjne Zaciągnięte kredyty i umowy pożyczek, gwarancji i poręczeń Umowy o subemisję oraz gwarancje udzielone podmiotom zależnym Wystawione tytuły egzekucyjne Dokonane zwolnienia z długu Wskazanie postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej Prokury, posiedzenia Zarządu oraz realizacja uchwał Walnego Zgromadzenia Czynniki, które będą miały wpływ na przyszłe wyniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA Sezonowość lub cykliczność działalności w okresie sprawozdawczym Informacje o zawarciu przez emitenta lub jednostkę od niego zależną jednej lub wielu transakcji z podmiotami powiązanymi jeżeli są one istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe Znaczące zdarzenia po dacie bilansu Oświadczenia Zarządu

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA POZABILANSOWE

Stan udzielonych zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym i gwarancyjnym na rzecz jednostek powiązanych PKO Banku Polskiego SA na koniec 2016 roku wyniósł 7 776 mln PLN i w porównaniu do stanu na koniec 2015 roku wzrósł o 5 472 mln PLN.

Z ogólnej kwoty udzielonych zobowiązań pozabilansowych największe pozycje dotyczą spółek:

- PKO Leasing SA i jej spółki zależne – 6 112 mln PLN,

- PKO Bank Hipoteczny SA– 1 506 mln PLN.

W 2016 roku Bank nie zawarł istotnych transakcji z podmiotami powiązanymi na warunkach innych niż rynkowe.

Szczegółowe informacje dotyczące transakcji z podmiotami powiązanymi kapitałowo znajdują się w Sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok.

Stan udzielonych zobowiązań pozabilansowych o charakterze finansowym i gwarancyjnym na rzecz jednostek powiązanych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec 2016 roku wyniósł 22 mln PLN i w porównaniu do stanu na koniec 2015 wzrósł o 19 mln PLN. Największa kwota udzielonego zobowiązania pozabilansowego dotyczy Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o. o. (21 mln PLN).

NABYCIE AKCJI WŁASNYCH

W terminie objętym raportem PKO Bank Polski SA nie nabywał akcji własnych na własny rachunek.

INFORMACJE O DZIAŁALNOŚCI GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA W PODZIALE NA POSZCZEGÓLNE PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE I PAŃSTWA TRZECIE

	Obroty (przychody)*	Zysk/strata przed opodatkowaniem	Podatek dochodowy	Zysk/strata po opodatkowaniu	Liczba pracowników w etatach
W państwach członkowskich UE:					
- Polska	14 047	3 897	-869	3 028	26 741
- Szwecja	273	2	0	2	0
- Irlandia	35	0	0	0	0
W państwach trzecich:					
- Ukraina	259	42	-11	31	2 170

* obroty (przychody) definiowane jako suma przychodów z tytułu odsetek, przychodów z tytułu prowizji i opłat oraz pozostałych przychodów operacyjnych

Bank oraz podmioty zależne Banku, na zasadzie skonsolidowanej w rozumieniu art. 4 ust. 1 pkt 48 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013, mają siedzibę na terenie Polski, Ukrainy, Szwecji oraz Irlandii. Zgodnie z rozporządzeniem, Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, PKO Finance AB, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., PKO BP Finat Sp. z o.o. oraz PKO Bank Hipoteczny SA.

W spółkach z siedzibą w Szwecji i Irlandii pełnienie funkcji przez członków Zarządu odbywa się na podstawie stosunku korporacyjnego.

ZNACZĄCE UMOWY ORAZ ISTOTNE UMOWY Z BANKIEM CENTRALNYM LUB ORGANAMI NADZORU

W 2016 roku (do 3 lipca 2016 roku) PKO Bank Polski SA informował w raportach bieżących o wszystkich umowach zawartych z klientami, w których łączna wartość świadczeń wynikających z umów wieloletnich zawartych z poszczególnym klientem spełniała kryteria, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Finansów z 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz. U. nr 33, poz. 259). Od 3 lipca 2016 roku Bank informował o zawarciu istotnych umów zgodnie z wymogami obowiązującego od tego dnia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 596/2014 w sprawie nadużyć na rynku.

7 grudnia 2016 roku PKO Bank Polski SA wydał jednemu z klientów Banku promesę, na podstawie której Bank zobowiązał się wobec Klienta do udzielenia pożyczki w wysokości nieprzekraczającej kwoty 3,2 mln PLN, przeznaczonej na sfinansowanie działalności inwestycyjnej Klienta. Uzgodniona przez Bank i Klienta promesa stanowi, że pożyczka zostanie udzielona na podstawie umowy pożyczki, której treść zostanie ostatecznie wynegocjowana w terminie do dnia 30 kwietnia 2017 roku. Ramowe warunki umowy pożyczki zostały określone w załączniku do Promesy i przewidują m.in. zabezpieczenie wiarygodności Banku w postaci zastawów finansowych i rejestrowych, a także otrzymanie przez Bank od Klienta oświadczenia Klienta o poddaniu się egzekucji. Zasady wydania promesy oraz warunki umowy pożyczki nie odbiegają od standardowych stosowanych w Banku ani od warunków rynkowych stosowanych w finansowaniach o porównywalnym profilu ryzyka kredytowego. Promesa jest pierwszym zaangażowaniem Banku wobec Klienta i jego spółek zależnych z tytułu umów zawieranych w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed zawarciem umowy, dlatego też

Łączna wartość zaangażowania Banku (wliczając wartość umowy pożyczki) wynosiła 3,2 mln PLN na dzień zawarcia umowy. O zawarciu Umowy Pożyczki Bank poinformuje odrębnym raportem.

W dniu 2 listopada 2016 roku PKO Bank Polski SA jako gwarant, Raiffeisen Bank International AG (RBI) jako sprzedający oraz PKO Leasing SA (spółka zależna od Banku) jako nabywający podpisały umowę Share Purchase Agreement, dotyczącą sprzedaży przez RBI 100% akcji spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA na rzecz PKO Leasing SA. Zamknięcie transakcji nastąpiło w dniu 1 grudnia 2016 roku. W wyniku wyżej wymienionej transakcji PKO Leasing SA nabył wszystkie akcje spółki Raiffeisen-Leasing Polska SA oraz PKO Bank Polski SA zastąpił finansowanie udzielone Raiffeisen-Leasing Polska SA i jej jednostkom zależnym przez Raiffeisen Bank International AG lub podmioty z jego Grupy Kapitałowej.

W 2016 roku Bank nie zawierał istotnych umów z bankiem centralnym ani organami nadzoru. W 2016 roku jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zawarły znaczących umów oraz nie zawarły istotnych umów z bankiem centralnym lub organami nadzoru.

PUBLIKOWANE PROGNOZY DOTYCZĄCE WYNIKÓW FINANSOWYCH ZA 2016 ROK

PKO Bank Polski SA nie publikował prognoz dotyczących wyników finansowych na 2016 rok.

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I GWARANCYJNE

Na dzień 31 grudnia 2016 roku zobowiązania finansowe i gwarancyjne wyniosły 58,1 mld PLN, z czego 79,5% stanowiły zobowiązania o charakterze finansowym. Ogółem dynamika udzielonych zobowiązań finansowych i gwarancyjnych ukształtowała się na poziomie 1,8% r/r, głównie w efekcie wzrostu udzielonych zobowiązań finansowych podmiotom niefinansowym, przy spadku udzielonych zobowiązań gwarancyjnych udzielonych podmiotom niefinansowym.

Tabela 33. Udzielone zobowiązania pozabilansowe (w mln PLN)

	31.12.2016	31.12.2015	Zmiana (w mln PLN)	Zmiana (%)
Udzielone zobowiązania finansowe:	46 145	42 544	3 600	8,5%
podmioty finansowe	2 763	2 306	457	19,8%
podmioty niefinansowe	39 525	36 158	3 367	9,3%
podmioty budżetowe	3 856	4 080	-224	-5,5%
w tym: nieodwołalne	31 078	30 514	564	1,8%
Udzielone zobowiązania gwarancyjne:	11 931	14 527	-2 597	-17,9%
podmioty finansowe	304	229	75	32,9%
podmioty niefinansowe	11 264	14 232	-2 967	-20,8%
podmioty budżetowe	362	67	295	5,4x
Razem	58 075	57 072	1 003	1,8%

ZACIĄGNIĘTE KREDYTY I UMOWY POŻYCZEK, GWARANCJI I PORĘCZEŃ

W 2016 roku PKO Bank Polski SA oraz spółki Grupy Kapitałowej Banku nie zaciągały żadnych kredytów i pożyczek, a także nie otrzymały gwarancji i poręczeń nie dotyczących działalności operacyjnej.

UMOWY O SUBEMISJE ORAZ GWARANCJE UDZIELONE PODMIOTOM ZALEŻNYM

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku emisje obligacji PKO Banku Hipotecznego SA regulowała Umowa Programu Emisji Obligacji z dnia 30 września 2015 roku, zgodnie z którą maksymalna wartość wyemitowanych i niewykupionych obligacji na podstawie programu wynosi 2 mld PLN oraz Umowa Gwarancyjna z dnia 30 września 2015 roku (aneksowana w dniu 26 października 2016 roku), zgodnie z którą PKO Bank Polski SA pełni rolę gwaranta emisji obligacji do łącznej wartości 1 mld PLN. Aneks podpisany w 2016 roku zwiększył kwotę gwarancji z 500 mln PLN do 1 mld PLN.

Według stanu na 31 grudnia 2016 roku zobowiązanie spółki PKO Bank Hipoteczny SA z tytułu wyemitowanych obligacji, w wartości nominalnej, wynosiło 1 156 mln PLN. Wszystkie obligacje zostały objęte przez inwestorów innych niż PKO Bank Polski SA.

Emisje obligacji spółki PKO Leasing SA od 26 października 2016 roku reguluje nowa Umowa emisji obligacji. Emisje obligacji wyemitowane na podstawie ww. Umowy nie są objęte gwarancją PKO Banku Polskiego SA.

W 2016 roku PKO Bank Polski SA udzielił następujących gwarancji dotyczących podmiotów zależnych, czynnych na koniec 2016 roku:

- wystawił na rzecz Banku Rozwoju Rady Europy (CEB) gwarancję do wysokości 52 mln EUR dotyczącą spłaty kredytu udzielonego spółce RLPL; gwarancja została wystawiona na okres do 29 sierpnia 2021 roku,
- wystawił na rzecz Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI) gwarancję do wysokości 44 mln EUR dotyczącą spłaty kredytu udzielonego spółce PKO Leasing SA; gwarancja została wystawiona na okres do 25 listopada 2025 roku,
- wystawił gwarancję do wysokości 1 250 tys. PLN w związku z najmem przez spółkę RLPL powierzchni biurowej oraz miejsc parkingowych; gwarancja została wystawiona na okres do 31 grudnia 2017 roku,
- wystawił cztery gwarancje do łącznej wysokości 261 tys. PLN oraz dwie gwarancje do łącznej wysokości 20 tys. EUR, a także zwiększył kwotę jednej gwarancji o 44 tys. PLN w związku z najmem przez spółkę PKO Leasing SA powierzchni biurowych oraz miejsc parkingowych; gwarancje zostały wystawione maksymalnie na okres do stycznia 2022 roku,
- wystawił gwarancję do wysokości 212 tys. EUR w związku z najmem przez spółkę PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA powierzchni biurowej oraz miejsc parkingowych; gwarancja została wystawiona na okres do 30 kwietnia 2017 roku,
- wystawił na rzecz KREDOBANK SA cztery gwarancje do łącznej wysokości 2 130 tys. USD dotyczące spłaty kredytów udzielonych przez KREDOBANK SA klientom oraz jedną gwarancję do wysokości 49 tys. EUR dotyczącą udzielenia klientowi gwarancji przetargowej; gwarancje zostały wystawione maksymalnie na okres do listopada 2019 roku.

WYSTAWIONE TYTUŁY EGZEKUCYJNE

Zmiana ustawy Prawo bankowe uchyliła od 27 listopada 2015 roku uprawnienia banków do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych. Innych tytułów egzekucyjnych Bank nie wystawia – występuje jedynie o taki tytuł (głównie w postaci orzeczenia sądu) albo go otrzymuje od klienta (akt notarialny z oświadczeniem o poddaniu się egzekucji).

W przypadku KREDOBANK SA prawo ukraińskie nie przewiduje wystawiania przez banki bankowych tytułów egzekucyjnych w rozumieniu polskiego Prawa bankowego. Zgodnie z prawem ukraińskim dochodzenie wierzytelności bankowych przed sądem prowadzone jest na podstawie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego i Kodeksu postępowania gospodarczego.

DOKONANE ZWOLNIENIA Z DŁUGU

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku zmniejszenie odpisów aktualizujących z tytułu spisania kredytów i pożyczek udzielonych klientom wyniosło 1 867 mln PLN.

WSKAZANIE POSTĘPOWAŃ TOCZĄCYCH SIĘ PRZED SĄDEM, ORGANEM WŁAŚCIWYM DLA POSTĘPOWANIA ARBITRAŻOWEGO LUB ORGANEM ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Według stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku, łączna wartość postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwanym oraz postępowań sądowych, w których pozostałe Spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA są pozwanym wynosiła 448,7 mln PLN, w tym 43,8 mln PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 638 mln PLN), a kwota łącznej wartości postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku oraz postępowań sądowych z powództwa pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na dzień 31 grudnia 2016 roku wynosiła 1 232,3 mln PLN, w tym 42,2 mln PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 697 mln PLN).

Bank oraz spółki Grupy Kapitałowej nie prowadziły postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, dotyczących zobowiązań albo wierzytelności, których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych PKO Banku Polskiego SA.

PROKURY, POSIEDZENIA ZARZĄDU ORAZ REALIZACJA UCHWAŁ WALNEGO ZGROMADZENIA

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 roku w Banku było 5 prokurentów.

W 2016 roku:

- odwołano dwóch prokurentów – Jarosława Orlikowskiego i Pawła Borysa,
- udzielono jednej prokury – Justynie Borkiewicz.

W 2016 roku odbyło się 50 posiedzeń Zarządu Banku, a Zarząd Banku podjął 664 uchwały.

Najważniejsze działania i decyzje podjęte przez Zarząd, mające wpływ na sytuację ekonomiczno-finansową i działalność Spółki, zostały przedstawione w poszczególnych częściach niniejszego sprawozdania Zarządu.

CZYNNIKI, KTÓRE BĘDĄ MIAŁY WPŁYW NA PRZYSZŁE WYNIKI FINANSOWE GRUPY KAPITAŁOWEJ BANKU

Na wyniki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w najbliższej perspektywie wpływać będą procesy gospodarcze, jakie będą zachodzić w Polsce i w gospodarce światowej oraz reakcje na nie rynków finansowych. Duże znaczenie dla przyszłych wyników będzie mieć polityka stóp procentowych realizowana przez Radę Polityki Pieniężnej, a także przez inne największe banki centralne. Szczegółowe przewidywania, dotyczące tendencji w gospodarce, zawarte są w niniejszym sprawozdaniu w punkcie 2.7.

RYZYKO REGULACYJNE

Istotnym wyzwaniem dla polskiego sektora bankowego będzie utrzymujące się ryzyko regulacyjne, w tym wynikające z rozwiązywania kwestii kredytów walutowych (w tym wdrożenie rekomendacji Komitetu Stabilności Finansowej z dnia 13 stycznia 2017 roku dotyczącej restrukturyzacji portfela kredytów mieszkaniowych w walutach obcych), wymaganych współczynników kapitałowych, wysokości indywidualnych obciążeń banków na rzecz systemu gwarantowania depozytów w 2017 roku uwzględniających m.in. zaangażowanie na rynku kredytów hipotecznych.

PODATEK BANKOWY

Negatywnie na wyniki i rentowność banków będzie wpływać obowiązujący od lutego 2016 roku podatek od aktywów niektórych instytucji finansowych. To obciążenie będzie determinować poziom kosztów ponoszonych przez banki. W perspektywie średnioterminowej wpłynie na zmniejszenie potencjału banków dla rozwoju akcji kredytowej, stanowiąc szczególne wyzwanie dla banków posiadających niską rentowność aktywów, a jednocześnie wysoką dźwignię finansową.

CENTRALNY MECHANIZM OCENY KRAJOWEJ IZBY ROZLICZENIOWEJ

Wyzwaniem dla banków, w tym również banków z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, będzie włączenie się w system nowego raportowania do Krajowej Izby Rozliczeniowej w związku z przygotowywanym Centralnym Mechanizmem Oceny i korzystanie z tej bazy.

BANK INSTYTUCJĄ O ZNACZENIU SYSTEMOWYM

Na wyniki finansowe w perspektywie kolejnych kwartałów będzie miała decyzja Komisji Nadzoru Finansowego z 10 października 2016 roku, dotycząca zidentyfikowania Banku jako innej instytucji o znaczeniu systemowym oraz o nałożeniu na Bank bufora w wysokości 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 rozporządzenia UE nr 575/2013. Na dzień sporządzenia informacji o otrzymaniu decyzji Bank spełniał wymagania KNF w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych, zarówno w ujęciu jednostkowym jak i skonsolidowanym.

W dniu 18 października 2016 roku otrzymał decyzję Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącą zalecenia Bankowi przestrzegania dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych. KNF zaleciła utrzymywanie przez Bank funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie jednostkowym w wysokości 0,83 p.p. (vs dotychczasowe 0,76 p.p.), ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego. Zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 21 ustawy - Prawo bankowe decyzja KNF ma moc ostatecznej decyzji administracyjnej i podlega natychmiastowemu wykonaniu.

SYTUACJA POLITYCZNO-GOSPODARCZA UKRAINY

Na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wywiera również wpływ sytuacja polityczno-gospodarcza Ukrainy, na terenie której działają spółki z Grupy Kapitałowej Banku: KREDOBANK SA oraz spółki świadczące usługi finansowe i windykacyjne. Prowadzona jest bieżąca analiza w kontekście wpływu sytuacji polityczno-gospodarczej, w tym zmian w otoczeniu regulacyjnym na wyniki finansowe i ryzyko pogorszenia jakości aktywów Grupy Kapitałowej na Ukrainie. PKO Bank Polski SA kontynuuje działania mające zapewnić bezpieczne

funkcjonowanie swoich spółek na Ukrainie m.in. poprzez wzmocnienie działań nadzorczych, w tym monitorowanie kształtowania się wymogów regulacyjnych określonych przez Narodowy Bank Ukrainy. Informacje dotyczące sytuacji gospodarczej i sektora bankowego na Ukrainie zostały przedstawione w punkcie zewnętrzne uwarunkowania działalności - rynek ukraiński.

SEZONOWOŚĆ LUB CYKLICZNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM

PKO Bank Polski SA jest bankiem uniwersalnym działającym na terenie całego kraju i jego działalność podlega takim samym wahaniom sezonowym, jak cała polska gospodarka. Działalność pozostałych spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA również nie wykazuje istotnych cech sezonowości lub cykliczności.

INFORMACJE O ZAWARCIU PRZEZ EMITENTA LUB JEDNOSTKĘ OD NIEGO ZALEŻNĄ JEDNEJ LUB WIELU TRANSAKCYJ Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI JEŻELI SĄ ONE ISTOTNE I ZOSTAŁY ZAWARTE NA INNYCH WARUNKACH NIŻ RYNKOWE

W 2016 roku PKO Bank Polski SA świadczył na warunkach rynkowych na rzecz jednostek powiązanych (podporządkowanych) usługi w zakresie prowadzenia rachunków bankowych, przyjmowania lokat, udzielania kredytów i pożyczek, emisji dłużnych papierów wartościowych, udzielania gwarancji i bieżących operacji wymiany oraz oferowania jednostek uczestnictwa i certyfikatów inwestycyjnych funduszy, produktów leasingowych, produktów faktoringowych i produktów ubezpieczeniowych spółek z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, a także usługi oferowane przez Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA. Świadczył na rzecz PKO Banku Hipotecznego SA usługi w zakresie pośrednictwa w sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób fizycznych, realizacji czynności obsługi posprzedażowej tych kredytów oraz czynności wspomagających w ramach umowy outsourcingowej. Wybranych Spółkom Grupy Kapitałowej Banku udostępniał infrastrukturę i oferował usługi teleinformatyczne oraz wynajmował powierzchnię biurową. Wspólnie ze spółką Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o. świadczył usługi rozliczania transakcji płatniczych.

Zestawienie znaczących transakcji PKO Banku Polskiego SA z jednostkami podporządkowanymi, w tym zadłużenie kredytowe tych jednostek wobec Banku według stanu na 31 grudnia 2016 roku zostało przedstawione w Jednostkowym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2016 roku.

ZNACZĄCE ZDARZENIA PO DACIE BILANSU

- 1) W dniu 2 stycznia 2017 roku Raiffeisen-Leasing Polska SA otrzymała od Raiffeisen Bank Polska SA żądanie wcześniejszego wykupu obligacji wyemitowanych przez Spółkę znajdujących się w portfelu wyżej wymienionego banku. W dniu 31 stycznia 2017 roku Spółka odkupiła przedterminowo obligacje o wartości nominalnej 227 mln PLN. Wyżej wymieniona płatność została sfinansowana ze środków otrzymanych od PKO Banku Polskiego SA w ramach kredytu, na podstawie umowy podpisanej w grudniu 2016 roku.
- 2) W styczniu 2017 roku PKO Bank Polski SA nabył 100% udziałów spółki ZenCard Sp. z o.o. oraz objął udziały w podwyższonym kapitale Spółki. ZenCard Sp. z o.o. jest spółką technologiczną, która zbudowała platformę do tworzenia przez sprzedawców programów rabatowo-łajalnościowych, umożliwiającą jednocześnie wirtualizację kart lojalnościowych. Platforma ta zintegrowana jest z terminalem płatniczym i pozwala na rezygnację z wielu oddzielnych kart lojalnościowych, czy oddzielnych aplikacji instalowanych na telefonie, na rzecz jednej karty będącej jednocześnie kartą płatniczą. Partnerem strategicznym Spółki jest CEUP eService Sp. z o.o. - jeden z największych agentów rozliczeniowych w Polsce. Bank jest zainteresowany wykorzystaniem know-how Spółki w zakresie rozwoju opracowanych rozwiązań oraz wykorzystaniem produktów Spółki w ramach Grupy Kapitałowej Banku. Nabycie Spółki to ważny krok w kierunku wzmocnienia relacji z klientami oraz wykorzystania nowoczesnych narzędzi jakie stwarza postępująca cyfryzacja.
- 3) W dniu 13 stycznia 2017 roku Komitet Stabilności Finansowej przyjął uchwałę nr 14/2017 w sprawie rekomendacji dotyczącej restrukturyzacji portfela kredytów mieszkaniowych w walutach obcych i zalecił:
 - ministrowi właściwemu do spraw instytucji finansowych:
 - podwyższenie wagi ryzyka do 150% dla ekspozycji w walucie, w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej;
 - podwyższenie przez banki stosujące IRB minimalnej wartości parametru LGD dla walutowych ekspozycji zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości mieszkalnej;
 - zmianę zasad funkcjonowania Funduszu Wsparcia Kredytobiorców;
 - neutralizację efektów podatkowych dla kredytobiorców i banków, które zdecydują się na przewalutowanie kredytów mieszkaniowych;
 - nałożenie bufora ryzyka systemowego w wysokości 3%.

- Komisji Nadzoru Finansowego:
 - aktualizację Metodyki BION oraz jej poszerzenie o zasady pozwalające przypisać odpowiedni poziom narzutu kapitałowego
 - uzupełnienie obecnie stosowanych w ramach filara II dodatkowych wymogów kapitałowych związanych z ryzykiem operacyjnym, rynkowym i kredytowym;
 - Wydanie rekomendacji nadzorczej dotyczącej dobrych praktyk przy restrukturyzacji portfeli walutowych kredytów mieszkaniowych.
- Bankowemu Funduszowi Gwarancyjnemu uwzględnienie ryzyka związanego z walutowymi kredytami mieszkaniowymi w metodzie wyznaczania składek na fundusz gwarancyjny banków.

Ostateczny wpływ rekomendacji na Grupę Kapitałową będzie możliwy do oszacowania po ustaleniu ostatecznego kształtu zaleceń przez właściwe organy.

- 4) W styczniu 2017 roku odwołano jedną prokurę (Błażej Borzym) i udzielono jednej prokury (Maciej Wyszoczarski). Nie zmieniła się liczba prokurentów (5).
- 5) W dniu 26 stycznia 2017 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Polskiego SA dokonała wyboru spółki KPMG Audyt Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością spółka komandytowa jako podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Banku i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za lata 2017 - 2019.
- 6) W dniu 2 lutego 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował listy zastawne denominowane w EUR o wartości 25 mln EUR oraz okresie wykupu ustalonym na 7 lat od dnia emisji. Listy zostały objęte w ramach emisji niepublicznej. Wyemitowane listy zastawne będą notowane na giełdzie w Luksemburgu.
- 7) W dniu 2 lutego 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA podpisał z PKO Bankiem Polskim SA Umowę odnawialnego kredytu obrotowego w rachunku bieżącym do kwoty limitu w wysokości 1 500 mln PLN, który będzie udostępniany w transzach. Kredyt został udzielony na okres do 2 lutego 2020 roku. W dniu 2 lutego 2017 roku została udostępniona kwota 600 mln PLN.
- 8) W dniu 6 lutego 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA nabył w ramach podpisanej w dniu 17 listopada 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności kolejny portfel wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w kwocie 337,6 mln PLN.
- 9) Na dzień 13 marca 2017 roku zwołane zostało Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia, na którym m.in. rozpatrywane będą projekty uchwał zgłoszonych przez Skarb Państwa, reprezentowany przez Ministra Rozwoju i Finansów, w sprawie:
 - zasad kształtowania wynagrodzeń członków Zarządu,
 - ustalenia zasad wynagradzania członków Rady Nadzorczej.

Minister Rozwoju i Finansów, wykonujący prawa z akcji PKO Banku Polskiego SA należących do Skarbu Państwa, wniósł o umieszczenie w porządku obrad Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia punktu dotyczącego podjęcia ww. uchwał, w celu dostosowania obecnych zasad wynagradzania członków Zarządu Banku oraz członków Rady Nadzorczej Banku do przepisów ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami. Projektowane zasady wynagradzania mają zastąpić dotychczas obowiązujące w PKO Banku Polskim SA zasady wynagradzania członków Zarządu oraz członków Rady Nadzorczej. Proponowane wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej i Zarządu PKO Banku Polskiego SA zostało określone w sposób zgodny z przepisami ustawy o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami.

OŚWIADCZENIA ZARZĄDU

Zarząd PKO Banku Polskiego SA oświadcza, że według jego najlepszej wiedzy:

- roczne sprawozdanie finansowe i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jej wynik finansowy,
- roczne sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, w tym opis podstawowych ryzyk i zagrożeń.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA oświadcza, że podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych, dokonujący badania rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego został wybrany zgodnie z przepisami prawa, oraz że podmiot ten oraz biegli rewidenci dokonujący tego badania, spełniali warunki do wydania bezstronnej i niezależnej opinii o badaniu, zgodnie z obowiązującymi przepisami i normami zawodowymi.

Niniejsze Sprawozdanie Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 2016 rok liczy 144 kolejno ponumerowane strony.

Podpisy wszystkich członków Zarządu

21.02.2016	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Janusz Derda	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)
21.02.2016	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	 (podpis)